

**ANKARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİM ANABİLİM DALI
(EĞİTİM TEKNOLOJİSİ)**

**ÖĞRETMEN YAKINLIĞININ ÖĞRENCİLERİN BAŞARILARI,
TUTUMLARI VE GÜDÜLENME DÜZEYLERİ ÜZERİNDEKİ
ETKİSİ**

122463

DOKTORA TEZİ

122463

Aynur KOLBURAN GEÇER

**Y.C. YÜKSEKÖĞRETİM ENSTİTÜSÜ
DOKÜMANTASYON MENKULİ**

**Ankara
Eylül, 2002**

**ANKARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİM ANABİLİM DALI
(EĞİTİM TEKNOLOJİSİ)**

**ÖĞRETMEN YAKINLIĞININ ÖĞRENCİLERİN BAŞARILARI,
TUTUMLARI VE GÜDÜLENME DÜZEYLERİ ÜZERİNDEKİ
ETKİSİ**

DOKTORA TEZİ

Aynur KOLBURAN GEÇER

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Deniz DERYAKULU

**Ankara
Eylül, 2002**

Eğitim Bilimleri Enstitüsü M¼d¼rl¼đ¼'ne,

Bu alışma j¼rimiz tarafından Eğit. Prog. ve ¼đr. (Eğit. Teknoloğisi).
Anabilim Dalında DOKTORA TEZİ ALIşMASI RAPORU olarak kabul
edilmiştir.

Başkan(imza)

Yrd. Doç. Dr. Deniz DERYAKULU

(Danışman)

¼ye(imza)

Prof. Dr. Akif ERGIN

¼ye(imza)

Doç. Dr. Buket AKKOYUNLU

¼ye(imza)

Doç. Dr. Halil İbrahim YALIN

¼ye(imza)

Yrd. Doç. Dr. Necmettin TEKER

Onay

Yukarıdaki imzaların, adı geçen ¼đretim ¼yelerine ait olduğunu onaylarım.

...../10./2002

(imza)

Enstit¼ M¼d¼r¼

ÖNSÖZ

Varolduğumuz andan itibaren çevreyle sürekli iletişim, etkileşim içine gireriz. Bilinçli olarak veya olmadan çevremizi etkilemeye, değiştirmeye yine bilinçli olarak veya olmadan çevremizden etkilenmeye başlarız. Bu iki yönlü alışverişimiz ömür boyu devam eder. Kişiliğimizi iletişim alışkanlıklarımızla, iletişim çabalarımızla ortaya koyarız. Bildiklerimiz, duyduklarımız, yapabileceklerimiz iletişim tavrımızla belirlenir. Anlamak, öğrenmek, anlatmak, başkalarına ulaşmak için iletişimi kullanırız. Sonuçta bütün kişiler arası ilişkiler iletişime dayalı olarak gerçekleşir. Örneğin sınıfta öğretmen öğrencilerine iletişim aracılığı ile ulaşır.

Öğretmenin sınıf içindeki öğrenme-öğretme sürecinin etkinliğini arttırmaya, öğrencilerle arasındaki ilişkiden başlaması gerekir. Öğretmen-öğrenci arasındaki iletişimde öğretmenin öğrencilerine sevgi ve saygı göstermesi, sevecen olması, duyarlı olması iletişim sürecinin sağlıklı işlemesi açısından son derece önemlidir. Bu çalışmanın amacı, öğretmenlerin öğrencileriyle iletişimlerinde gösterdiği yakın davranışların öğrencilerin başarıları, tutumları ve güdülenme düzeyleri üzerindeki etkisini araştırmaktır.

Bu araştırma bir çok kişinin yardımı ile yürütülmüştür. Araştırmanın her aşamasında yapıcı ve yönlendirici önerilerde bulunarak her türlü ilgi ve bilimsel yardımlarını gördüğüm, çalışmalarımı sabırla izleyen danışmanım Yrd. Doç. Dr. Sayın Deniz Deryakulu'na, eğitim iletişimi alanına yönelmemi sağlayan, kendime örnek aldığım ve araştırma sırasında değerli görüşlerinden yararlandığım Prof. Dr. Sayın Akif Ergin'e, ihtiyaç duyduğumda her an yardıma hazır olan Yrd. Doç. Dr. Sayın Necmettin Teker'e, tutum ölçeğini kullanmam için izin veren Prof. Dr. Yaşar Baykul'a, araştırma süresince daima desteklerini gördüğüm Araş. Gör. Sayın Aynur Gümüş'e, Yrd. Doç. Dr. Sayın Fulya Şahin'e, Yrd. Doç. Dr. Sayın Mevlüt Taştan'a, Araş. Gör. Sayın İbrahim Gökdaş'a, Araş. Gör. Sayın Ayfer Yüceliş'e, Arş.Gör. Sayın Levent Çelik'e, doktora eğitimimin başından beri gösterdiği hoşgörü, yardımı, ilgisi ve sevgisiyle bana destek olan eşim Dr. Hakan Geçer'e teşekkürü bir borç bilirim.

Aynur Kolburan GEÇER

ÖZET

ÖĞRETMEN YAKINLIĞININ ÖĞRENCİLERİN BAŞARILARI, TUTUMLARI VE GÜDÜLENME DÜZEYLERİ ÜZERİNDEKİ ETKİŞİ

Geçer, Aynur K.

Doktora Tezi, Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı,

Eğitim Teknolojisi Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Deniz Deryakulu

Eylül 2002, 150 sayfa

Bu araştırmayla ülkemizde ilköğretim-ortaöğretim ve yükseköğretim düzeyindeki öğretmen yakınlık davranışlarının gösterilme düzeyi, alanlara(fen, fizik, matematik, sosyal bilgiler, coğrafya, yabancı dil) ve bazı değişkenlere göre farklılık olup olmadığı ve bu yakınlık davranışlarının öğrencilerin başarıları, tutumları ve güdülenme düzeyleri üzerindeki etkisi incelenmiştir.

Araştırmanın çalışma kümesini 1820 öğrenci(638 ilköğretim, 611 ortaöğretim, 571 yükseköğretim) oluşturmuştur. Öğrencilere üç ayrı öğretim düzeyi için geliştirilen öğretmen yakınlık davranışları ölçeği, derse yönelik tutumlarını belirlemek üzere tutum ölçeği ve güdülenme düzeylerini belirlemek üzere güdü ölçeği uygulanmıştır.

Elde edilen verilerin istatistiksel çözümlenmelerinde frekans, aritmetik ortalama, tek faktörlü varyans analizi, korelasyon, regresyon ve t testi kullanılmıştır. İlköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretimdeki öğretmenlerin öğretmen yakınlık davranışlarını orta düzeyde gösterdikleri, öğretmen yakınlık davranışların sözel derslerde sayısal derslere göre öğrenciler tarafından daha çok algılandığı, öğretmen yakınlık davranışlarının üç öğretim düzeyinde de başarı ile düşük, tutum ve güdülenmeyle orta düzeyde ilişki gösterdiği, öğretmen yakınlığının üç öğretim düzeyinde de tutum ve güdüyü yordadığı, öğretmen yakınlığının öğrenci cinsiyetine, sınıf mevcuduna, öğretmenin cinsiyetine, öğretmenin yaşına, ünvanına, mezun olduğu okula, pedagojik formasyonuna, iletişim dersi alıp almamasına göre farklılıklar gösterdiği belirlenmiştir.

SUMMARY

THE EFFECT OF TEACHER IMMEDIACY ON STUDENTS' PERFORMANCE, ATTITUDE AND MOTIVATION

Geçer, Aynur K.

**Doctoral Dissertation, Department of Curriculum and Instruction
Division of Educational Technology**

Adviser: Yrd. Doç. Dr. Deniz Deryakulu

Eylül 2002, 150 sayfa

In this study, have tried to examine the level of teacher immediacy throughout the primary, secondary and higher education; whether there is a difference due to some variations and fields(science, physics, maths, social sciences, geography, foreign language); and the effect of these immediacy behaviour upon students' success, attitude and motivation.

The study has covered 1820 students. Three scales, all of which have been developed for three different education level, have been applied to these students. The teacher immediacy behaviour scale, the attitude scale to measure the student's attitude towards lessons and the motivation scale to measure the student's capacity to be driven.

In the analysis of data used frequency, mean, one way anova, correlation, regression and one sample t test.

It has been observed that teachers of primary, secondary and higher education have shown a medium level teacher immediacy behaviour; that teacher immediacy behaviour has been perceived better throughout the verbal classes than the numeral classes by students. It has also been observed that teacher immediacy behaviour has had a low connection with the student success, and a medium connection with the student attitude and student drive.

Finally it has been observed that teacher immediacy has regression the students' attitude and motivation for three different education level and teacher immediacy has varied according to students' gender, class size, teacher's gender, age, title, school he or she graduated, pedagogical formation and communication course.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI	iii
ÖNSÖZ	iv
ÖZET	v
ÇİZELGELER LİSTESİ	x
ŞEKİLLER LİSTESİ	xiv
BÖLÜM	
1. GİRİŞ	1
Problem	1
Amaç	12
Önem	13
Sınırlılıklar	14
Tanımlar	14
2. İLGİLİ LİTERATÜR	15
Öğretmen Yakınlığıyla İlgili Kuramsal Görüşler	15
Konuyla ilgili Olarak Yurtdışında Yapılan	
Araştırmalar	19
Konuyla İlgili Olarak Türkiye'de Yapılan	
Araştırmalar	28
3. YÖNTEM	34
Araştırma Modeli	34
Çalışma Kümesi	34
Veri Toplama Araçlarının Geliştirilmesi	35
1. Öğretmen Yakınlık Davranışları Ölçekleri ..	36
2. Tutum Ölçekleri	49
3. Günü Ölçekleri	54
4. Öğrenci Başarılarını Belirlemede Kullanılan	
Not Aralıkları	58
5. Gözlem ile Elde Edilen Veriler	61
Uygulama	63
Verilerin Çözümlemesi	73
4. BULGULAR	74
1. Öğretmen Yakınlık Davranışlarının Gösterilme	
Düzeyi	74
2. Derslere Göre Öğrenci Algılarındaki	
Farklılıklar	82
3. Öğr. Yak. Dav. İle Öğrenci Başarı, Tutum	
Ve Günülenme Düz. Arasındaki İlişki	87
4. Öğr. Yak. Davranışlarının Öğrenci Başarı	
Tutum ve Günülenme Düzeyini Yordaması	90
5. Öğr. Yak. Davranışlarına İlişkin Öğrenci	
Algılarında Bazı Değişkenlere Göre	

Farklılıklar	100
6. Öğr. Yak. Dav. İlişkin Gözlem Sonuçları	122
5. ÖZET, TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER.....	140
Özet	140
Tartışma	141
Sonuç	150
Öneriler	151
KAYNAKÇA	154
EKLER	164
EK 1 Yabancı Literatürdeki Öğretmen Yakınlık Ölçeği	167
EK 2 İlköğretim Düzeyinde Öğretmen Yakınlık Ölçeği	169
EK 3 Ortaöğretim Düzeyinde Öğretmen Yakınlık Ölçeği	172
EK 4 Yükseköğretim Düzeyinde Öğretmen Yak. Ölçeği	175
EK 5 İlköğretim Düzeyinde Öğretmen Yakınlık Davranışlarını Belirlemede Öğrencilere Verilen Açık Uçlu Form Örneği	178
EK 6 Ortaöğretim ve Yükseköğretim Düzeyinde Öğretmen Yakınlık Davranışlarını Belirlemede Öğrencilere Verilen Açık Uçlu Form Örneği	179
EK 7 İlköğretim Düzeyinde Öğretmen Yakınlık Davranışları Ölçeğinin Faktör Analizi Ve Madde-Toplam Korelasyonları	180
EK 8 Ortaöğretim Düzeyindeki Öğretmen Yakınlık Davranışları Ölçeğinin Faktör Analizi Sonuçları Ve Madde-Toplam Korelasyonları	181
EK 9 Yükseköğretim Düzeyinde Öğretmen Yakınlık Davranışları Ölçeğinin Faktör Analizi Sonuçları Ve Madde-Toplam Korelasyonları	182
EK 10 İlköğretim Düzeyinde Matematik Tutum Ölçeğinin Faktör Analizi Sonuçları Ve Madde-Toplam Korelasyonları ..	183
EK 11 İlköğretim Düzeyinde Fen Tutum Ölçeğinin Faktör Analizi Sonuçları Ve Madde-Toplam Korelasyonları..	184
EK 12 İlköğretim Düzeyinde Sosyal Bilgiler Tutum Ölçeğinin Faktör Analizi Sonuçları Ve Madde-Toplam Korelasyonları	185
EK 13 İlköğretim Düzeyinde Yabancı Dil Tutum Ölçeğinin Faktör Analizi Sonuçları Ve Madde-Toplam Korelasyonları	186
EK 14 İlköğretim Düzeyinde Matematik Tutum Ölçeği.....	187
EK 15 İlköğretim Düzeyinde Fen Tutum Ölçeği	189
EK 16 İlköğretim Düzeyinde Sosyal Bilgiler Tutum Ölçeği....	191
EK 17 İlköğretim Düzeyinde Yabancı Dil Tutum Ölçeği.....	193
EK 18 Ortaöğretim Düzeyinde Matematik Tutum Ölçeğinin Faktör Analizi Sonuçları Ve Madde-Toplam Korelasyonları	195
EK 19 Ortaöğretim Düzeyinde Fizik Tutum Ölçeğinin Faktör Analizi Sonuçları Ve Madde-Toplam Korelasyonları..	196
EK 20 Ortaöğretim Düzeyinde Coğrafya Tutum Ölçeğinin	

Faktör Analizi Sonuçları Ve Madde-Toplam	
Korelasyonları	197
EK 21 Ortaöğretim Düzeyinde Yabancı Dil Tutum Ölçeğinin Faktör Analizi Sonuçları Ve Madde-Toplam	
Korelasyonları	198
EK 22 Ortaöğretim Düzeyinde Matematik Tutum Ölçeği.....	199
EK 23 Ortaöğretim Düzeyinde Fizik Tutum Ölçeği	201
EK 24 Ortaöğretim Düzeyinde Coğrafya Tutum Ölçeği	203
EK 25 Ortaöğretim Düzeyinde Yabancı Dil Tutum Ölçeği...	205
EK 26 Yükseköğretim Düzeyinde Matematik Tutum Ölçeğinin Faktör Analizi Sonuçları Ve Madde-Toplam	
Korelasyonları	207
EK 27 Yükseköğretim Düzeyinde Fizik Tutum Ölçeğinin Faktör Analizi Sonuçları Ve Madde-Toplam	
Korelasyonları	208
EK 28 Yükseköğretim Düzeyinde Coğrafya Tutum Ölçeğinin Faktör Analizi Sonuçları Ve Madde-Toplam	
Korelasyonları	209
EK 29 Yükseköğretim Düzeyinde Yabancı Dil Tutum Ölçeğinin Faktör Analizi Sonuçları Ve Madde-Toplam	
Korelasyonları	210
EK 30 Yükseköğretim Düzeyinde Mat. Tutum Ölçeği.....	211
EK 31 Yükseköğretim Düzeyinde Fizik Tutum Ölçeği	213
EK 32 Yükseköğretim Düzeyinde Coğ. Tutum Ölçeği	215
EK 33 Yükseköğretim Düzeyinde Yab. Dil Tutum Ölçeği...	217
EK 34 İlköğretim Düzeyinde Matematik, Fen, Sosyal Bilgiler Günü Ölçeklerinin Faktör Analizi Sonuçları Ve Madde-Toplam Korelasyonları	219
EK 35 İlköğretim Düzeyinde Yabancı Dil Günü Ölçeğinin Faktör Analizi Sonuçları Ve Madde-Toplam Korelasyonları	220
EK 36 İlköğretim Düzeyinde Günü Ölçeği	221
EK 37 Ortaöğretim Düzeyinde Matematik, Fizik Günü Ölçeklerinin Faktör Analizi Sonuçları Ve Madde-Toplam Korelasyonları	222
EK 38 Ortaöğretim Düzeyinde Coğrafya, Yabancı Dil Günü Ölçeklerinin Faktör Analizi Ve Madde-Toplam Korelasyonları	223
EK 39 Ortaöğretim Düzeyinde Günü Ölçeği	224
EK 40 Yükseköğretim Düzeyinde Matematik, Fizik Günü Ölçeklerinin Faktör Analizi Sonuçları Ve Madde-Toplam Korelasyonları	225
EK 41 Yükseköğretim Düzeyinde Coğrafya, Yabancı Dil Günü Ölçeklerinin Faktör Analizi Sonuçları Ve Madde-Toplam Korelasyonları	226
EK 42 Yükseköğretim Düzeyinde Günü Ölçeği	227
EK 43 Ankara Milli Eğitim Müdürlüğünden Alınan İzin Belgesi	229
EK 44 Kocaeli Milli Eğit. Müdürlüğünden Alınan İzin Belgesi	230

ÇİZELGELER LİSTESİ

	Sayfa
Çizelge 1 Ulaşılan Anketi Dönen Ve Anketi Geçerli Sayılan Öğrencilerin Sayısal Dağılımı	35
Çizelge 2 İlköğretim Düzeyinde Öğretmen Yakınlık Davranışları Ölçeği	37
Çizelge 3 Ortaöğretim Düzeyinde Öğretmen Yakınlık Davranışları Ölçeği	40
Çizelge 4 Yükseköğretim Düzeyinde Öğretmen Yakınlık Davranışları Ölçeği	43
Çizelge 5 İlköğretim Düzeyinde Araştırmada Kullanılan Öğrenci Başarı Puan Aralıkları	58
Çizelge 6 Ortaöğretim Düzeyinde Araştırmada Kullanılan Öğrenci Başarı Puan Aralıkları	59
Çizelge 7 Ankara Üniversitesi Başarı Notu Ve Katkı Puanları	60
Çizelge 8 Gazi Üniversitesi Ders Başarı Not Aralıkları, Harfleri Ve Katsayıları	60
Çizelge 9 Hacettepe Üniversitesi Ders Başarı Not Aralıkları, Harfleri Ve Katsayıları	61
Çizelge 10 Yükseköğretim Düzeyinde Araştırmada Kullanılan Not Aralıkları	61
Çizelge 11 Ölçek Maddelerine Yönelik Puanlama Ve Sınırlandırma	74
Çizelge 12 İlköğretim Düzeyinde Öğretmen Yakınlık Davranışları İle İlgili Aritmetik Ortalama Ve Standart Sapma Sonuçları ...	75
Çizelge 13 Ortaöğretim Düzeyinde Öğretmen Yakınlık Davranışları İle İlgili Aritmetik Ortalama Ve Standart Sapma Sonuçları	77
Çizelge 14 Yükseköğretim Düzeyinde Öğretmen Yakınlık Davranışları İle İlgili Aritmetik Ortalama Ve Standart Sapma Sonuçları	80
Çizelge 15 İlköğretim Düzeyinde Derslere İlişkin Varyans Analizi Sonuçları	82
Çizelge 16 Derslerdeki Farklılıklara İlişkin Aritmetik Ortalama Sonuçları	83
Çizelge 17 Dersler Arasındaki Farklılıklara İlişkin Tukey Testi Sonuçları	83
Çizelge 18 Ortaöğretim Düzeyinde Derslere İlişkin Varyans Analizi Sonuçları	84
Çizelge 19 Derslerdeki Farklılıklara İlişkin Aritmetik Ortalama Sonuçları	84
Çizelge 20 Dersler Arasındaki Farklılıklara İlişkin Tukey Testi Sonuçları	85
Çizelge 21 Yükseköğretim Düzeyinde Derslere İlişkin Varyans Analizi Sonuçları	85
Çizelge 22 Derslerdeki Farklılıklara İlişkin Aritmetik Ortalama Sonuçları	86

Çizelge 23 Dersler Arasındaki Farklılıklara İlişkin Tukey Testi Sonuçları	86
Çizelge 24 İlköğretim Düzeyinde Öğretmen Yakınlık Davranışları İle Öğrenci Başarı, Tutum Ve Güdülenme Düzeyi Arasındaki İlişki	87
Çizelge 25 Ortaöğretim Düzeyinde Öğretmen Yakınlık Davranışları İle Öğrenci Başarı, Tutum Ve Güdülenme Düzeyi Arasındaki İlişki	88
Çizelge 26 Yükseköğretim Düzeyinde Öğretmen Yakınlık Davranışları İle Öğrenci Başarı, Tutum Ve Güdülenme Düzeyi Arasındaki İlişki	89
Çizelge 27 İlköğretim Düzeyinde Öğretmen Yakınlık Davranışlarının Öğrenci Başarı Düzeyini Yordamasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları	91
Çizelge 28 İlköğretim Düzeyinde Öğretmen Yakınlık Davranışlarının Öğrencinin Derse Yönelik Tutumunu Yordamasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları	92
Çizelge 29 İlköğretim Düzeyinde Öğretmen Yakınlık Davranışlarının Öğrencinin Güdülenme Düzeyini Yordamasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları	93
Çizelge 30 Ortaöğretim Düzeyinde Öğretmen Yakınlık Davranışlarının Öğrenci Başarı Düzeyini Yordamasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları	94
Çizelge 31 Ortaöğretim Düzeyinde Öğretmen Yakınlık Davranışlarının Öğrencinin Derse Yönelik Tutumunu Yordamasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları	95
Çizelge 32 Ortaöğretim Düzeyinde Öğretmen Yakınlık Davranışlarının Öğrencinin Güdülenme Düzeyini Yordamasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları	96
Çizelge 33 Yükseköğretim Düzeyinde Öğretmen Yakınlık Davranışlarının Öğrenci Başarı Düzeyini Yordamasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları	97
Çizelge 34 Yükseköğretim Düzeyinde Öğretmen Yakınlık Davranışlarının Öğrencinin Derse Yönelik Tutumunu Yordamasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları	98
Çizelge 35 Yükseköğretim Düzeyinde Öğretmen Yakınlık Davranışlarının Öğrencinin Güdülenme Düzeyini Yordamasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları	99
Çizelge 36 İlköğretim Düzeyinde Öğretmen Yakınlık Davranışları İle Öğrenci Cinsiyeti Arasındaki Farklılıklar	100
Çizelge 37 Ortaöğretim Düzeyinde Öğretmen Yakınlık Davranışları İle Öğrenci Cinsiyeti Arasındaki Farklılıklar ...	101
Çizelge 38 Yükseköğretim Düzeyinde Öğretmen Yakınlık Davranışları İle Öğrenci Cinsiyeti Arasındaki Farklılıklar	101
Çizelge 39 Ortaöğretim Düzeyinde Öğretmen Yakınlık Davranışları İle Öğretmen Cinsiyeti Arasındaki Farklılıklar ..	102
Çizelge 40 Yükseköğretim Düzeyinde Öğretmen Yakınlık Davranışları İle Öğretim Elemanının Cinsiyeti Arasındaki	

Farklılıklar	103
Çizelge 41 Yükseköğretim Düzeyinde Öğretmen Yakınlık Davranışları İle Öğretim Elemanının Pedagojik Formasyon Alıp Almamasına Yönelik Sonuçlar.....	104
Çizelge 42 İlköğretim Düzeyinde Öğretmen Yakınlık Davranışları İle Öğretmenin İletişim Dersi Alıp Almamasına Yönelik Sonuçlar	105
Çizelge 43 Ortaöğretim Düzeyinde Öğretmen Yakınlık Davranışları İle Öğretmenin İletişim Dersi Alıp Almamasına Yönelik Sonuçlar	105
Çizelge 44 Yükseköğretim Düzeyinde Öğretmen Yakınlık Davranışları İle Öğretim Elemanının İletişim Dersi Alıp Almamasına Yönelik Sonuçlar	106
Çizelge 45 Ortaöğretim Düzeyinde Öğretmen Yakınlık Davranışları İle Sınıf Mevcuduna Göre Farklılıklara Yönelik Sonuçlar	107
Çizelge 46 Yükseköğretim Düzeyinde Öğretmen Yakınlık Davranışları İle Sınıf Mevcuduna Göre Farklılıklara Yönelik Sonuçlar	108
Çizelge 47 İlköğretim Düzeyinde Öğretmenin Yaşına Göre Varyans Analizi Sonuçları	108
Çizelge 48 Öğretmenin Yaşı Arasındaki Farklılıklara İlişkin Aritmetik Ortalama Sonuçları	109
Çizelge 49 Öğretmenin Yaşı Arasındaki Farklılıklara İlişkin Tukey Testi Sonuçları	109
Çizelge 50 Ortaöğretim Düzeyinde Öğretmenin Yaşına Göre Varyans Analizi Sonuçları	110
Çizelge 51 Öğretmenin Yaşı Arasındaki Farklılıklara İlişkin Aritmetik Ortalama Sonuçları	110
Çizelge 52 Öğretmenin Yaşı Arasındaki Farklılıklara İlişkin Tukey Testi Sonuçları	111
Çizelge 53 Yükseköğretim Düzeyinde Öğretmenin Yaşına Göre Varyans Analizi Sonuçları	112
Çizelge 54 Öğretmenin Yaşı Arasındaki Farklılıklara İlişkin Aritmetik Ortalama Sonuçları	112
Çizelge 55 Öğretmenin Yaşı Arasındaki Farklılıklara İlişkin Tukey Testi Sonuçları	113
Çizelge 56 Yükseköğretim Düzeyinde Öğretmenin Yaşına Göre Varyans Analizi Sonuçları	114
Çizelge 57 Öğretim Elemanının Ünvanı Arasındaki Farklılıklara İlişkin Aritmetik Ortalama Sonuçları	114
Çizelge 58 Öğretim Elemanının Ünvanına Göre Tukey Testi Son..	115
Çizelge 59 İlköğretim Düzeyinde Öğretmenin Kıdemine Göre Varyans Analizi Sonuçları	115
Çizelge 60 Öğretmenin Kıdemine Göre Farklılıklara İlişkin Aritmetik Ortalama Sonuçları	116
Çizelge 61 Öğretmenin Kıdemine Göre Tukey Testi Sonuçları	116
Çizelge 62 Ortaöğretim Düzeyinde Öğretmenin Kıdemine Göre Varyans Analizi Sonuçları	117
Çizelge 63 Öğretmenin Kıdemine Göre Farklılıklara İlişkin	

Aritmetik Ortalama Sonuçları	117
Çizelge 64 Öğretmenin Kıdemine Göre Tukey Testi Sonuçları ...	118
Çizelge 65 Yükseköğretim Düzeyinde Öğretim Elemanının Kıdemine Göre Varyans Analizi Sonuçları	118
Çizelge 66 Öğretim Elemanının Kıdemine Göre Farklılıklara İlişkin Aritmetik Ortalama Sonuçları	119
Çizelge 67 Öğretim Elemanının Kıdemine Göre Tukey Testi Son.	119
Çizelge 68 Ortaöğretim Düzeyinde Öğretmenin Mezun Olduğu Okula Göre Varyans Analizi Sonuçları	120
Çizelge 69 Öğretmenin Mezun Olduğu Okula Göre Farklılıklara İlişkin Aritmetik Ortalama Sonuçları	121
Çizelge 70 Öğretmenin Mezuniyetine Göre Tukey Testi Son.	121
Çizelge 71 Yükseköğretim Düzeyinde Öğretim Elemanının Mezun Olduğu Okula Göre Analiz Sonuçları	122

ŞEKİLLER LİSTESİ

	Sayfa
Şekil 1 Öğrenme ve İletişim Süreci Arasındaki Benzerlik	3
Şekil 2 Öğretmen-öğrenci iletişimi sonucunda öğrencinin Davranışında görülen değişimler	5

BÖLÜM I

GİRİŞ

Çağımızda hızla gelişen bilim ve teknoloji sayesinde oluşan bilgi yığınları, birey ve toplum yaşamının tüm yönlerini etkileyerek onları değişime zorlamaktadır. Bu değişime ayak uydurabilmede, gelişmiş ülkelerle rekabet edebilmede kazanmış olduğu bilgileri hayata geçirebilen, üretken ve yenilikçi bireylerin oluşturduğu toplumların daha başarılı olacağı ifade edilebilir.

Kendini yenileyebilen bir toplumdaki bireyler, yalnızca geleceği ve onun getireceği yenilikleri karşılamakla kalmayıp aynı zamanda geleceklerini şekillendirerek, ileriye güvenle bakabilirler(Gardner, 1990, s.133). İstenilen niteliklerdeki bireylerin yetiştirilmesinde eğitim en önemli olgulardan biridir.

Eğitim en genel tanımıyla; bireyin davranışında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istedik değişme meydana getirme sürecidir(Ertürk, 1991, s.12). Bu davranış değişiminin kısa sürede olup biten bir uğraş sonucunda oluşamayacağı söylenebilir. Eğitim sistemi uzun, planlı ve programlı bir şekilde bireylere sözü edilen yeterlikleri kazandırmaya çalışır. Yeterlikler eğitim etkinliklerinde amaçlar şeklinde ifade edilmektedir. Eğitim amaçları bir toplumun yeni yetişen bireyelerine kazandırmak istediği davranışların, bireyde oluşturacağı özelliklerdir(Çilenti, 1988, s.15). Bir eğitim programının yapı taşı olan amaçlar, öğrenme-öğretme süreçlerindeki etkinliklerle gerçekleştirilmektedir. Alkan'a göre öğrenme-öğretme süreçleri, insan davranışını değiştirmek ve yönlendirmekle ilgili işlem ve tekniklerle ilgilidir(Alkan, 1984, s.71). Eğitim programında yer alan eğitim amaçlarının öngördüğü içeriği uygun süreçler yoluyla uygulamak ve bu uygulama sonuçlarını değerlendirme etkinliği ise "Eğitim Teknolojisi" disiplininin temel uğraşı alanıdır(Deryakulu, 1992, s.3).

Eğitim teknolojisi, insangücü ve insangücü dışı kaynakları davranış bilimlerinin iletişim ve öğrenme ile ilgili bilgilerine dayalı olarak uygun yöntem ve teknikleri akıllıca ve ustaca kullanarak, öğrencileri eğitim için özel amaçlarına ulaştırma sürecidir(Çilenti, 1988, s.29; Alkan, 1995, s.191).

Eğitim teknolojisinin tarihçilerinden biri olan Seattler(1968, s.6), eğitim teknolojisi ve davranış bilimi arasındaki ilişkinin fiziksel bilimlerle mühendislik teknolojisi veya biyolojik bilimlerle tıp teknolojisi arasındaki ilişkilere eşdeğer olduğunu ifade etmiştir.

Eğitim teknolojisi genellikle öğretimle ilgili sorunların çözümlenmesinde, yapılandırılmasında, değerlendirme araçlarının seçilmesinde, teknik ve araçların üretilmesinde, ulaşılması istenen sonuçlarla ilgili tüm kavramlar üzerinde yoğunlaşmaktadır(Silverman, 1968, s.3).

AECT(1977, s.164), eğitim teknolojisinin eğitim sürecine katılan insanların bu sürece uyumlarında sorunların çözümlenmesi için çeşitli düzenlemelerin, araç, bilgi ve işlemlerin tasarlandığı, uygulandığı, değerlendirildiği var olan sorunlarla ilgili çözümlenmelerin üretildiği insan öğrenmesinin tüm yönlerini kapsayan bir birleşim olduğunu anlatmaktadır.

Gentry(1987, s.8)'de AECT'nin görüşüne katılmakta ve eğitim teknolojisi, eğitim sorunlarının çözümünde çeşitli teknolojilerin uygulandığı öğretim, öğrenme, gelişim ve yönetim süreçlerinin bir bileşkesi olarak tanımlamaktadır.

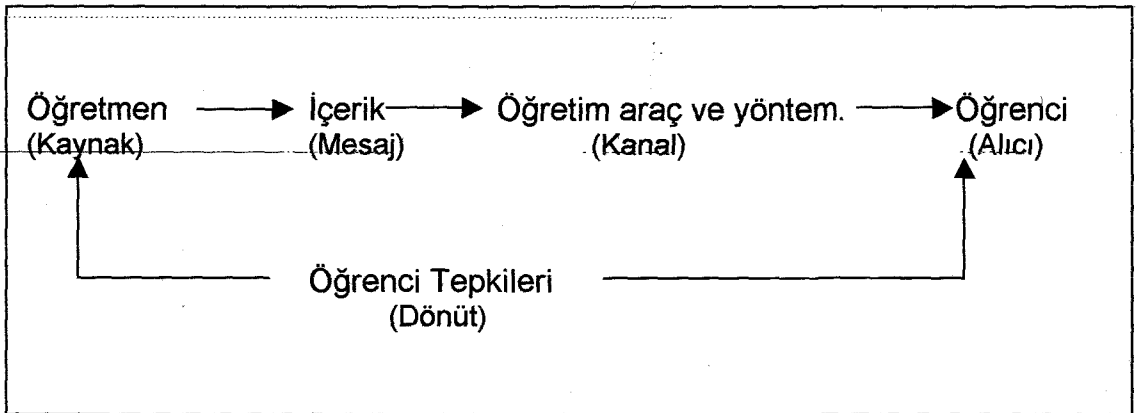
Yukarıdaki görüşler birleştirildiğinde eğitim teknolojisinin, öğrencilerin öğrenmeleri sırasında var olan insangücü ve insangücü dışı kaynaklarla etkileşimlerini sağlayarak öğrenme-öğretim sürecinde ortaya çıkan çeşitli sorunları çözmek ve öğrencileri eğitim programlarında belirtilen özel amaçlara ulaştırmak için çaba harcadığı görölmektedir. Bunu gerçekleştirirken de davranış bilimleri, iletişim ve öğrenme alanındaki bilgilere dayalı yöntem ve teknikleri kullanır.

Eğitim teknolojisinin yararlandığı iletişim;

- bu disiplinin kuramsal bir boyutu olarak iletişim kuramları ile;
- öğrenme-öğretim süreçlerindeki etkinlikler için iletişim süreç, model, yöntem ve teknikleri ile;
- eğitim etkinliklerinde kullanılacak iletişim araçları ile;

- öğrenme-öğretme süreçlerine katılan insangücü kaynaklar arası ilişkiler için iletişim becerilerini kazandırma yoluyla;
- öğrenme-öğretme süreçlerinin başarısı için gerekli iletişim davranışlarının kazandırılması ve bu süreçlerdeki sağlıklı iletişimi engelleyen faktörlerin giderilmesine yönelik çözüm önerileriyle önemli bir çalışma alanıdır. Başka bir söyleyişle, çağdaş eğitim teknolojisi anlayışı içinde iletişim kavramının incelenmesini gündeme getiren zorunluluk; öğrenme-öğretme süreçlerinde gerçekleştirilen tüm etkinliklerin temelde birer iletişim etkinliği olmasından kaynaklanmaktadır(Deryakulu, 1992, s.5).

Bilindiği üzere iletişim, davranış değişikliği meydana getirmek üzere düşünce, bilgi, duygu, tutum ve becerilerin paylaşılması sürecidir(Ergin, 1995, s.48). Bireysel ve bireyler arası düzeyde iletişimden söz etmek insanların nasıl öğrendiğinden söz etmek anlamındadır. Bu nedenle eğitimde iletişim öğrenme ve davranış oluşturma'nın alt yapısıdır. İletişim ve öğrenme arasındaki bu ilişki eğitimde öğrenme ve öğretmeyi iletişim açısından çözümlenmeyi gerektirir. Çünkü öğrenme ve öğretme süreçlerinin etkililiği ve başarısı bu süreçlerde kullanılacak iletişimin etki ve başarısına bağlı bulunmaktadır. Bu nedenle öğrenme ve iletişimin birbirleriyle ilişkileri dikkate alınarak çözümlenmesi ve karşılaştırılmasında eğitim açısından yarar ve gereklilik vardır(Alkan, 1995, s.82). İletişim süreci ile sınıf içindeki öğrenme arasındaki benzerliği aşağıdaki şekilde göstermek mümkündür.

Şekil 1. Öğrenme ve iletişim süreci arasındaki benzerlik(Ergin ve Birol, 2000, s.31).

Şekilde de görüldüğü gibi, sınıf içindeki iletişim sürecinde kaynağı öğretmen; mesajı içerik olarak da adlandırılan öğretmenin öğrencileriyle paylaştığı bilgi, duygu, düşünceleri; kanalı öğretim araç ve yöntemleri, alıcıyı ise sınıftaki öğrenciler temsil etmektedir.

Öğrencilere eğitim programındaki davranışsal amaçları kazandırmaya çalışmak öğretmenin amacı ve görevidir. Öğretmenin bir konu ile ilgili davranışsal amaçları öğrencilerine kazandırmaya çalışması ise o konuyla ilgili olarak kendisinde bulunan bilişsel, duyuşsal ve devinişsel davranışları öğrencisi ile paylaşması başka bir söyleyişle bu davranışların öğrencilerinde de oluşmasını sağlamaya çaba göstermesi demektir. Diğer yandan öğrenme iletişim işlemleri sonucunda bireyde kalıcı izli davranış değişikliğinin oluşmasıdır. Bu nedenle, öğrenmenin bir iletişim ürünü olduğu ifade edilebilir. Yeni öğrenmeler, yeni bilgi ve beceriler edinmeyle olacağından, iletişim gerçekleşmedikçe öğrenme de gerçekleşmeyecektir (Ergin ve Birol, 2000, s.30).

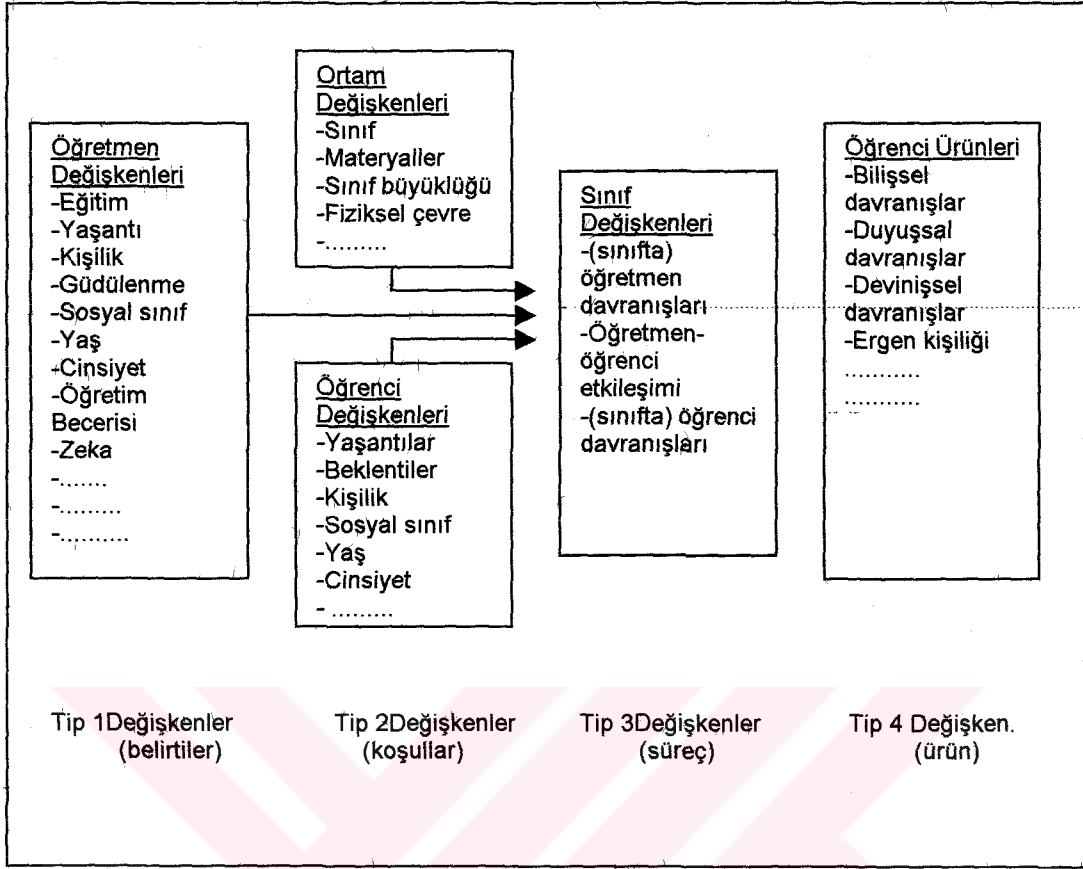
Eğitim-öğretim etkinliklerinin en önemli ögesi öğretmendir. Çünkü öğretmen, program, yöntem, araç ve gereçlerin yanında öğrenme olgusuna canlı kişiliği ile de etkide bulunur(Sözer, 1991, s.4; Kaya, 1989, s.115).

Variş'a göre öğretmen, en iyi bilgi aktaran değil, davranış ve tutumlarıyla öğrenci başarısına dönük etkinlikleri düzenleyebilen ve öğretimde etkili olan bireydir(Variş, 1988, s.117).

Okuldaki öğretim hizmetlerinin niteliğini büyük ölçüde öğretmen davranışları belirlemektedir. Öğretmen davranışlarını önemli kılan nedenlerin başında ise, bu davranışların sonuçta öğrenci davranışlarını şekillendirmesi gelmektedir. Başka bir söyleyişle, öğrencide oluşan davranışlar öğretmen davranışlarının bir yansımasıdır. Eğitilmiş kişilerin nitelikleri kendilerini eğiten kişilerin nitelikleri ile özdeş sayılabilmektedir(Ergin ve Birol, 2000, s.123).

Öğretmen-öğrenci arasındaki iletişim sonucunda öğrencinin davranışında olan değişimleri Şekil 2'de gösterilmektedir.

ŞEKİL 2

Şekil 2. Öğretmen-öğrenci arasındaki iletişim süreci sonunda öğrenci davranışındaki değişimler(Howard, 1979, s.631).

İletişimle ilgili literatür incelendiğinde, öğretmenlerin bilgili, neşeli, ilgili, güvenilir, insancıl, sevgi besleyen, saygıya sahip, saygı gösteren, bireysel farklılıkları dikkate alan, hoşgörülü, anlayışlı, olgun, iyi ders anlatan, yansız davranan vb. gibi birçok kişilik özelliğine sahip olmalarının gerektiği ileri sürülmektedir(Ergin, 1995, s.228).

Öğrenme-öğretme süreçlerinde öğrencileriyle etkileşimde bulunan öğretmenin etkileşimlerinin verimli veya verimsiz, nitelikli veya niteliksiz oluşundan birinci derecede kendisi sorumludur(Yılman, 1991, s.221-234). Öğretmen bu sorumluluğunu öğrenme-öğretme sürecinde öğrenciye göstereceği yakınlık davranışları ile daha etkin bir biçimde yerine getirebilir.

Öğretimsel iletişim literatüründe öğretmen yakınlığı son derece önemli bir yere sahiptir. Öğretmenin sözel ve sözsüz davranışları iletişim sürecinin

başarısını etkileyen öğelerden biri ve belki de en önemlisidir. De Vito(1989), öğretmenin sözel davranışı olarak öğrenciye isimle hitap etme, öğrencilerin fikirlerini överek pekiştirme vb. davranışları sıralarken öğrenciyle göz kontağı kurma, fiziksel yakınlık, gülümseme vb. davranışları da sözsüz davranışlar olarak sıralamaktadır. Bunlar Mehrabain(1981)'a göre, kaynaktan alıcıya gönderilen olumlu tutumları yansıtır ve yakınlık olarak nitelendirilir. Mehrabain, yakınlığın kişilerarasındaki iletişimi arttırarak, gerek fizyolojik gerekse psikolojik mesafeyi azalttığını ifade etmiştir. Gorham(1988), öğretmen-öğrenci iletişiminde öğretmen yakınlık davranışlarının öğretmen-öğrenci ilişkisini zenginleştireceğini anlatmaktadır.

Öğrenci, kendisine yakınlık duyduğu, kendisine değer veren ve dostça davranan bir öğretmenin sınıfında, kendisine yakınlık göstermeyen bir öğretmenin sınıfında olduğundan çok daha rahat hissedecektir. Öğretmen ve öğrenci arasında karşılıklı güvene ve saygıya dayalı sıcak ilişkilerin kurulduğu sınıflarda üretkenlik artacak, disiplin sorunları azalacak eğitimsel amaçlara ulaşma olasılığı yükselecektir(Açıkgöz, 1996, s.110).

Öğretmenin öğretim sırasında öğrencinin içeriği anladığına, kavradığına ilişkin tepkisini görmesi gerekir. Bu atmosferde öğrenciler öğretmenin yalnızca sesinden değil, aynı zamanda onun her türlü özelliklerinden etkilenmektedirler. Öğrenciler öğretmenin tutumundan, davranışından, ilgisinden, değerlerinden ve benzeri kişilik özelliklerinden etkilendiğini gösterir çok sayıda çalışma vardır. Bu çalışmalar öğretmenin özelliklerinden, öğrencinin yalnızca bilgi düzeyinin değil, tüm kişiliğinin etkilendiğini ortaya koymaktadır(Küçükahmet, 1986, s.14).

Öğretmenin sıcak, öğrencileri destekleyici, güdüleyici davranışları, sınıfı denetleyebilmesi, dersi istediği gibi yönlendirebilmesi vb. gibi bir çok özellikleri öğrenciler için çok önemlidir ve onların öğretmene karşı aldığı tavırların şekillenmesinde önemli rol oynar. Kısaca öğretim hizmetinin niteliğini büyük ölçüde öğretmen davranışları belirlemektedir(Senemoğlu, 1987, s.50).

Öğretmen yakınlık davranışlarının öğrencilerin bilişsel öğrenmeleri, tutumları ve güdülenme düzeyleri üzerinde etkili olduğu yapılan araştırmalarla ortaya konulmuştur.

Öğretmenin kullandığı sözel ve sözsüz yakınlığın, öğrencilerin duyuşsal öğrenme(Andersen, 1979; Butland ve Beebe, 1992; Christensen ve Menzel,

1998; Christophel, 1990; Gorham, 1988; Plax, Kearney, McCroskey, Richmond, 1986), davranışsal öğrenme(Christensen ve Menzel, 1998) ve bilişsel öğrenme ile ilgili alanlarda güçlü bir etkiye sahip olduğu ifade edilmektedir. Öğretmen yakınlığının ayrıca öğrenci güdülenmesini de arttırdığı (Christensen ve Menzel, 1998; Christophel ve Gorham, 1995; Frymier, 1993) görülmüştür. Özetle, öğretmen yakınlık davranışları öğretmen-öğrenci ilişkisinin artmasına, zenginleşmesine yardım etmektedir.

Öğrencilerin akademik başarılarını etkileyen çok çeşitli etmenler bulunmaktadır. Bunların başında özellikle kendisindeki bilgi-beceri ve tutumu paylaşan, öğrenme-öğretme süreçlerinde kaynak durumunda olan öğretmenler gelmektedir. Comstock(1995), ileri derecedeki öğretmen yakınlığının öğrencilerin öğrenmesinde çok etkili olduğunu bulmuştur. Robinson(1995)'da öğretmen yakınlığının öğretmedeki istekliliğin ve sözel kabul etme davranışının öğrenmenin gerçekleşmesinde önemli bir yere sahip olduğunu belirtmektedir. Öğrenme ile ilgili benzer bulgulara McCroskey, Salline ve diğerlerinin(1996) yaptıkları araştırmada da rastlanmıştır. Avustralya'lı, Puerto-Rican'lı, Finlandiya'lı ve ABD'li öğrencilerin öğrenmeleri ile yakınlık arasında pozitif ilişki bulunmuştur. Çalışmada, öğretmen yakınlığı arttıkça öğrenmenin de arttığı ve öğrenme kaybının azaldığı açıklanmıştır. Neuliep(1997) araştırmasında, öğretmen yakınlığı ile ilgili literatürdeki en tutarlı ve en önemli bulgunun, öğretmen yakınlığının bilişsel ve duyuşsal öğrenme üzerine olumlu bir etkisi olduğunu ifade etmiştir.

Öğrencilerin akademik başarılarını etkileyen etmenlerden biri de onların derse ve öğretmenlere karşı tutumlarıdır. Öğretmenin kişiliği ve tutumu sınıf havasını belirleyici başlıca etken olsa da, öğrencilerin öğretmenlerine ve derse karşı tutumu öğretmen ve öğrencinin karşılıklı etkileşimlerinde çok önemli bir yere sahiptir(Yörükoğlu, 1985). Tutum, bireyi belli insanlar, nesnelere ve durumlar karşısında belli davranışlar göstermeye iten öğrenilmiş eğilimlerdir(Demirel ve Ün, 1987, s.110).

Öğrencilerin okula, derslere ve öğretmenlere yönelik geliştirdikleri tutumları vardır. Bazen bu tutumlar onların, öğrenme etkinliklerine ya yaklaşmalarına ya da uzaklaşmalarına neden olur ve öğrenmede başarı düzeyini etkiler(Ülgen, 1994, s.85). Bu bakımdan bir öğrencinin derslerine ve öğretmenlerine karşı olumlu tutuma sahip olması, onu derslerini istekli bir

şekilde çalışmaya, öğrenmeye ve akademik başarısını yükseltmeye yöneltilir. Olumsuz tutumu ise istenmeyen sonuçlar doğurur. Bu konuda yapılan araştırmalar öğretmenin yakınlığının öğrencilerin duyuşsal özelliklerini olumlu yönde etkilediğini(Klinzing ve Jackson, 1987; Arnold ve Terry, 1989; Butland ve Beebe, 1992; Neuliep, 1997) ortaya koymuştur.

Öğrenme sürecine katkıda bulunan önemli etkenlerden biri de öğrenci güdülenmesidir. Öğrenmeyi ve başarıyı etkileyen, ona katkıda bulunan güdülenme, bireyin gereksinimlerini karşılamak için belli bir amaç doğrultusunda davranışlar üretmesine, hedefe ulaşmak için çaba harcamasına işaret eder(Ülgen, 1994, s.43). Öğrencilerin güdülenmesinde iki amaç vardır:

1. Öğrencileri uyarmak
2. İlgilerini sürdürmek

Güdülenmiş bir öğrenci, öğrenmek için derslerine hazırlanır, yanıtlayamadığı bir soruyu yanıtlamak için sonuna dek uğraşır. Kısaca güdülenmiş bir öğrenci öğrenme sorumluluğunu taşır ve bunu gerçekleştirmek için sürekli çaba harcar. Maslow(1968)'a göre birey öğrenme sürecinde içsel ve dışsal olarak güdülenir. İçsel ve dışsal güdülenmelerden birisinin öğrenmede bulunması(tercihen ikisinin de) öğrenme sürecinin başarılı olması için yeterlidir. Öğrencinin güdülenmesini sağlamak, öğrenme sürecinin hızlandırılmasında önemli bir rol oynar. Öğrenmek için her öğrenci öğretme-öğrenme sürecine istekli katılmak, öğrenmenin gerektirdiği ilkelere uymak, öğrenmesinden sorumluluk taşımak ve çalışmak zorundadır. Bu nedenle öğrenme için gerekli güdülenmeyi sağlamak okulun ve öğretmenlerin öncelik taşıyan görevlerinden biridir(Fidan, 1985, s.129). Öğretmen yakınlığı öğrencinin güdülenmesini arttırmaktadır.

Öğretmen yakınlık davranışlarının önemi kültürden kültüre farklılıklar gösterebilir. Neuliep(1997), öğretmen yakınlık davranışı olarak tanımlanan bazı öğretmen davranışlarının başka kültürlerde belki yakınlık olarak algılanamayacağını belirtmiştir. Neuliep(1997)'in çalışmasında, öğretmen yakınlığı ile bilişsel ve duyuşsal öğrenme arasındaki ilişki ABD örneğinde Japon örneğinden daha yüksek düzeyde anlamlı çıkmıştır. Japon örneğinde sözsüz öğretmen yakınlığı öğrenme sonuçlarında daha etkiliyken, ABD örneğinde sözel öğretmen yakınlığının öğrenme sonuçlarında daha etkili olduğu görülmüştür. Ders içeriğine ilişkin tutumlar ve

sözel öğretmen yakınlığı arasında ABD örneklemini için pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu saptanırken, Japon örnekleminde anlamlı bir ilişki saptanamamıştır.

McCroskey ve diğerlerinin(1996) yaptıkları bir çalışmada da Avustralya'lı, Puerto-Rican'lı, Finlandiya'lı ve ABD'li öğrencilerin bilişsel öğrenmeleri ile sözsüz öğretmen yakınlığı arasındaki ilişki incelenmiştir. Puerto-Rican ve ABD örnekleminde öğretmen yakınlığı ve bilişsel öğrenme arasındaki ilişkinin, Avustralya ve Finlandiya örneklemine göre daha anlamlı olduğu görülmüştür. Finlandiya'lı öğretmenlerin yakınlığı diğer kültürlerdeki öğretmen yakınlığına göre daha azdır. Puerto-Rican'lı öğrencilerin sınıfta öğrenmeleri diğer kültürlere göre daha yüksektir. Diğer yandan Avustralya'lı öğrencilerin öğrenme kaybı ise diğer kültürlere göre daha yüksek olduğu görülmüştür.

Öğretmen yakınlığının Türk öğrencileri üzerindeki etkisini Kurt ve Kurt(1999) adlı araştırmacılar Gorham(1988) ile Gorham, Richmond ve McCroskey(1987) tarafından geliştirilen yakınlık ölçeğini kullanarak incelemişlerdir. Bu ölçek Ek 1'de verilmiştir. Öğrenci tarafından algılanan öğretmenin sözel ve sözsüz yakınlık davranışlarının öğrencilerin güdülenmesi ve başarı üzerindeki etkisinin belirlenmeye çalışıldığı araştırma, ortaöğretimdeki 156 öğrenci üzerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda sözel yakınlık davranışları ile güdülenme arasında anlamlı bir ilişki görülürken, sözsüz yakınlık davranışları ile güdülenme arasında anlamlı bir ilişki görülmemiştir. Yakınlık davranışları ile başarı arasında da anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Oysa Neuliep(1997), öğretmen yakınlığı literatüründeki en önemli ve tutarlı bilginin öğretmen yakınlığının öğrencilerin başarılarını arttırdığı yönünde olduğunu ifade etmiştir. Kurt ve Kurt(1999)'un araştırmalarında kullandıkları yakınlık ölçeği ABD kültürüne göre hazırlanmış bir ölçektir. Belki Türk kültürüne özgü öğretmen yakınlık davranışları ile hazırlanan bir ölçek ile öğretmen yakınlığının öğrencilerin bilişsel ve duyuşsal öğrenmeleri üzerindeki etkisi farklı olabilir. Okul yaşantısında çok sevilen öğrenciye yakınlık gösteren öğretmenlerin dersleri de sevilir ve daha çok çalışılır. Hatta yakınlık gösteren öğretmenler sevildiği için öğrenciler sevdiği öğretmenlerinin mesleğini seçerek hayatını yönlendirirler. Veya bunun tam tersi de söz konusu olabilir. Sevilmeyen öğretmenlerin derslerini öğrenciler

çalışmayabilir, okula gelmek istemeyebilirler. Hatta bazı öğretmenler yüzünden öğrenciler okul hayatını yarıda bırakarak hayata atılırlar.

Sanders ve Wiseman(1990), belirli öğretmen yakınlık davranışlarının algılanışını eğer kültür etkilerse, o zaman kültür belki de öğretmen yakınlığının ifade edilmesini de etkileyebilir yorumunu yapmışlardır.

Öğretmen yakınlığı kültürel bir farklılığa sahip olabilir. Acaba Türk kültüründe baskın olan öğretmen yakınlık davranışları nelerdir ve bu davranışların öğrenci başarısı, tutum ve güdülenmesiyle anlamlı bir ilişkisi var mıdır?

Yurtdışında öğrencilerin başarı, tutum ve güdülenmesini olumlu yönde etkileyen öğretmen yakınlığının ülkemiz eğitim sisteminde de yakından incelenmesinde öğrenme-öğretme süreçlerinin etkililiği açısından yarar görülmektedir. Çünkü bu konuda Türkiye'de ilköğretim-ortaöğretim-yükseköğretim düzeyinde Türk kültürüne uygun olan öğretmen yakınlık davranışlarının neler olduğunun ortaya konması ile oluşturulmuş ölçekte yapılmış bir çalışma yoktur.

Diğer yandan, bireylerin gelişim dönemlerine göre değer verdiği davranışlar da farklılaşmaktadır. Örneğin ilköğretim döneminde öğrencinin öğretmeninin sorduğu soruya doğru bir cevap vermesi sonucunda öğretmen sınıftaki diğer öğrencilerden bu öğrenciyi alkışlamalarını ister veya öğrencinin başını okşayabilir ve bu öğrencinin hoşuna giden bir yakınlık davranışı olabilir, fakat aynı durumda olan bir üniversite öğrencisine bu davranışların yapılması o üniversite öğrencisi ve arkadaşları tarafından hoş karşılanmayabilir. Kısacası bireylerin gelişim dönemleri göz önüne alındığında ilköğretimde, ortaöğretimde ve yükseköğretimde değer verilen öğretmen yakınlık davranışları farklı mıdır? Bu yakınlık davranışları her öğretim kademesinde öğrenci başarısı, tutum ve güdülenmesiyle anlamlı bir ilişki göstermekte midir?

Ders alanlarının özelliğine göre öğretmen bazı derslerde öğrencileriyle daha sık yüz yüze bir etkileşimin içinde olurken, bazı derslerde ise daha az yüz yüze etkileşimin içinde olur. Örneğin matematik dersinde öğretmen tahtada işlem yaparken öğrenciye sırtı dönüktür veya fen bilgisi dersinde laboratuvar da deney yaparken öğrencileriyle sınırlı bir göz iletişimi kurabilir. Fakat sosyal bilgiler veya yabancı dil dersinde ise sürekli bir yüz yüze etkileşim söz konusu olabilir. İşte bu yönden öğretmen yakınlık davranışlarının

ders alanlarına göre farklılık gösterip göstermediği bu çalışmada araştırılmak istenmektedir.

Öğretmen-öğrenci iletişimi ülkemizde özel bir önem taşımaktadır. Ülkemizdeki öğretmen-öğrenci iletişimi konusunda yapılan araştırmaların sonucunda öğretmenlerin öğrencileriyle ilişkilerinde bir çok sorun yaşandığı, ilişkilerin istenilen düzeyde olmadığı bulunmuştur(Kılıççı, 1989; Bolat, 1990; Deryakulu, 1992; Şahin, 1997; Bangir, 1997; Saylan ve Yurdakul, 1998; Ergin ve Geçer, 1999).

Açıkgöz(1988) tarafından lise öğrencileri üzerinde gerçekleştirilen bir araştırmada öğrencilerin en çok üzerinde durdukları, en yoğun olarak dile getirdikleri sorunların öğretmen-öğrenci ilişkileri boyutunda toplandığı ortaya çıkarılmıştır.

Dilekmen (2001) tarafından gerçekleştirilen bir araştırmada eğitim fakültesindeki stajyer öğrencilere 14 hafta boyunca staj yaptıkları ilköğretim okullarındaki öğretmen davranışlarının gözlenmesi istenmiştir. 110 stajyer öğrencinin 38 ilköğretim okulunda yaptıkları gözlem sonucunda ilköğretim kurumlarında görevli öğretmenlerin %24'ünün öğrencilere hakaret ettikleri, %27.32'sinin öğrencileri fiziki cezaya çarptırdıklarını, %8'inin asık suratla ders anlattıkları, %6'sının öğrencileri korkutarak denetim sağlamaya çalıştıkları belirtilmiştir. Tüm bunlar öğretmen-öğrenci iletişimde büyük sorunlar yaşandığını göstermektedir.

Bolat(1990), yükseköğretimdeki öğretmen-öğrenci iletişimde yaşanan sorunların giderilmesi için öğretim elemanlarının öğrencilere daha çok zaman ayırmalarını, onlara güven vermeleri, içtenlikle ilgilendiklerini belli etmelerini ve sıcak davranışları gerektiğini önermiştir.

Sözel ve sözsüz öğretmen yakınlık davranışlarının öğretim kademelerine göre belirlenmesi, öğrenme-öğretme süreçlerinde öğretmenlerin iletişimsel etkililiklerini yükseltmeye ve öğretmenlerin bu konuda bilinçlenmelerine yardımcı olabilir. Ayrıca ilgililerin bu konunun önemine ilişkin dikkatleri çekilebilir.

Acaba ülkemizdeki öğretmen yakınlığının öğrencilerimizin üzerindeki etkisi nedir? Öğretim kademelerine veya ders alanlarına göre öğretmen yakınlığı olarak nitelenebilecek davranışlar değişmekte midir? Öğretmen yakınlığının öğrenci başarı-tutum ve güdülenmeleri üzerinde etkisi var mıdır?

İşte bu sorulara dayalı olarak Türk Eğitim Sistemi'nde öğretmen yakınlığının etkilerini ortaya koymak amacı ile böyle bir araştırma yapılmasına gereksinim duyulmuştur.

Amaç

Bu araştırmanın genel amacı, ülkemizde ilköğretim-ortaöğretim ve yükseköğretim düzeyindeki öğretmen yakınlık davranışlarının gösterilme düzeyini, öğretmen yakınlığının alanlara ve bazı değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediğini, öğretmen yakınlık davranışlarının öğrencilerin başarıları, tutumları ve güdülenme düzeyleri üzerindeki etkisini belirlemektir. Bu genel amaca ulaşabilmek için geliştirilen alt amaçlar şunlardır:

1. İlköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretimdeki öğretmenlerin öğretmen yakınlık davranışlarını gösterme düzeyleri nedir?
2. Öğretmen yakınlık davranışlarına ilişkin fen bilgisi, fizik, matematik, sosyal bilgiler, coğrafya ve yabancı dil derslerini alan öğrenci algıları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
3. Öğretmen yakınlık davranışları ile öğrencilerin başarı, tutum ve güdülenme düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
4. Öğretmen yakınlık davranışları, öğrencilerin başarı, derse yönelik tutumu ve derse yönelik güdülenme düzeyinin önemli birer yordayıcısı mıdır?
5. Öğretmen yakınlık davranışlarına ilişkin öğrenci algıları arasında, öğrencinin cinsiyetine; sınıf mevcuduna; öğretmenin cinsiyetine; öğretmenin yaşına; öğretmenin ünvanına; öğretmenin kıdemine; öğretmenin mezun olduğu okula; öğretmenin formasyon alıp almadığına; öğretmenin hizmet öncesi veya hizmet içinde iletişim dersi alıp almadığına göre anlamlı bir farklılık var mıdır?
6. Öğretmen yakınlık davranışlarına ilişkin gözlem sonuçlarına göre en çok gösterilen ve hiç gösterilmeyen yakınlık davranışları nelerdir?

Önem

İnsan etkinliklerinin tümü iletişimle gerçekleşmektedir. Okul yaşantımızda da iletişimden yararlanırız. Öğretmen-öğrenci arasındaki iletişimin etkililiği büyük ölçüde kaynak durumundaki öğretmene bağlıdır. Okulda çocuğa en yakın olan öğretmendir.

Öğretmenin öğrenciyle olan ilişkileri onun kendini değerli bir varlık olarak görmesini, kendine güvenmesini ve kendi benliğini kabul etmesini sağlayabilir veya sağlayamayacak biçimde olabilir(Kılıççı, 1989, s.22).

Öğretmenler belli bir gelişim düzeyinde olan öğrencilere belli bir konu alanıyla ilgili bilgi-beceri ve tutumu kazandırmaya çalışırlar. Bunu kazandırmaya çalışırken yaptıkları davranışlarla öğrencilerine model olurlar. Bu modelin yanlış olmaması gerekir(Kılıççı, 1989, s.141).

Öğretmenin öğrencileriyle iletişimde yaptığı davranışların öğrencileri üzerinde olumlu veya olumsuz bir çok etkisi vardır. Öğretmenin davranışları sonucunda okul yaşantısında sevilen öğretmenlerin dersleri de sevilir hatta o dersle ilgili bir meslek seçilerek hayat sürdürülebilir. Sevilmeyen öğretmenlerin davranışları sonucunda da o dersten hatta okuldan soğuyarak eğitim yaşantıları yarıda bırakılabilir. Öğretmen davranışları öğrenci benliği üzerinde derin etkiler bırakabilir.

Olumlu tutumlar başarıya, olumsuz tutumlar başarısızlığa; başarı olumlu, başarısızlık olumsuz benlik tutumunun gelişmesine yol açmaktadır(Kılıççı, 1989, s.99).

Benlik ile ilgili yapılan araştırmalar, benliğin okul başarısını en azından zeka kadar etkilediğini ortaya çıkarmıştır(Baymur, 1989, s.270).

Öğretmen başarısızlığından dolayı çocuğu aşağılayıcı bazı konuşmalar yaparsa bunun olumsuz etkileri büyük olur. Övme ve yerme üzerine yapılan çeşitli deneyler yermenin öğrenci başarısı üzerinde gittikçe artan olumsuz etkileri olduğunu ortaya koymuştur(Kılıççı, 1989, s.32).

Sonuçta öğrenci üzerinde bu kadar büyük etkisi olan öğretmen davranışları, öğretmen-öğrenci iletişimde üzerinde önemle durulması gereken konulardan biri olmalıdır. Öğretmenlerin öğrencileri ile iletişimlerinde öğrencinin hoşuna gidecek, öğretmeni kendine yakın hissettirecek

davranışların neler olduğunun ortaya konmasında öğretmen ve öğrenci iletişimini geliştirmede yararlanılabilecek sonuçlar olabilir.

Türkiye’de öğretmenin sınıf içi davranışlarıyla ilgili araştırmalar genelde öğretime dönük ve çok sayıdadır. Bu araştırma ülkemizde öğretmen yakınlığını öğrenci gözüyle değerlendiren, kültürümüze uygun öğretmen yakınlık davranışlarını ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim düzeyinde öğrenci gelişim özellikleriyle inceleyen ve bazı derslere göre belirleyen ilk çalışmadır. Araştırma ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretimde öğrencilerle ilişkide bulunan öğretmenlerin onlarla olan ilişkilerini değerlendirmede kullanabilecekleri üç ayrı ölçek sunmaktadır. Öğrencilerle olan ilişkilerini daha etkili, sıcak ve demokratik bir anlayışa dayandırmayı amaçlayan eğitimcilere bu araştırmanın bulgularının ışık tutacağı umulmaktadır.

Sınırlılıklar

1. Araştırmada kullanılan anket formu, ilköğretim-ortaöğretim ve yükseköğretimde bulunan toplam 600 öğrencinin görüşlerine dayalı olarak geliştirilen (ilköğretim için 34, ortaöğretim için 45, yükseköğretim için 48 madde) öğretmen davranışları ile sınırlıdır.

Tanımlar

Öğretmen yakınlık davranışı: Öğretmen-öğrenci iletişimde öğretmenin öğrenciye yönelik olumlu davranışlarıdır.

Sözel yakınlık davranışı: Öğretmen-öğrenci iletişimde öğretmenin öğrenciye yönelik olumlu sözel davranışlarıdır. Örneğin; öğrencinin doğru bir davranışı sonucunda öğrenciyi övme, öğrenciye isimle hitap etme vb. davranışlardır.

Sözsüz yakınlık davranışı: Öğretmen-öğrenci iletişimde öğretmenin öğrenciye yönelik olumlu sözsüz davranışlarıdır. Örneğin; öğrencinin başını okşama, elini öğrencinin omuzuna koyma, öğrenciye gülümseme vb. davranışlardır.

BÖLÜM II

İLGİLİ LİTERATÜR

Bu bölümde öğretmen yakınlığına ilişkin kuramsal görüşlere; konuyla ilgili yurtdışında ve Türkiye'de yapılmış olan bazı araştırmalara yer verilmiştir.

Öğretmen Yakınlığıyla İlgili Kuramsal Görüşler

Yakınlık kavramı orijinal olarak Mehrabain tarafından geliştirilmiştir(1969). Mehrabain, yakınlığın kuramsal olarak sözsüz iletişim literatüründen geldiğini ifade etmekte, ve sözsüz iletişim kuramının açıkladıklarının duygular, tutumlar, hoşlanma, hoşlanmama olduğunu belirtmektedir. Sözsüz iletişimin içindeki davranışların aslında semboller olduğunu ve bunların bizim duygusal durumumuza, tutumlarımıza, ilgi veya tercihlerimize işaret ettiğini belirtmektedir. Yakınlık insan yaşamında temel ve kültürel bir elementtir. İnsanlar hoşlandıkları şeylere yaklaşırlar, hoşlanmadıkları şeylerden uzaklaşırlar. Yakınlık olumlu değerlendirme ve ilgiyi belirtir. Oysa kaçınma; hoşlanmama, ilgi eksikliği ve kaygıyı belirtir(Mehrabain, 1981, s.14). Mehrabain yakınlığı iletişim davranışı olarak açıklamıştır. Yakınlık davranışlarının bir başkasına yönelik sözsüz çekiciliği arttırarak, kişilerarasındaki mesafeyi azalttığını ifade etmiştir. Bu tanımın içeriği daha sonra Andersen ve Andersen (1979,1982) tarafından genişletilmiştir. Yakınlık kavramının kullanılmasından sonra eğitim iletişimi alanında sınıftaki öğrenme-öğretme süreçlerindeki öğretmenlerin sözel ve sözsüz yakınlık davranışlarının olumlu etkilerine işaret eden çok sayıda araştırma yapılmıştır.

Öğretmen yakınlığı başlangıçta sözsüz öğretmen davranışları olarak tanımlanırken, sonradan bu kavrama sözel davranışlar da eklenmiştir(Andersen, 1979; Gorham, 1988). Öğretmen yakınlığı yurt dışındaki

iletişim literatüründe çok dikkat çeken bir konudur. Yakınlık kavramı daha önce belirtildiği gibi Mehrabain(1981)'in çalışmasından kaynaklanmaktadır ve öğretmen-öğrenci arasındaki olumlu iletişimi nitelendirir. Öğretmen yakınlığı, öğretmenlerin kullandığı sözel ve sözsüz iletişimi anlatır, öğretmen ve öğrenciyi birbirine yaklaştırır(Andersen, 1979; Gorham, 1988). Yakınlık sınıf içi iletişimi kolaylaştıran bir değişken olarak da tanımlanmaktadır(Gorham&Christophel, 1990). Mehrabain(1981), iletişim sırasında insanların sergilediği temel davranış örüntülerine işaret eder. İnsanların göz kontağı kurmaları, yüz ifadeleri, ses tonları, duruş ve hareketleri gibi iletişim kanallarını kullanarak diğer insanlarla düşünce ve duygularını paylaştıklarını ifade eder. Ayrıca, ilginin yakınlığı teşvik ettiğini ve taraflar arasında daha sıcak bir ilişkinin oluştuğunu da açıklamaktadır.

Andersen(1979)'in çalışmasında yakınlığın; öğretmene, dersin geneline, dersin içeriğine ve öğretmen iletişimine yönelik öğrencilerin duyuşsal özelliklerini pozitif olarak etkilediği görülmüştür. Yakın davranışlar sergileyen öğretmenler soğuk davranışlar sergileyen öğretmenlere göre daha iyi olarak algılanmışlardır. Yakınlık davranışları iletişimde açıklığı, canyakınlığı belirtir, kişilerarası iletişimde samimiyeti, sıcaklığı artırır(Andersen, 1985).

Hurt, Scott ve McCroskey(1978), bilmek ve öğretmek arasında bir farklılığın olduğunu ve bu farklılığın sınıftaki iletişimden kaynaklandığını söylemektedirler.

Christophel(1990), öğretmen yakınlığının belki öğrencinin derse güdülenmesini sağlayacağını, öğrenme düzeyini etkileyeceğini bunun sonucunda öğrencilerin güdülendikleri derse yönelebilecekleri, yaklaşacakları, hoşlanacaklarını, güdülenmedikleri dersten de uzaklaşabilecekleri, kaçabilecekleri ve hoşlanmayabileceklerini ifade etmektedir. Ayrıca, öğretimde etkililiğin sağlanmasında yakınlığın anlamlı bir faktör olduğunu da belirtmiştir.

Yakınlık, öğretmen-öğrenci iletişimindeki psikolojik ve fiziksel uzaklığı azaltmaktadır. Örneğin; Heiser(1972)'in çalışmasına göre, öğretmenlerin masalarının üzerinde oturmaları, sandalyede oturmaları veya masalarının arkasında ayakta durmalarının sonucunda, öğrenciler öğretmenlerini kendilerine uzak bulmaktadırlar. Ama öğretmenlerinin hareket etmelerinin, sıraların aralarında dolaşmalarının sonucunda, öğrenciler öğretmenlerini daha sıcak, dostça ve etkili olarak algılamaktadırlar.

Kişiler arası yakınlık veya ilginin bir belirtisi olarak dokunma da önemli bir davranıştır.Yapılan araştırmalar sonucunda hoşlanılan kişi veya nesnelere, hoşlanılmayanlardan daha çok dokunulduğu bulunmuştur(Mehrabain, 1981, s.23).

Göz iletişimi kurulması da yakınlık davranışlarının içinde yer almaktadır. Öğretmenin sınıfta tek tek öğrencilerle veya sınıfın tümüyle göz iletişimini kurması öğretmenin etkililiğinde önemli bir yer tutmaktadır. Göz iletişimi kurulması sonucunda bireyler arasında daha çok ilgi ve olumlu duyguların oluştuğu belirtilmektedir(Mehrabain, 1981, s.23).

Üniversite öğrencilerinin üzerinde yapılan bir araştırmada, öğretmen ve öğrenci arasındaki göz iletişiminin eksikliği sonucunda, öğrencilerde olumsuz duyguların oluştuğu belirtilmiştir. Göz iletişiminin öğrencilerle kurulması ve sürdürülmesi sonucunda öğrenciler öğretmenlerine olan dikkatlerini daha çok yoğunlaştırdıklarını belirtmişlerdir(Breed, 1971).

Yakınlık davranışlarından bir diğeri olan gülümseme, etkileşenler arasında oluşan ilgiyi belirtir. Bir kişi gülümsediğinde karşısındakinin de gülümsemesi olasıdır. Kişilerarasındaki algılanan sıcaklığın belirtisidir(Mehrabain, 1981, s.23). Andersen(1979) de, gülümsemeyi yakınlığın merkezinde görmekte ve gülümsemenin ilgi ve canlılığın belirtisi olduğunu ifade etmektedir.

Yakınlık davranışlarının içinde yer alan beden hareketleri, öğrencilerde hem görsel, hem işitsel uyarılmayı sağlamaktadır. Andersen(1979), tüm beden hareketlerinin öğretmenin algılanan yakınlığı ile pozitif ilişki gösterdiğini belirtmiştir. Mehrabain(1981)'da çok sayıda beden hareketlerinin kullanılmasının öğretimsel iletişimde öğrencilerle işbirliği ve ilgiyi ortaya çıkardığını açıklamaktadır.

Ses tonu da yakınlık davranışlarının içinde yer almakta ve kişilerarasında ilgi ve teşviği sağlamaktadır. Öğrencilerin konuya ve öğretmene yaklaşımlarında ses tonu etkilidir(Andersen, 1979).

Öğretmenlerin mizahı kullanmaları, öğrencilerin çalışmalarını, davranışlarını övmeleri, sınıfta veya sınıf dışında öğrenciyle görüşmeye istekli olmaları gibi davranışlar da sözel öğretmen yakınlık davranışları arasında yer almaktadır. Talbert ve Beran(1999, s.434), sözel iletişimin sözsüz iletişime göre daha iyi anlaşıldığı, tanımlandığı ve uygulandığını belirtmişlerdir.

Öğretmen yakınlık davranışları sözel ve sözsüz yakınlık olarak iki ölçek halinde geliştirilmiştir. Sözel yakınlık ölçeği Joan Gorham(1988) tarafından geliştirilirken, sözsüz yakınlık ölçeği Richmond, Gorham ve McCroskey(1987) tarafından geliştirilmiştir. Öğretmen yakınlık davranışları ölçeğinde olumlu maddelerle birlikte olumsuz maddeler de bulunmaktadır. Olumsuz maddelerin puanlandırılması olumlu maddelerin tersine yapılmaktadır ve bu cümlelerin yorumlanması da maddelerin ifadelerinin olumluya çevrilmesiyle olmaktadır. Öğretmen yakınlık davranışları şu şekilde sıralanmaktadır(Myers, Zhong ve diğerleri, 1998):

Öğretmenin Sözsüz Yakınlık Davranışları

1. Ders verirken masasının arkasında durur.
2. Sınıfa hitap ederken el ve vücut hareketleri kullanır.
3. Sınıfa hitap ederken sıkıcı ve monoton bir ses tonu kullanır.
4. Konuşurken sınıfa bakar.
5. Konuşurken sınıfa gülümser.
6. Sınıfa hitap ederken gergin bir hal alır.
7. Öğrencilere dokunur.
8. Ders verirken sınıfta dolaşır.
9. Ders verirken sıranın üzerinde veya sandalyede oturur.
10. Sınıfa hitap ederken tahtaya veya notlarına bakar.
11. Ders verirken öğretmen masası veya kürsü arkasında durur.
12. Sınıf hitap ederken rahat bir vücut pozisyonu vardır.
13. Tek tek öğrencilere gülümser.
14. Sınıfa hitap ederken çeşitli ses vurguları kullanır.

Öğretmenin Sözel Yakınlık Davranışları

1. Kişisel örnekler kullanır veya sınıf dışındaki deneyimlerinden bahseder.
2. Soru sorar, öğrencilerin konuşmasını teşvik eder.
3. Ders planının bir parçası olmasa bile öğrenci tarafından başlatılan tartışmaya katılır.
4. Sınıfta espri yapar.
5. Öğrencilere adlarıyla hitap eder.
6. Bana adıyla hitap eder.

7. Öğrencilerle ders öncesi ve sonrası diyaloga girer.
8. Benimle ders öncesi, sonrası veya sınıf dışında diyalog kurmuştur.
9. Sınıftan "benim sınıfım" yapılan işten "yaptığım iş" diye bahseder.
10. Sınıftan "bizim sınıfımız" yapılan işten "yaptığımız iş" diye bahseder.
11. Yaptığım çalışmalara yazılı veya sözel önerilerle geri aktarım da bulunur.
12. Sınıfta konuşmak istemeyen öğrencilere bile soru yönelterek konuşmalarını ister.
13. Ödevler, ödevlerin teslim tarihi ve tartışma konuları ile ilgili öğrencilerin görüşlerini sorar.
14. Öğrencilerden soracak soruları ve tartışmak istedikleri herhangi bir şey olduğunda kendisine telefon etmelerini ve gerekirse sınıf dışında görüşmelerini ister.
15. Belirli ve tek doğru yanıtı olan sorular sorar.
16. Öğrencilerin görüşlerini ve bakış açılarını ortaya çıkaracak sorular sorar.
17. Öğrencilerin çalışmalarına, davranışlarına ve yorumlarına övgüde bulunur.
18. Öğrencilerin çalışmalarına, davranışlarına ve yorumlarına olumsuz eleştiri yöneltir ve buradaki yanlışları gösterir.
19. Dersle ilgisiz konularda, sınıfla ya da tek tek öğrencilerle tartışmaya girer.

Konuyla İlgili Olarak Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Öğretmen-öğrenci iletişimi ile ilgili olarak yurtdışında yapılmış olan bazı araştırmalar aşağıda özetlenmiştir.

Ann(1985), öğretmenlerin sözsüz davranışlarının özellikle yüz ifadesi ve dokunmanın öğrencilerin kendini ifade etmeleri üzerindeki etkilerini incelemiştir. Nötr ve sıcak davranışların sergilendiği iki deneysel koşul oluşturulmuştur. Kanada'da bir yüksekokuldaki 182 öğrenciden 32 kız, 32 erkek öğrenci random olarak seçilmiştir. Ayrıca iki erkek ve iki kadın öğretmen nötr ve sıcak koşullarda gözlenmek üzere seçilmiştir. Nötr durumda

öğretmenin kullandığı nötr yüz ifadesi, çok az gülümseme, göz kontağı, baş sallama yer almış ve dokunma davranışı kullanılmamıştır. Sıcak durumda ise, gülümseme, baş sallama, göz kontağı en üst düzeyde kullanılmıştır. Ayrıca dokunma davranışı da kullanılmıştır. Kendini ifade etme bağımsız değişken olarak ele alınmıştır. Kendini ifade etmenin miktarını ölçmek üzere “ben” ile başlayan cümleler sayılmıştır. Sonuçta öğrencilerde kendini ifade etme düzeyi sıcak koşullarda oldukça yüksek çıkmıştır.

Plax ve diğerleri(1986), üniversite öğrencilerinin duyuşsal öğrenmeleri (derse ilişkin konular ve öğretmene yönelik tutumlar)ile ilgili alternatif davranış teknikleri ve öğretmenin sözsüz yakınlığının bir fonksiyonu olarak çalışmada geliştirdikleri modeli test etmişlerdir. Öğretmenin sözsüz yakınlığının öğrenci tutumları ve sözel kontrol stratejileri üzerindeki rolünü incelemişlerdir. Öğretmenlerin alternatif davranış tekniklerini kullanmaları ve öğretmenlerin sözsüz yakınlığının öğrencilerin duyuşsal öğrenmeleri ile ilişkisine bakmışlardır. Araştırmada öğretmenin alternatif davranış teknikleri, öğretmen yakınlığı ve öğrencinin duyuşsal öğrenmeleri ile ilgili üç araç kullanılmıştır. Sonuç olarak öğretmenin sözsüz yakınlığı ve duyuşsal öğrenme puanları arasında anlamlı ve pozitif bir ilişki bulunmuştur. Ayrıca öğretmenlerin alternatif davranış tekniklerini kullanmalarıyla ilgili öğrenci algılarının öğrencilerin duyuşsal öğrenmeleri ile ilişkisi de görülmüştür.

Gorham, Richmond ve McCroskey(1987), çalışmalarında üniversite sınıflarında sözsüz davranışların bilişsel öğrenme ile ilişki gösterip göstermediğini araştırmışlardır. Çalışmada 14 maddeli sözsüz yakınlık ölçeği ile bilişsel öğrenmeyi belirleyen bir ölçek kullanılmıştır. Çalışmada kullanılan yakınlık ölçeği Andersen tarafından öğretmenlerin yakınlık davranışlarıyla ilgili öğrenci raporlarından derlenmiştir. Temel iletişim dersini alan 719 öğrenci üzerinde yapılan araştırmada iki ayrı çalışma yapılmıştır. Birinci çalışmada, öğrenme üzerinde yakınlığın potansiyel etkilerini bulmak için araştırmaya katılan öğrencilerin yarısına “üniversitedeki en iyi öğretmen sen olsaydın” şeklinde verilen anketi doldurmaları istendi. Katılan öğrencilerin diğer yarısına da “üniversitedeki en kötü öğretmen sen olsaydın” şeklinde verilen anketi doldurmaları istenmiştir. İkinci çalışmada, öğrenme üzerindeki yakınlığın gerçek etkilerini bulmak üzere katılımcıların yine yarısına anket doldurtulmuştur. Sonuçta öğretmen yakınlığı arttıkça öğrencilerin

öğrenmesinin de artacağı ifade edilmiştir. Araştırmada ses ifadeleri, gülümseme ve rahat bir vücut pozisyonunun öğrenme üzerinde etkisi olduğu görülmüştür. Yakınlık davranışları ile bilişsel öğrenme arasında önemli bir ilişki bulunmuştur. Çözümleme sonucunda tüm yakınlık davranışlarının eşit öneme sahip olmadığı görülmüştür. Ses tonu, sınıfta gülümseme ve vücut pozisyonunun rahat olması çok önemli görülmüştür. Tahtaya, notlara bakmak yerine sınıfa bakmak, sınıfta öğrencilerin arasında dolaşmak, öğrenme sürecine sıra veya masanın arkasında ayakta durmaktan daha anlamlı katkı getirdiği anlaşılmıştır. Konuşurken hareketler yapmanın ikinci çalışmaya çok az katkı getirdiği ifade edilmiştir. Birinci çalışmada, konuşurken hareketler yapma ile öğrenme arasında anlamlı bir ilişki görülmüştür. Çok az öğrenci dokunma davranışını önemli görmüştür. Sonuç olarak yakınlık arttıkça öğrencilerin bilişsel öğrenme düzeylerinin de arttığı ifade edilmiştir.

Arnold ve Terry(1989) iki üniversitede 300 öğrenciyle gerçekleştirdikleri çalışmalarında, bu öğrencilerin öğretmenlerinin sözsüz davranışları ile ilgili görüşlerini almışlardır. Sonuçlar, öğretmenlerin sözsüz iletişimlerinin ders ve öğretmenlerle ilgili öğrenci tutumlarının şekillenmesinde çok önemli bir rol oynadığını göstermiştir.

Neill(1989)'in çalışmasında, öğrencilerin tepkileri aracılığıyla, öğretmenlerin duruş ve yüz ifadelerinin etkileri incelenmiştir. Bulgular öğretmenlerin duruş, el ve kol hareketlerinin zayıf bir etkiye sahip olduğu, buna karşılık gülümseme ve kaş çatmanın ise güçlü bir etkiye sahip olduğunu göstermiştir. Dokunma ve açıklama amacı taşıyan el-kol hareketlerinin öğrenciler tarafından olumlu olarak görüldüğü, bunun yanı sıra denetleyici el-kol hareketlerinin ise olumsuz olarak görüldüğü de saptanmıştır.

Christophel(1990) öğretmen yakınlığı ile ilgili araştırmasında, önce öğretmen yakınlığı ve öğrenci güdülenmesi arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Daha sonra bu iki faktörü birleştirerek öğrenme üzerindeki etkisini araştırmıştır. Üniversite öğrencileri üzerinde gerçekleştirilen araştırmada yakınlık, güdü ve öğrenme ölçekleri kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, öğretmen yakınlığının öğrenmenin tüm düzeyleri üzerinde pozitif bir etkisi olduğu bulunmuştur. Öğrenci güdülenmesinin artırılmasında da öğretmenlerin kullandığı yakınlık davranışlarının güçlü bir etkisi olduğu bildirilmiştir.

Butland ve Beebe(1992)'nin araştırmasında, öğretmen yakınlığının önemli bir öğretim iletişimi değişkeni olduğu belirtilmiştir. Öğretmen yakınlığının öğrenmeyi nasıl kolaylaştırdığını açıklamak için katılımcı iletişim kuramı incelenerek bir anket oluşturulmuştur. 625 lisans öğrencisi anketi cevaplamıştır ve regresyon analizi yapılmıştır. Araştırma sonucunda öğretmenin sözel ve sözsüz yakınlığının bilişsel ve duyuşsal öğrenmeyi etkilediği görülmüştür. Katılımcı iletişim kuramının öğrenmenin oluşumuna yardım ettiği açıklanmıştır. Katılımcı iletişim kuramının öğretmen yakınlığına önemli derecede bağlı olduğu görülmüştür. Özellikle memnuniyet ve canlılık boyutları öğrenme değişkeninin yarısından fazlasını açıklamıştır.

Blatt ve Carolyn(1993) yapmış oldukları çalışmada, öğrencilerin öğretmenlerinin kullandığı iletişim becerilerini nasıl algıladıklarını incelemiştir. 397 öğrenci ile gerçekleştirilen çalışmada, öğretmen değerlendirme envanteri ve iletişim biçimleri ölçeği kullanılmıştır. Araştırmada öğrenciler tarafından doldurulan envanterlerden, öğretmenlerini değerlendirme ile öğretmenlerin iletişim biçimleri arasındaki ilişkiye bakılmıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerine saygı duyan öğretmenlerin empati düzeyleri ve öğrenciye destek olma düzeyleri yüksek çıkmıştır. Öğrencilerinin düşüncelerine saygı duyanın ve önem verme düzeyinin bütün olarak öğretmeni değerlendirme maddeleriyle yüksek bir ilişkisi çıkmıştır. Sonuç olarak; empatinin ve öğrenciyi desteklemenin kişilerarası iletişim becerisinin temelini oluşturduğu belirtilmiştir. Ancak kendini açma ve atılganlık arasındaki ilişki anlamlı çıkmamıştır.

Frymier(1993) yapmış olduğu çalışmada, olumlu öğretmen davranışının öğrenci güdülenme düzeyi üzerindeki etkisini incelemiştir. Frymier'in araştırmasında incelenen araştırma değişkenleri olarak şunlar belirtilmiştir: gülümseme, baş sallama, bilinen anlaşılır bir dille konuşma, ilgili olma, göz ilişkisi kurma, mimik ve jest kullanma vb. sözel ve sözsüz iletişimdir. Öğretmenlerin öğrencilerinin çalışmalarına geri bildirim vermeleri, övmeleri, pekiştirmeleri, öğrencileri dinlemeye istekli olmaları, iyi niyet göstermeleri, ilgili olmaları ve öğrenciye isimle hitap etmeleri konusu üzerinde de durulmuştur. Yapılan araştırma sonucunda, öğretmenlerin sözsüz davranışlarından gülümsemenin, vücut duruşunun rahat olmasının, çeşitli jest ve mimiklerin, öğrencinin öğrenmesini arttırmada birinci sırada olduğu, anlatılan konunun ise

ikinci sırada olduğu belirtilmiştir. Gerçekleştirilen bu araştırmada, düşük ya da orta düzeyde güdülenme ile döneme başlayan öğrencilerin, sözel ve sözsüz mesajları iyi kullanan öğretmenlerle etkileşim halinde olduklarında, çalışma güdülerinin de arttığı belirtilmiştir. Ayrıca güdülenme düzeyi yüksek olan öğrencilerin öğretmenlerinin davranışlarının içten olduğu, sözel ve sözsüz iletişimi iyi kullandıkları da belirtilmiştir.

Mcdowell(1993)'un araştırmasında, öğretmenlerin öğretim biçimi ve tutumları incelenmiştir. Araştırmaya bir üniversitenin 32 bölümü katılmıştır. Araştırma sonucunda, öğretmenlerin kişiliğinin ve öğrencilerin eğitiminde oynadıkları rollerin son derece önemli olduğu belirtilmiştir. Öğrencileriyle iletişimde bulunan öğretmenin görünümünün baskıcı olmaması, öğrencilerine ilgi göstermesi ve neşeli-hareketli olmasının diğer değişkenlerden daha olumlu bir etkiye sahip olduğu ifade edilmiştir. Öğretmenlerin sözel ve sözsüz iletişim biçimlerinin (öğretmenin öğrencilerine ilgi göstermesinin, öğrencilerinin konuşmasını, çalışmalarını övmesinin, pekiştirmesinin, öğrenciye gülümsemesinin, göz ilişkisi kurmasının, baş sallamasının) öğrenciler üzerinde olumlu bir etkisi görülmüştür. Mcdowell, erkek öğretmenlerin ders verme yönteminin kadınlardan daha baskın ve katı olduğunu; kadın öğretmenlerin ise öğretirken daha duygusal, informal, arkadaşça ve öğrencilerine daha açık davrandıklarını belirlemiştir.

Richard(1994), ilköğretim ve ortaöğretimdeki öğrencilere sınıfta bir öğretmenleriyle geçirdikleri en olumlu ve en olumsuz yaşantılarını anlatmaları istenmiştir. 158 öğrenciyle gerçekleştirilen çalışma sonucunda, öğretmenin öğrenciye yardım etme davranışı öğrencilerin yaklaşık yarısınca(%46) değerli bir yaşantı olarak değerlendirilmiştir. Öğretmenin öğrenciye yardım etmesinin sonucunda bu davranışın, olumlu dönüt olarak öğrenciden öğretmene döneceği belirtilmiştir. Dönüt, öğretmen yakınlığında belirtilen önemli bir davranıştır. Öğretmenin öğrencilerinin başarılarının farkında olması ve öğrenciye belirtmesi, öğrenciyi tanınması, ismiyle hitap etmesi yine öğretmenle geçirilen değerli bir yaşantı olarak öğrencilerce(%28) belirtilmiştir. Öğretmenlerin öğrencilere oyunlarla alıştırmalar yaptırması onları daha mutlu ettiği ve bunun geleneksel derslere alternatif bir yaklaşım olduğu açıklanmıştır. Öğretmen tarafından utandırılma, öğrencilerin büyük bir kısmı tarafından(%57) öğretmenlerle geçirdikleri olumsuz bir yaşantı olarak değerlendirilmiştir.

Öğrenciler sınavda başarısız olduğunda, öğretmenin sınıfta öğrencinin ismini söyleyerek utandırması, olumsuz bir yaşantı olarak anlatılmıştır. “Öğretmenin öğrencinin yazdığı bir mektubu sınıfta yüksek sesle okuyarak ve öğrencinin ismini vererek utandırması”, “sınıfta öğrencinin ailesi fakir olduğu için öğrenciye kitap indirimini yapıldığını öğrencinin adını söyleyerek onu utandırması” da olumsuz yaşantılar olarak öğrencilerce anlatılmıştır. Öğretmenin hiçbir açıklama yapmadan öğrencilere ceza vermesi de olumsuz bir yaşantı olarak değerlendirilmiştir. Öğretmenin saldırgan davranması da öğrencilerce olumsuz yaşantı olarak(%10) anlatılmıştır. “Öğretmenin öğrenciyi itmesi” ve “öğrenciye kapa çeneni diye bağırması”, “tembel bebek, çöplük” vb. laflar söylemesi öğretmenin saldırgan davranışlarına örnek olarak verilmiştir. Ayrıca öğretmenin kullandığı kişisel kavramlar ve istenmeyen dokunmalar da öğrencilerce uygunsuz davranışlar olarak belirtilmiştir.

Sensenbaugh(1995) araştırmasında, yüksekokul düzeyinde etkili bir iletişimin öğretimi nasıl etkileyebileceği, zenginleştirebileceği üzerinde durmuştur. Öğretim asistanları için algılanan iletişim etkililiğini değerlendirmek üzere geliştirilen ölçekte öğrencilere, öğretim asistanlarının etkili iletişim davranışlarını tanımlamaları için sorular hazırlanmıştır. Etkili iletişim davranışları bir ölçekte toplanmıştır. Bulgularda etkili öğretmen davranışı için öğrenciler şunları ifade etmişlerdir:

1. Kararlı olmak(sorulara kısa ve net yanıtlar vermek, rehber olmak ve her bir bölüm için önemli olan bölümleri göstermek),
2. Eğitimsel uyumluluk(öğrenci görüşlerine ilgi gösterme),
3. Kişilerarası rahatlık(öğrenciyi aşağı görmeme ya da onların sözünü kesmeme).

Christophel ve Gorham(1995), öğretmen yakınlığı ile öğrenci güdülenmesi ve öğrenme arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Çalışma sonucunda, öğretmen yakınlığı ve güdülenme arasında nedensel bir ilişki bulunmuştur. Öğretmen yakınlığının öğretmen ve öğrenciler arasındaki bedensel ve fiziksel uzaklığı azalttığını ve öğrencilerin duyuşsal-bilişsel öğrenmelerini arttırdığı görülmüştür. Çalışmada yer alan bir diğer değişken olan güdülenme öğrencilerce, öğrencinin kendisinden kaynaklanan bir şey olarak algılanırken, öğrencideki güdülenme düşüklüğü öğretmen merkezli bir sorun olarak algılanmıştır. Öğretmen yakınlığı ile ilgili öğrenci algılarında, sözel öğretmen

yakınlığında dönem başı ve sonunda anlamlı bir farklılık görülmezken, sözsüz öğretmen yakınlığında anlamlı bir farklılık görülmüştür. Öğretmen yakınlığı ile güdülenme arasındaki korelasyon sonuçları da anlamlı çıkmıştır.

Robinson(1995) yaptığı çalışmada, öğretmenlerin sınıf içindeki iletişim davranışlarının algılanması, öğretmenlerin öğrencileriyle ilişkisi ve öğrenciyle ilişkili davranışların birbirleriyle karşılıklı ilişkileri üzerine odaklanmış olan önceki araştırmalara cevap vermeye çalışmıştır. Daha önceki çalışmalarda dört hipotez kesin ve açık olarak belirtilmiştir. Bu hipotezler; öğretmenin sözel kabul etme davranışı, öğretmenin istekli olması, öğretmenin sözsüz yakınlığı ile ilgili öğrenci algısının olumlu olduğu, bunların bilişsel öğrenme ve duyuşsal öğrenme ile aralarında ilişki olduğudur. Çalışma sonucunda sözsüz yakınlık ve öğretmenin istekliliği arasında olumlu bir ilişki olduğu görülmüştür. Ayrıca öğretmenin sözsüz yakınlığı ve sözel kabul etme davranışı arasında da olumlu bir ilişki bulunmuştur. ABD'de bir üniversitede temel iletişim dersi alan 531 üniversite öğrencisi üzerinde gerçekleştirilen çalışmada tüm hipotezlerin doğru olduğu gözlenmiştir.

McCroskey, Salline ve diğerlerinin çalışmasında(1996), Avustralya'lı, Puerto-Rican'lı, Finlandiya'lı ve ABD'li öğrencilerin öğretmenlerinin yakınlık davranışlarını nasıl algıladıkları araştırılmıştır. Bu çalışmada, öğretmen yakınlığı ile ilgili küresel algıların benzer olabileceği fakat bu algıların farklı kültürlerdeki etkilerinin farklı olabileceği belirtilmiştir. Tüm kültürlerde öğretmenlerin sözsüz yakınlığı ile öğrenme arasında pozitif ilişki olduğu bulunmuştur. Çalışmada öğretmen yakınlığı arttıkça öğrenmenin de arttığı ve öğrenme kaybının azaldığı açıklanmıştır. Puerto-Rican ve ABD örneklemelerinde anlamlı bir farklılık bulunamamış, fakat bu iki gruptaki öğretmen yakınlığı Avustralya ve Finlandiya'lı örneklem grubunun puanlarına göre daha anlamlı çıkmıştır. Finlandiya'lı öğretmenlerin yakınlığı diğer kültürlerle göre daha azdır. Kültürlerarası bu çalışmada dikkat çeken öğretmen yakınlık davranışları arasında görülme düzeyi yüksek olanlar beden hareketleri ve jestlerdir. Bunların bilişsel öğrenme ile çok az ilişki gösterdiği belirtilmiştir. Ses tonu, göz kontağı, gülümsemenin görülme düzeyi daha az olduğu halde bilişsel öğrenmeyle yüksek derecede ilişki gösterdiği açıklanmıştır.

ABD ve Japon üniversite öğretmenleriyle ilgili öğretmen yakınlığının algılanması (Neuliep, 1997) konulu çalışmada, öğretmen yakınlığı ile ilgili sonuçların ABD örneğinde Japon örneğinden daha yüksek düzeyde anlamlı olduğu görülmüştür. Her iki örneklem grubu için bilişsel-duyuşsal ve davranışsal öğrenme ile ilgili ölçümlerle yakınlık arasında ilişki olumlu yönde anlamlı çıkmıştır. Regresyon analizinin sonucunda Japon örneğinde sözsüz yakınlık sözel yakınlığa göre öğrenme sonuçlarını daha çok etkilerken, ABD örneğinde sözel yakınlık öğrenme sonuçlarının belirlenmesinde sözsüz yakınlığa göre daha etkili olduğu ifade edilmiştir. Ayrıca bu çalışmada öğretmen yakınlığı ile ilgili literatürdeki en tutarlı ve en önemli ifade olan öğretmen yakınlığının bilişsel öğrenme, duyuşsal öğrenme ve davranışsal öğrenme üzerine olumlu bir etkisinin olduğu belirtilmiştir.

Myers, Zhong ve diğerleri (1998), Çin ve ABD sınıflarındaki öğretmen yakınlığını incelemek ve Çinli öğrencilerin öğrenmesi ile yakınlık arasındaki ilişkiyi bulmak üzere bir araştırma yapmışlardır. Araştırmaya 302 üniversite öğrencisi (140 Çinli, 162 ABDli öğrenci) katılmıştır. Çinli öğretmenlerle iletişimde olan Çinli öğrencilerin öğretmenlerinin sözsüz yakınlığı, ABDli öğretmenlerle iletişimde olan ABDli öğrencilerden daha düşük düzeyde bulunmuştur. Sözel yakınlık açısından da Çinli öğrencilerin öğretmenlerini algılamaları, ABDli öğrencilerin algılarına göre daha düşük düzeyde çıkmıştır. Çinli öğrencilerin duyuşsal ve bilişsel öğrenme düzeyleri ile Çinli öğretmenlerin sözsüz ve sözel yakınlık düzeyleri arasındaki ilişkide düşük düzeyde bulunmuştur. Araştırmacılar bunun nedenini şöyle açıklamışlardır: Çin sınıflarında öğretmen-öğrenci ilişkisi formal ve saygıya dayalıdır. Çinli öğretmenler daha az yakın olarak algılanabilirler çünkü öğretmen rolüne bağlılıkları ve statü farklılıkları onların öğretmen yakınlık davranışlarını kullanmalarına izin vermemektedir. Öğrenciler öğretmene göre daha düşük statüde bulunmaktadır. Çinli öğrenciler ise onlar için tanımlanan davranışlara bağlıdırlar. Bu yüzden Çin örneğinde sonuçların daha düşük düzeyde çıkmış olabileceği belirtilmiştir.

Öğretmenin yakın davranışları, bilişsel-duyuşsal-davranışsal öğrenme ve durumsal güdülenme algılarıyla ilgili öğrenci raporları arasındaki doğrusal ilişkinin incelenmiştir. Araştırmaya 115 üniversite öğrencisi katılmıştır. Çalışmada, öğretmenin sözel ve sözsüz yakınlığının düzeyleri ile algılanan

bilişsel-duyuşsal-davranışsal öğrenme arasında anlamlı-pozitif ve doğrusal bir ilişkinin olduğu bulunmuştur. Aynı sonuçların güdülenme için de geçerli olduğu görülmüştür. İlgili ve çekiciliğin öğretmen yakınlığında önemli olduğu ve sınıf büyüklüğünün öğretmen yakınlığını olumsuz etkilediği de araştırmada açıklanmıştır. Araştırma sonunda sınıftaki sözel ve sözsüz yakınlığının öğrencinin öğrenmesinin artmasına, öğrencinin uyarılmasına, güdülenmesine katkıda bulunduğu da anlatılmıştır(Christensen ve Menzel, 1998).

Freitas, Myers ve diğerleri(1998)'nin yaptıkları çalışmada, geleneksel sınıflarda ve uzaktan öğrenme sınıflarında kayıtlı öğrenciler arasında öğretmen yakınlığı ile ilgili farklılıkların olup olmadığı araştırılmıştır. Geleneksel ve uzaktan öğrenme sınıflarında öğretmenin sözel yakınlığı ile ilgili öğrenci algılarında anlamlı bir farklılık görülmemiştir, fakat öğretmenin sözsüz yakınlığı ile ilgili sınıflar arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür. Araştırmacılar, uzaktan öğrenme sınıflarında öğrencilerin öğretmen ve diğer öğrencilerle etkileşimlerini bilgisayar aracılığıyla sağladıkları belirtilmiştir. Bununla beraber öğretmenin dersini ise birbirleriyle iletişimde oldukları anda uzaktan öğrenme sınıfları için oluşturulan sitedeki televizyon yayınından izlemektedirler. Bilgisayar ortamı etkileşimlerle öğrenciler çevrim içi tartışmalara katılma olanağı bulmuşlardır. İnternet aracılığıyla etkileşmişlerdir. Öğretmen-öğrenci etkileşimi elektronik olarak sınıf dışında oluşmuştur. Geleneksel ve uzaktan öğrenme sınıflarındaki sözel öğretmen yakınlığı arasındaki farkın olmamasını araştırmacılar uzaktan öğrenme sınıflarındaki öğrencilerin internet aracılığıyla öğretmenleriyle etkileşmelerine bağlamaktadırlar. İnternet aracılığıyla öğretmenler öğrencilere espri yapmakta, öğrencilerle görüşmektedirler. Bunun için öğretmenler bilinçli bir çaba içinde bulunmaktadır. Sonuçlarda anlamlı bir farklılık çıkmamasını bu şekilde yorumlamışlardır. Sözsüz yakınlık davranışı için sınıflar arasında anlamlı fark çıkmasını ise geleneksel sınıftaki öğretmenin kullandığı jest, mimiklerin çok kullanılması, öğretmen-öğrenci arasındaki göz iletişiminin yüksek miktarda kurulmasını, sınıfta dolaşmaları ile öğrencideki ilgiyi uyandırmış olabileceklerini ve bunlardan böyle bir sonucun kaynaklanabileceğini belirtmişlerdir.

Baringer ve McCroskey(2000)'in çalışmasında, sınıfta öğrenci yakınlığını incelemişlerdir. Araştırmaya 129 profesör ve çeşitli bilim dallarında

görevli olan öğretim asistanları katılmışlardır. Çalışmada, göz ilişkisi kurma, yüz ifadesi, sesin tonu, vücut duruşu, hareketler ve ilginin önemli yakınlık göstergelerinden olduğu ifade edilmiştir. Sözsüz yakınlığın öğretmen yeterliliği, özellikleri ve öğrenci güdülenmesi ile olumlu ilişkide olduğu görülmüştür. Ayrıca öğretmenlerin öğrencilerden gelen yakınlık davranışları(örneğin eğer öğrenciler öğretmenleri tarafından olumlu olarak algılanmak isterlerse, öğretmenlere yakın oturlarsa, öğretmenleri ile göz kontağı kurarlarsa, öğretmenlere güler yüzlü görünürlerse, öğretmenlerle konuşurlarken sesli olarak anladıklarını belirtirlerse öğretmenleri tarafından olumlu olarak algılanırlar) sonucunda güdülendikleri görülmüştür. Yakınlığın her iki taraf(öğretmen-öğrenci) için de olumlu sonuçlar sağladığı, öğretmenine yakın davranan öğrenciye öğretmenin de yakınlık gösterebileceği belirtilmiştir.

Frymier ve Houser(2000)'in yaptıkları çalışmada, öğrencilerin etkili öğrenmeleri için iletişim becerileri ve yakınlık davranışlarının önemi incelenmiştir. İletişim becerileri, öğretmen yakınlığı, güdülenme ve öğrenme ile ilgili ölçeklerle toplanan bilgilerin çözümlenmesi sonucunda öğrenciler, iletişim becerilerinin iyi bir öğretim için önemli olduğuna inandıklarını belirtmişlerdir. Öğrenciler iletişim becerilerinin öğrenme ve güdülenmenin anlamlı bir göstergesi olduğunu ifade etmişlerdir. Kız öğrenciler erkek öğrencilere göre öğretmen yakınlık davranışları ve iletişim becerilerini daha önemli olarak algılamışlardır. İletişim becerisi, yakınlık davranışı, öğrenme ve güdülenme arasındaki korelasyon sonuçları kız öğrencilerin lehine daha yüksek düzeyde anlamlı çıkmıştır. Yakınlığın, öğrenci-öğretmen arasındaki mesafeyi azaltarak öğrencinin öğrenmesini kolaylaştırdığı açıklanmıştır. Özellikle öğretmenin sözel yakınlığının öğrencinin öğrenme ve güdülenmesini arttırmada, öğretmenin sözsüz yakınlığına göre daha anlamlı olduğu yapılan araştırmada ortaya konulmuştur.

Konuyla İlgili Olarak Türkiye'de Yapılan Araştırmalar

Öğretmen-öğrenci iletişimi ile ilgili olarak ülkemizde yapılmış olan bazı araştırmalar aşağıda özetlenmiştir.

Paykoç(1981) yaptığı araştırma sonucunda, öğretim hizmetinin niteliğini oluşturmada etkili öğelerden sözel öğretmen davranışlarının amaçların gerçekleşmesi açısından önemli bir etken olduğunu saptamıştır.

Yeşilmen(1983), etkileşim çözümlemesi yöntemini kullanarak sınıf içindeki sözel davranışları gözleyip tipik davranış modellerinin ortaya konmasını amaçlayan araştırması sonucunda, öğretmen davranışlarındaki değişmelerin öğrenci davranışlarında da değişmelere neden olduğunu saptamıştır. Dersin toplam süresinin 7/10'unu öğretmenin, 1/4' ünü öğrencinin kullanmakta olduğu görülmüştür. Öğretmenin en çok gözlenen sözel davranışı konunun kapsamını sunması, fikirlerini açıklaması, takdirde bulunmasıdır. Sözü edilen etkinlikler fizik ve kimya derslerinde sürenin %56'sını, tarih dersinde ise sürenin %41'ini oluşturmaktadır. Öğrencilerin en sık gözlenen davranışları ise öğretmenlerinin sorduğu sorulara cevap vermeleridir. Tarih dersinde ise bu diğer derslere göre daha sık olmaktadır.

Senemoğlu(1987)'nin yaptığı çalışmada, sınıf içi sözel öğretmen davranışlarından dönüt ve düzeltmenin öğrencilerin başarıları üzerindeki etkisinin olumlu yönde olduğu bulunmuştur.

Pektaş(1988), sözsüz öğretmen davranışlarının öğretime etkilerinin değerlendirildiği araştırmasında, sözsüz davranışların öğretime etkilerinin belirsiz yönde olduğunu belirtmiştir.

Gözütok(1988)'un 500 öğretmen adayı üzerinde yaptığı çalışmada, öğretmen adaylarının öğretmenlerinin davranışlarından etkilendikleri ayrıca öğretmen adaylarının %70'inin gelecekteki öğretmenlik yaşamlarında öğretmenlerinin davranışlarına sahip olma arzusunda oldukları bulunmuştur.

Açıkgöz(1988), liselerde öğrencilerin gerçek ve istenen sınıf çevrelerine ilişkin algılarını incelemiştir. Araştırma sonucunda, öğrencilerin mevcut sınıf atmosferini olumsuz buldukları, öğrencilerin en çok öğretmen desteğini istemekte olduğu saptanmıştır.

Nas(1989), Bursa il merkezinde görevli ilkököl öğretmenlerinin sınıf içi davranışları ne düzeyde gösterdiklerinin belirlenmesinin amaçlandığı araştırma sonuçlarına göre öğretmenler, dersin giriş ve sonuç basamağındaki davranışları az, geliştirme basamağındaki davranışları orta, öğrenme-öğretme sürecindeki tüm davranışları ise orta derecede göstermektedirler.

Bolat(1990)'ın, öğrencilerin ve öğretim elemanlarının yükseköğretimde hangi konuları iletişim engeli olarak gördüklerini ve bunlardan ortak olanların olup olmadığını belirlemeyi amaçladığı araştırmasında öğrencilerin %70'inin öğretim elemanlarının öğrencileri soru sormaya, düşüncelerini açıklamaya, dersane dışında görüşmek için cesaretlendirmedikleri bulunmuştur. Ayrıca öğretim elemanlarının öğrenciye eşit davranmadıklarını, dersi anlaşılır bir dille anlatmadıkları da saptanmıştır.

Özgit(1991), iletişimde sorun çözme konusunda verilecek bir eğitimin kişilerin iletişim çatışmalarına girme eğilimleri üzerinde etkili olup olmayacağını ortaya çıkarmak üzere yaptığı araştırmasının sonucunda, iletişim becerileri konusunda eğitim alan deneklerin kişilerarası iletişim çatışmalarına girme eğilimlerinde istatistiki bakımdan anlamlı bir azalma görmüştür.

Deryakulu(1992), öğretim elemanlarının öğrencileri ile iletişimlerinde istenilen öğretmen davranışlarını göstermelerini engelleyen faktörleri öğretim elemanı görüşlerine dayalı olarak ortaya koymak amacıyla bir çalışma yapmıştır. Çalışma sonucunda bazı engelleyici faktörler saptanmıştır. Saptanan faktörlerin başında sınıfların kalabalık olması ve öğretmenin demokratik davranmaması gelmektedir. Bunları öğretmenin kendine olan güvensizliği, öğrenci grubunun özelliği, öğretim elemanının kişisel özellikleri ve öğretim elemanının kişisel yetersizliklerinden kaynaklanan faktörler izlemektedir. Ortaya konan bu faktörler akademik ünvana, hizmet süresine ve cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir.

Alacapınar(1994), ilköğretimde özel okullarda görevli 4.-5. sınıf öğretmenleri ve devlet okulu öğretmenlerini öğretim ortamı düzenleme, öğretim stratejilerini belirleme vb. yönlerden incelemiştir. Gerçekleştirilen araştırmanın sonucunda, özel okul öğretmenlerinin derse girme, dersi geliştirme ve sonuçlandırmadaki davranışları devlet okulunda görevli olan öğretmenlere göre daha etkili bulunmuştur.

Çakmak(1995) araştırmasında, yükseköğretimde öğretim elemanı-öğrenci ilişkilerinde öğrencilerin beklentilerini incelemiştir. Öğrenci beklentileri incelendiğinde, katılımın en yüksek olduğu test maddelerinin öğretim elemanları öğrencilerine eşit davranmalıdır, öğretim elemanları öğrenci

psikolojisini iyi bilmelidir, öğretim elemanı öğrencisi ile her konuda iletişim kurabilmelidir şeklindeki düşüncelerde yoğunlaştığı görülmüştür.

Durmuşçelebi(1996), yükseköğretim kurumlarında öğretim elemanlarından beklenen ve gözlenen davranışların düzeylerini incelemiştir. Araştırma sonucunda öğrenci ve öğretim elemanı arasındaki etkileşimin istenilen düzeyde olmadığı görülmüştür.

Şahin(1997), öğrenme-öğretme sürecinde öğrencilerin sözel iletişim endişelerini incelemiştir. Öğrencilerin cinsiyet ve yaş bakımından sözü edilen iletişim endişelerinin farklılaşmadığı ancak düzey bakımından ilkökul öğrencilerinin, lise öğrencilerinden; okul türü bakımından ise devlet okulunda okuyan öğrencilerin, özel okulda okuyan öğrencilerden daha çok sözel iletişim endişeleri yaşadıkları saptanmıştır.

Bangir(1997), sınıf içindeki iletişimi kolaylaştırıcı ve engelleyici olan öğretmen-öğrenci davranışlarının görüş ve önerilerini belirlemeye çalıştığı araştırmasında öğretmenin sınıf içi iletişimde, eğitim durumlarını düzenlemede, öğretim araç-yöntem ve tekniklerini etkili kullanmada başarılı olmadıklarını belirlemiştir. Ayrıca sınıf içi iletişimde öğrencinin derse aktif katılımının da genellikle zayıf olduğu da bulunmuştur.

Yağcı(1997), sınıf içi demokratik öğretimin öğrenci başarısı ve akademik benlik kavramına etkisini incelemiştir. Araştırma Hacettepe Üniversitesi'nde iki grup üzerinde yürütülmüştür. Araştırma bulgularına göre demokratik öğretimin deney grubunun bilgi, kavrama ve toplam başarı düzeylerinde etkili olduğu; akademik benlik kavramının da öğrencilerin öğrenme düzeyine bağlı olarak artış gösterdiği ve deney grubunda ortalamaların daha yüksek olduğu görülmüştür.

Kurt ve Kurt(1999)'un araştırmasında, öğrenci tarafından algılanan öğretmenin sözel-sözsüz yakınlık davranışlarının güdülenme ve başarı üzerindeki etkisini incelemiştir. Tarama modelinde yürütülen araştırmada yakınlık davranışlarından oluşan ölçek yurt dışından alınarak Türkçe'ye çevrilmiştir. Ölçme aracı ortaöğretimde bir coğrafya öğretmenininde ders verdiği beş ayrı şubede uygulanmıştır. Araştırma sonucunda sözel yakınlık davranışları ile güdülenme arasında anlamlı bir ilişki görülürken, sözsüz yakınlık ile güdülenme arasında anlamlı bir ilişki görülmemiştir. Yakınlık davranışları ile başarı arasında da anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

Ergin ve Geçer(1999), öğrenci algılarına göre öğretim elemanlarının iletişim biçimlerini incelemiştir. Araştırmada, öğrencilerin öğretim elemanlarının kullandıkları iletişim biçimlerini nasıl algıladıklarını ortaya koymak amacıyla 540 üniversite öğrencisinden anket yoluyla görüşlerini almışlardır. Araştırma sonucunda öğrencilerin öğretim elemanlarının iletişim biçimleriyle ilgili ifadeler orta düzeyde katıldıkları görülmüştür. Sınıf içi iletişimi etkili kılmada öğretim elemanlarının çok yeterli olmadıkları görülmüştür. Öğretim elemanı öğrenci iletişimde saydamlık, saygı ve ilginin önemli olduğu belirlenmiştir.

Kayabaşı(1999), ilk ve orta öğretimde görev yapan öğretmenlerin öğretmenlik davranışlarını gösterme düzeylerini araştırmıştır. Çalışmadaki öğretmen davranışlarının öğretime dönük davranışların olduğu görülmüştür. Gözlem yoluyla elde edilen bilgiler sonucunda, öğretmenlerin öğretmenlik davranışlarını göstermede, lisans mezunu öğretmenlerin ön lisans mezunu öğretmenlerden daha çok başarılı oldukları gözlenmiştir. Bu da ön lisans eğitiminin öğretmenlik davranışlarını kazanmada yeterli olmadığından kaynaklanabileceği belirtilmiştir. Öğretmenlerin öğretmenlik davranışlarını büyük ölçüde (yaklaşık %65 oranında) gösterdikleri gözlenmiştir.

Gözütok ve Pektaş(1999), öğretmenlerin mesleki davranışlarını incelemiştir. Öğretmenlerin derse başlangıç ve dersi sunuş davranışları, dersi sonuçlandırma davranışları, mesleki değer ve alışkanlıklarına ilişkin davranışları gösterme düzeylerine bakılmıştır. Ayrıca öğretmenlerin bu davranışları gösterme düzeylerinin öğretim alanlarına göre farklılıkları da araştırılmıştır. Sonuçta öğretmenlerin sınıf içi davranışları olarak belirlenen davranışlarda anlamlı fark bulunmuştur. Aritmetik ortalamalar ve frekanslara bakıldığında, öğretmen davranışlarının gözlem sonucunda "orta" kategorisi içinde yoğunlaştığı görülmüştür.

Oral(2000)'in gerçekleştirdiği araştırmada, öğretmen adaylarının, ortaöğretimde çalışan öğretmenlerin öğretim davranışlarının gerçekleşme düzeyine ilişkin algılarını saptamak amaçlanmıştır. Öğretmenlerin öğretim davranışları, dersin giriş, geliştirme ve sonuç olmak üzere üç boyutunda incelenmiştir. Sonuçta öğretmen adaylarının algılarının okullarda gözlenen öğretmenlerin bölümlerine(fen bilimleri, sosyal bilimler) göre, dersin giriş ve geliştirme boyutlarındaki öğretim davranışlarını gösterme düzeyleri arasında

anlamalı farklar gözlenmiştir. Genelde öğretim davranışlarının gözlenen öğretmenler tarafından sık düzeyde gösterildiği belirlenmiştir.

Dilekmen(2001) tarafından gerçekleştirilen araştırmada, ilköğretim düzeyindeki öğretmenlerin sınıf içi davranışları 14 hafta boyunca stajyer öğrencilerce gözlenmiştir. Araştırma sonucunda ilköğretimde görevli öğretmenlerin sınıf içinde gösterdikleri çeşitli olumsuz davranışlar belirlenmiştir. Bunlar arasında ilk sırayı, öğretmenin yaramaz öğrencisini fiziki cezaya çarptırması(%27.32)'nin aldığı ifade edilmiştir. Bu cezalar içinde sıra dayağı, öğrenciyi öğrenciye dövdürme, yüze tükürme gibi yollarında bulunduğu belirtilmiştir. Bu olumsuz davranışların yanında olumlu davranışların da olduğu, öğretmenlerin örnek davranışlarında ilk sırayı %17.65 ile "sevgi ve desteğe dayanan davranış eğitimi verme"nin olduğu anlatılmıştır. Bazı öğretmenlerin esprili, içten, seviyeli, güzel Türkçe kullanarak öğrencilerin sevgisini kazandıkları da açıklanmaktadır.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma kümesi, veri toplama araçlarının geliştirilmesi, uygulama ve toplanan verilerin çözümlenmesi alt bölümleri yer almaktadır.

Araştırma Modeli

Bu araştırma karşılaştırma türünde ilişkisel tarama modeli ile yapılmıştır. İlişkisel tarama modelinde, iki veya daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişimin varlığı ve derecesi belirlenmeye çalışılır(Karasar, 1994).

Araştırmada öğretmen yakınlık davranışlarının öğrencilerin başarıları, tutumları ve güdülenme düzeyleri üzerindeki etkisi incelenmiştir.

Çalışma Kümesi

Araştırmanın çalışma kümesini Ankara ilinde bulunan ilköğretim (Mohaç ilköğretim okulu, Sarar ilköğretim okulu, Tefrik İleri ilköğretim okulu, Kurtuluş ilköğretim okulu, İnönü ilköğretim okulu, Cebeci ilköğretim okulu), ortaöğretim (Ankara lisesi, Gazi lisesi, Deneme lisesi, Başkent lisesi) ve yükseköğretimde (Ankara üniversitesi, Hacettepe üniversitesi, Gazi üniversitesi) okuyan toplam 1820 öğrenci oluşturmaktadır.

Çizelge-1'de ulaşılan, anketi dönen ve anketi geçerli sayılan öğrenciler ile ilgili sayısal dağılımlar verilmektedir.

Çizelge 1
Ulaşılan Anketi Dönen Ve Anketi Geçerli Sayılan Öğrencilerin
Sayısal Dağılımı

	Ulaşılan Öğrenciler		Dönen Anket		Geçerli Anket	
	f	%	f	%	f	%
İlköğretim	640	100	640	100	638	99.68
Ortaöğretim	640	100	620	96.87	611	95.46
Yükseköğretim	640	100	585	91.40	571	89.21
Toplam	1920	100	1845	96.09	1820	94.79

Çizelge 1’de görüldüğü gibi ulaşılan toplam 1920 öğrenciye anket uygulanmış, anketlerin geri dönüş oranı %96.09 olmuştur. Anketlerin bir kısmı açıklamalara aykırı yönde doldurulduğu için değerlendirme dışı bırakılırken, ulaşılan öğrencilerin %94.79’unun anketi geçerli sayılarak değerlendirmeye alınmış ve çözümlenmelere dahil edilmiştir.

Araştırmaya katılan öğrenciler ilköğretim 7. sınıf, ortaöğretim 2. sınıf ve üniversite 1., 2. sınıfta okuyan öğrencilerden oluşmaktadır. Öğretmen yakınlığının derslere göre farklılık gösterip göstermediğini incelemek üzere tüm öğretim kademelerinde okutulan ortak derslerden fen bilgisi, fizik, matematik, sosyal bilgiler, coğrafya, yabancı dil derslerindeki öğretmen yakınlık davranışları öğrencilere sorulmuştur.

Veri Toplama Araçlarının Geliştirilmesi

Araştırmanın amacını gerçekleştirebilmek için gereksinim duyulan verilerin toplanmasına yönelik dört veri toplama aracı kullanılmıştır. Bunlardan ilki öğretmenlerin yakınlık davranışlarını belirlemek üzere kullanılan Öğretmen Yakınlık Davranışları Ölçekleri. Bu ölçekler ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim için ayrı ayrı geliştirilen üç ölçek halindedir. İkinci veri toplama aracı ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretimdeki öğrencilerin aldıkları derse yönelik tutumlarını saptamada kullanılan tutum ölçekleridir. Üçüncüsü ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretimdeki öğrencilerin derse yönelik güdülenmelerini saptamada kullanılan güdü ölçekleridir. Dördüncü veri

toplama aracı ise öğretmen yakınlık davranışlarını araştırmacının derslerde gözlemlemesi amacıyla oluşturulan gözlem formudur.

Ayrıca öğrencilerin fen, fizik, matematik, sosyal bilgiler, coğrafya ve yabancı dil dersleri ile ilgili başarılarını belirlemede yararlanılan ders başarı puanları toplanmıştır. Öğrencilerin başarılarını belirlemede ders öğretmenlerinin öğrencilere verdikleri notlar ilköğretim ve ortaöğretimde aynen alınmıştır. Yükseköğretimde ise araştırmacı tarafından hazırlanan not aralıkları kullanılarak notlar standart bir hale getirilmiştir. Toplanan verilerin geçerliği ve güvenilirliği, veri toplama araçlarının geçerlik ve güvenilirliğine bağlıdır. Bu nedenle, öğretmen yakınlık davranışlarını betimlemede ve yakınlık davranışlarının başarı, tutum ve güdülenmeyle ilişkisini saptamada gereksinim duyulan verileri toplamak amacıyla geliştirilen ölçme araçları aşağıda belirtilen geçerlik ve güvenilirlik sınamalarından geçirilmiştir.

Öğretmen Yakınlık Davranışları Ölçekleri

Öğretmen yakınlık davranışları ölçekleri, ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretime devam eden öğrencilerin öğretmenlerinin yakınlık davranışlarını kendilerinin algılarına dayanarak ölçmek amacıyla üç ayrı ölçek halinde geliştirilmiştir (Ek 2-3-4).

Öğretmen yakınlık davranışları ölçeklerinin geliştirilmesinde öncelikle Kocaeli'nde ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim kurumlarında öğrenim gören 600 öğrencinin öğretmenleriyle sınıfta iletişimleri sırasında hoşlarına giden, kendilerini öğretmene yakın hissettiren davranışlarla ilgili (açık uçlu olarak) görüşleri alınmıştır. Öğrencilere uygulanan açık uçlu form örneği Ek 5 ve Ek 6'da verilmiştir. Burada amaç üç öğretim kademesinde Türk kültürüne özgü öğretmen yakınlık davranışlarını ortaya koymaktır. Öğrencilere bu konudaki görüşlerini yazmada sınır konmadığı, istedikleri kadar yazabilecekleri araştırmacı tarafından sözlü ve yazılı olarak bildirilmiştir. Öğrenci görüşleri daha sonra tek tek incelenerek üç ayrı ölçek oluşturulmuştur. Oluşturulan ölçeklerin amaca hizmet edip etmediğini saptamak amacıyla ölçekler uzman görüşüne sunulmuştur. Uzmanlardan alınan eleştiriler doğrultusunda ölçeklerde düzenlemeler yapılmıştır.

Hazırlanan ölçeklere, belki Türk öğrencilerinin hatırlayamadıkları davranışlar olabilir düşüncesiyle, öğretmen yakınlık davranışlarıyla ilgili yabancı literatürde yer alan, fakat bu çalışma için geliştirilen ölçeklerde yer almayan davranışlar da eklenerek geçerlik-güvenirlilik çalışmaları yapılmıştır. Geçerlik-güvenirlilik çalışmalarının yapıldığı ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretimdeki öğretmen yakınlık davranışlarına ait ölçekler aşağıda verilmiştir.

Çizelge 2
İlköğretim Düzeyinde Öğretmen Yakınlık Davranışları Ölçeği

Davranışlar	Davranış Gösterme Sıklığı				
	1	2	3	4	5
1. Öğretmenimiz bizi eğlendiren ifadeler kullanır(örneğin espri yapar, bizimle şakalaşır, konuyla ilgili fıkra hikaye anlatır).					
2. Öğretmenimiz yanlış yaptığımızda hepimize sert bakarak kızgın bir şekilde bağırır.					
3. Öğretmenim sorduğum sorulara gülyüzle cevap verir.					
4. Öğretmenim soruya doğru cevap verdiğimde bana aferin der, övücü sözler söyler.					
5. Öğretmenim güzel bir davranış yaptığımda beni över, tebrik veya teşekkür eder.					
6. Öğretmenim beni sevdiğini söyler veya hissettirir(örneğin bana tosunum, oğlum, kızım, tatlım, bir tanem, güzelim, evladım vb. ifadeler kullanır).					
7. Öğretmenim dersi sert bir ifadeyle anlatır.					
8. Öğretmenimiz bizimle çeşitli konularla(örneğin güncel konular, sınıf sorunları vb.) ilgili konuşur.					
9. Öğretmenim derse geç kaldığımda bana kızar.					
10. Öğretmenim beni "adımla" çağırır.					
11. Yanlış yaptığımda öğretmenim beni dayakla tehdit eder.					
12. Öğretmenim sınıf dışında da benimle konuşur.					
13. Öğretmenime soru sorduğumda beni tersler.					
14. Öğretmenim yanlış yaptığımda yumuşak bir tavırla yanlışlarımı düzeltir.					
15. Öğretmenim ödevimi yapmadığımda bana hakaret eder.					
16. Öğretmenim bana sorumluluk verir.					
17. Öğretmenim ders anlatırken konu ile ilgili kendi yaşantılarından örnekler verir.					
18. Öğretmenim ders anlatırken, yanımdaki arkadaşım ile konuştuğumu görünce beni cezalandırmak için soru sorar.					

19. Öğretmenim benimle ders öncesi, sonrası veya sınıf dışında diyalog kurmuştur.					
20. Öğretmenim dersini severek anlatır.					
21. Öğretmenim yaptığım çalışmaları destekleyerek güzel sözler söyler.					
22. Öğretmenim yanlış yaptığımda benim ismimi yüksek sesle söyleyerek beni utandırır.					
23. Öğretmenim kızdığımda bana kötü ifadeler kullanır.					
24. Öğretmenim derste bana konuşma hakkı vererek benim düşüncelerimi alır.					
25. Öğretmenim dersi yumuşak bir ses tonu ile anlatır.					
26. Öğretmenim benimle ilgilenerek nasıl olduğumu sorar.					
27. Öğretmenim onu sevindiren haberleri bizimle paylaşır.					
28. Öğretmenim benim yaptığım yanlışı abartarak başkasına anlatır.					
29. Öğretmenimiz derste bizlere öğüt verir.					
30. Öğretmenimiz soru sorarak bizlerin konuşmasını teşvik eder.					
31. Ders planının bir parçası olmasa bile bizler tarafından başlatılan tartışmaya katılır.					
32. Öğretmenimiz öğrencilere adlarıyla hitap eder.					
33. Öğretmenimiz sınıfımızdan "benim sınıfım" yapılan işten "yaptığım iş" diye bahseder.					
34. Öğretmenimiz sınıfımızdan "bizim sınıf" yapılan işten "yaptığımız iş" diye bahseder.					
35. Öğretmenim yaptığım çalışmalara yazılı veya sözel önerilerde bulunur.					
36. Öğretmenim sınıfta konuşmak istemeyen öğrencilere bile soru yönelterek konuşmalarını ister.					
37. Öğretmenim ödevler, ödevlerin teslim tarihi ve tartışma konuları ile ilgili bizim görüşlerimizi sorar.					
38. Öğretmenimiz soracak sorumuz veya tartışmak istediğimiz herhangi bir şey olduğunda kendisine telefon etmemizi ve gerekirse sınıf dışında görüşmemizi ister.					
39. Öğretmenim belirli ve tek doğru yanıtı olan sorular sorar.					
40. Öğretmenimiz çalışmamıza, davranışlarımıza ve yorumlarımıza olumsuz eleştiri yönelterek buradaki yanlışılarımızı gösterir.					
41. Öğretmenim konuşurken sınıfa gülümser.					
42. Öğretmenim bana güvenir ve bunu bana davranışlarıyla hissettirir.					
43. Öğretmenimle göz göze geldiğimde gözlerini kaçırır.					
44. Öğretmenim ders anlatırken genellikle yüzünde sevecen bir ifade olur.					
45. Öğretmenim yaptığım doğru bir davranış karşısında beni ödüllendirir(örneğin başımı okşar, yanağımı sıkar, sırtımı sıvazlar, omuzuma dokunur, alkışlar, gülümser, göz kırpar, kucaklayıp öper).					
46. Öğretmenim ders anlatırken notlarına bakar.					

47. Öğretmenim beni sınıf dışında gördüğünde görmezlikten gelir.				
48. Öğretmenim bana sıcak davranmaz.				
49. Öğretmenim benimle konuşurken gözümün içine bakar.				
50. Öğretmenim bana arkadaş gibi yaklaşır.				
51. Öğretmenim herhangi bir sorun yaşadığımda benimle ilgilenir.				
52. Öğretmenim yanlış bir davranış yaptığımda bana kızgın bir ifadeyle bakar.				
53. Öğretmenim ben üzgün olduğumda yanıma gelmez.				
54. Öğretmenimiz bizler oyun oynarken yanımıza gelerek oyunumuza katılır.				
55. Öğretmenim okul dışında beni gördüğünde bana ilgili davranır(başımı okşar, gülümser, selam verir, el sallar, konuşur, göz kırpar).				
56. Öğretmenim yanlış bir davranış yaptığımda beni döver.				
57. Öğretmenim sınıfa girdiğinde sert bir ifade takınır.				
58. Öğretmenim beni sınıf arkadaşlarımdan daha az sever.				
59. Öğretmenim bana karşı hoşgörülü davranır.				
60. Öğretmenim sinirlendiğinde kaşlarını çatar.				
61. Öğretmenim ben konuşurken ilgili ve dikkatli bir şekilde beni dinler.				
62. Derste sıkıldığımızda öğretmenimiz bizim başka etkinliklerle uğraşmamıza izin verir.				
63. Öğretmenim ders anlatırken çeşitli yüz ifadeleri kullanır.				
64. Öğretmenim sorduğum soruları duymazlıktan gelerek cevap vermez.				
65. Öğretmenim ders anlatırken çeşitli vücut ve el hareketleri kullanır.				
66. Öğretmenim ders anlatırken genellikle masasının arkasında hareketsiz olarak oturur.				
67. Öğretmenim sıraların arasında dolaşırken başımı okşar veya omuzuma dokunur.				
68. Öğretmenim ders anlatırken yanıma oturarak anlatmaya devam eder.				
69. Öğretmenim ders anlatırken yalnız ön sıralara bakar.				
70. Öğretmenim ders anlatırken sıkıcı ve monoton(düz) bir ses tonu kullanır.				
71. Öğretmenim konuşurken sınıfa bakar.				
72. Öğretmenim sınıfa hitap ederken gergin bir hal alır.				
73. Öğretmenim ders anlatırken sınıfta dolaşır.				
74. Öğretmenim ders anlatırken genellikle öğretmen masasının arkasında ayakta durur.				
75. Öğretmenimin sınıfa hitap ederken rahat bir vücut pozisyonu vardır.				

76. Öğretmenim tek tek öğrencilere gülümser.					
77. Öğretmenim sınıfa hitap ederken çeşitli ses vurguları kullanır.					
78. Öğretmenim derste takıldığım konularda yanıma gelerek yardım eder.					

1. hiçbir zaman 2. bazen 3. fikrim yok 4. genellikle 5. her zaman

Çizelge 3
Ortaöğretim Düzeyinde Öğretmen Yakınlık Davranışları Ölçeği

Davranışlar	Davranış Gösterme Sıklığı				
	1	2	3	4	5
1. Öğretmenimiz bizi eğlendiren ifadeler kullanır(örneğin espri yapar, bizimle şakalaşır, konuyla ilgili fıkra hikaye anlatır).					
2. Öğretmenim, soruya doğru cevap verdiğimde beni sever, över ve ödüllendirir.					
3. Öğretmenim güzel bir davranışta bulunduğumda beni över, tebrik veya teşekkür eder.					
4. Öğretmenimiz bizi sevdiğini söyler.					
5. Öğretmenimiz bizim sınıfı diğer sınıflarla olumsuz yönde kıyaslar.					
6. Öğretmenim sınıfta benim gururumu kırıcı espriler yapar.					
7. Öğretmenim sınıf dışında benimle soğuk bir şekilde konuşur.					
8. Öğretmenimiz bizimle çeşitli konularla(örneğin güncel konular, sınıf sorunları vb.) ilgili konuşur.					
9. Öğretmenim beni "adım" çağırır.					
10. Öğretmenim sınıf dışında da benimle konuşur.					
11. Öğretmenim yanlış yaptığımda yumuşak bir tavırla yanlışlarımı düzeltir.					
12. Öğretmenim ders anlatırken konu ile ilgili kendi yaşantılarından örnekler verir.					
13. Öğretmenim beni olumsuz yönde çok fazla eleştirir.					
14. Öğretmenim yanlış yaptığımda sınıfta benim ismimi yüksek sesle söyleyerek beni utandırır.					
15. Öğretmenim yaptığım çalışmalarını destekleyerek güzel sözler söyler.					
16. Öğretmenim dersi yumuşak bir ses tonu ile anlatır.					
17. Öğretmenim yanlış yaptığımda beni dayakla tehdit eder.					
18. Öğretmenim benim kişilik özelliklerimle alay eder.					
19. Öğretmenimiz bizim derste sıkıldığımızı görmezlikten gelip ders anlatmaya devam eder.					
20. Öğretmenim benimle ilgilenerek nasıl olduğumu sorar.					
21. Öğretmenim ben hasta olduğumda eve telefon açıp "geçmiş olsun" der.					
22. Öğretmenim bana "oğlum, kızım, evladım, canım, çocuğum" diye hitap eder.					

23. Öğretmenim beni notla tehdit eder.					
24. Öğretmenim derste bana konuşma hakkı vererek benim düşüncelerimi alır.					
25. Öğretmenim benimle sert bir ses tonuyla konuşur.					
26. Öğretmenimiz soru sorarak bizlerin konuşmasını teşvik eder.					
27. Öğretmenimiz sınıfımızdan söz ederken "siz" değil "biz" kavramını kullanır.					
28. Öğretmenim benim yaptığım yanlışı abartarak başkasına anlatır.					
29. Öğretmenimiz derste bizlere öğüt verir.					
30. Öğretmenimiz ders planının bir parçası olmasa bile öğrenci tarafından başlatılan tartışmaya katılır.					
31. Öğretmenimiz öğrencilere adlarıyla hitap eder.					
32. Öğretmenim benimle ders öncesi, sonrası veya sınıf dışında diyalog kurmuştur.					
33. Öğretmenimiz sınıftan "benim sınıfım" yapılan işten "yaptığım iş" diye bahseder.					
34. Öğretmenim yaptığım çalışmalara yazılı ve sözel önerilerde bulunur.					
35. Öğretmenimiz sınıfta konuşmak istemeyen öğrencilere bile soru yönelterek konuşmalarını ister.					
36. Öğretmenim ödevler, ödevlerin teslim tarihi ve tartışma konuları ile ilgili bizim görüşlerimizi sorar.					
37. Öğretmenimiz soracak sorumuz veya tartışmak istediğimiz herhangi bir şey olduğunda kendisine telefon etmemizi ve gerekirse sınıf dışında görüşmemizi ister.					
38. Öğretmenim belirli ve tek doğru yanıtı olan sorular sorar.					
39. Öğretmenimiz sınıf dışında bizimle sohbet eder(kantinde, bahçede vb.).					
40. Öğretmenim konuşurken sınıfa gülümser.					
41. Öğretmenim beni dışarıda gördüğünde görmezlikten gelir.					
42. Öğretmenim ders anlatırken genellikle yüzünde sert bir ifade olur.					
43. Öğretmenim ders anlatırken genellikle yüzünü tahtaya döner.					
44. Öğretmenim bana güvenir ve bunu bana hissettirir.					
45. Öğretmenim yaptığım doğru bir davranış karşısında beni onayladığını gülümseyerek gösterir.					
46. Öğretmenim benimle konuşurken göz iletişimi kurar.					
47. Öğretmenime dersle ilgili soru sorduğumda beni küçümser bir ifadeyle dinler.					
48. Öğretmenim benim başarılarımı önemsemez ve görmez.					
49. Öğretmenim ders anlatırken gözümüne bakmak yerine tavana, cama, yere veya dışarı bakar.					
50. Öğretmenim bana "arkadaş" gibi yaklaşır.					
51. Öğretmenim herhangi bir sorun yaşadığımda benimle ilgilenir.					
52. Öğretmenimiz bizler oyun oynarken yanımıza gelerek oyuna(basketbol, futbol vb.) katılır.					

53. Öğretmenim okul dışında beni gördüğünde bana ilgili davranır(örneğin selam verir, elimi sıkar, konuşur, gülümser vb.).					
54. Öğretmenim bana kızdığı anda aşağılayıcı bir şekilde yüzüme bakar.					
55. Öğretmenim beni sınıf arkadaşlarımdan daha az sever.					
56. Öğretmenimiz bizi sevdiğini ve değer verdiğini davranışlarıyla hissettirir(örneğin derste kolunu omuzumuza atar, ense veya sırtımızı sıvazlar, sıramıza oturur)					
57. Öğretmenim bana mesafeli davranır.					
58. Öğretmenim bana karşı hoşgörülü davranır.					
59. Öğretmenim ben konuşurken ilgili ve dikkatli bir şekilde beni dinler.					
60. Öğretmenim ben konuşurken aslında beni dinlemez ama dinlermiş gibi görünür.					
61. Öğretmenimin yaptığı tavır ve hareketler bana çok yapay geliyor.					
62. Öğretmenim ders anlatırken çeşitli yüz ifadeleri kullanır.					
63. Öğretmenim derste güçlük çektiğim konularda özel olarak benimle ilgilenir.					
64. Öğretmenim ders anlatırken çeşitli vücut ve el hareketleri kullanır.					
65. Öğretmenim ders anlatırken genellikle masasının arkasında hareketsiz olarak oturur.					
66. Öğretmenimiz bize küçük çocuk gibi davranır.					
67. Öğretmenim ders anlatırken yanıma oturarak anlatmaya devam eder.					
68. Öğretmenim ders anlatırken yalnız ön sıralara bakar.					
69. Öğretmenim bana birey olarak saygı gösterir, gururumu kırıcı davranışlardan kaçınır.					
70. Öğretmenim sınıfa hitap ederken sıkıcı ve monoton bir ses tonu kullanır.					
71. Öğretmenim sınıfa hitap ederken gergin bir hal alır.					
72. Öğretmenim sınıfa hitap ederken tahtaya veya notlarına bakar.					
73. Öğretmenim ders anlatırken öğretmen masası veya kürsü arkasında ayakta durur.					
74. Öğretmenimin sınıfa hitap ederken rahat bir vücut pozisyonu vardır.					
75. Öğretmenimiz tek tek öğrencilere gülümser.					
76. Öğretmenim sınıfa hitap ederken çeşitli ses vurguları kullanır.					
77. Öğretmenim ders anlatırken sıraların arasında dolaşır.					

1. hiçbir zaman 2. bazen 3. fikrim yok 4. genellikle 5. her zaman

Çizelge 4
Yükseköğretim Düzeyinde Öğretmen Yakınlık Davranışları Ölçeği

Davranışlar	Davranış Gösterme Sıklığı				
	1	2	3	4	5
1. Öğretim elemanımız bizi eğlendiren ifadeler kullanır(örneğin espri yapar, bizimle şakalaşır, konuyla ilgili fıkra, hikaye anlatır.					
2. Öğretim elemanı sınıfta benimle sert bir ses tonu ile konuşur.					
3. Öğretim elemanı soru sorar, bizim konuşmamızı teşvik eder.					
4. Öğretim elemanı ders planının bir parçası olmasa bile bizim tarafımızdan başlatılan tartışmaya katılır.					
5. Öğretim elemanı sınıfımızdan "benim sınıfım" yapılan işten "yaptığım iş" diye bahseder.					
6. Öğretim elemanı sınıfımızdan "bizim sınıfımız" yapılan işten "yaptığımız iş" diye bahseder.					
7. Öğretim elemanı sınıfta konuşmak istemeyen öğrencilere bile soru yönelterek konuşmalarını ister.					
8. Öğretim elemanı ödevler, ödevlerin teslim tarihi ve tartışma konuları ile ilgili bizlerin görüşlerini sorar.					
9. Öğretim elemanı soracak sorularımız ve tartışmak istediğimiz herhangi bir şey olduğunda, kendisine telefon etmemizi ve gerekirse sınıf dışında görüşmemizi ister.					
10. Öğretim elemanı belirli ve tek doğru yanıtı olan sorular sorar.					
11. Öğretim elemanı bizim görüşümüzü ve bakış açımızı ortaya çıkaracak sorular sorar.					
12. Öğretim elemanı bizim çalışmalarımıza, davranışlarımıza ve yorumlarımıza olumsuz eleştiri yöneltir ve buradaki yanlışlarımızı gösterir.					
13. Öğretim elemanı dersle ilgisiz konularda sınıfımızla ya da tek tek öğrencilerle tartışmaya girer.					
14. Öğretim elemanı ile ders dışında karşılaştığımda benimle soğuk bir ifadeyle konuşur.					
15. Öğretim elemanı bizim derste sıkıldığımızı görmezlikten gelip ders anlatmaya devam eder.					
16. Öğretim elemanı doğru bir davranışım sonucunda takdir ve iltifat eder.					
17. Öğretim elemanı bana birey olarak saygı gösterir ve bana "sen" değil "siz" diye hitap eder.					
18. Öğretim elemanımız sınıfta bizimle çeşitli konularla(örneğin güncel konular, sınıf sorunları, mesleki konu vb.) ilgili konuşur					
19. Öğretim elemanı bize yakınlık içeren sözcükler kullanır(arkadaşlarım, öğretmenim vb.).					
20. Öğretim elemanı beni "adımla" çağırır.					
21. Öğretim elemanı sınıf dışında sorduğum sorulara içtenlikle cevap verir.					
22. Öğretim elemanı yanlış yaptığımda beni kırmadan yanlışlarımı düzeltir.					
23. Öğretim elemanı yanlış yaptığımda beni rencide edici					

sözler söyler.					
24. Öğretim elemanı ben bir espri yaptığımda esprime katılmaz ve ilgisiz durur.					
25. Öğretim elemanı ders anlatırken konu ile ilgili kendi yaşantılarından örnekler verir.					
26. Öğretim elemanı yaptığım çalışmaları destekleyerek bana motive edici sözler söyler.					
27. Öğretim elemanı derste benimle birebir diyalog(konuşma) kurar.					
28. Öğretim elemanı yanlış bir davranışta bulunduğumda benimle alaycı bir tarzla konuşur.					
29. Öğretim elemanı beni her gördüğünde hal-hatırımı sorar.					
30. Öğretim elemanı sınıfta dersle ilgili sorduğum sorulara içtenlikle cevap verir.					
31. Öğretim elemanı yanlış bir davranışta bulunduğu bizden özür diler.					
32. Öğretim elemanı derste bana konuşma hakkı vererek benim düşüncelerimi alır.					
33. Öğretim elemanı bize iş hayatı ile ilgili önerilerde bulunur.					
34. Öğretim elemanımız sınıf dışında bizimle sohbet eder(kantinde, kafede, bahçede vb.).					
35. Öğretim elemanı konuşurken sınıfa gülümser.					
36. Öğretim elemanı konuşurken sınıfa bakar.					
37. Öğretim elemanı ders verirken sıranın üzerinde veya sandalyede oturur.					
38. Öğretim elemanı ders verirken öğretmen masası veya kürsü arkasında ayakta durur.					
39. Öğretim elemanının sınıfa hitap ederken rahat bir vücut pozisyonu vardır.					
40. Öğretim elemanı bana güvenir ve bunu bana hissettirir.					
41. Öğretim elemanı yaptığım doğru bir davranış sonucunda bana sıcak bir şekilde gülümser.					
42. Öğretim elemanı ders anlatırken gözüme bakmak yerine tavana, cama veya dışarı bakar.					
43. Öğretim elemanı dersi anlatırken yüzünü tahtaya döner.					
44. Öğretim elemanı derse geç gelen öğrenciye elinin tersiyle kapıyı işaret eder.					
45. Öğretim elemanı benimle konuşurken göz iletişimi kurar.					
46. Öğretim elemanı bana "arkadaş" gibi yaklaşır.					
47. Öğretim elemanı dersle ilgili soru sorduğumda bundan hoşlanmadığını belirten bir yüz ifadesi takınır.					
48. Öğretim elemanı herhangi bir sorun yaşadığımda benimle ilgilenir.					
49. Öğretim elemanı konferans, maç, tiyatro vb. etkinliklere bizlerle birlikte katılır.					
50. Öğretim elemanı okul dışında beni görünce selam verir, konuşur veya gülümser.					
51. Öğretim elemanı dersi anlatırken kendimi azarlanmış					

gibi hissediyorum.					
52. Öğretim elemanı derse zorunlu olarak girdiğini belirten sınırlı davranışlarda bulunur.					
53. Öğretim elemanı bize lise öğrencisi gibi davranır.					
54. Öğretim elemanı ders sırasında bizler arasında ayırım yapar.					
55. Öğretim elemanımız bize sevdiğini ve değer verdiğini davranışlarıyla hissettirir(örneğin derste kolunu omuzumuza atar, sıramıza oturur).					
56. Öğretim elemanı bana mesafeli davranır.					
57. Öğretim elemanı ders anlatırken genellikle oturur, hareketsizdir.					
58. Öğretim elemanı ders anlatırken sürekli olarak notlarına bakar.					
59. Öğretim elemanı bana karşı hoşgörülüdür.					
60. Öğretim elemanı ben konuşurken ilgili ve dikkatli bir şekilde beni dinler.					
61. Öğretim elemanı derse dikkatimi ve ilgimi toplayabilmem için farklı ses tonları kullanır.					
62. Öğretim elemanı ders anlatırken çeşitli yüz ifadeleri kullanır.					
63. Öğretim elemanı derste güçlük çektiğim konularda özel olarak benimle ilgilenir.					
64. Öğretim elemanı ders anlatırken çeşitli beden ve el hareketleri kullanır.					
65. Öğretim elemanı ders anlatırken kaşlarını çatar ve ciddi bir yüz ifadesi takınır.					
66. Öğretim elemanı beni meslektaşı gibi görür.					
67. Öğretim elemanı sorduğum soruları duymazlıktan gelerek geçirir.					
68. Öğretim elemanı aynı ses tonu(monoton) ile dersi anlatır.					
69. Öğretim elemanı ders anlatırken yalnız ön sıralara bakar.					
70. Öğretim elemanı ders anlatırken somurtur.					
71. Öğretim elemanı ders anlatırken sıraların arasında dolaşır.					
72. Öğretim elemanı bana küçümser bir ifadeyle bakar.					
73. Öğretim elemanı sürekli olarak bize otoritesini hissettirmeye çalışır.					
74. Öğretim elemanımız alçakgönüllüdür.					
75. Öğretim elemanı benim duygu ve düşüncelerimi anlamaya çalışır.					
76. Öğretim elemanı düz bir yüz ifadesiyle dersi anlatır.					
77. Öğretim elemanının ders anlatırken gergin bir vücut pozisyonu vardır.					

1. hiçbir zaman 2. bazen 3. fikrim yok 4. genellikle 5. her zaman

Öğretmen yakınlık davranışlarına ilişkin üç ayrı öğretim düzeyinde hazırlanan maddeler likert tipi beşli derecelendirme ölçeğiyle yapılandırılmıştır. Ölçekler öğretmen yakınlık davranışlarını öğretmenlerin gösterme düzeylerini belirten "hiçbir zaman", "bazen", "fikrim yok", "genellikle" ve "her zaman" seçeneklerinden oluşturulmuştur. Öğretmen yakınlığı öğretmenin öğrenciye yönelttiği olumlu davranışlarıdır. Fakat üç düzeydeki öğretmen yakınlık davranışları ölçeklerinde olumlu maddelerle birlikte olumsuz maddeler de bulunmaktadır. Bu olumsuz maddeler, öğretmen yakınlık davranışları ölçeklerinin hazırlanmasında yararlanılan açık uçlu öğrenci görüşlerinden bazıları olumsuz olarak ifade edilerek hazırlanmıştır. Bunların yapılandırılmasında ölçme-değerlendirme uzmanlarının görüşlerinden yararlanılmıştır. Olumsuz ifadeler açık uçlu öğrenci görüşlerini yansıtan kağıtlarda olumlu olarak yer almaktaydı. Olumsuz maddelerin puanlandırılması olumlu maddelerin tersine yapılmıştır ve bu cümlelerin yorumlanması da maddelerin ifadeleri olumluya çevrilerek yapılmıştır. Tüm bu çalışmalar sonucunda ölçekler güvenilirlik ve geçerlik sınamaları için ön denemeye hazır hale getirilmiştir.

Öğretmen yakınlık davranışları ölçekleri ve diğer ölçeklerin(tutum ve güdü) güvenilirlik ve geçerlik sınamalarının yapılabilmesi için ön deneme yapılmıştır. Ön deneme 2000-2001 öğretim yılının yaz döneminde ve 2001-2002 öğretim yılının Eylül ayında yapılmıştır.

Yükseköğretim düzeyinde, 2000-2001 öğretim yılının bahar döneminden sonra İstanbul Üniversitesi Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi'nde yaz kursuna devam eden 2. sınıf öğrencilerine(220 öğrenci) öğretmen yakınlık davranışları ölçeği uygulanmıştır. Ortaöğretim düzeyinde, 2001-2002 öğretim yılının güz döneminde yer alan Eylül ayında Kocaeli'nde İzmit Lisesi, Atılım Lisesi ve Mimar Sinan Lisesi'nde 2. sınıf öğrencilerine(220 öğrenci) öğretmen yakınlık davranışları ölçeği uygulanmıştır. İlköğretim düzeyinde, 2001-2002 öğretim yılının güz döneminde yer alan Eylül ayında Kocaeli'nde 23 Nisan İlköğretim Okulu, Yahya Kaptan İlköğretim Okulu, Kazım Karabekir İlköğretim Okulu'nda 7. sınıf öğrencilerine(220 öğrenci) öğretmen yakınlık davranışları ölçeği uygulanmıştır. Üç öğretim düzeyinde, öğrenciler tarafından doldurulan 220 anketten 200'ü kurallara uygun olarak doldurulduğundan değerlendirmeye alınmış, kalan formlar işlem dışı bırakılmıştır. İlköğretim, ortaöğretim ve

yükseköğretimdeki öğretmen yakınlık davranışları ölçeğinde yer alan maddelere verilen yanıtlar, ölçek üzerinde "hiçbir zaman" dan "her zaman" a doğru 1'den 5'e sayısal değerler verilerek puanlandırılmıştır. Madde bazında her öğrenciye ait puanlar bilgisayara aktarılarak istatistiksel çözümlenmelere geçilmiştir.

Öğretmen yakınlık davranışları ölçeklerinin kapsam geçerliğine sahip olduğu kabul edilmiştir. Kapsam geçerliği, ölçeğin ölçmek istediğini ölçüyor olabilmesi ile ilgili olup, uzman görüşüne dayalı olarak açıklanabilmektedir(Balci, 1995). Bu amaçla öğretmen yakınlık davranışlarının neler olduğu 600 öğrenciden alınan açık görüşlerle ortaya konmuş daha sonra oluşturulan taslak formda yer alan öğretmen yakınlık davranışlarıyla ilgili ifadelerin ne derece yeterli olduğunu değerlendirmek amacıyla uzman görüşüne başvurulmuştur. Alınan eleştirilere göre üç öğretim kademesindeki öğretmen yakınlık davranışları ölçeklerinin araştırmada öğretmen yakınlık davranışlarını ölçmeye uygun bir veri toplama aracı olduğu kabul edilmiştir.

Ölçeklerin yapı geçerliği faktör analizi ile test edilmiştir. Faktör analiziyle ölçekteki maddelerin gerçekten bir yapıyı ölçüp ölçmediğine bakılmıştır. Faktör analizini değerlendirmede temel ölçüt ölçekte yer alan ve değişkenlerle faktörler arasındaki korelasyonlar olarak yorumlanabilen faktör yükleridir. Genelde .45'lik bir faktör yükü uygun görülmeyle birlikte literatürde .30 ve üzerindeki faktör yüklerinin de yorumlandığı görülmektedir(Büyüköztürk, 1996, s.47).

Bu araştırmada öğretmen yakınlık davranışları ölçeklerindeki maddeler için .45'lik faktör yükü uygun görülmüş ancak yorumlanabilir sınır değer olarak .30'luk faktör yükü de dikkate alınmıştır.

İlköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim düzeyindeki öğretmen yakınlık davranışları ölçekleri uygulandıktan sonra faktör analizleri yapılmıştır. Faktör analizleri sonucunda ölçeklerdeki maddelerin birinci faktör yük değerlerine bakılmış ve .30'un altındaki maddeler ölçeklerden çıkarılmıştır. .30'un üzerindeki maddelerle tekrar faktör analizi yapılmıştır. Ön eleme çalışmasına ilköğretim düzeyinde 78 madde ile başlanmış, ölçekten 44 madde çıkarılmış ve ölçekte 33 madde kalmıştır; ortaöğretim düzeyinde 77 madde ile başlanmış, ölçekten 32 madde çıkarılmış ve ölçekte 45 madde kalmıştır; yükseköğretim düzeyinde ise 77 madde ile başlanmış, ölçekten 29 madde

çıkarılmış ve ölçekte 48 madde kalmıştır. İlköğretim , ortaöğretim ve yükseköğretim düzeyindeki öğretmen yakınlık davranışları ölçeğindeki tüm maddelerin birinci faktör yük değerleri incelenmiştir. Ölçeklerdeki tüm maddelerin yük değerleri .30'un üzerinde olduğu için ölçeklerin tek boyutlu olduğu görülmüştür. Bu durum ölçeklerdeki maddelerin, istenilen kavramı ölçen maddeler olduğunun bir göstergesidir. İlköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim düzeyindeki öğretmen yakınlık davranışları ölçeğine ilişkin faktör analizi ve madde-toplam korelasyonuna ilişkin sonuçlar sırasıyla Ek 7-8-9'da verilmiştir.

İlköğretim düzeyindeki öğretmen yakınlık davranışları ölçeklerinin tek faktörle açıklanabilen varyans oranı %33.64'tür; ortaöğretim düzeyinde tek faktörle açıklanabilen varyans oranı %32.85'dir ve yükseköğretim düzeyinde tek faktörle açıklanabilen varyans oranı %32.38'dir. Ölçekler tek boyutlu olduğu için bu oranlar ölçeklerin yeterli olduğunu göstermektedir. Ölçeklerin güvenilirlik düzeyi için iç tutarlılık katsayılarına bakılmıştır. Gerçekleştirilen madde analizi sonucunda ilköğretim düzeyinde, ölçekteki 28 maddenin madde-toplam korelasyonu .45'in üzerinde, altı maddenin madde-toplam korelasyonu .35 ile .42 arasında değişmektedir(Ek 7). Ortaöğretim düzeyinde, 38 maddenin madde-toplam korelasyonu .45'in üzerinde, yedi maddenin ise korelasyonu .37 ile .44 arasında değişmektedir(Ek 8). Yükseköğretim düzeyinde ölçekteki 39 maddenin madde-toplam korelasyonu .45'in üzerinde, dokuz maddenin korelasyonu .36 ile .44 arasında değişmektedir(Ek 9). Bu maddelerin faktör yük değerleri .35'in üzerinde olduğu için söz konusu maddeler ölçeklere dahil edilmiştir. Çıkan sonuçlara göre, yakınlık ölçeklerinin tüm maddelerinin ayırt edici olduğuna karar verilmiştir. İlköğretim düzeyindeki yakınlık ölçeğinin iç tutarlılık katsayısı $\alpha=.93$; ortaöğretim ve yükseköğretim düzeyinde ise $\alpha=.95$ 'tir. Bu değerler güvenilirlik düzeyi için yeterli görülmüştür. Sonuç olarak yukarıdaki tüm değerler ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim düzeyinde öğretmen yakınlık davranışlarının tek boyutlu, güvenilir ve geçerlik bakımından yeterli sayılabilecek likert tipi ölçekler olduğunu göstermektedir. İlköğretim düzeyinde yakınlık ölçeğinden bir öğrencinin alabileceği puan (ölçekteki 5. madde tekrar sorusu olduğu için ölçekten çıkarılmıştır) 33 ile 165 arasındadır; Ortaöğretim düzeyinde yakınlık ölçeğinden bir öğrencinin alabileceği puan(4. madde tekrar sorusu olduğu için

ölçekten çıkarılmıştır) 44 ile 220 arasındadır ve yükseköğretim düzeyinde ölçekten bir öğrencinin alabileceği puan 48 ile 240 arasındadır.

Tutum Ölçekleri

Bu araştırmada kullanılan tutum ölçeği, Baykul(1990) tarafından ilkokul 5. sınıftan lise ve dengi okulların son sınıflarına kadar matematik ve fen derslerine karşı tutumda görülen değişimleri belirlemek amacıyla "Matematikle İlgili Düşünceler Anketi" adı altında geliştirilmiştir. Tutum ölçeği ilkokul, ortaokul ve lise öğrencilerinden toplam 1056 kişilik bir gruba uygulanmıştır. Çözümleme sonucunda alpha iç tutarlılık katsayısı= .96 bulunmuştur. Tutum ölçeğinde bir öğrencinin alabileceği puan 30 ile 150 arasında olduğu belirtilmektedir(Baykul, 1990, s.13).

Öğretmen yakınlık davranışları ölçeğinin derslere yönelik öğrenci tutumunu etkileyip etkilemediğini belirlemek amacıyla kullanılan tutum ölçeği fen, fizik, matematik, sosyal bilgiler, coğrafya ve yabancı dil derslerine yönelik ayrı ayrı hazırlanmıştır.

Öğrenci tutumları likert tipi beşli dereceleme ölçeğiyle belirlenmeye çalışılmıştır. Ölçekte "tamamen katılıyorum" (5), "genellikle katılıyorum" (4), "kararsızım" (3), "katılmıyorum" (2) ve "asla katılmıyorum" (1) seçenekleri kullanılmıştır. Olumsuz maddelerin puanlandırılması olumlu maddelerin tersine yapılmıştır

a) İlköğretim Düzeyinde Kullanılan Tutum Ölçekleri. İlköğretim düzeyinde fen, matematik, sosyal bilgiler, ve yabancı dil dersleri için kullanılan tutum ölçeklerinin geçerlik-güvenirlik çalışmaları ayrı ayrı yapılmıştır. Ön deneme 2001-2002 öğretim yılının Eylül ayında Kocaeli'nde 23 Nisan İlköğretim Okulu, Rabak İlköğretim Okulu, Ulugazi İlköğretim Okulu, Hızır Reis İlköğretim Okulu, Yahya Kaptan İlköğretim Okulu ve Kazım Karabekir İlköğretim Okulu'nda 7. sınıfa giden öğrencilere uygulanmıştır.

Öncelikle ölçeğin orijinal hali (matematikle ilgili düşünceler anketi) matematik dersine ilişkin tutumu belirlemede söz konusu öğrencilerden

220'sine uygulanmıştır. Uygulanan anketlerden 200'ü kurallara uygun doldurulduğundan değerlendirmeye alınmıştır. İlköğretim düzeyinde fen bilgisi, sosyal bilgiler ve yabancı dil derslerine yönelik tutum ölçekleri matematik tutum ölçeğiyle aynıdır, yalnızca "matematik" kelimesi yerine tutum cümlelerinde "fen", "sosyal bilgiler", "yabancı dil" kelimeleri kullanılmıştır. Cümlelerin geri kalan ifadeleri değiştirilmemiştir. Ölçekler bu haliyle matematik tutum ölçeğinin uygulandığı okullarda ve aynı tarihlerde her ders için ayrı ayrı 70 (toplam 210) öğrenciye uygulanmıştır. Ölçeklerin uygulanacağı öğrenci sayıları belirlenirken, matematik tutum ölçeğindeki ifadelerin aynı kalması sadece ders kelimelerinin değişmesi nedeniyle, ayrıca tüm öğretim düzeylerindeki geçerlik-güvenirlilik maliyetlerinin çok olacağı düşüncesinden dolayı anket ifadesi 30 tutum cümlesinden oluştuğu, bunun iki katı bir sayının(60 öğrencinin) yeterli olacağı konusunda uzman görüşü alınmıştır. Uygulanan anketler kurallara uygun doldurulduğundan tümü değerlendirmeye alınmıştır. Matematik, fen, sosyal bilgiler ve yabancı dil dersleri için ön deneme ile ilgili sonuçlar sırasıyla Ek 10-11-12-13'te verilmiştir.

İlköğretim düzeyindeki matematik, fen, sosyal bilgiler, yabancı dil tutum ölçeklerindeki maddelerin birinci faktör yük değerlerine bakılmış, 19 ve 24. maddelerin yük değerleri .30'un altında olduğu için bu maddeler ölçeklerden çıkarılmıştır. Ölçeklerdeki tüm maddelerin birinci faktör yük değerleri .30'un üzerinde olduğu için ölçeklerin tek boyutlu olduğu görülmüştür. Matematik tutum ölçeğinin tek faktörle açıklanabilen varyans oranı %37.72; fen tutum ölçeğinin varyans oranı %31.78; sosyal bilgiler tutum ölçeğinin varyans oranı %38.20 ; yabancı dil tutum ölçeğinin varyans oranı %41.91'dir. Ölçekler tek boyutlu olduğu için bu değerler ölçeklerin yeterli olduklarını göstermektedir.

Ölçeklerin güvenirlik düzeyi için iç tutarlılık katsayılarına bakılmıştır. Gerçekleştirilen madde analizi sonucunda matematik ölçeğindeki 26 maddenin madde-toplam korelasyonu .45'in üzerinde, iki maddede ise korelasyon .38 ile .39 arasında değişmektedir(Ek 10). Fen tutum ölçeğindeki 19 maddenin madde-toplam korelasyonu .45'in üzerinde, dokuz maddenin korelasyonu ise .32 ile .44 arasında değişmektedir(Ek 11). Sosyal bilgiler tutum ölçeğinde bir madde dışında(18) tüm maddelerin madde-toplam korelasyonu .45'den yüksek olduğu görülmektedir(Ek 12). Yabancı dil tutum ölçeğinde de bir madde dışında(11) tüm maddelerin madde-toplam

korelasyonu .45'in üzerindedir(Ek 13). Bu maddelerin faktör yükleri yüksek olduğu için söz konusu maddeler ölçeklere dahil edilmiştir. Çıkan sonuçlara göre ölçeklerin tüm maddelerinin ayırt edici olduğuna karar verilmiştir. Matematik ölçeğinin iç tutarlılık katsayısı $\alpha=.93$; fen tutum ölçeğinin $\alpha=.91$; sosyal bilgiler tutum ölçeğinin $\alpha=.93$; yabancı dil tutum ölçeğinin $\alpha=.94$ olarak bulunmuştur. Sonuç olarak yukarıdaki tüm değerler ilköğretim düzeyinde matematik, fen, sosyal bilgiler ve yabancı dil tutum ölçeklerinin tek boyutlu, güvenilir ve geçerlik bakımından yeterli sayılabilecek likert tipi ölçekler olduğunu göstermektedir. Tutum ölçeklerinden bir öğrencinin alabileceği puan 28 ile 140 arasında değişmektedir. İlköğretim düzeyindeki matematik, fen, sosyal bilgiler, yabancı dil derslerine ilişkin tutum ölçekleri sırasıyla Ek 14-15-16-17'de verilmiştir.

b) Ortaöğretim Düzeyinde Kullanılan Tutum Ölçekleri.Ortaöğretim düzeyinde fizik, matematik, coğrafya ve yabancı dil dersleri için kullanılan tutum ölçeklerinin geçerlik-güvenirlik çalışmaları her ders için ayrı ayrı yapılmıştır. Ön deneme 2001-2002 öğretim yılının Eylül ayında Kocaeli'nde Atılım Lisesi, Mimar Sinan Lisesi, İzmit Lisesi'nde 2. sınıfa(10.sınıf) giden öğrenciler üzerinde gerçekleştirilmiştir. Ortaöğretim düzeyindeki tutum ölçekleri ilköğretim düzeyindeki tutum ölçeklerinin aynısıdır. İlköğretim düzeyindeki tutum ölçekleri için belirtilen bilgiler bu ölçekler için de geçerlidir.

Matematik ölçeği ortaöğretim düzeyindeki 220 öğrenciye uygulanmıştır. Uygulanan anketlerden 200'ü kurallara uygun doldurulduğundan değerlendirmeye alınmıştır. Fizik, coğrafya, yabancı dil derslerine ilişkin tutumu belirlemede kullanılan ölçekler ortaöğretim düzeyinde kullanılan matematik ölçeğinin aynısıdır. Ölçekler ortaöğretim düzeyindeki matematik tutum ölçeğinin uygulandığı okullarda ve aynı tarihlerde her ders için ayrı ayrı olmak üzere 70 (toplam 210)öğrenciye uygulanmıştır. Anketlerin uygulandığı öğrenci sayılarını belirlemedeki gerekçe ilköğretim düzeyindeki tutum ölçeklerinde yazılan gerekçeyle aynıdır ve bu konuda da uzman görüşü alınmıştır. Uygulanan anketler kurallara uygun doldurulduğundan tümü değerlendirilmeye alınmıştır. Matematik, fizik, coğrafya ve yabancı dil tutum

ölçekleri için ön deneme ile ilgili sonuçlar sırasıyla Ek 18-19-20-21'de verilmiştir.

Ortaöğretim düzeyindeki matematik, fizik, coğrafya, yabancı dil tutum ölçeklerindeki maddelerin birinci faktör yük değerlerine bakılmış, 24. maddenin yük değeri .30'dan küçük olduğu için ölçeklerden çıkarılmıştır. Ölçeklerdeki tüm maddelerin birinci faktör yük değerleri .30'un üzerinde olduğu için ölçeklerin tek boyutlu olduğu görülmüştür. Matematik tutum ölçeğinin tek faktörle açıklanan varyans oranı %45.70; fizik tutum ölçeğinin %42.50; coğrafya tutum ölçeğinin %33.36; yabancı dil tutum ölçeğinin %52.02'dir. Ölçekler tek boyutlu olduğu için bu değerler yeterli bulunmuştur.

Ölçeklerin güvenilirlik düzeyi için iç tutarlılık katsayılarına bakılmıştır. Gerçekleştirilen madde analizi sonucunda matematik tutum ölçeğinde bir madde dışında(3) tüm maddelerin madde-toplam korelasyonu .45'in üzerindedir. Fizik tutum ölçeğinde iki madde dışında(16,19) tüm maddelerin madde-toplam korelasyonu .45'in üzerindedir. Coğrafya tutum ölçeğinde 20 maddenin madde-toplam korelasyonu .45'in üzerindedir. Dokuz maddenin korelasyonları ise .33 ile .44 arasında değişmektedir. Yabancı dil tutum ölçeğinde bir madde (16) dışında tüm maddelerin madde-toplam korelasyonu .45'in üzerindedir. Madde-toplam korelasyonundaki bu değerler ölçeklerin ayırt edici olduklarını göstermektedir. Matematik tutum ölçeğinin iç tutarlılık katsayısı $\alpha = .95$; fizik tutum ölçeğinin $\alpha = .94$; coğrafya tutum ölçeğinin $\alpha = .92$; yabancı dil tutum ölçeğinin $\alpha = .96$ 'dır. Bu değerler güvenilirlik düzeyi için yeterli görülmüştür. Sonuç olarak yukarıdaki tüm değerler ortaöğretim düzeyindeki matematik, fizik, coğrafya, yabancı dil tutum ölçeklerinin tek boyutlu, güvenilirlik ve geçerlik bakımından yeterli sayılabilecek ölçekler olduğunu göstermektedir. Tutum ölçeklerinden bir öğrencinin alabileceği puan 29 ile 145 arasında değişmektedir. Ortaöğretim düzeyindeki matematik, fizik, coğrafya ve yabancı dil tutum ölçekleri sırasıyla Ek 22-23-24-25'te verilmiştir.

c) Yükseköğretim Düzeyinde Kullanılan Tutum Ölçekleri.

Yükseköğretim düzeyindeki fizik, matematik, coğrafya ve yabancı dil dersleri için kullanılan tutum ölçeklerinin geçerlik-güvenirlik çalışmaları her ders için

ayrı ayrı yapılmıştır. Ön deneme 2000-2001 öğretim yılının yaz döneminde İstanbul Üniversitesi Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi'nde yaz kursuna devam eden 2. sınıf öğrencileri üzerinde gerçekleştirilmiştir. İlköğretim ve ortaöğretim düzeyinde kullanılan tutum ölçekleriyle ilgili işlemlerin aynısı yükseköğretim düzeyinde de yapılmıştır.

Matematik dersine ilişkin tutumu belirlemede kullanılan ölçek ilköğretim ve ortaöğretim düzeyindeki matematik tutum ölçeğinin aynısıdır. Yükseköğretim düzeyindeki matematik tutum ölçeği 220 öğrenciye uygulanmıştır. Uygulanan anketlerden 200'ü kurallara uygun doldurulduğundan dolayı değerlendirmeye alınmıştır. Yükseköğretim düzeyinde fizik, coğrafya ve yabancı dil derslerine ilişkin tutumları belirlemede kullanılan ölçekler yükseköğretim düzeyindeki matematik tutum ölçeğinin aynısıdır. Ölçekler matematik tutum ölçeğinin uygulandığı okullarda ve aynı tarihlerde her ders için ayrı ayrı olmak üzere 70(toplam 210) öğrenciye uygulanmıştır. Anketlerin uygulandığı öğrenci sayılarını belirlemedeki gerekçe ilköğretim düzeyindeki tutum ölçeklerindekiyle aynıdır. Uygulanan anketler kurallara uygun doldurulduğundan tümü değerlendirmeye alınmıştır. Matematik, fizik, coğrafya, yabancı dil tutum ölçekleri için ön deneme ile ilgili sonuçlar Ek 26-27-28-29'da verilmiştir.

Yükseköğretim düzeyindeki matematik, fizik, coğrafya, yabancı dil tutum ölçeklerindeki maddelerin birinci faktör yük değerlerine bakıldığında, tüm maddelerin yük değeri .30'un üzerinde olduğu için ölçeklerin tek boyutlu olduğu görülmektedir. Matematik tutum ölçeğinde tek faktörle açıklanan varyans oranı %62.61; fizik tutum ölçeğinde %55.30; coğrafya tutum ölçeğinde %46.63; yabancı dil tutum ölçeğinde %46.61'dir. Tek boyutlu ölçekler için bu değerler oldukça yeterli bulunmuştur.

Ölçeklerin güvenilirlik düzeyi için iç tutarlılık katsayılarına bakılmıştır. Gerçekleştirilen madde analizi sonucunda yaklaşık olarak tüm maddelerin madde-toplam korelasyonu .45'in üzerinde olduğu görülmüştür. Madde-toplam korelasyonundaki bu değerler ölçeklerin ayırt edici olduklarını göstermektedir. Ölçeklerin iç tutarlılık katsayıları matematik ve fizik tutum ölçeğinde $\alpha = .97$; coğrafya ve yabancı dil tutum ölçeğinde ise $\alpha = .95$ 'dir. Bu değerler güvenilirlik düzeyi için oldukça yeterli görülmüştür. Sonuç olarak yukarıdaki tüm değerler yükseköğretim düzeyindeki matematik, fizik, coğrafya, yabancı dil

tutum ölçeklerinin tek boyutlu güvenilirlik ve geçerlik bakımından yeterli sayılabilecek ölçekler olduklarını göstermektedir. Tutum ölçeklerinden bir öğrencinin alabileceği puan 30 ile 150 arasındadır. Yükseköğretim düzeyindeki matematik, fizik, coğrafya, yabancı dil tutum ölçekleri sırasıyla Ek 30-31-32-33'te verilmiştir.

Güdü Ölçekleri

Araştırmada kullanılan güdü ölçeği, Christophel(1990) tarafından geliştirilmiştir. Güdü ölçeği bir derse ilişkin öğrencinin duygularını, isteğini öğrenmek amacıyla kullanılmıştır. Üniversite düzeyinde uygulanan ölçeğin güvenilirliği $\alpha = .91$ olarak bulunmuştur(Christophel, 1990, s.327).

Anketin kültürümüze uyarlanması Kurt ve Kurt(1999) adlı araştırmacılar tarafından yapılmıştır. Araştırmacılar tarafından yapılan çözümleme sonucunda ölçeğin güvenilirliği $\alpha = .86$ olarak rapor edilmiştir(Kurt ve Kurt, 1999, s.4).

Öğretmen yakınlık davranışlarının derslere yönelik öğrencilerin güdülenmesini etkileyip etkilemediğini belirlemek amacıyla kullanılan güdü ölçeğiyle ilgili olarak fen, fizik, matematik, sosyal bilgiler, coğrafya ve yabancı dil dersleri için ayrı ayrı geçerlik-güvenirlik sınamaları yapılmıştır.

Güdü ölçeği likert tipi beşli derecelendirme ölçeği şeklindedir. Ölçekte "pek çok"(5), "çok"(4), "kararsızım"(3), "biraz"(2) ve "hiç"(1) seçenekleri kullanılmıştır. Ölçekten bir öğrencinin alabileceği puan 12 ile 60 arasındadır. Tüm derslerdeki güdü ölçeğindeki puanlandırma işlemi sırasında olumsuz ifadelerde olumlu ifadelerin tersi yapılmıştır. Olumsuz ifadelerde maddeler; "pek çok"(1), "çok"(2), "kararsızım"(3), "biraz"(4), "hiç"(5) şeklinde puanlandırılmıştır.

a) İlköğretim Düzeyinde Kullanılan Güdü Ölçekleri. İlköğretim düzeyinde fen, matematik, sosyal bilgiler ve yabancı dil dersleri için kullanılan güdü ölçeklerinin geçerlik-güvenirlik çalışmaları ayrı ayrı yapılmıştır. Ön deneme 2001-2002 öğretim yılının Eylül ayında Kocaeli'nde 23 Nisan

İlköğretim Okulu, Yahya Kaptan İlköğretim Okulu, Rabak İlköğretim Okulu, Ulugazi İlköğretim Okulu, Hızır Reis İlköğretim Okulu ve Kazım Karabekir İlköğretim Okulu'nda 7. sınıfa giden öğrencilere uygulanmıştır.

Matematik dersine ilişkin öğrenci güdülenmesini belirlemek üzere ön deneme 220 öğrenci üzerinde gerçekleştirilmiştir. Uygulanan anketlerden 200'ü kurallara uygun doldurulduğundan değerlendirilmeye alınmıştır. Fen, sosyal bilgiler ve yabancı dil derslerine ilişkin öğrenci güdülenmesini belirlemek üzere kullanılan güdü ölçekleri matematik güdü ölçeğiyle aynıdır. Ölçekler matematik güdü ölçeğinin uygulandığı okullarda ve aynı tarihlerde her ders için ayrı ayrı olmak üzere 35 (toplam 105) öğrenciye uygulanmıştır. Ölçeklerin uygulanacağı öğrenci sayısı belirlenirken ölçeklerdeki ifadelerin aynı kalması sadece ders isimlerinin değişmesi nedeniyle ayrıca tüm öğretim düzeyindeki geçerlik-güvenirlilik maliyetlerinin çok olacağı düşüncesinden dolayı anket ifadesi 12 cümleden oluştuğu, bunun iki katı bir sayının (24) yeterli olacağı konusunda uzman görüşü alınmıştır. Uygulanan anketler kurallara uygun doldurulduğundan tümü değerlendirilmeye alınmıştır. Matematik, fen, sosyal bilgiler, yabancı dil için ön deneme ile ilgili sonuçlar Ek 34-35'te verilmiştir.

İlköğretim düzeyinde matematik, fen, sosyal bilgiler, yabancı dil güdü ölçeklerindeki maddelerde birinci faktör yük değerleri incelenmiş, madde 4,7 ve 12'nin yük değerleri .30'dan küçük olduğu için ölçeklerden çıkarılmıştır. Ölçeklerdeki tüm maddelerin birinci faktör yükleri .30'un üzerinde olduğu için ölçeklerin tek boyutlu olduğu görülmüştür. Matematik güdü ölçeğinin tek faktörle açıklanabilen varyans oranı %41.12; fen güdü ölçeğinin %40.73; sosyal bilgiler güdü ölçeğinin %39.30; yabancı dil güdü ölçeğinin %50.18'dir. Ölçekler tek boyutlu olduğu için söz konusu değerlerin yeterli olduğu görülmüştür.

Ölçeklerin güvenirlik düzeyi için iç tutarlılık katsayılarına bakılmıştır. Gerçekleştirilen madde analizi sonucunda ölçeklerdeki maddelerinin ayırt edici olduğuna karar verilmiştir. Matematik güdü ölçeğinin iç tutarlılık katsayısı $\alpha=.81$; fen güdü ölçeğinin $\alpha=.80$; sosyal bilgiler güdü ölçeğinin $\alpha=.79$; yabancı dil güdü ölçeğinin $\alpha=.86$ 'dır. Bu değerler güvenirlik düzeyi için yeterli görülmüştür. Sonuç olarak yukarıdaki değerler ilköğretim düzeyinde matematik, fen, sosyal bilgiler, yabancı dil güdü ölçeklerinin tek

boyutlu, güvenilirlik ve geçerlik bakımından yeterli sayılabilecek ölçekler olduklarını göstermektedir. GÜDÜ ölçeklerinden bir öğrencinin alabileceği puan 9 ile 45 arasındadır. İlköğretim düzeyindeki matematik, fen, sosyal bilgiler, yabancı dil dersine ilişkin GÜDÜ ölçeği örneği Ek 36'da verilmiştir.

b) Ortaöğretim Düzeyinde Kullanılan GÜDÜ Ölçekleri. Ortaöğretim düzeyinde fizik, matematik, coğrafya ve yabancı dil dersleri için kullanılan GÜDÜ ölçeklerinin geçerlik-güvenirlik çalışmaları ayrı ayrı yapılmıştır. Ön deneme 2001-2002 öğretim yılının Eylül ayında Kocaeli'nde Atılım Lisesi, Mimar Sinan Lisesi, İzmit Lisesi'nde 2. sınıfa(10. sınıf) giden öğrenciler üzerinde gerçekleştirilmiştir. Ortaöğretim düzeyindeki GÜDÜ ölçekleri ilköğretim düzeyindeki GÜDÜ ölçekleriyle aynıdır. İlköğretim düzeyindeki GÜDÜ ölçekleri için belirtilen bilgiler bu ölçek için de geçerlidir.

Matematik dersine ilişkin öğrenci GÜDÜlenmesini belirlemek üzere ön deneme 220 öğrenci üzerinde gerçekleştirilmiştir. Uygulanan anketlerden 200'ü kurallara uygun doldurulduğundan değerlendirilmeye alınmıştır. Fizik, coğrafya, yabancı dil dersine ilişkin öğrenci GÜDÜlenmesini belirlemek üzere kullanılan GÜDÜ ölçekleri diğer GÜDÜ ölçekleriyle aynıdır. Ön deneme ortaöğretim düzeyindeki matematik GÜDÜ ölçeğinin uygulandığı yerde ve aynı tarihlerde her ders için ayrı ayrı olmak üzere 35(toplam 105) öğrenci üzerinde gerçekleştirilmiştir. Uygulanan anketlerin tümü değerlendirmeye alınmıştır. Matematik, fizik, coğrafya, yabancı dil dersleri için ön deneme ile ilgili sonuçlar Ek 37-38'de verilmiştir.

Ortaöğretim düzeyindeki matematik, fizik, coğrafya, yabancı dil GÜDÜ ölçeklerindeki maddelerde birinci faktör yük değerleri incelenmiş, madde 7'nin yük değeri .30'dan küçük olduğu için ölçeklerden çıkarılmıştır. Ölçeklerdeki tüm maddelerin birinci faktör yükleri .30'un üzerinde olduğu için ölçeklerin tek boyutlu olduğu görülmüştür. Matematik GÜDÜ ölçeğinin tek faktörle açıklanabilen varyans oranı %40.98; fizik GÜDÜ ölçeğinin %50.05; coğrafya GÜDÜ ölçeğinin %59.59; yabancı dil GÜDÜ ölçeğinin %52.78'dir. Ölçekler tek boyutlu olduğu için bu değerlerin oldukça yeterli olduğu sonucuna varılmıştır.

Ölçeklerin güvenilirlik düzeyi için iç tutarlılık katsayılarına bakılmıştır. Gerçekleştirilen madde analizi sonucunda ölçeklerdeki maddelerin ayırt edici

olduğu görülmüştür. Matematik güdü ölçeğinin iç tutarlılık katsayısı $\alpha=.84$; fizik güdü ölçeğinin $\alpha=.89$; coğrafya güdü ölçeğinin $\alpha=.92$; yabancı dil güdü ölçeğinin $\alpha=.90$ 'dır. Bu değerler güvenilirlik düzeyi için yeterli bulunmuştur. Sonuç olarak yukarıdaki tüm değerler ortaöğretim düzeyindeki matematik, fizik, coğrafya, yabancı dil güdü ölçeklerinin tek boyutlu, güvenilirlik ve geçerlik bakımından yeterli sayılabilecek ölçekler olduklarını göstermektedir. Güdü ölçeklerinden bir öğrencinin alabileceği puan 11 ile 55 arasındadır. Ortaöğretim düzeyindeki matematik, fizik, coğrafya, yabancı dil dersine ilişkin güdü ölçeği örneği Ek 39'da verilmiştir.

c) Yükseköğretim Düzeyinde Kullanılan Güdü Ölçekleri.

Yükseköğretim düzeyinde fizik, matematik, coğrafya ve yabancı dil dersleri için kullanılan güdü ölçeklerinin geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları ayrı ayrı yapılmıştır. Ön deneme 2000-2001 öğretim yılının yaz döneminde Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi'nde yaz kursuna devam eden 2. sınıf öğrencileri üzerinde gerçekleştirilmiştir. Uygulanan 220 anketten 200'ü kurallara uygun doldurulduğundan değerlendirmeye alınmıştır. Fizik, coğrafya, yabancı dil dersine ilişkin öğrenci güdülenmesini belirlemek üzere kullanılan güdü ölçekleri matematik güdü ölçeğiyle aynıdır. Ölçekler matematik güdü ölçeğinin uygulandığı okulda ve aynı tarihlerde her ders için ayrı ayrı 35(toplam 105) öğrenciye uygulanmıştır. Ölçeğin uygulandığı öğrenci sayısını belirlemedeki gerekçe ilköğretim düzeyindeki fen bilgisi güdü ölçeğinde yer alan gerekçeyle aynıdır. Uygulanan anketlerin tümü değerlendirilmeye alınmıştır. Matematik, fizik, coğrafya, yabancı dil güdü ölçekleri için ön deneme sonuçları sırasıyla Ek 40-41'de verilmiştir.

Yükseköğretim düzeyinde matematik, fizik, coğrafya, yabancı dil güdü ölçeklerindeki maddelerin tümünün birinci faktör yük değeri .30'un üzerinde olduğu için ölçeklerin tek boyutlu olduğu görülmüştür. Tek faktörle açıklanabilen varyans oranı matematik güdü ölçeği için %49.35; fizik güdü ölçeği için %44.54; coğrafya güdü ölçeği için %47.67; yabancı dil güdü ölçeği için %36.18'dir. Ölçekler tek boyutlu olduğu için bu değerlerin yeterli olduğu sonucuna varılmıştır.

Ölçeklerin güvenilirlik düzeyi için iç tutarlılık katsayılarına bakılmıştır. Gerçekleştirilen madde analizi sonucunda ölçeklerdeki maddelerin ayırt edici olduğu görülmüştür. Matematik güdü ölçeğinin iç tutarlılık katsayısı $\alpha=.90$; fizik güdü ölçeğinin $\alpha=.87$; coğrafya güdü ölçeğinin $\alpha=.89$; yabancı dil güdü ölçeğinin $\alpha=.81$ 'dir. Bu değerler güvenilirlik düzeyi için yeterli görülmüştür. Sonuç olarak yukarıdaki tüm değerler yükseköğretim düzeyindeki matematik, fizik, coğrafya, yabancı dil güdü ölçeklerinin tek boyutlu, güvenilirlik ve geçerlik bakımından yeterli sayılabilecek ölçekler olduklarını göstermektedir. Güdü ölçeklerinden bir öğrencinin alabileceği puan 12 ile 60 arasındadır. Yükseköğretim düzeyindeki matematik, fizik, coğrafya, yabancı dil dersine ilişkin güdü ölçeği örneği Ek 42'de verilmiştir.

Öğrenci Başarılarını Belirlemede Kullanılan Not Aralıkları

İlköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim düzeyinde fen bilgisi, fizik, matematik, sosyal bilgiler, coğrafya ve yabancı dil dersleri ile ilgili öğrenci başarılarını belirlemede ders öğretmenlerinin öğrencilerine verdikleri başarı puanları aynen alınmıştır. Fakat yükseköğretimde üç üniversitedeki (Gazi Ün., Hacettepe Ün., Ankara Ün.) öğrenci başarılarını belirlemedeki not aralıkları farklı olduğu için araştırmacı tarafından hazırlanan not aralıkları kullanılarak notlar standart bir hale getirilmiştir.

İlköğretim düzeyinde uygulama yapılan okullardaki öğrencilerin 2001-2002 öğretim yılındaki fen, matematik, sosyal bilgiler ve yabancı dil derslerine yönelik birinci dönem başarı puanları alınarak araştırmada kullanılmıştır. Araştırmada ilköğretim düzeyinde not aralıkları aynen alınmıştır ve aralıklar aşağıda Çizelge 5'te gösterilmiştir.

Çizelge 5
İlköğretim Düzeyinde Araştırmada Kullanılan Öğrenci Başarı Puan Aralıkları

Derece	Puan	Not Aralıkları
Pekiyi	5	85-100
İyi	4	70-84
Orta	3	55-69
Geçer	2	45-54
Başarısız	1	0-44

Ortaöğretim düzeyinde uygulama yapılan okullardaki öğrencilerin 2001-2002 öğretim yılındaki fizik, matematik, coğrafya ve yabancı dil derslerine yönelik birinci dönem başarı notları alınarak araştırmada kullanılmıştır. Araştırmada ortaöğretim düzeyinde başarı not aralıkları aynen alınmıştır ve aralıklar aşağıda Çizelge 6'da gösterilmiştir.

Çizelge 6
Ortaöğretim Düzeyinde Araştırmada Kullanılan Öğrenci Başarı
Puan Aralıkları

Derece	Puan	Not Aralıkları
Pekiyi	5	85-100
İyi	4	70-84
Orta	3	55-69
Geçer	2	45-54
Başarısız	1	25-44
Başarısız	0	0-24

Yükseköğretim düzeyinde uygulama yapılan okullardaki öğrencilerin 2001-2002 öğretim yılındaki fizik, matematik, coğrafya ve yabancı dil derslerine yönelik birinci dönem başarı notları alınarak araştırmacı tarafından hazırlanan not aralıkları ile standart bir hale getirilerek araştırmada kullanılmıştır. Ankara Üniversitesi notları puan şeklinde verdiği için bunları not aralıklarına yazmada sorun olmamıştır. Fakat Gazi Üniversitesi ve Hacettepe Üniversitesi birbirinden farklı harf sistemi kullanmaktadırlar ve bu harflere ait not aralıkları birbirine uymamaktadır. Ankara Üniversitesi'nden başarı notları puan şeklinde alınmış fakat Gazi ve Hacettepe Üniversitesi'nden notlar harf şeklinde alındığı için not aralıkları araştırmacı tarafından oluşturulmuştur.

Ankara Üniversitesi'nde ders başarı notu, en az 60 olan dönem sonu sınav notu ile katkı puanı toplanarak elde edilmektedir. Katkı puanı eklenen not aralıkları Çizelge 7'de gösterilmiştir.

Çizelge 7
Ankara Üniversitesi Başarı Notu Ve Katkı Puanları

Katkı Puanı	Dönem İçi Notu
+15	100-95
+14	94-90
+13	89-85
+12	84-80
+11	79-75
+10	74-70
+8	69-65
+6	64-60

59 ve 40 arasında alanlara katkı puanı eklenmez. Diğer taraftan not aralıkları 39-35 arasında olanlardan (2), 34-30 arasında (3), 29-25 arasında(4), 24-20 arasında(5), 19-10 arasında(6) ve 9-0 arasında olanlardan (8) puan dönem sonu sınav notundan indirilmektedir. Sonuç olarak Ankara Üniversitesi'nde bir dersten başarılı olmak için yukarıdaki şekilde hesaplanan başarı notunun en az 60 olması gerekmektedir.

Gazi Üniversitesi'nde ders başarı notunun hesaplanmasında bağıl değerlendirme kullanılarak oluşturulan harf sistemindeki notlar verilmektedir. Çizelge 8'de Gazi Üniversitesi not sistemi gösterilmiştir.

Çizelge 8
Gazi Üniversitesi Ders Başarı Not Aralıkları, Harfleri Ve Katsayıları

Not Aralıkları	Harf Notu	Katsayılar
90-100	AA	4.00
85-89	BA	3.50
80-84	BB	3.00
70-79	CB	2.50
50-69	CC	2.00
Tekrara Kalınan Ders	FF	0.00

Hacettepe Üniversitesi'nde ders başarı notunun hesaplanmasında bağıl değerlendirme sistemi kullanılarak oluşturulan harf sistemindeki notlar verilmektedir. Çizelge 9'da Hacettepe Üniversitesi not sistemi gösterilmiştir.

Çizelge 9
Hacettepe Üniversitesi Ders Başarı Not Aralıkları, Harfleri Ve Katsayıları

Not Aralıkları	Harf Notu	Katsayılar
90-100	A1	4.00
85-89	A2	3.50
75-84	B1	3.00
70-74	B2	2.50
60-69	C	2.00
50-59	D	1.50
-	G	-

Yukarıdaki üç üniversitenin başarı notlarının standartlaştırılması için araştırmacı tarafından hazırlanan not aralıkları Çizelge 10'da gösterilmiştir.

Çizelge 10
Yükseköğretim Düzeyinde Araştırmada Kullanılan Not Aralıkları

Puan	Not Aralıkları
90-100	5
85-89	4
70-84	3
50-69	2
0-49	1

Çizelge 10'daki not aralıkları, yükseköğretim düzeyindeki ders başarı notlarının standart bir hale getirilip bu araştırmada kullanılması için oluşturulmuştur.

Gözlem İle Elde Edilen Bilgiler

Araştırmada ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim düzeyinde fen, fizik, matematik, sosyal bilgiler, coğrafya ve yabancı dil derslerindeki öğretmen yakınlık davranışları araştırmacı tarafından doğal ortamında gözlemlenmesi için her bir ders için beş saatlik gözlemler yapılmıştır. Gözlemler izin alınan okullarda gerçekleştirilmiştir. Söz konusu okullarda ilgili derslerin öğretmenlerine gidilerek araştırma hakkında bilgi verilmiş ve sözel olarak

izinleri alınmıştır. Gözleme izin veren öğretmenlere sınıflarında fen, matematik, sosyal bilgiler ve yabancı dil derslerindeki öğretmen-öğrenci iletişiminin gözleneceği belirtilmiştir. İlköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim düzeyinde her bir ders için beş saatten toplam 60 saat sınıf gözlemi yapılmıştır. Gözlemlere bazı haftalar derslerin ilk saatlerinde girilmiş, bazı haftalarda son saatlerinde girilmiştir. İlköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim düzeyinde yapılan gözlemler aynı şekilde uygulanmıştır. Gözlem formları olarak geçerlik ve güvenilirlik çalışması araştırmacı tarafından yapılmış olan öğretmen yakınlık davranışları anketi kullanılmıştır.

İlköğretim düzeyinde öğretmen yakınlık davranışları anketindeki davranışlar geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları yapıldıktan sonraki haliyle gözlem formu haline getirilmiştir. Gözlem formunda her yakınlık davranışının karşısında frekans tutmak için boşluklar bırakılmıştır. Gözlem başladıktan sonra öğretmen formdaki davranışı gösterdiği zaman davranış karşısına frekans olarak işaretleme yapılmıştır. Daha sonra bu frekansların her bir öğretmen için beş haftalık gözlem sonucunda her bir davranıştaki işaretler toplam olarak alınmıştır. Sınıfta yapılan gözlemlerde öğrencilere konu hakkında hiçbir açıklama yapılmamış ve ders öğretmeni tarafından araştırmacı “stajyer öğretmen” olarak öğrencilere tanıtılmıştır. Gözlemde her bir saat beş dakikalık dilimlere ayrılarak gözlem yapılmıştır.

“Öğretmenimiz bizi eğlendiren ifadeler kullanır”, “Öğretmenim benimle ilgilenerek nasıl olduğumu sorar” gibi ifadeler bir saatlik gözlemde bu davranışlar her görüldüğünde işaretleme yapılmıştır. Fakat “Öğretmenim dersi yumuşak bir ses tonu ile anlatır”, “Öğretmenim ders anlatırken genellikle yüzünde sevecen bir ifade olur” gibi davranışlar her beş dakikada bir eğer olduyorsa veya devam ediyorsa işaretleme yapılmıştır. Gözlemler sadece sınıf içindeki öğretmen-öğrenci arasında olan davranışları kapsamaktadır. İlköğretim Okulu’nda fen, matematik, sosyal bilgiler ve yabancı dil derslerinde beş saatten toplam 20 saat gözlem yapılmıştır.

Ortaöğretim ve yükseköğretim düzeyinde de ilköğretim düzeyinde yapılan gözlem çalışmalarının aynısı yapıldığı için bu düzeylerde gözlemle ilgili çok bilgi verilmemiştir. Ayrıca ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim düzeyinde gözlem formunda yer aldığı halde sınıf dışında gözlenebilen davranışları gözlem sırasında değerlendirme dışı bırakılmışlardır.

Uygulama

Öğrenciye yönelik bilgi toplama araçları(öğretmen yakınlık davranışları ölçekleri, tutum ölçekleri, güdü ölçekleri ve gözlem formları) araştırmacı tarafından ilköğretim düzeyinde Ankara ilindeki Mohaç İlköğretim Okulu, Sarar İlköğretim Okulu, Tevfik İleri İlköğretim Okulu, Kurtuluş İlköğretim Okulu, İnönü İlköğretim Okulu ve Cebeci İlköğretim Okulu'nda; Ortaöğretim düzeyinde Ankara ilindeki Ankara Lisesi, Gazi Lisesi, Deneme Lisesi ve Başkent Lisesi'nde; yükseköğretim düzeyinde Gazi Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi ve Ankara Üniversitesi'nde 2001-2002 öğretim yılının birinci döneminin son aylarında(Aralık 2001, Ocak, Şubat 2002), ilköğretim düzeyinde 638, ortaöğretim düzeyinde 611 ve yükseköğretim düzeyinde 571 olmak üzere üç öğretim kademesinde toplam 1820 öğrenciye uygulanmıştır. Öğrencilere yapılan uygulama, ilköğretim ve ortaöğretim düzeyinde Ankara ve Kocaeli Milli Eğitim Müdürlüğü'nden, yükseköğretim düzeyinde üniversitelerin bölüm başkanlıklarından ve lisans 1,2. sınıflarda dersi olan öğretim üyelerinden alınan izin ile gerçekleştirilmiştir. İlköğretim ve ortaöğretim için alınan izin belgeleri Ek 49(Ankara Milli Eğitim Müdürlüğü'nden alınan izin belgesi) ve Ek 50(Kocaeli Milli Eğitim Müdürlüğü'nden alınan izin belgesi)'de verilmiştir. Uygulama yapılmadan önce her öğretim kademesindeki anketler araştırmacı tarafından düzenlenmiştir. İlköğretim düzeyinde uygulama öncesi bastırılan 640 anket uygulama yapılacak olan okul sayısına bölünmüştür. $640:5=128$ sayısı ilköğretim düzeyindeki beş okula düşen anket sayısını göstermektedir. 128 sayısı da dört derse(fen, matematik, sosyal bilgiler, yabancı dil) bölünerek her ders için uygulanacak anket sayısı belirlenmiştir. Tüm anketlerin uygulaması araştırmacı tarafından bizzat yapılmış ve anketlerle ilgili sorular olduğunda araştırmacı cevap vermiştir. Uygulamada bir öğrencinin doldurduğu anket üst üste konularak oluşturulan üç anket halindedir. Anketlerin en başında öğretmen yakınlık davranışları ölçeği, ilgili dersin tutum ölçeği ve güdü ölçeği vardır. Sınıflara girildiğinde, öğrencilere anketler dağıtılmakta ve öğrencilere örneğin "anketi işaretlerken bu dönem dersinize giren fen bilgisi öğretmeninizi ve fen bilgisi dersinizi düşünerek bu anketi doldurun" denilmiştir. Sonra "anketin ilk bölümünde fen bilgisi öğretmeninizin size olan davranışlarını düşünerek anketi doldurun" daha sonra "anketin ikinci

bölümünde fen bilgisi dersine ilişkin düşüncelerinize göre anketi doldurun” ve son olarak “fen bilgisi dersine olan isteğinizi göz önüne alarak güdü ölçeğini doldurun” denmiştir. Her bir ders için aynı ifadeler kullanılmıştır. Öğrenciler anketi doldururken sık sık anketin ilgili olduğu ders ismi ve ders öğretmeninin adı söylenerek öğrencilerin yanlış yapmamları için uyarılarda bulunulmuştur. Anketleri öğrenciler doldururken bu anketleri ders öğretmenlerinin ve okul müdürlerinin görmeyeceği sadece bu araştırmada kullanılacağı konusunda öğrencilere sözel olarak uygulama sırasında bildirilmiştir. Öğrenci isimlerinin alınmasının nedeninin onların 1. dönem sonunda ders başarı notlarını almada gerekli olduğu yine öğrencilere uygulama sırasında anlatılmıştır. İlköğretim düzeyinde yapılan işlemlerin aynısı ortaöğretim ve yükseköğretim düzeyinde de yapılmıştır. Bu yüzden ortaöğretim ve yükseköğretim düzeyinde uygulama ile ilgili ayrıntılı bilgi verilmemiştir.

Uygulama sonucunda öğretmen yakınlık davranışları ölçekleri, tutum ve güdü ölçeklerinin çözümlenme sonuçları aşağıda sırasıyla verilmiştir.

1. Uygulama Sonucunda Öğretmen Yakınlık Davranışları Ölçeğinin Açıkladıkları Varyans Miktarları ve Alpha Katsayıları

a) İlköğretim Düzeyinde Öğretmen Yakınlık Davranışları Ölçeği. İlköğretim düzeyinde öğretmen yakınlık davranışları ölçeği, 2001-2002 öğretim yılının Aralık ayında Ankara’da 638 öğrenciye uygulanmıştır. İlköğretim düzeyinde öğretmen yakınlık davranışları ölçeğindeki 5. madde tekrar bir madde olduğu için (dikkat sorusu) çözümlenmeler sırasında ölçekten çıkarılmıştır. Ölçekteki olumsuz ifadelerde puanlandırma işlemi olumlu maddelerin tersine yapılmıştır. İlköğretim düzeyindeki öğretmen yakınlık davranışları ölçeğinin uygulama sonucundaki faktör ve madde analizi sonuçları geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarındaki sonuçlarla benzerdir. Uygulama sonucunda ortaya çıkan toplam varyans %31.09’dur. Bu sonuç ön denemedeki ilköğretim düzeyindeki öğretmen yakınlık davranışları ölçeğindeki sonuçlarla benzerdir. Ölçek tek boyutlu olduğu için bu durum ölçeğin istenilen kavramı ölçen maddelerden oluştuğunu göstermektedir. Ölçeğin uygulama

sonucundaki iç tutarlılık katsayısı $\alpha=.92$ 'dir. Tüm bu sonuçlar ön deneme sonuçlarıyla tutarlıdır. Sonuç olarak ilköğretim düzeyindeki öğretmen yakınlık davranışları ölçeği tek boyutlu, geçerli ve güvenilir bir araçtır. Ölçekten bir öğrencinin alabileceği puan 33 ile 165 arasındadır.

b) Ortaöğretim Düzeyinde Öğretmen Yakınlık Davranışları Ölçeği.

Ortaöğretim düzeyinde öğretmen yakınlık davranışları ölçeği 2001-2002 öğretim yılının Aralık ayında Ankara'da 611 öğrenciye uygulanmıştır. Ortaöğretim düzeyindeki 4. madde tekrar bir madde olduğu için(dikkat sorusu) istatistiksel çözümlenmeler sırasında ölçekten çıkarılmıştır. Ölçekteki olumsuz ifadelerde puanlandırma işlemi olumlu maddelerin tersine yapılmıştır. Ortaöğretim düzeyindeki öğretmen yakınlık davranışları ölçeğinin uygulama sonucundaki faktör ve madde analizi sonuçları geçerlik ve güvenilirlik çalışmasındaki sonuçlarla benzerdir. Uygulama sonucunda ortaya çıkan toplam varyans %30.79'dur. Bu sonuç ön denemedeki sonuçlarla benzerdir. Ölçek tek boyutlu olduğu için bu durum ölçeğin istenilen kavramı ölçen maddelerden oluştuğunu göstermektedir. Ölçeğin uygulama sonucundaki iç tutarlılık katsayısı $\alpha=.94$ 'tür. Tüm bu sonuçlar ön deneme sonuçlarıyla tutarlıdır. Sonuç olarak ortaöğretim düzeyindeki öğretmen yakınlık davranışları ölçeği tek boyutlu, geçerli ve güvenilir bir araçtır. Ölçekten bir öğrencinin alabileceği puan (4. madde çıkarıldığı için) 44 ile 220 puan arasındadır.

c) Yükseköğretim Düzeyinde Öğretmen Yakınlık Davranışları Ölçeği.

Yükseköğretim düzeyinde öğretmen yakınlık davranışları ölçeği 2001-2002 öğretim yılının Aralık ayında Ankara'da 571 öğrenciye uygulanmıştır. Ölçekteki olumsuz ifadelerde puanlandırma işlemi olumlu maddelerin tersine yapılmıştır. Yükseköğretim düzeyindeki öğretmen yakınlık davranışları ölçeğinin uygulama sonucundaki faktör ve madde analizi sonuçları geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarındaki sonuçlarla benzerdir. Uygulama sonucunda ortaya çıkan toplam varyans %30.85'tir. Çıkan sonuç ön denemedeki yükseköğretim düzeyindeki sonuçla benzerdir. Ölçek tek boyutlu olduğu için bu durum ölçeğin istenilen kavramı ölçen maddelerden oluştuğunu göstermektedir. Ölçeğin

uygulama sonucundaki iç tutarlılık katsayısı $\alpha=.94$ 'tür. Bu sonuç da ön denemedeki sonuçla tutarlıdır. Ölçekten bir öğrencinin alabileceği puan 48 ile 240 arasındadır.

2. Uygulama Sonucunda Tutum Ölçeklerinin Açıkladıkları Varyans Miktarları ve Alpha Katsayıları

a) **İlköğretim Düzeyinde Kullanılan Tutum Ölçekleri.** İlköğretim düzeyindeki tutum ölçekleri ilköğretim düzeyinde öğretmen yakınlık davranışları ölçeğinin uygulandığı gruplar üzerinde ve öğretmen yakınlık davranışları ölçeğiyle birlikte uygulanmıştır. Ölçeklerdeki olumsuz maddelerde puanlandırma işlemi olumlu maddelerin tersine yapılmıştır. İlköğretim düzeyinde kullanılan tutum ölçeklerinden bir öğrencinin alabileceği puan 28 ile 140 arasındadır. Tutum ölçeklerinin uygulama sonucunda faktörlerin açıkladıkları varyans miktarları ve alpha katsayıları aşağıda sırasıyla verilmiştir.

Matematik dersine ilişkin tutum ölçeğinin uygulama sonucundaki faktör ve madde analizi sonuçları geçerlik ve güvenirlik çalışmalarındaki sonuçlarla benzerdir. Uygulama sonucunda ortaya çıkan toplam varyans %43.92'dir. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı $\alpha=.95$ 'tir. Uygulama sonucundaki tek faktörle açıklanan varyans değeri geçerlik-güvenirlik çalışmalarındaki toplam varyans değerinin biraz üstündedir.

Fen dersine ilişkin tutum ölçeğinin uygulama sonucundaki faktörler ve madde analizi sonuçları geçerlik ve güvenirlik çalışmalarındaki sonuçlarla benzerdir. Uygulama sonucunda ortaya çıkan toplam varyans %43.06'dır. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı $\alpha=.94$ 'tür. Buradaki toplam varyans değeri geçerlik-güvenirlik çalışmalarındaki değerden daha yüksek çıkmıştır.

Sosyal bilgiler dersine ilişkin tutum ölçeğinin uygulama sonucundaki faktör ve madde analizi sonuçları geçerlik-güvenirlik çalışmalarındaki sonuçlarla benzer çıkmıştır. Uygulama sonucunda ortaya çıkan toplam varyans %45.54'tür. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı $\alpha=.95$ 'tir. Uygulama

sonucundaki bu derse ait toplam varyans geçerlik-güvenirlik çalışmalarında ortaya çıkan değerden daha yüksektir.

Yabancı dil dersine ilişkin tutum ölçeğinin de uygulama sonucundaki faktör ve madde analizi sonuçları geçerlik-güvenirlik çalışmalarındaki sonuçlarla benzerdir. Uygulama sonucunda ortaya çıkan toplam varyans %40.30'dur. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı $\alpha=.94$ 'tür. Bu sonuçta geçerlik-güvenirlik çalışmalarındaki sonuçla benzer çıkmıştır.

b) Ortaöğretim Düzeyinde Kullanılan Tutum Ölçekleri. Ortaöğretim düzeyindeki tutum ölçekleri ortaöğretim düzeyinde öğretmen yakınlık davranışları ölçeğinin uygulandığı gruplar üzerinde ve öğretmen yakınlık davranışları ölçeğiyle birlikte uygulanmıştır. Ölçeklerdeki olumsuz maddelerde puanlandırma işlemi olumlu maddelerin tersine yapılmıştır. Ortaöğretim düzeyinde kullanılan tutum ölçeklerinden bir öğrencinin alabileceği puan 29 ile 145 arasındadır. Ortaöğretim düzeyindeki tutum ölçeklerinin uygulama sonucunda faktörlerinin açıkladıkları varyans miktarları ve alpha katsayıları ile ilgili bilgiler aşağıda sırasıyla verilmiştir.

Matematik dersine ilişkin tutum ölçeğinin uygulama sonucundaki faktör ve madde analizi sonuçları geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarındaki sonuçlarla benzerdir. Uygulama sonucunda ortaya çıkan toplam varyans %43.39'dur. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı ise $\alpha=.94$ 'tür.

Fizik dersine ilişkin tutum ölçeğinin uygulama sonucundaki faktör ve madde analizi sonuçları geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarındaki sonuçlarla benzerdir. Uygulama sonucunda ortaya çıkan toplam varyans %48.38'dir. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı $\alpha=.95$ 'tir. Bu derse ait toplam varyans değeri geçerlik-güvenirlik çalışmalarındaki değerden daha yüksek çıkmıştır.

Coğrafya dersine ilişkin tutum ölçeğinin uygulama sonucundaki faktör ve madde analizi sonuçları geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarındaki sonuçlarla benzerdir. Uygulama sonucunda ortaya çıkan toplam varyans %44.59'dur. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı $\alpha=.95$ 'tir. Bu dersteki toplam varyans değeri geçerlik-güvenirlik çalışmalarındaki varyans değerinden daha yüksek çıkmıştır.

Yabancı dil dersine ilişkin tutum ölçeğinin de uygulama sonucundaki faktör ve madde analizi sonuçları geçerlik ve güvenirlik çalışmalarındaki sonuçlarla benzerdir. Uygulama sonucunda ortaya çıkan toplam varyans %65.92'dir. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı $\alpha=.98$ 'dir. Yabancı dil dersine ilişkin uygulama sonucundaki toplam varyans değeri geçerlik-güvenirlik çalışmalarında ortaya çıkan değerden daha yüksek çıkmıştır.

c) Yükseköğretim Düzeyinde Kullanılan Tutum Ölçekleri.

Yükseköğretim düzeyindeki tutum ölçekleri yükseköğretim düzeyinde öğretmen yakınlık davranışları ölçeğinin uygulandığı gruplar üzerinde öğretmen yakınlık davranışları ölçeğiyle birlikte uygulanmıştır. Ölçeklerdeki olumsuz maddeleri puanlandırma işlemi olumlu maddelerin tersine yapılmıştır. Yükseköğretim düzeyinde kullanılan tutum ölçeklerinden bir öğrencinin alabileceği puan 30 ile 150 arasındadır. Yükseköğretim düzeyindeki tutum ölçeklerinin uygulama sonucunda faktörlerinin açıkladıkları varyans miktarları ve α katsayıları aşağıda sırasıyla verilmiştir.

Matematik dersine ilişkin tutum ölçeğinin uygulama sonucundaki faktör ve madde analizi sonuçları geçerlik ve güvenirlik çalışmalarındaki sonuçlarla benzer çıkmıştır. Uygulama sonucunda ortaya çıkan toplam varyans %43.04'tür. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı $\alpha=.95$ 'tir. Bu dersle ilgili toplam varyans değeri geçerlik-güvenirlik çalışmalarındaki toplam varyans değerinden daha düşük çıkmıştır. Fakat ölçek tek boyutlu olduğu için bu değer yeterlidir.

Fizik dersine ilişkin tutum ölçeğinin uygulama sonucundaki faktör ve madde analizi sonuçları geçerlik-güvenirlik çalışmalarındaki sonuçlarla benzerdir. Uygulama sonucunda ortaya çıkan toplam varyans %45.81'dir. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı $\alpha=.95$ 'tir. Bu dersle ilgili uygulamadaki toplam varyans değeri geçerlik-güvenirlik çalışmalarındaki toplam varyans değerinden daha düşüktür. Fakat ölçek tek boyutlu olduğu için bu değer yeterlidir.

Coğrafya dersine ilişkin tutum ölçeğinin uygulama sonucundaki faktör ve madde analizi sonuçları geçerlik-güvenirlik çalışmalarındaki sonuçlarla benzerdir. Uygulama sonucunda ortaya çıkan toplam varyans %43.32'dir. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı $\alpha=.95$ 'tir. Bu dersle ilgili uygulamadaki toplam

varyans değeri geçerlik-güvenirlik çalışmalarındaki toplam varyans değeriyle benzerdir.

Yabancı dil dersine ilişkin tutum ölçeğinin uygulama sonucundaki faktör ve madde analizi sonuçları geçerlik-güvenirlik çalışmalarındaki sonuçlarla benzerdir. Uygulama sonucunda ortaya çıkan toplam varyans %55.98'dir. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı $\alpha=.97$ 'dir. Bu dersle ilgili uygulamadaki toplam varyans değeri geçerlik-güvenirlik çalışmalarındaki toplam varyans değerinden daha yüksektir.

3. Uygulama Sonucunda Günü Ölçeklerinin Açıkladıkları Varyans Miktarları ve Alpha Katsayıları

a) **İlköğretim Düzeyinde Kullanılan Günü Ölçekleri.** İlköğretim düzeyinde günü ölçekleri ilköğretim düzeyinde öğretmen yakınlık davranışları ölçeğinin uygulandığı gruplar üzerinde ve öğretmen yakınlık davranışları ölçeğiyle birlikte uygulanmıştır. Ölçeklerdeki olumsuz maddelerde puanlandırma işlemi olumlu maddelerin tersine yapılmıştır. İlköğretim düzeyinde kullanılan günü ölçeklerinden bir öğrencinin alabileceği puan 9 ile 45 arasındadır. İlköğretim düzeyindeki günü ölçeklerinin uygulama sonucunda faktörlerinin açıkladıkları varyans miktarları ve alpha katsayıları aşağıda sırasıyla verilmiştir.

Matematik dersine ilişkin günü ölçeğinin uygulama sonucundaki faktör ve madde analizi sonuçları geçerlik ve güvenirlik çalışmalarındaki sonuçlarla benzerdir. Uygulama sonucunda ortaya çıkan toplam varyans %51.66'dir. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı $\alpha=.88$ 'dir. Uygulama sonucundaki toplam varyans değeri geçerlik-güvenirlik çalışmalarındaki toplam varyans değerinden daha yüksektir. Aynı şekilde güvenirlik düzeyi de uygulama sonucunda daha yüksek çıkmıştır.

Fen dersine ilişkin günü ölçeğinin uygulama sonucundaki faktör ve madde analizi sonuçları geçerlik ve güvenirlik çalışmalarındaki sonuçlarla benzerdir. Uygulama sonucunda ortaya çıkan toplam varyans %48.67'dir. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı $\alpha=.86$ 'dir. Uygulama sonucundaki toplam

varyans değeri geçerlik-güvenirlik çalışmalarındaki toplam varyans değerinden daha yüksektir. Aynı şekilde güvenilirlik düzeyi de uygulama sonucunda daha yüksek çıkmıştır.

Sosyal bilgiler dersine ilişkin güdü ölçeğinin uygulama sonucundaki faktör ve madde analizi sonuçları geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarındaki sonuçlarla benzerdir. Uygulama sonucunda ortaya çıkan toplam varyans %52.19'dur. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı $\alpha=.88$ 'dir. Uygulama sonucundaki toplam varyans değeri geçerlik-güvenirlik çalışmalarındaki toplam varyans değerinden daha yüksektir. Aynı şekilde güvenilirlik düzeyi de uygulama sonucunda daha yüksek çıkmıştır.

Yabancı dil dersine ilişkin güdü ölçeğinin uygulama sonucundaki faktör ve madde analizi sonuçları geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarındaki sonuçlarla benzerdir. Uygulama sonucunda ortaya çıkan toplam varyans %49.81'dir. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı $\alpha=.86$ 'dir. Uygulama sonucundaki toplam varyans değeri geçerlik-güvenirlik çalışmalarındaki toplam varyans değerinden daha yüksektir. Aynı şekilde güvenilirlik düzeyi de uygulama sonucunda daha yüksek çıkmıştır.

b) Ortaöğretim Düzeyinde Kullanılan Güdü Ölçekleri. Ortaöğretim düzeyinde güdü ölçekleri, ilköğretim düzeyinde öğretmen yakınlık davranışları ölçeğinin uygulandığı gruplar üzerinde ve öğretmen yakınlık davranışları ölçeğiyle birlikte uygulanmıştır. Ölçeklerdeki olumsuz maddelerde puanlandırma işlemi olumlu maddelerin tersine yapılmıştır. Ortaöğretim düzeyinde kullanılan güdü ölçeklerinden bir öğrencinin alabileceği puan 11 ile 55 arasındadır. Ortaöğretim düzeyindeki güdü ölçeklerinin uygulama sonucunda faktörlerinin açıkladıkları varyans miktarları ve alpha katsayıları aşağıda sırasıyla verilmiştir.

Matematik dersine ilişkin güdü ölçeğinin uygulama sonucundaki faktör ve madde analizi sonuçları geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarındaki sonuçlarla benzerdir. Uygulama sonucunda ortaya çıkan toplam varyans %42.28'dir. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı $\alpha=.83$ 'tür. Uygulama sonucundaki toplam varyans değeri geçerlik-güvenirlik çalışmalarındaki toplam varyans değerinden

daha yüksektir. Aynı şekilde güvenilirlik düzeyi de uygulama sonucunda daha yüksek çıkmıştır.

Fizik dersine ilişkin güdü ölçeğinin uygulama sonucundaki faktör ve madde analizi sonuçları geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarındaki sonuçlarla benzerdir. Uygulama sonucunda ortaya çıkan toplam varyans %49.74'tür. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı $\alpha=.88$ 'dir. Uygulama sonucundaki toplam varyans değeri geçerlik-güvenirlik çalışmalarındaki toplam varyans değerinden daha yüksektir. Aynı şekilde güvenilirlik düzeyi de uygulama sonucunda daha yüksek çıkmıştır.

Coğrafya dersine ilişkin güdü ölçeğinin uygulama sonucundaki faktör ve madde analizi sonuçları geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarındaki sonuçlarla benzerdir. Uygulama sonucunda ortaya çıkan toplam varyans %41.58'dir. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı $\alpha=.83$ 'tür. Uygulama sonucundaki toplam varyans değeri geçerlik-güvenirlik çalışmalarındaki toplam varyans değerinden daha düşüktür. Fakat ölçek tek boyutlu olduğu için bu değer yeterli görülmüştür.

Yabancı dil dersine ilişkin güdü ölçeğinin uygulama sonucundaki faktör ve madde analizi sonuçları geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarındaki sonuçlarla benzerdir. Uygulama sonucunda ortaya çıkan toplam varyans %61.88'dir. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı $\alpha=.93$ 'tür. Uygulama sonucundaki toplam varyans değeri geçerlik-güvenirlik çalışmalarındaki toplam varyans değerinden daha yüksektir. Aynı şekilde güvenilirlik düzeyi de uygulama sonucunda daha yüksek çıkmıştır.

c) Yükseköğretim Düzeyinde Kullanılan Güdü Ölçekleri.

Yükseköğretim düzeyinde güdü ölçekleri, ilköğretim düzeyinde öğretmen yakınlık davranışları ölçeğinin uygulandığı gruplar üzerinde ve öğretmen yakınlık davranışları ölçeğiyle birlikte uygulanmıştır. Ölçeklerdeki olumsuz maddelerde puanlandırma işlemi olumlu maddelerin tersine yapılmıştır. Yükseköğretim düzeyinde kullanılan güdü ölçeklerinden bir öğrencinin alabileceği puan 12 ile 60 arasındadır. Yükseköğretim düzeyindeki güdü ölçeklerinin uygulama sonucunda faktörlerinin açıkladıkları varyans miktarları ve alpha katsayıları aşağıda sırasıyla verilmiştir.

Matematik dersine ilişkin güdü ölçeğinin uygulama sonucundaki faktör ve madde analizi sonuçları geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarındaki sonuçlarla benzerdir. Uygulama sonucunda ortaya çıkan toplam varyans %43.14'tür. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı $\alpha=.86$ 'dır. Uygulama sonucundaki toplam varyans değeri geçerlik-güvenirlik çalışmalarındaki toplam varyans değerinden daha düşüktür. Fakat ölçek tek boyutlu olduğu için bu değer yeterli görülmüştür.

Fizik dersine ilişkin güdü ölçeğinin uygulama sonucundaki faktör ve madde analizi sonuçları geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarındaki sonuçlarla benzerdir. Uygulama sonucunda ortaya çıkan toplam varyans %52.77'dir. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı $\alpha=.90$ 'dır. Uygulama sonucundaki toplam varyans değeri geçerlik-güvenirlik çalışmalarındaki toplam varyans değerinden daha yüksektir. Aynı şekilde uygulama sonucunda ortaya çıkan güvenilirlik düzeyi de geçerlik-güvenirlik çalışmalarındaki güvenilirlik düzeyinden daha yüksek çıkmıştır.

Coğrafya dersine ilişkin güdü ölçeğinin uygulama sonucundaki faktör ve madde analizi sonuçları geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarındaki sonuçlarla benzerdir. Uygulama sonucunda ortaya çıkan toplam varyans %45.93'tür. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı $\alpha=.88$ 'dir. Uygulama sonucundaki toplam varyans değeri geçerlik-güvenirlik çalışmalarındaki toplam varyans değerinden daha yüksektir. Aynı şekilde uygulama sonucunda ortaya çıkan güvenilirlik düzeyi de geçerlik-güvenirlik çalışmalarındaki güvenilirlik düzeyinden daha yüksek çıkmıştır.

Yabancı dil dersine ilişkin güdü ölçeğinin uygulama sonucundaki faktör ve madde analizi sonuçları geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarındaki sonuçlarla benzerdir. Uygulama sonucunda ortaya çıkan toplam varyans %51.25'dir. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı $\alpha=.89$ 'dur. Uygulama sonucundaki toplam varyans değeri geçerlik-güvenirlik çalışmalarındaki toplam varyans değerinden daha yüksektir. Aynı şekilde uygulama sonucunda ortaya çıkan güvenilirlik düzeyi de geçerlik-güvenirlik çalışmalarındaki güvenilirlik düzeyinden daha yüksek çıkmıştır.

Verilerin Çözümlemesi

Uygulanan öğretmen yakınlık davranışları ölçekleri, tutum, güdü ölçekleri ve gözlem formuyla toplanan bilgiler bilgisayar ortamında SPSS(9.0) istatistik paket programı kullanılarak çözümlenmiştir. Analizlerde frekans, aritmetik ortalama, tek faktörlü varyans analizi tekniği, t testi, pearson momentler çarpımı korelasyon tekniği, basit doğrusal regresyon tekniği kullanılmıştır. Araştırmada altıncı alt problemi cevaplamak üzere öğretmen yakınlık davranışlarına ilişkin gözlem sonuçları nitel olarak yorumlanmıştır.

Araştırmanın verileri .05 düzeyinde test edilmiştir. Sonuçlar .05 düzeyinde anlamlı çıktığında bir yıldız ile(*), .01 düzeyinde anlamlı çıktığında iki yıldız(**), .001 düzeyinde anlamlı çıktığında üç yıldız(***) ile işaretlenmişlerdir.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Bu bölümde araştırma bulguları yer almaktadır. Öğretmenlerin öğretmen yakınlık davranışlarını gösterme düzeyleri, öğretmen yakınlık davranışlarına ilişkin çeşitli dersleri alan öğrenci algıları arasındaki farklılıklar; öğretmen yakınlık davranışları ile öğrenci başarı, tutum ve güdülenme düzeyi arasındaki ilişkiler; öğretmen yakınlık davranışlarının öğrencilerin başarı, derse yönelik tutumu, derse yönelik güdülenme düzeyini yordaması ile ilgili sonuçlar; öğretmen yakınlık davranışlarına ilişkin öğrenci algıları arasında bazı değişkenlere göre farklılıklar; öğretmen yakınlık davranışlarına ilişkin gözlem sonuçları ile ilgili bulgular bu bölümde yer almaktadır.

1. Öğretmen Yakınlık Davranışlarının Gösterilme Düzeyi

Beşli likert tipi ölçek kullanılan bu çalışmada ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim düzeyindeki ölçek maddeleri için kabul edilen puanlama ve sınırlandırmalar Çizelge 11'de gösterilmiştir.

Çizelge 11
Ölçek Maddelerine Yönelik Puanlama Ve Sınırlandırma

Ölçek	Puan	Ortalama Aralığı	Yüzde Aralığı
Hiçbir Zaman	1	1.00-1.79	%- %36
Bazen	2	1.80-2.59	%36.01- %52
Fikrim Yok	3	2.60-3.39	%52.01- %68
Genellikle	4	3.40-4.19	%68.01- %84
Her Zaman	5	4.20-5.00	%84.01- %100

(Balcı, 1993, s.64).

a) İlköğretim Düzeyi

İlköğretim düzeyinde öğretmenlerin öğretmen yakınlık davranışlarını gösterme düzeyi ile ilgili öğrenci algılarına ait aritmetik ortalama ve standart sapmaları Çizelge 12'de verilmiştir.

Çizelge 12
İlköğretim Düzeyinde Öğretmen Yakınlık Davranışları İle İlgili Aritmetik Ortalama Ve Standart Sapma Sonuçları

Madde No	Aritmetik Ortalama \bar{X}	Standart Sapma (Ss)	Önem Sırası
1	2.33	1.35	29
2	3.74	1.39	11
3	3.09	1.44	18
4	2.50	1.45	26
6	2.32	1.41	30
7	4.19	1.29	6
8	2.94	1.48	21
9	4.32	1.22	4
10	4.42	1.11	2
11	3.63	1.41	12
12	3.83	1.42	9
13	2.09	1.28	33
14	2.43	1.47	28
15	4.41	1.14	3
16	3.35	1.48	15
17	2.47	1.36	27
18	2.83	1.49	22
19	2.23	1.41	31
20	3.32	1.51	16
21	3.15	1.48	17
22	3.45	1.53	14
23	2.69	1.48	25
24	4.17	1.18	7
25	2.95	1.53	19
26	2.94	1.54	20
27	3.77	1.37	10
28	2.81	1.49	23
29	4.22	1.17	5
30	4.02	1.24	8
31	4.46	1.11	1
32	2.29	1.29	32
33	2.76	1.45	24
34	3.48	1.49	13
Genel	3.26	0.74	

Sözel yakınlık davranışlarının aritmetik ortalaması $\bar{X}=3.17$ 'dir. Sözsüz yakınlık davranışlarının aritmetik ortalaması $\bar{X}=3.37$ 'dir. İlköğretim düzeyinde öğretmen yakınlığı ile ilgili ölçeğe, yabancı kaynaklı öğretmen yakınlık davranışları ölçeğinden yapılan geçerlik-güvenirlik çözümlenmeleri sonucunda sözel yakınlık davranışları bölümüne(1-19 arası) dört davranış(6, 17, 18, 19. maddeler)girmiştir. Bu maddelerin aritmetik ortalamaları Çizelge 12'den de görüldüğü gibi, 2.23 ile 2.83 arasında değişmektedir. Öğrenciler madde 6(öğretmenim benimle ders öncesi, sonrası veya sınıf dışında diyalog kurmuştur), 17(ders planının bir parçası olmasa bile bizler tarafından başlatılan tartışmaya katılır) ve 19(öğretmenimiz soracak sorumuz veya tartışmak istediğimiz herhangi bir şey olduğunda kendisine telefon etmemizi ve gerekirse sınıf dışında görüşmemizi ister) için "bazen", madde 18(öğretmenim ödevler, ödevlerin teslim tarihi ve tartışma konuları ile ilgili bizim görüşlerimizi sorar) için "fikrim yok" seçeneğini kullanmışlardır. Sonuç olarak bu maddelerin öğretmen-öğrenci iletişimde az gözlendiği ifade edilebilir. Öğrenciler 18 sözel yakınlık davranışından yalnızca üç maddeyi(9,10,15) "her zaman" olarak algılamışlardır. Bu maddeler şöyledir:

9. madde "Öğretmenim yanlış yaptığımda benim ismimi yüksek sesle söyleyerek beni utandırmaz"

10. madde "Öğretmenim kızdığımda bana kötü ifadeler kullanmaz"

15. madde "Öğretmenim benim yaptığım yanlış abartarak başkasına anlatmaz"

İlköğretim düzeyinde sözsüz yakınlık davranışları bölümüne yabancı kaynaklı öğretmen yakınlık davranışları ölçeğinden sadece bir madde olan 33. madde(öğretmenim tek tek öğrencilere gülümser) girmiştir. Bu maddenin aritmetik ortalaması $\bar{X}=2.76$ 'dır. Ölçekteki sözsüz yakınlık davranışlar bölümündeki maddeleri incelediğimizde, 29(öğretmenim sınıfa girdiğinde sert bir ifade takınmaz) ve 31. maddeyi(öğretmenim sorduğum soruları duymazlıktan gelmez) öğrenciler "her zaman" olarak algılamışlardır. Ölçekte "hiçbir zaman" gösterilmeyen davranış yoktur. Öğrenciler ölçekteki maddeler için "hiçbir zaman" seçeneğini kullanmamışlardır.

İlköğretim düzeyinde öğretmen yakınlık davranışları ölçeğinin tümüne ait aritmetik ortalama ($\bar{X}=3.16$) öğretmen yakınlık davranışlarını ilköğretim düzeyindeki öğretmenlerin orta düzeyde gösterdiklerini belirtmektedir.

b) Ortaöğretim Düzeyi

Ortaöğretim düzeyinde öğretmenlerin öğretmen yakınlık davranışlarını gösterme düzeyi ile ilgili öğrenci algılarına ait aritmetik ortalama ve standart sapmaları Çizelge 13'te verilmiştir.

Çizelge 13
Ortaöğretim Düzeyinde Öğretmen Yakınlık Davranışları İle İlgili
Aritmetik Ortalama Ve Standart Sapma Sonuçları

Madde No	Aritmetik Ortalama \bar{X}	Standart Sapma (Ss)	Önem Sırası
1	2,59	1.44	33
2	2.30	1.26	39
3	4.57	0.95	3
5	4.53	0.99	5
6	2.81	1.33	29
7	3.78	1.37	20
8	4.78	0.71	1
9	2.15	1.31	40
10	1.44	0.93	44
11	4.31	1.19	10
12	3.09	1.42	24
13	4.46	0.99	6
14	2.42	1.36	38
15	4.54	0.97	4
16	2.25	1.35	41
17	2.55	1.32	34
18	3.02	1.47	25
19	2.80	1.41	30
20	2.11	1.40	42
21	2.46	1.41	37
22	3.39	1.47	22
23	4.04	1.19	14
24	4.19	1.11	12
25	4.36	0.91	9
26	2.96	1.35	26
27	3.40	1.37	23
28	4.59	0.91	2
29	4.26	1.09	11

30	2.88	1.49	27
31	2.52	1.37	35
32	1.53	0.95	43
33	2.82	1.45	28
34	4.13	1.20	13
35	2.72	1.49	31
36	3.50	1.32	21
37	3.79	1.35	18
38	4.38	1.03	8
39	3.95	1.35	16
40	2.52	1.39	36
41	4.42	1.02	7
42	3.71	1.37	19
43	3.94	1.39	17
44	4.05	1.20	15
45	2.71	1.44	32
Genel	3.35	0.68	

Sözel yakınlık davranışlarının aritmetik ortalaması $\bar{X}=3.15$ 'dir. Sözsüz yakınlık davranışlarının aritmetik ortalaması $\bar{X}=3.53$ 'dir. Ortaöğretim düzeyinde öğretmen yakınlığı ile ilgili ölçeğe, yabancı kaynaklı öğretmen yakınlık davranışları ölçeğinden yapılan geçerlik-güvenirlik sınamaları sonucunda sözel yakınlık davranışları bölümüne dört madde(16,18,19,20)girmiştir. Bu maddelerin aritmetik ortalaması 2.11 ile 3.02 arasında değişmektedir. 16.(öğretmenim benimle ders öncesi, sonrası veya sınıf dışında diyalog kurmuştur) ve 20.(öğretmenimiz soracak sorumuz veya tartışmak istediğimiz herhangi bir şey olduğunda kendisine telefon etmemizi ve gerekirse sınıf dışında görüşmemizi ister) maddeler öğrenciler tarafından "bazen" algılanmıştır. 18.(öğretmenimiz sınıfta konuşmak istemeyen öğrencilere bile soru yöneltmek konuşmalarını ister) ve 19. (öğretmenim ödevler, ödevlerin teslim tarihi ve tartışma konuları ile ilgili bizim görüşlerimizi sorar) maddelere ilişkin öğrenciler "fikrim yok" seçeneğini işaretlemişlerdir. Ölçekteki 20 maddeden altı tanesi öğrenciler tarafından "her zaman" olarak algılanmıştır. Bu maddeler:

4. madde "Öğretmenim sınıfta benim gururumu kırıcı espriler yapmaz" ;
5. madde "Öğretmenim yanlış yaptığımda sınıfta benim ismimi yüksek sesle söyleyerek beni utandırmaz" ;
7. madde "Öğretmenim benim kişilik özelliklerimle alay etmez" ;
11. madde "Öğretmenim beni notla tehdit etmez" ;

13. madde “Öğretmenim benimle sert bir ses tonuyla konuşmaz” ;

15. madde “Öğretmenim benim yaptığım yanlışları abartarak başkasına anlatmaz”

Özellikle ortaöğretim düzeyindeki 5 ve 15. maddeler ilköğretim düzeyindeki öğretmen yakınlık davranışları ölçeğindeki 9 ve 15. maddelerle aynıdır. Her iki ölçekte de bu maddeler öğrenciler tarafından “her zaman” olarak algılanmaktadır. Yani öğrenciler bu davranışlarla hiçbir zaman karşılaşmamaktadırlar. İlköğretim düzeyinde orta ikinci sınıflar ergenlik döneminin başındadırlar, ortaöğretim düzeyindeki lise 2. sınıflarda yine ergenlik döneminin içindedirler. Bu dönemdeki çocuklar kendilerine bir kimlik oluşturma çabasındadırlar. Böyle davranışların öğretmen-öğrenci iletişimde olmaması öğrencilerin benlik gelişimi üzerinde olumlu etkilerinin olacağını ifade etmek mümkündür. Araştırmanın başında öğrencilerden alınan görüşlerde öğrenciler yukarıdaki olumsuz davranışları göstermeyen öğretmenleri kendilerine daha yakın olarak hissettiklerini belirtmişlerdir.

“Öğretmenim ben hasta olduğumda eve telefon açıp “geçmiş olsun” der” ifadesini(10. madde) öğrenciler “hiçbir zaman” görmediklerini ifade etmişlerdir.

Ortaöğretim düzeyinde sözsüz yakınlık davranışları ölçeğine yabancı kaynaklı öğretmen yakınlığı ölçeğinden üç madde (43, 44, 45) girmiştir. Bu maddelerden 43. (öğretmenim sınıfa hitap ederken sıkıcı ve monoton bir ses tonu kullanmaz) ve 44.(öğretmenim sınıfa hitap ederken gergin bir hal almaz) maddeyi öğrenciler “genellikle” olarak algılamışlardır. Ortaöğretim düzeyinde sözsüz yakınlık davranışlarından 25'i(öğretmenim ders anlatırken genellikle yüzünü tahtaya dönmez), 28'i(öğretmenime dersle ilgili soru sorduğumda beni küçümser bir ifadeyle dinlemez), 29'u(öğretmenim benim başarılarımı önemser ve görür), 38'i(öğretmenim ben konuşurken beni dinler), ve 41'i(öğretmenim ders anlatırken yalnız ön sıralara bakmaz) öğrenciler “her zaman” olarak algılamışlardır. Ölçekteki davranışlardan 10(öğretmenim ben hasta olduğumda eve telefon açıp geçmiş olsun der) ve 32'yi(öğretmenimiz bizler oyun oynarken yanımıza gelerek oyuna katılır) ise öğrenciler “hiçbir zaman” algılamadıklarını ifade etmişlerdir. Ortaöğretim düzeyinde öğretmen yakınlık davranışlarının tümüne ait aritmetik ortalama $\bar{X}=3,35$ 'dir. Bu sonuç

ortaöğretim düzeyindeki öğretmenlerin öğretmen yakınlık davranışlarını orta düzeyde gösterdiklerini belirtmektedir.

c) Yükseköğretim Düzeyi

Yükseköğretim düzeyinde öğretmenlerin öğretmen yakınlık davranışlarını gösterme düzeyi ile ilgili öğrenci algılarına ait aritmetik ortalama ve standart sapmaları Çizelge 14'te verilmiştir.

Çizelge 14
Yükseköğretim Düzeyinde Öğretmen Yakınlık Davranışları İle İlgili
Aritmetik Ortalama Ve Standart Sapma Sonuçları

Madde No	Aritmetik Ortalama \bar{X}	Standart Sapma (Ss)	Önem Sırası
1	2.59	1.35	38
2	2.35	1.29	40
3	3.15	1.51	28
4	2.82	1.33	31
5	2.36	1.45	39
6	2.86	1.57	30
7	1.70	1.17	48
8	3.46	1.23	21
9	3.57	1.29	19
10	4.32	1.16	9
11	2.68	1.25	34
12	2.08	1.10	43
13	4.39	1.06	7
14	1.96	1.14	46
15	3.80	1.28	16
16	3.22	1.27	26
17	3.21	1.36	27
18	1.99	1.22	45
19	3.35	1.43	24
20	2.62	1.20	37
21	3.07	1.36	29
22	4.28	1.32	10
23	2.64	1.38	35
24	2.33	1.23	41
25	1.84	1.02	47
26	2.64	1.40	36
27	4.57	0.92	3
28	4.50	0.97	5
29	4.17	1.09	11
30	4.53	0.87	4

31	2.08	1.30	44
32	4.48	0.95	6
33	3.67	1.38	18
34	3.46	1.16	22
35	3.88	1.12	15
36	2.78	1.34	32
37	2.17	1.13	42
38	4.15	1.23	13
39	4.64	0.79	1
40	3.47	1.49	20
41	4.16	1.20	12
42	4.34	1.13	8
43	4.59	0.92	2
44	3.80	1.28	17
45	3.40	1.22	23
46	2.77	1.25	33
47	3.29	1.43	25
48	3.97	1.29	14
Genel	3.29	0.67	

Sözel yakınlık davranışlarının aritmetik ortalaması $\bar{X}=2.92$ 'dir. Sözsüz yakınlık davranışlarının aritmetik ortalaması $\bar{X}=2.32$ 'dir. Yükseköğretim düzeyinde öğretmen yakınlığı ile ilgili ölçeğe, yabancı kaynaklı öğretmen yakınlık davranışları ölçeğinden yapılan geçerlik-güvenirlik sınamaları sonucunda sözel yakınlık davranışları bölümüne iki madde (1, 2) girmiştir. 1.(öğretim elemanı ödevler, ödevlerin teslim tarihi ve tartışma konuları ile ilgili bizlerin görüşlerini sorar) ve 2.(öğretim elemanı soracak sorularımız ve tartışmak istediğimiz herhangi bir şey olduğunda, kendisine telefon etmemizi ve gerekirse sınıf dışında görüşmemizi ister) maddeyi öğrenciler "bazen" algıladıklarını ifade etmişlerdir. Ölçekteki 10(öğretim elemanı yanlış yaptığımda beni rencide edici sözler söylemez) ve 13.(öğretim elemanı yanlış bir davranışta bulunduğumda benimle alaycı bir tarzda konuşmaz) maddelerdeki davranışları öğrenciler "her zaman" gördüklerini belirtmişlerdir. 7. maddeyi (öğretim elemanı beni adımla çağırır) "hiçbir zaman" algılamadıklarını belirtmişlerdir.

Yükseköğretim düzeyinde sözsüz yakınlık davranışlarıyla ilgili ölçekte 30 madde bulunmaktadır. Bu maddelerden 22'yi(öğretim elemanı derse geç gelen öğrenciye elinin tersiyle kapıyı işaret etmez), 27'yi(öğretim elemanı ders anlatırken kendimi azarlanmış gibi hissetmiyorum), 28'i(öğretim elemanı derse

zorunlu olarak girdiğini belirten sınırlı davranışlarda bulunmaz), 30'u(öğretim elemanı ders sırasında bizler arasında ayırım yapmaz), 32'yi(öğretim elemanı ders anlatırken genellikle oturmaz, hareketlidir), 39'u(öğretim elemanı sorduğum soruları duymazlıktan gelmez ve geçiştirmez), 42'yi(öğretim elemanı ders anlatırken somurtmaz) ve 43'ü(öğretim elemanı bana küçümser bir ifadeyle bakmaz) öğrenciler "her zaman" olarak algılamışlardır. Yükseköğretim düzeyinde öğretmen yakınlık davranışları ölçeğinin tümüne ait aritmetik ortalama $\bar{X}=3.29$ 'dur. Ortaya çıkan bu sonuç yükseköğretim düzeyindeki öğretmenlerin öğretmen yakınlık davranışlarını orta düzeyde gösterdiğini belirtmektedir.

2. Derslere Göre Öğrenci Algılarındaki Farklılıklar

Öğretmen yakınlık davranışlarına ilişkin fen bilgisi, fizik, matematik, sosyal bilgiler, coğrafya ve yabancı dil derslerini alan öğrenci algıları arasındaki farklılıkları bulmak için tek faktörlü varyans analizi yapılmıştır. Çözümleme sonuçları aşağıda verilmiştir.

a) İlköğretim Düzeyi

İlköğretim düzeyinde fen bilgisi, matematik, sosyal bilgiler ve yabancı dil derslerini alan öğrenci algıları arasındaki farklılıklara ilişkin varyans analizi sonuçları Çizelge 15'te verilmiştir.

Çizelge 15
İlköğretim Düzeyinde Derslere İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplararası	81017.60	3	27005.869	52.597	.000***
Gruplar içi	325528.24	634	513.451		
Toplam	406545.84	637			

***p<.001

Çizelge 15'te görüldüğü gibi öğrencilerin fen bilgisi, matematik, sosyal bilgiler ve yabancı dil derslerindeki öğretmen yakınlık davranışları ile ilgili algılarında derslere göre .001 düzeyinde anlamlı bir farklılık vardır. Dersler arasındaki farklılıklara ilişkin aritmetik ortalama sonuçları Çizelge 16'da verilmiştir.

Çizelge 16
Derslerdeki Farklılıklara İlişkin Aritmetik Ortalama Sonuçları

Dersler	Aritmetik Ortalama(\bar{X})	Standart Sapma(Ss)
Fen	101.70	23.06
Matematik	94.26	23.58
Sosyal Bilgiler	124.52	24.18
Yabancı Dil	110.60	19.49

Çizelge 16'daki ortalamalara bakıldığında dersler arasındaki farklılıklara ilişkin en yüksek ortalamanın sosyal bilgiler dersine($\bar{X}=124.52$) ait olduğu görülmektedir. Sosyal bilgiler dersinden sonraki yüksek ortalamanın yabancı dil dersine ait olduğu ($\bar{X}=110.60$) bunu sırasıyla fen bilgisi($\bar{X}=101.70$) ve matematiğin($\bar{X}=94.26$) izlediği görülmektedir. Farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için Tukey testi yapılmıştır. Bu testin sonuçları Çizelge 17'te verilmiştir.

Çizelge 17
Dersler Arasındaki Farklılıklara İlişkin Tukey Testi Sonuçları

Dersler	Fen	Matematik	Sosyal Bilgiler	Yabancı Dil
Fen		.036	.000	.007
Matematik			.000	.000
Sosyal Bilgiler				.000
Yabancı Dil				

Çizelge 17'de görüldüğü gibi öğretmen yakınlık davranışlarıyla ilgili olarak fen ve matematik dersleri arasında; fen ve sosyal bilgiler dersleri arasında; fen ve yabancı dil dersleri arasında; matematikle sosyal bilgiler dersleri arasında; matematikle yabancı dil dersleri arasında; sosyal bilgilerle yabancı dil dersleri arasında anlamlı farklılıklar vardır. Sonuç olarak sosyal

bilgiler ve yabancı dil derslerinde algılanan öğretmen yakınlık davranışları, fen bilgisi ve matematik derslerine göre daha çok olduğu belirlenmiştir.

b) Ortaöğretim Düzeyi

Ortaöğretim düzeyinde fizik, matematik, coğrafya ve yabancı dil derslerini alan öğrenci algıları arasındaki farklılıklara ilişkin varyans analizi sonuçları Çizelge 18’de verilmiştir.

Çizelge 18
Ortaöğretim Düzeyinde Derslere İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplararası	38995.04	3	12998.350	14.767	.000***
Gruplar içi	534287.18	607	880.210		
Toplam	573282.23	610			

***p<.001

Çizelge 18’de görüldüğü gibi öğrencilerin fizik, matematik, coğrafya ve yabancı dil derslerindeki öğretmen yakınlık davranışlarıyla ilgili algılarında derslere göre .001 düzeyinde anlamlı bir farklılık vardır. Dersler arasındaki farklılıklara ilişkin aritmetik ortalama sonuçları Çizelge 19’da verilmiştir.

Çizelge 19
Derslerdeki Farklılıklara İlişkin Aritmetik Ortalama Sonuçları

Dersler	Aritmetik Ortalama(\bar{X})	Standart Sapma(Ss)
Fizik	137.94	25.60
Matematik	144.54	28.95
Coğrafya	159.61	21.98
Yabancı Dil	150.05	39.91

Çizelge 19’daki ortalamalar incelendiğinde, dersler arasındaki farklılıklara ilişkin en yüksek ortalamanın coğrafya dersine ($\bar{X}=159.61$) ait olduğu görülmektedir. Coğrafya dersinden sonra yabancı dil dersinin ortalamasının ($\bar{X}=150.05$) yüksek olduğu bunu sırasıyla

matematik($\bar{X}=144.54$) ve fizik($\bar{X}=137.94$) derslerinin izlediği Çizelge 19'dan anlaşılmaktadır. İlköğretim düzeyinde olduğu gibi sözel derslerde öğrenciler sayısal derslerden daha çok öğretmen yakınlık davranışlarını algıladıklarını bu sonuçlarla ortaya konmuştur. Farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için Tukey testi yapılmıştır. Bu testin sonuçları Çizelge 20'de verilmiştir.

Çizelge 20
Dersler Arasındaki Farklılıklara İlişkin Tukey Testi Sonuçları

Dersler	Fizik	Matematik	Coğrafya	Yabancı Dil
Fizik			.000	.006
Matematik				
Coğrafya		.000		.054
Yabancı Dil				

Çizelge 20'de görüldüğü gibi öğretmen yakınlık davranışlarıyla ilgili olarak fizik ve coğrafya dersleri arasında; fizik ve yabancı dil dersleri arasında; matematik ve coğrafya dersleri arasında; coğrafya ve yabancı dil dersleri arasında anlamlı farklılıklar vardır. Sonuç olarak, coğrafya ve yabancı dil derslerinde algılanan öğretmen yakınlık davranışları, fizik ve matematik derslerine göre daha çok olduğu görülmektedir.

c) Yükseköğretim Düzeyi

Yükseköğretim düzeyindeki fizik, matematik, coğrafya ve yabancı dil derslerini alan öğrenci algıları arasındaki farklılıklara ilişkin varyans analizi sonuçları Çizelge 21'de verilmiştir.

Çizelge 21
Yükseköğretim Düzeyinde Derslere İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplararası	132326.89	3	44108.96	53.276	.000***
Gruplar içi	469441.24	567	827.93		
Toplam	601768.13	570			

***p<.001

Çizelge 21'de görüldüğü gibi öğrencilerin fizik, matematik, coğrafya ve yabancı dil derslerindeki öğretmen yakınlık davranışlarıyla ilgili algılarında derslere göre .001 düzeyinde anlamlı bir farklılık vardır. Dersler arasındaki farklılıklara ilişkin aritmetik ortalama sonuçları Çizelge 22'de verilmiştir.

Çizelge 22
Derslerdeki Farklılıklara İlişkin Aritmetik Ortalama Sonuçları

Dersler	Aritmetik Ortalama(\bar{X})	Standart Sapma(Ss)
Fizik	136.12	35.88
Matematik	152.59	28.49
Coğrafya	176.43	24.74
Yabancı Dil	165.52	25.12

Çizelge 22'deki ortalamalar incelendiğinde, en yüksek ortalamanın coğrafya dersine($\bar{X}=176.43$) ait olduğu bunu da sırasıyla yabancı dil dersi($\bar{X}=165.52$), matematik($\bar{X}=152.59$) ve fizik dersine($\bar{X}=136.12$) ait ortalamaların izlediği görülmektedir. İlköğretim ve ortaöğretim düzeyinde de tekrarlandığı gibi sosyal bilimlerde algılanan öğretmen yakınlık davranışları sayısal bilimlerde algılanan öğretmen yakınlık davranışlarından daha çok olduğu üç öğretim kademesindeki derslerle ilgili varyans analizi sonuçlarına dayanılarak belirtilebilir. Farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için Tukey testi yapılmıştır. Bu testin sonuçları Çizelge 23'te verilmiştir.

Çizelge 23
Dersler Arasındaki Farklılıklara İlişkin Tukey Testi Sonuçları

Dersler	Fizik	Matematik	Coğrafya	Yabancı Dil
Fizik		.000	.000	.000
Matematik			.000	.004
Coğrafya				.015
Yabancı Dil				

Çizelge 23'te görüldüğü gibi öğretmen yakınlık davranışlarıyla ilgili olarak fizik ile matematik arasında; fizik ile coğrafya arasında; fizik ile yabancı

dil arasında; matematik ile coğrafya arasında; matematik ile yabancı dil arasında; coğrafya ile yabancı dil arasında anlamlı farklılıklar vardır. Sonuç olarak yükseköğretim düzeyinde de sözel derslerde algılanan öğretmen yakınlık davranışları sayısal derslerde algılanan yakınlık davranışlarından daha çok olduğu görülmektedir.

3. Öğretmen Yakınlık Davranışları ile Öğrenci Başarı, Tutum ve Güdülenme Düzeyi Arasındaki İlişki

Öğretmen yakınlık davranışları ile öğrenci başarı, tutum ve güdülenme düzeyi arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını bulmaya yönelik korelasyon analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları aşağıda verilmiştir.

a) İlköğretim Düzeyi

İlköğretim düzeyinde öğrenci algılarına göre öğretmen yakınlık davranışlarıyla öğrenci başarı, tutum ve güdülenme düzeyi arasındaki ilişkiyi değerlendirme sonuçları aşağıda verilmiştir.

Çizelge 24

İlköğretim Düzeyinde Öğretmen Yakınlık Davranışları İle Öğrenci Başarı, Tutum Ve Güdülenme Düzeyi Arasındaki İlişki (N=638)

Yakınlık	Değişkenler	Arit.Ort.	St.Sapma	Yakınlık	Başarı	Tutum	Güdü
Düşük Yakınlık	Yakınlık	95.92	22.14	1.000	-	-	-
	Başarı	2.71	1.50	0.231**	-	-	-
	Tutum	96.14	24.80	0.455**	0.429**	-	-
	Güdü	29.87	8.54	0.459**	0.397**	0.759**	-
Yüksek Yakınlık	Yakınlık	122.29	20.92	1.000	-	-	-
	Başarı	2.89	1.53	0.278**	-	-	-
	Tutum	109.50	22.83	0.632**	0.300**	-	-
	Güdü	33.90	7.82	0.626**	0.379**	0.763**	-
Genel	Yakınlık	107.74	25.26	1.000	-	-	-
	Başarı	2.74	1.51	0.246**	-	-	-
	Tutum	102.13	24.82	0.574**	0.375**	-	-
	Güdü	31.68	8.46	0.562**	0.391**	0.775**	-

*p<.05

**p<.01

Çizelge 24'ten de görüldüğü gibi ilköğretim düzeyinde öğretmen yakınlığı ile başarı arasında düşük düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişki vardır. Yüksek düzeydeki öğretmen yakınlığı ile başarı arasındaki ilişki $r=0.28$ 'dir. İlişki $p<.01$ düzeyinde anlamlıdır.

Öğretmen yakınlığı ile derse yönelik tutum arasında orta düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişki vardır($r=0.63$; $p<.01$).

Öğretmen yakınlığı ile güdülenme arasında orta düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişki vardır. Yüksek düzeyde öğretmen yakınlığı ile güdülenme arasındaki ilişki $r=0.63$ 'tür. Var olan ilişki $p<.01$ düzeyinde anlamlıdır. Yukarıdaki sonuçlara göre ilköğretim düzeyinde öğretmen yakınlık davranışlarının bilişsel düzeydeki öğrenme çıktılarıyla ilişkisi zayıftır. Duyuşsal düzeydeki sonuçlarla yani öğretmen yakınlık davranışları ile öğrencinin derse yönelik tutumu ve güdülenme düzeyi arasında orta düzeyde bir ilişki vardır. Bu sonuçlara göre, öğretmen yakınlığı arttıkça öğrencinin derse yönelik tutumunda ve güdülenme düzeyinde de artışların olacağını belirtmek mümkündür.

b) Ortaöğretim Düzeyi

Ortaöğretim düzeyinde öğrenci algılarına göre öğretmen yakınlık davranışları ile öğrenci başarı, tutum ve güdülenme düzeyi arasındaki ilişkiyi değerlendirme sonuçları aşağıda verilmiştir.

Çizelge 25
Ortaöğretim Düzeyinde Öğretmen Yakınlık Davranışları İle Öğrenci Başarı, Tutum Ve Güdülenme Düzeyi Arasındaki İlişki(N=611)

Yakınlık	Değişkenler	Arit.Ort.	St.Sapma	Yakınlık	Başarı	Tutum	Güdü
Düşük Yakınlık	Yakınlık	134.41	25.84	1.000	-	-	-
	Başarı	2.19	1.27	0.222**	-	-	-
	Tutum	92.96	27.50	0.379**	0.362**	-	-
	Güdü	34.07	9.82	0.361**	0.373**	0.836**	-
Yüksek Yakınlık	Yakınlık	169.72	24.71	1.000	-	-	-
	Başarı	3.11	1.22	0.436**	-	-	-
	Tutum	105.96	25.46	0.563**	0.415**	-	-
	Güdü	38.96	9.15	0.571**	0.446**	0.785**	-
	Yakınlık	147.93	30.66	1.000	-	-	-

Genel	Başarı	2.54	1.33	0.421**	-	-	-
	Tutum	97.97	27.51	0.485**	0.425**	-	-
	Güdü	35.94	9.85	0.485**	0.425**	0.829**	-

*p<.05

**p<.01

Öğretmen yakınlığı ile başarı arasında düşük düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişki vardır. Yüksek düzeydeki öğretmen yakınlığı ile başarı arasındaki ilişki $r=0.44$ 'tür. İlişki $p<.01$ düzeyinde anlamlıdır.

Öğretmen yakınlığı ile tutum arasında orta düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişki vardır($r=0.56$; $p<.01$).

Öğretmen yakınlığı ile güdülenme arasında yine yüksek düzeydeki öğretmen yakınlığı bilgilerine bakıldığında orta düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişki vardır($r=0.57$; $p<.01$).

Ortaöğretim düzeyinde de ilköğretim düzeyinde olduğu gibi bilişsel düzeydeki öğrenme çıktılarıyla öğretmen yakınlığı arasındaki ilişki düşük düzeydedir. Öğretmen yakınlığı ile öğrencinin derse yönelik tutumu ve güdülenme arasındaki ilişki ise orta düzeyde ve pozitifdir. Bilişsel düzeydeki ilişki ilköğretim düzeyindeki bilişsel düzeydeki ilişkiden daha yüksektir. Ortaöğretim düzeyinde duyuşsal düzeydeki öğrenme çıktıları ile orta düzeyde olan bu ilişkiye dayanarak öğretmen yakınlığı arttıkça öğrenci tutum ve güdülenme düzeyinde de artışlar olacağını belirtmek mümkündür.

c) Yükseköğretim Düzeyi

Yükseköğretim düzeyinde öğrenci algılarına göre öğretmen yakınlık davranışları ile öğrenci başarı, tutum ve güdülenme düzeyi arasındaki ilişkiyi değerlendirme sonuçları Çizelge 26'da verilmiştir.

Çizelge 26
Yükseköğretim Düzeyinde Öğretmen Yakınlık Davranışları İle Öğrenci Başarı, Tutum Ve Güdülenme Düzeyi Arasındaki İlişki(N=571)

Yakınlık	Değişkenler	Arit.Ort.	St.Sapma	Yakınlık	Başarı	Tutum	Güdü
Düşük Yakınlık	Yakınlık	178.57	23.30	1.000	-	-	-
	Başarı	3.28	1.34	0.283**	-	-	-
	Tutum	91.43	25.48	0.233**	0.252**	-	-
	Güdü	35.72	10.12	0.357**	0.287**	0.799**	-

Yüksek Yakınlık	Yakınlık	139.11	29.81	1.000	-	-	-
	Başarı	2.38	1.06	0.370**	-	-	-
	Tutum	85.28	27.09	0.350**	0.308**	-	-
	Güdü	31.39	9.78	0.525**	0.334**	0.724**	-
Genel	Yakınlık	158.39	32.49	1.000	-	-	-
	Başarı	2.84	1.29	0.430**	-	-	-
	Tutum	87.59	26.17	0.295**	0.274**	-	-
	Güdü	33.23	10.24	0.463**	0.336**	0.754**	-

*p<.05

**p<.01

Yükseköğretim düzeyinde öğretmen yakınlığı ile başarı arasında düşük düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişki vardır. Yüksek düzeyde öğretmen yakınlığı ile başarı arasındaki ilişki $r=0.37$ 'dir.

Öğretmen yakınlığı ile derse yönelik tutum arasında da düşük düzeyde pozitif ve anlamlı bir ilişki vardır. Yüksek düzeyde öğretmen yakınlığı ile tutum arasındaki ilişki $r=0.35$ 'dir.

Öğretmen yakınlığı ile güdülenme arasında orta düzeyde, pozitif ve $p<.01$ düzeyinde anlamlı bir ilişki($r=0.52$) vardır.

Yükseköğretim düzeyinde öğretmen yakınlığı, başarı ve tutum arasında düşük düzeyde anlamlı bir ilişki var iken öğretmen yakınlığı ve güdülenme arasında orta düzeyde bir ilişki vardır. Yükseköğretim düzeyinde öğretmen yakınlığı arttıkça öğrencinin güdülenme düzeyinde de artışlar olacağını yukarıdaki bilgilere dayanarak ifade etmek mümkündür.

4. Öğretmen Yakınlık Davranışlarının Öğrenci Başarı, Tutum ve Güdülenme Düzeyini Yordaması

Öğretmen yakınlık davranışlarının öğrencilerin başarıları, derse yönelik tutumu ve derse yönelik güdülenme düzeyinin önemli bir yordayıcısı olup olmadığını görmek için regresyon analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları aşağıda verilmiştir.

a) İlköğretim Düzeyi

İlköğretim düzeyinde öğrenci algılarına göre öğretmen yakınlık davranışlarının öğrencilerin başarı, tutum ve güdülenme düzeyini yordamasıyla ilgili bilgiler aşağıda verilmiştir.

Çizelge 27'de yordayıcı değişken olan öğretmen yakınlığı ile yordanan(bağımlı, ölçüt) değişken arasındaki ikili ve kısmi korelasyonlar incelendiğinde, başarı ile öğretmen yakınlığı arasında pozitif ve düşük düzeyde bir ilişkinin olduğu görülmektedir. Özellikle yüksek öğretmen yakınlığındaki ilişki $r=0.28$ 'dir.

Çizelge 27
İlköğretim Düzeyinde Öğretmen Yakınlık Davranışlarının Öğrenci Başarı Düzeyini Yordamasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Yakınlık	Değişken	B	St.Hata	β	t	p	İkili Korelasyon	Kısmi Korelasyon
Düşük	Sabit (başarı)	1.212	0.346	-	3.500	.001	-	-
	Yakınlık	1.56	0.004	0.231	4.443	.000	0.231	0.231
Yüksek	Sabit (başarı)	0.402	0.519	-	0.775	.439	-	-
	Yakınlık	2.038	0.004	0.278	4.870	.000	0.278	0.278
Genel	Sabit (başarı)	1.203	0.255	-	4.711	.000	-	-
	Yakınlık	0.015	0.002	0.246	6.398	.000	0.246	0.246

R=0.231 R²=0.053 F(1,350) =19.737 p=0.000(düşük yakınlık)
R=0.278 R²=0.077 F(1,284) =23.721 p=0.000(yüksek yakınlık)
R=0.246 R²=0.060 F(1,636) =40.940 p=0.000(genel yakınlık)

Öğrenci başarısı ve öğretmen yakınlığı puanları arasında düşük düzeyde ve pozitif olan bu ilişki öğrenci başarısındaki toplam varyansın yaklaşık %0.07'sini açıklamaktadır.

Regresyon katsayısının anlamlılığına ilişkin t testi sonuçları incelendiğinde öğretmen yakınlığının öğrenci başarısı üzerinde .001 düzeyinde anlamlı bir yordayıcı($t=4.87$) olduğu görülmektedir.

İlköğretim düzeyinde öğretmen yakınlığı ile öğrencilerin derse yönelik tutumuna ilişkin regresyon analizi sonuçları Çizelge 28'de verilmiştir.

Çizelge 28
İlköğretim Düzeyinde Öğretmen Yakınlık Davranışlarının Öğrencinin
Derse Yönelik Tutumunu Yordamasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Yakınlık	Değişken	B	St.Hata	β	t	p	İkili Korelasyon	Kısmi Korelasyon
Düşük	Sabit (tutum)	47.240	5.248	-	9.001	.000	-	-
	Yakınlık	0.510	0.053	0.455	9.562	.000	0.455	0.455
Yüksek	Sabit (tutum)	25.221	6.227	-	4.050	.000	-	-
	Yakınlık	0.689	0.050	0.632	13.731	.000	0.632	0.632
Genel	Sabit (tutum)	41.357	3.531	-	11.712	.000	-	-
	Yakınlık	0.564	0.032	0.574	17.678	.000	0.574	0.574

R=0.455 R²=0.207 F(1,350) =91.438 p=0.000(düşük yakınlık)

R=0.632 R²=0.399 F(1,284) =188.535 p=0.000(yüksek yakınlık)

R=0.574 R²=0.329 F(1,636) =312.497 p=0.000(genel yakınlık)

Çizelge 28'deki yordayıcı değişken(öğretmen yakınlığı) ile yordanan(bağımlı) değişken arasındaki ikili ve kısmi korelasyonlar incelendiğinde, derse yönelik tutum ile öğretmen yakınlığı arasında pozitif ve orta düzeyde bir ilişkinin olduğu görülmektedir. Özellikle yüksek düzeyde öğretmen yakınlığındaki korelasyonun diğerlerinden(düşük yakınlık ve genel yakınlık) daha yüksek(r=0.63) olduğu Çizelge 28'de görülmektedir.

Öğrencinin derse yönelik tutumu ve öğretmen yakınlığı puanları arasında orta düzeyde ve pozitif olan bu ilişki p<.01 düzeyinde anlamlıdır. Yüksek düzeydeki öğretmen yakınlığı öğrencinin derse yönelik tutumundaki toplam varyansın %40'ını açıklamaktadır.

Regresyon katsayısının anlamlılığına ilişkin t testi sonuçları incelendiğinde öğretmen yakınlığının öğrencinin derse yönelik tutumu üzerinde anlamlı bir yordayıcı(t=13.73; p<.01) olduğu görülmektedir.

İlköğretim düzeyinde öğretmen yakınlığı ile öğrencinin güdülenme düzeyine ilişkin regresyon analizi sonuçları Çizelge 29'da verilmiştir.

Çizelge 29
İlköğretim Düzeyinde Öğretmen Yakınlık Davranışlarının Öğrencinin
Güdülenme Düzeyini Yordamasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Yakınlık	Değişken	B	St.Hata	β	t	p	İkili Korelasyon	Kısmi Korelasyon
Düşük	Sabit (güdü)	12.872	1.804	-	7.134	.000	-	-
	Yakınlık	0.177	0.018	0.459	9.666	.000	0.459	0.459
Yüksek	Sabit (güdü)	5.262	2.147	-	2.450	.015	-	-
	Yakınlık	0.234	0.017	0.626	13.532	.000	0.626	0.626
Genel	Sabit (güdü)	11.398	1.217	-	9.366	.000	-	-
	Yakınlık	0.188	0.011	0.562	17.116	.000	0.562	0.562

R=0.459 R²=0.211 F(1,350) =93.427 p=0.000(düşük yakınlık)

R=0.626 R²=0.392 F(1,284) =183.104 p=0.000(yüksek yakınlık)

R=0.562 R²=0.315 F(1,636) =292.945 p=0.000(genel yakınlık)

Çizelge 29 incelendiğinde, yordayıcı değişken olan öğretmen yakınlığı ile yordanan değişken olan öğrencinin güdülenme düzeyi arasındaki ikili ve kısmi korelasyonların sonuçlarına göre pozitif ve orta düzeyde bir ilişkinin olduğu görülmektedir. Özellikle yüksek düzeyde öğretmen yakınlığında bu ilişki $r=0.63$ 'tür. Öğretmen yakınlığı ve öğrencinin güdülenme düzeyi arasında pozitif ve orta düzeyde ($R=0.62$; $R^2=0.39$) olan bu ilişki $p<.01$ düzeyinde anlamlıdır. Öğretmen yakınlığı öğrencinin güdülenme düzeyindeki toplam varyansın %39'unu açıklamaktadır.

Regresyon katsayısının anlamlılığına ilişkin t testi sonuçları incelendiğinde, öğretmen yakınlığının öğrencinin güdülenme düzeyi üzerinde anlamlı bir yordayıcı ($t=13.53$; $p<.001$) olduğu görülmektedir.

İlköğretim düzeyinde öğretmen yakınlığının öğrencinin bilişsel düzeydeki (başarı) öğrenme çıktıları üzerinde düşük düzeyde yordayıcı bir etkiye sahip olduğu fakat öğrencinin duyuşsal öğrenme çıktıları üzerinde ise orta düzeyde bir etkiye sahip olduğu ifade edilebilir. Öğretmen yakınlığı öğrencinin duyuşsal öğrenme ürünleri üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olduğu, öğretmen yakınlığı arttıkça derse yönelik tutumun ve güdülenmenin de artacağını yukarıdaki bilgilere dayanarak belirtmek mümkündür.

b) Ortaöğretim Düzeyi

Ortaöğretim düzeyinde öğrenci algılarına göre öğretmen yakınlık davranışlarının öğrenci başarı, tutum ve güdülenme düzeyini yordamasıyla ilgili bilgiler aşağıda verilmiştir.

Çizelge 30
Ortaöğretim Düzeyinde Öğretmen Yakınlık Davranışlarının Öğrenci Başarı Düzeyini Yordamasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Yakınlık	Değişken	B	St.Hata	β	t	p	İkili Korelasyon	Kısmi Korelasyon
Düşük	Sabit (başarı)	0.717	0.341	-	2.104	.036	-	-
	Yakınlık	1.098	0.002	0.222	4.409	.000	0.222	0.222
Yüksek	Sabit (başarı)	0.578	0.504	-	1.147	.253	-	-
	Yakınlık	2.17	0.003	0.436	7.388	.000	0.436	0.436
Genel	Sabit (başarı)	0.166	0.242	-	0.687	.492	-	-
	Yakınlık	0.018	0.002	0.421	11.441	.000	0.421	0.421

R=0.222 R²=0.049 F(1,375) =19.440 p=0.000(düşük yakınlık)
R=0.436 R²=0.190 F(1,232) =54.586 p=0.000(yüksek yakınlık)
R=0.421 R²=0.177 F(1,609) =130.901 p=0.000(genel yakınlık)

Yukarıdaki çizelge incelendiğinde, yordayıcı değişken(öğretmen yakınlığı) ile yordanan(başarı) değişken arasında ikili ve kısmi korelasyonların sonuçlarına göre pozitif ve düşük düzeyde bir ilişkinin olduğu görülmektedir. Yüksek düzeyde öğretmen yakınlığında bu ilişki $r=0.44$ 'tür. Öğretmen yakınlığı ve öğrenci başarıları arasında pozitif ve düşük düzeyde($R=0.43$ $R^2=0.19$) olan bu ilişki $p<.01$ düzeyinde anlamlıdır. Öğretmen yakınlığı öğrenci başarılarındaki toplam varyansın %19'unu açıklamaktadır.

Regresyon katsayısının anlamlılığına ilişkin t testi sonuçları incelendiğinde, öğretmen yakınlığının öğrenci başarıları üzerinde anlamlı bir yordayıcı($t=7.38$; $p<.01$) olduğu görülmektedir.

Ortaöğretim düzeyinde öğretmen yakınlığı ile öğrencinin derse yönelik tutumuna ilişkin regresyon analizi sonuçları Çizelge 31'de verilmiştir.

Çizelge 31
Ortaöğretim Düzeyinde Öğretmen Yakınlık Davranışlarının Öğrencinin Derse Yönelik Tutumunu Yordamasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Yakınlık	Değişken	B	St.Hata	β	t	p	İkili Korelasyon	Kısmi Korelasyon
Düşük	Sabit (tutum)	38.765	6.959	-	5.570	.000	-	-
	Yakınlık	0.403	0.051	0.379	7.930	.000	0.379	0.379
Yüksek	Sabit (tutum)	7.517	9.585	-	0.784	.434	-	-
	Yakınlık	0.580	0.056	0.563	10.379	.000	0.563	0.563
Genel	Sabit (tutum)	33.425	4.787	-	6.982	.000	-	-
	Yakınlık	0.436	0.032	0.487	13.762	.000	0.487	0.487

R=0.379 R²=0.144 F(1,375) =62.886 p=0.000(düşük yakınlık)
R=0.563 R²=0.317 F(1,232) =107.720 p=0.000(yüksek yakınlık)
R=0.487 R²=0.237 F(1,609) =189.396 p=0.000(genel yakınlık)

Çizelge 31'deki sonuçlar incelendiğinde, yordayıcı değişken(öğretmen yakınlığı) ile yordanan değişken(öğrenci tutumu) arasındaki ikili ve kısmi korelasyon sonuçlarına göre yüksek düzeyde öğretmen yakınlığı sonucuna göre pozitif ve orta düzeyde(r=0.56) bir ilişkinin olduğu görülmektedir. Öğretmen yakınlığı ve öğrenci tutumu arasında pozitif ve orta düzeyde(R=0.56 R²=0.31) olan bu ilişki p<.01 düzeyinde anlamlıdır. Öğretmen yakınlığı öğrencinin derse yönelik tutumundaki toplam varyansın %32'sini açıklamaktadır.

Regresyon katsayısının anlamlılığına ilişkin t testi sonuçları incelendiğinde, öğretmen yakınlığının öğrenci tutumu üzerinde anlamlı bir yordayıcı(t=10.37; p<.01) olduğu görülmektedir.

Ortaöğretim düzeyinde öğretmen yakınlığı ile öğrencinin güdülenme düzeyine ilişkin regresyon analizi sonuçları Çizelge 32'de verilmiştir.

Çizelge 32
Ortaöğretim Düzeyinde Öğretmen Yakınlık Davranışlarının Öğrencinin Güdülenme Düzeyini Yordamasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Yakınlık	Değişken	B	St.Hata	β	t	p	İkili Korelasyon	Kısmi Korelasyon
Düşük	Sabit (güdü)	15.635	2.506	-	6.240	.000	-	-
	Yakınlık	0.137	0.018	0.361	7.494	.000	0.361	0.361
Yüksek	Sabit (güdü)	3.037	3.422	-	0.887	.376	-	-
	Yakınlık	0.212	0.020	0.571	10.607	.000	0.571	0.571
Genel	Sabit (güdü)	12.864	1.721	-	7.476	.000	-	-
	Yakınlık	0.156	0.011	0.485	13.699	.000	0.485	0.485

R=0.361 R²=0.130 F(1,350) =56.154 p=0.000(düşük yakınlık)
R=0.571 R²=0.327 F(1,284) =112.500 p=0.000(yüksek yakınlık)
R=0.485 R²=0.236 F(1,636) =187.656 p=0.000(genel yakınlık)

Yukarıdaki çizelgede yordayıcı değişken(öğretmen yakınlığı) ile yordanan değişken(öğrenci güdülenmesi) arasında ikili ve kısmi korelasyon sonuçlarına göre (yüksek düzeydeki öğretmen yakınlığındaki sonuçlar dikkate alınarak) pozitif ve orta düzeyde bir ilişkinin(r=0.57) olduğu görülmektedir. Öğretmen yakınlığı ile öğrencinin güdülenme düzeyi arasında pozitif ve orta düzeyde(R=0.57 R²=0.32) olan bu ilişki p<.01 düzeyinde anlamlıdır. Öğretmen yakınlığı öğrencinin güdülenme düzeyindeki toplam varyansın %33'ünü açıklamaktadır. Regresyon katsayısının anlamlılığına ilişkin t testi sonuçları incelendiğinde, öğretmen yakınlığının öğrencinin güdülenme düzeyi üzerinde anlamlı bir yordayıcı(t=13.69; p<.01) olduğu görülmektedir.

Ortaöğretim düzeyinde öğretmen yakınlığının öğrencinin bilişsel düzeyde öğrenme çıktıları üzerinde düşük düzeyde bir yordayıcı bir etkiye sahip olduğu fakat öğrencinin duyuşsal düzeyde öğrenme çıktıları üzerinde de orta düzeyde bir etkiye sahip olduğu ifade edilebilir.

c) Yükseköğretim Düzeyi

Yükseköğretim düzeyinde öğrenci algılarına göre öğretmen yakınlık davranışlarının öğrenci başarı, tutum ve güdülenme düzeyini yordamasıyla ilgili bilgiler aşağıda verilmiştir.

Çizelge 33
Yükseköğretim Düzeyinde Öğretmen Yakınlık Davranışlarının Öğrenci Başarı Düzeyini Yordamasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Yakınlık	Değişken	B	St.Hata	β	t	p	İkili Korelasyon	Kısmi Korelasyon
Düşük	Sabit (başarı)	0.367	0.638	-	0.575	.566	-	-
	Yakınlık	1.635	0.004	0.283	4.613	.000	0.283	0.283
Yüksek	Sabit (başarı)	0.542	0.285	-	1.903	.058	-	-
	Yakınlık	1.323	0.002	0.370	6.608	.000	0.370	0.370
Genel	Sabit (başarı)	0.127	0.244	-	0.521	.603	-	-
	Yakınlık	0.017	0.002	0.430	11.363	.000	0.430	0.430

R=0.283 R²=0.080 F(1,375) =21.278 p=0.000(düşük yakınlık)
R=0.370 R²=0.137 F(1,232) =43.667 p=0.000(yüksek yakınlık)
R=0.430 R²=0.185 F(1,609) =129.114 p=0.000(genel yakınlık)

Yordayıcı değişken(öğretmen yakınlığı) ile yordanan değişken(başarı) arasında ikili ve kısmi korelasyon sonuçlarına göre pozitif ve düşük düzeyde bir ilişkinin olduğu görülmektedir. Özellikle yüksek düzeyde öğretmen yakınlığında bu ilişki $r=0.37$ 'dir(Çizelge 33). Pozitif ve düşük düzeyde ($R=0.37$; $R^2=0.13$) olan bu ilişki $p<.01$ düzeyinde anlamlıdır. Öğretmen yakınlığı öğrenci başarısındaki toplam varyansın %14'ünü açıklamaktadır.

Regresyon katsayısının anlamlılığına ilişkin t testi sonuçları incelendiğinde, öğretmen yakınlığının öğrenci başarısı üzerinde anlamlı bir yordayıcı($t=6.60$; $p<.01$) olduğu görülmektedir.

Yükseköğretim düzeyinde öğretmen yakınlığı ile öğrencinin derse yönelik tutumuna ilişkin sonuçlar Çizelge 34'te verilmiştir.

Çizelge 34
Yükseköğretim Düzeyinde Öğretmen Yakınlık Davranışlarının
Öğrencinin Derse Yönelik Tutumunu Yordamasına İlişkin Regresyon Analizi
Sonuçları

Yakınlık	Değişken	B	St.Hata	β	t	p	İkili Korelasyon	Kısmi Korelasyon
Düşük	Sabit (tutum)	45.954	12.263	-	3.747	.000	-	-
	Yakınlık	0.255	0.068	0.233	3.740	.000	0.233	0.233
Yüksek	Sabit (tutum)	41.097	7.302	-	5.628	.000	-	-
	Yakınlık	0.318	0.051	0.350	6.189	.000	0.350	0.350
Genel	Sabit (tutum)	49.930	5.217	-	9.571	.000	-	-
	Yakınlık	0.238	0.032	0.295	7.369	.000	0.295	0.295

R=0.233 R²=0.054 F(1,244) =13.986 p=0.000(düşük yakınlık)
R=0.350 R²=0.122 F(1,275) =38.300 p=0.000(yüksek yakınlık)
R=0.295 R²=0.087 F(1,569) =54.300 p=0.000(genel yakınlık)

Çizelge 34 incelendiğinde, yordayıcı değişken ile yordanan değişken(tutum) arasında ikili ve kısmi korelasyon sonuçlarına göre pozitif ve düşük düzeyde bir ilişkinin olduğu görülmektedir. Özellikle yüksek düzeyde öğretmen yakınlığı ile öğrenci tutumu arasındaki ilişki $r=0.35$ 'dir. Pozitif ve düşük düzeyde ($R=0.35$ $R^2=0.12$) olan bu ilişki $p<0.1$ düzeyinde anlamlıdır. Öğretmen yakınlığı öğrencinin derse yönelik tutumundaki toplam varyansın %12'sini açıklamaktadır.

Regresyon katsayısının anlamlılığına ilişkin t testi sonuçları incelendiğinde, öğretmen yakınlığının öğrenci tutumu üzerinde anlamlı bir yordayıcı($t=6.18$; $p<.01$) olduğu görülmektedir.

Yükseköğretim düzeyinde öğretmen yakınlığı ile öğrencinin güdülenme düzeyine ilişkin sonuçlar Çizelge 35'te verilmiştir.

Çizelge 35
Yükseköğretim Düzeyinde Öğretmen Yakınlık Davranışlarının
Öğrencinin Güdülenme Düzeyini Yordamasına İlişkin Regresyon Analizi
Sonuçları

Yakınlık	Değişken	B	St.Hata	β	t	p	İkili Korelasyon	Kısmi Korelasyon
Düşük	Sabit (güdü)	8.046	4.678	-	1.720	.087	-	-
	Yakınlık	0.155	0.026	0.357	5.964	.000	0.357	0.357
Yüksek	Sabit (güdü)	7.443	2.394	-	3.109	.002	-	-
	Yakınlık	0.172	0.017	0.525	10.230	.002	0.525	0.525
Genel	Sabit (güdü)	10.120	1.894	-	5.344	.000	-	-
	Yakınlık	0.146	0.012	0.463	12.459	.000	0.463	0.463

R=0.357 R²=0.127 F(1,244) =35.570 p=0.000(düşük yakınlık)
R=0.525 R²=0.276 F(1,275) =104.651 p=0.000(yüksek yakınlık)
R=0.463 R²=0.214 F(1,569) =155.220 p=0.000(genel yakınlık)

Çizelge 35 incelendiğinde, yordayıcı değişken(güdülenme) arasındaki ikili ve kısmi korelasyonlar sonuçlarına göre pozitif ve orta düzeyde(yüksek düzeyde öğretmen yakınlığı bilgileri dikkate alındığında) bir ilişkinin(r=0.53) olduğu görülmektedir. Pozitif ve orta düzeyde(R=0.52R²=0.27) olan bu ilişki p<.01 düzeyinde anlamlıdır. Öğretmen yakınlığı öğrenci güdülenmesindeki toplam varyansın %28'ini açıklamaktadır.

Regresyon katsayısının anlamlılığına ilişkin t testi sonuçları incelendiğinde, öğretmen yakınlığının öğrenci güdülenmesi üzerinde anlamlı bir yordayıcı(t=10.23; p<.01) olduğu görülmektedir.

Yükseköğretim düzeyinde öğretmen yakınlığının bilişsel öğrenme çıktıları üzerindeki etkisi pozitif ve düşük düzeydedir. Duyuşsal öğrenme çıktılarından öğrencinin derse yönelik tutumu üzerinde öğretmen yakınlığının etkisi pozitif ve düşük düzeyde iken öğrencinin güdülenmesi üzerinde pozitif ve orta düzeydedir. Öğrenciler belki meslek hayatına atılacak olmanın bilinciyle derse yönelik tutumları düşük olsa bile kendilerini güdüleyebilmektedirler.

5. Öğretmen Yakınlık Davranışlarına İlişkin Öğrenci Algılarında Bazı Değişkenlere Göre Farklılıklar

5.1. Öğretmen yakınlık davranışlarına ilişkin öğrenci algıları arasında öğrencinin cinsiyetine göre önemli bir farklılığın olup olmadığına yönelik t testi yapılmıştır. Çözümleme sonuçları aşağıda verilmiştir.

a) **İlköğretim Düzeyi.** Öğretmen yakınlık davranışları ile öğrencilerin cinsiyetine ilişkin farklılığın olup olmadığını belirlemek için t testi yapılmıştır. t testi sonuçları Çizelge 36'da gösterilmiştir.

Çizelge 36
İlköğretim Düzeyinde Öğretmen Yakınlık Davranışları İle Öğrenci Cinsiyeti Arasındaki Farklılıklar

Cinsiyet	N	\bar{X}	Ss	Sd	t	p
Kız	288	110.84	25.90	636	2.82	0.005
Erkek	350	105.19	24.47			

İlköğretim düzeyindeki öğrencilerin öğretmen yakınlık davranışlarıyla ilgili algıları cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermektedir [$t_{(636)} = 2.82$; $p < .01$]. Kız öğrencilerin öğretmen yakınlık davranışlarına yönelik algıları ($\bar{X} = 110.84$), erkek öğrencilere ($\bar{X} = 105.19$) göre daha olumludur. Bu bulgu, ilköğretim düzeyinde öğretmen yakınlık davranışlarına yönelik öğrenci algıları üzerinde öğrencilerin cinsiyetinin anlamlı bir etkisi olduğunu göstermektedir.

b) **Ortaöğretim Düzeyi.** Öğretmen yakınlık davranışları ile öğrencilerin cinsiyetine ilişkin farklılığın olup olmadığını belirlemek için t testi yapılmıştır. t testi sonuçları Çizelge 37'te gösterilmiştir.

Çizelge 37
Ortaöğretim Düzeyinde Öğretmen Yakınlık Davranışları İle Öğrenci Cinsiyeti Arasındaki Farklılıklar

Cinsiyet	N	\bar{X}	Ss	Sd	t	p
Kız	348	151.49	33.17	609	3.43	0.001
Erkek	263	143.22	26.31			

Ortaöğretim düzeyindeki öğrencilerin öğretmen yakınlık davranışlarıyla ilgili algıları cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermektedir [$t_{(636)} = 3.43$; $p < .01$]. Kız öğrencilerin öğretmen yakınlık davranışlarına yönelik algıları ($\bar{X} = 151.49$), erkek öğrencilere ($\bar{X} = 143.22$) göre daha olumludur. Bu bulgu, ortaöğretim düzeyinde öğretmen yakınlık davranışlarına yönelik öğrenci algıları üzerinde öğrencilerin cinsiyetinin anlamlı bir etkisi olduğunu göstermektedir.

c) Yükseköğretim Düzeyi. Öğretmen yakınlık davranışları ile öğrencilerin cinsiyetine ilişkin farklılığın olup olmadığını belirlemek için t testi yapılmıştır. t testi sonuçları Çizelge 38'de gösterilmiştir.

Çizelge 38
Yükseköğretim Düzeyinde Öğretmen Yakınlık Davranışları İle Öğrenci Cinsiyeti Arasındaki Farklılıklar

Cinsiyet	N	\bar{X}	Ss	Sd	t	p
Kız	297	166.00	31.40	569	6.00	0.000
Erkek	274	150.13	31.67			

Yükseköğretim düzeyinde ilköğretim ve ortaöğretim düzeyinde olduğu gibi öğrencilerin öğretmen yakınlık davranışlarıyla ilgili algıları cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermektedir [$t_{(636)} = 6.00$; $p < .01$]. İlköğretim ve ortaöğretim düzeyinde olduğu gibi kız öğrencilerin öğretmen yakınlık davranışlarına yönelik algıları ($\bar{X} = 166.00$), erkek öğrencilere ($\bar{X} = 150.13$) göre daha olumludur. Ortaya çıkan bulgu, yükseköğretim düzeyinde öğretmen

yakınlık davranışlarına yönelik öğrenci algıları üzerinde öğrencilerin cinsiyetinin anlamlı bir etkisi olduğunu göstermektedir.

Sonuç olarak üç öğretim düzeyinde de kız öğrenciler öğretmenlerinin davranışlarını kendilerine daha yakın olarak algıladıkları ifade edilebilir.

5.2. Öğretmen yakınlık davranışlarına ilişkin öğrenci algıları arasında öğretmenin cinsiyetine göre anlamlı bir farklılığın olup olmadığına yönelik t testi yapılmıştır. Çözümleme sonuçları aşağıda verilmiştir.

a) İlköğretim Düzeyi. Öğretmen yakınlık davranışları ile öğretmenin cinsiyetine yönelik öğrenci algıları arasında anlamlı bir fark çıkmamıştır. Öğrencilerin öğretmen yakınlık davranışlarına yönelik algılarının öğretmenin cinsiyetine bağlı olmadığı sonucuna varılabilir.

b) Ortaöğretim Düzeyi. Öğretmenlerin cinsiyetine göre öğretmen yakınlık davranışları ile ilgili öğrenci algılarının farklılaşıp farklılaşmadığına yönelik t testi yapılmıştır. t testi sonuçları Çizelge 39'da gösterilmiştir.

Çizelge 39

Ortaöğretim Düzeyinde Öğretmen Yakınlık Davranışları İle Öğretmen Cinsiyeti Arasındaki Farklılıklar

Öğretmenin Cinsiyeti	N	\bar{X}	Ss	Sd	t	p
Kadın	317	152.00	33.81	609	3.46	0.001
Erkek	294	143.54	26.20			

Ortaöğretim düzeyinde öğrencilerin öğretmen yakınlık davranışlarıyla ilgili algıları öğretmenlerinin cinsiyetine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir [$t(609) = 3.46$; $p < .01$]. Ortaöğretim düzeyindeki öğrenciler kadın öğretmenlerini ($\bar{X} = 152.00$), erkek öğretmenlerine ($\bar{X} = 143.54$) göre kendilerine daha yakın olarak algılamaktadırlar. Ortaya çıkan sonuç, ortaöğretim

düzeyinde öğretmen yakınlık davranışlarına yönelik öğrenci algıları üzerinde öğretmenlerin cinsiyetinin anlamlı bir etkisi olduğunu göstermektedir.

c) Yükseköğretim Düzeyi. Öğretim elemanlarının cinsiyetine göre öğretmen yakınlık davranışları ile ilgili öğrenci algılarının farklılaşp farklılaşmadığına yönelik t testi yapılmıştır. t testi sonuçları Çizelge 40'da gösterilmiştir.

Çizelge 40
Yükseköğretim Düzeyinde Öğretmen Yakınlık Davranışları İle Öğretim Elemanının Cinsiyeti Arasındaki Farklılıklar

Öğretmenin Cinsiyeti	N	\bar{X}	Ss	Sd	t	p
Kadın	201	162.82	23.94	569	2.70	0.007
Erkek	370	155.98	36.10			

Yükseköğretim düzeyinde öğrencilerin öğretmen yakınlık davranışlarıyla ilgili algıları öğretim elemanlarının cinsiyetine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir [$t_{(569)} = 2.70; p < .01$]. Yükseköğretim düzeyindeki öğrenciler kadın öğretmenlerini ($\bar{X} = 162.82$), erkek öğretmenlerine ($\bar{X} = 155.98$) göre kendilerine daha yakın olarak algılamaktadırlar. Ortaya çıkan sonuç, yükseköğretim düzeyinde öğretmen yakınlık davranışlarına yönelik öğrenci algıları üzerinde öğretim elemanlarının cinsiyetinin anlamlı bir etkisi olduğunu göstermektedir.

5.3. Öğretmen yakınlık davranışlarına ilişkin öğrenci algıları arasında öğretmenin pedagojik formasyon alıp almamasına göre anlamlı bir farklılığın olup olmadığının belirlenmesi için t testi yapılmıştır. Ancak ilköğretim ve ortaöğretim düzeyinde görevli tüm öğretmenlerin pedagojik formasyon almaları zorunlu olduğu için bu düzeylerde t testi yapılmamıştır, sadece yükseköğretim düzeyinde t testi yapılmıştır.

a) Yükseköğretim Düzeyi. Öğretmen yakınlık davranışları ile öğretim elemanının pedagojik formasyon alıp almadığını belirlemek için t testi yapılmıştır. Çözümleme sonuçları Çizelge 41'de verilmiştir.

Çizelge 41
Yükseköğretim Düzeyinde Öğretmen Yakınlık Davranışları İle Öğretim Elemanının Pedagojik Formasyon Alıp Almamasına Yönelik Sonuçlar

Öğretmenin Formasyonu	N	\bar{X}	Ss	Sd	t	p
Aldı	374	160.74	26.18	569	2.08	0.038
Almadı	197	153.92	41.65			

Yükseköğretim düzeyinde öğrencilerin öğretmen yakınlık davranışlarıyla ilgili algıları öğretim elemanlarının pedagojik formasyonuna göre anlamlı bir farklılık göstermektedir [$t_{(569)} = 2.08$; $p < .05$]. Yükseköğretim düzeyindeki öğrenciler pedagojik formasyon alan öğretim elemanlarını ($\bar{X} = 160.74$) almayan öğretim elemanlarına ($\bar{X} = 153.92$) göre kendilerine daha yakın olarak algılamaktadırlar. Ortaya çıkan sonuç yükseköğretimde öğretmen yakınlık davranışlarına yönelik öğrenci algıları üzerinde öğretim elemanlarının pedagojik formasyonunun anlamlı bir etkisi olduğunu göstermektedir.

5.4. Öğretmen yakınlık davranışlarına ilişkin öğrenci algıları arasında öğretmenin iletişim dersi alıp almamasına göre anlamlı bir farklılığın olup olmadığının belirlenmesi için t testi yapılmıştır.

a) İlköğretim Düzeyi. Öğretmenlerin iletişim dersi alıp almamasına göre öğretmen yakınlık davranışları ile ilgili öğrenci algılarını karşılaştırmak için t testi yapılmıştır. t testi sonuçları Çizelge 42'de verilmiştir.

Çizelge 42

İlköğretim Düzeyinde Öğretmen Yakınlık Davranışları İle Öğretmenin İletişim Dersi Alıp Almamasına Yönelik Sonuçlar

Öğretmenin İletiş. Dersi	N	\bar{X}	Ss	Sd	t	p
Aldı	256	117.66	24.47	636	8.57	0.000
Almadı	382	101.09	23.57			

İlköğretim düzeyinde öğrencilerin öğretmen yakınlık davranışlarıyla ilgili algıları öğretmenlerin iletişim dersini almaları yönünde anlamlı bir farklılık göstermektedir [$t_{(636)} = 8.57$; $p < .01$]. İlköğretim düzeyindeki öğrenciler iletişim dersi alan öğretmenlerini ($\bar{X} = 117.66$) almayan öğretmenlerine ($\bar{X} = 101.09$) göre kendilerine daha yakın olarak algılamaktadırlar. Ortaya çıkan sonuç ilköğretim düzeyinde öğretmen yakınlık davranışlarına yönelik öğrenci algıları üzerinde öğretmenlerin iletişim dersi almalarının anlamlı bir etkisi olduğunu göstermektedir.

b) Ortaöğretim Düzeyi. Öğretmenlerin iletişim dersi alıp almamasına göre öğretmen yakınlık davranışları ile ilgili öğrenci algılarını karşılaştırmak için t testi yapılmıştır. t testi sonuçları Çizelge 43'te verilmiştir.

Çizelge 43

Ortaöğretim Düzeyinde Öğretmen Yakınlık Davranışları İle Öğretmenin İletişim Dersi Alıp Almamasına Yönelik Sonuçlar

Öğretmenin İletiş. Dersi	N	\bar{X}	Ss	Sd	t	p
Aldı	307	157.57	29.77	609	8.23	0.000
Almadı	304	138.19	28.42			

Ortaöğretim düzeyinde öğrencilerin öğretmen yakınlık davranışlarıyla ilgili algıları öğretmenlerin iletişim dersini almaları yönünde anlamlı bir farklılık göstermektedir [$t_{(609)} = 8.23$; $p < .01$]. Ortaöğretim düzeyindeki öğrenciler iletişim dersi alan öğretmenlerini ($\bar{X} = 157.57$), almayan öğretmenlerine ($\bar{X} = 138.19$) göre kendilerine daha yakın olarak algılamaktadırlar. Ortaya çıkan sonuç

ortaöğretim düzeyinde öğretmen yakınlık davranışlarına yönelik öğrenci algıları üzerinde öğretmenlerin iletişim dersi almalarının anlamlı bir etkisi olduğunu göstermektedir.

c) Yükseköğretim Düzeyi. Öğretim elemanlarının iletişim dersi alıp almamasına göre öğretmen yakınlık davranışları ile ilgili öğrenci algılarını karşılaştırmak için t testi yapılmıştır. t testi sonuçları Çizelge 44'te verilmiştir.

Çizelge 44
Yükseköğretim Düzeyinde Öğretmen Yakınlık Davranışları İle Öğretim Elemanının İletişim Dersi Alıp Almamasına Yönelik Sonuçlar

Öğretmenin İletiş. Dersi	N	\bar{X}	Ss	Sd	t	p
Aldı	164	168.05	23.96	569	4.59	0.000
Almadı	407	154.49	34.62			

Yükseköğretim düzeyinde öğrencilerin öğretmen yakınlık davranışlarıyla ilgili algıları öğretim elemanlarının iletişim dersini almaları yönünde anlamlı bir farklılık göstermektedir [t (569) =4.59; p<.01]. Yükseköğretim düzeyindeki öğrenciler iletişim dersi alan öğretim elemanlarını (\bar{X} =168.05), almayan öğretim elemanlarına (\bar{X} =154.49) göre kendilerine daha yakın olarak algılamaktadırlar. Ortaya çıkan sonuç yükseköğretim düzeyinde öğretmen yakınlık davranışlarına yönelik öğrenci algıları üzerinde öğretim elemanlarının iletişim dersi almalarının anlamlı bir etkisi olduğunu göstermektedir.

5.5. Öğretmen yakınlık davranışlarına yönelik öğrenci algıları arasında sınıf mevcuduna göre farklılığın olup olmadığını belirlemek için t testi yapılmıştır. Çözümleme sonuçları aşağıda verilmiştir.

a) İlköğretim Düzeyi. Öğrencilerin öğretmen yakınlık davranışları ile ilgili algılarının üzerinde sınıf mevcudunun anlamlı bir etkisinin olmadığı görülmüştür. Bu nedenle çözümleme sonuçları verilmemiştir.

b) Ortaöğretim Düzeyi. Öğrencilerin öğretmen yakınlık davranışları ile ilgili algılarının sınıf mevcuduna göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere 21-40 ve 41-60 kişilik sınıflar olduğundan dolayı t testi yapılmıştır. Sonuçlar Çizelge 45'te gösterilmiştir.

Çizelge 45
Ortaöğretim Düzeyinde Öğretmen Yakınlık Davranışları İle Sınıf Mevcuduna Göre Farklılıklara Yönelik Sonuçlar

Sınıf Mevcudu	N	\bar{X}	Ss	Sd	t	p
21-40	137	153.02	39.95	609	2.21	0.027
41-60	474	146.45	27.27			

Çizelge 45'te görüldüğü gibi öğrencilerin öğretmen yakınlık davranışlarıyla ilgili algıları sınıf mevcuduna göre anlamlı bir farklılık göstermektedir [$t_{(609)} = 2.21$; $p < .05$]. Ortaöğretim düzeyinde 21-40 kişilik sınıflardaki öğrenciler, 41-60 kişilik sınıflardaki öğrencilere göre öğretmenlerini kendilerine daha yakın hissetmektedirler. Ortaya çıkan sonuç ortaöğretim düzeyinde öğretmen yakınlık davranışlarına yönelik öğrenci algıları üzerinde sınıf mevcudunun anlamlı bir etkisi olduğunu göstermektedir.

c) Yükseköğretim Düzeyi. Öğrencilerin öğretmen yakınlık davranışları ile ilgili algılarının sınıf mevcuduna göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere 41-60 ve 61 ve üstü kişilik sınıflar olduğundan dolayı t testi yapılmıştır. Sonuçlar Çizelge 46'da gösterilmiştir.

Çizelge 46
Yükseköğretim Düzeyinde Öğretmen Yakınlık Davranışları İle Sınıf Mevcuduna Göre Farklılıklara Yönelik Sonuçlar

Sınıf Mevcudu	N	\bar{X}	Ss	Sd	t	p
41-60	151	176.15	25.76	569	9.20	0.000
61 ve üstü	420	152.00	32.31			

Yukarıdaki çizelgede görüldüğü gibi öğrencilerin öğretmen yakınlık davranışlarıyla ilgili algıları sınıf mevcuduna göre anlamlı bir farklılık göstermektedir [$t(569) = 9.20; p < .01$]. Yükseköğretim düzeyinde 41-60 kişilik sınıflardaki öğrenciler, 61 ve üstü sınıflardaki öğrencilere göre öğretim elemanlarını kendilerine daha yakın olarak hissetmektedirler. Ortaya çıkan sonuç yükseköğretim düzeyinde öğretmen yakınlık davranışlarına yönelik öğrenci algıları üzerinde sınıf mevcudunun anlamlı bir etkisi olduğunu göstermektedir.

5.6. Öğretmen yakınlık davranışlarına yönelik öğrenci algıları arasında öğretmenin yaşına göre farklılığın olup olmadığını belirlemek için tek faktörlü varyans analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları aşağıda verilmiştir.

a) İlköğretim Düzeyi. Öğretmen yakınlık davranışlarına ilişkin öğrenci algıları arasında öğretmenin yaşına göre farklılıklarla ilgili çözümlene sonuçları Çizelge 47’de gösterilmiştir.

Çizelge 47
İlköğretim Düzeyinde Öğretmenin Yaşına Göre Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplararası	43262.78	3	14420.929	25.167	.000***
Gruplar içi	363283.06	634	573.002		
Toplam	406545.84	637			

*** $p < .001$

Çizelge 47'de de görüldüğü gibi öğrencilerin öğretmen yakınlık davranışlarına yönelik algılarında öğretmenin yaşına göre .001 düzeyinde anlamlı bir farklılık vardır. Öğretmen yaşları arasındaki farklılıklara ilişkin aritmetik ortalama sonuçları Çizelge 48'de gösterilmiştir.

Çizelge 48
Öğretmenin Yaşı Arasındaki Farklılıklara İlişkin Aritmetik Ortalama Sonuçları

Öğretmenin Yaşı	Aritmetik Ortalama(\bar{X})	Standart Sapma(Ss)
20-30	118.26	24.66
31-40	119.44	23.25
41-50	102.44	24.16
51-60	94.75	19.85
61 ve üstü	-	-

Yukarıdaki çizelgedeki aritmetik ortalamalar incelendiğinde, öğretmenin yaşı arasındaki farklılıklara ilişkin en yüksek ortalamanın 31-40 yaş grubuna($\bar{X}=119.44$) ait olduğu bunu 20-30 yaş grubunun($\bar{X}=118.26$) izlediği, 41-50 yaş grubunun($\bar{X}=102.44$) üçüncü olarak geldiği ve en düşük ortalamanın ise 51-60 yaş grubunun($\bar{X}=94.75$) yaş grubuna ait olduğu görülmektedir. İlköğretim düzeyindeki öğrenciler 20-30 ve 31-40 yaş grubundaki öğretmenleri kendilerine daha yakın bulduklarını, 41-50 ve 51-60 yaş grubu öğretmenlerini belki de kuşak çatışması yüzünden kendilerine uzak bulduklarını Çizelge 75'teki aritmetik ortalamalardan yararlanarak ifade etmek mümkündür. Farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek için Tukey testi yapılmıştır. Bu testin sonuçları Çizelge 49'da verilmiştir.

Çizelge 49
Öğretmenin Yaşı Arasındaki Farklılıklara İlişkin Tukey Testi Sonuçları

Öğretmenin Yaşı	20-30	31-40	41-50	51-60	61 ve üstü
20-30		.987	.000	.000	
31-40			.000	.000	
41-50				.384	
51-60					
61 ve üstü					

Çizelge 49'dan da görüldüğü gibi öğretmen yakınlık davranışlarıyla ilgili olarak 20-30 ve 41-50 yaş grupları arasında; 20-30 ve 51-60 yaş grupları arasında; 31-40 ve 41-50 yaş grupları arasında; 31-40 ve 51-60 yaş grupları arasında anlamlı farklılıklar vardır. Sonuç olarak, 20-30 ve 31-40 yaş grubundaki öğretmenlerin davranışlarını öğrenciler kendilerine daha yakın bulduklarını ifade etmek mümkündür.

b) Ortaöğretim Düzeyi. Öğretmen yakınlık davranışlarına ilişkin öğrenci algıları arasında öğretmenin yaşına göre farklılıklarla ilgili çözümlene sonuçları Çizelge 50'de gösterilmiştir.

Çizelge 50
Ortaöğretim Düzeyinde Öğretmenin Yaşına Göre Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplararası	53669.94	3	17889.983	20.888	.000***
Gruplar içi	519886.3	607	856.485		
Toplam	5733556.2	610			

***p<.001

Çizelge 50'de de görüldüğü gibi öğrencilerin öğretmen yakınlık davranışlarına yönelik algılarında öğretmenin yaşına göre .001 düzeyinde anlamlı bir farklılık vardır. Öğretmen yaşları arasındaki farklılıklara ilişkin aritmetik ortalama sonuçları Çizelge 51'de gösterilmiştir.

Çizelge 51
Öğretmenin Yaşı Arasındaki Farklılıklara İlişkin Aritmetik Ortalama Sonuçları

Öğretmenin Yaşı	Aritmetik Ortalama(\bar{X})	Standart Sapma(Ss)
20-30	149.35	14.79
31-40	157.93	31.81
41-50	139.27	28.41
51-60	133.00	26.65
61 ve üstü	-	-

Çizelge 51'deki aritmetik ortalamalar incelendiğinde, öğretmenin yaşı arasındaki farklılıklara ilişkin en yüksek ortalamaların 31-40 yaş grubuna ($\bar{X}=157.93$) ait olduğu bunu 20-30 yaş grubunun ($\bar{X}=149.35$) izlediği, 41-50 yaş grubunun ($\bar{X}=139.27$) üçüncü olarak geldiği ve en düşük ortalamaların ise 51-60 yaş grubunun ($\bar{X}=133.00$) yaş grubuna ait olduğu görülmektedir. Ortaöğretim düzeyindeki öğrenciler de ilköğretim düzeyindeki öğrenciler gibi 20-30 ve 31-40 yaş grubundaki öğretmenleri kendilerine daha yakın bulduklarını, 41-50 ve 51-60 yaş grubu öğretmenlerini belki de kuşak çatışması yüzünden kendilerine uzak bulduklarını Çizelge 51'deki aritmetik ortalamalardan yararlanarak ifade etmek mümkündür. Farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek için Tukey testi yapılmıştır. Bu testin sonuçları Çizelge 52'de verilmiştir.

Çizelge 52
Öğretmenin Yaşı Arasındaki Farklılıklara İlişkin Tukey Testi Sonuçları

Öğretmenin Yaşı	20-30	31-40	41-50	51-60	61 ve üstü
20-30		.393	.248	.171	
31-40			.000	.001	
41-50				.770	
51-60					
61 ve üstü					

Çizelge 52'den de görüldüğü gibi öğretmen yakınlık davranışlarıyla ilgili olarak 31-40 ile 41-50 yaş grubu arasında; 31-40 ile 51-60 yaş grupları arasında .001 düzeyinde anlamlı farklılıklar vardır. Sonuç olarak 31-40 yaş grubundaki öğretmenleri ortaöğretim düzeyindeki öğrencilerin kendilerine daha yakın olarak değerlendirdiklerini ifade etmek mümkündür.

c) Yükseköğretim Düzeyi. Öğretim elemanının yakınlık davranışlarına ilişkin öğrenci algıları arasında öğretim elemanının yaşına göre farklılıklarla ilgili çözümlene sonuçları Çizelge 53'te gösterilmiştir.

Çizelge 53
Yükseköğretim Düzeyinde Öğretim Elemanının Yaşına Göre
Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplarası	150651.9	4	37662.978	47.254	.000***
Gruplar içi	451116.2	566	797.025		
Toplam	601768.1	570			

***p<.001

Çizelge 53'te de görüldüğü gibi yükseköğretim düzeyinde öğrencilerin öğretim elemanının yakınlık davranışlarına yönelik algılarında, öğretim elemanının yaşına göre .001 düzeyinde anlamlı bir farklılık vardır. Öğretim elemanlarının yaşları arasındaki farklılıklara ilişkin aritmetik ortalama sonuçları Çizelge 54'te gösterilmiştir.

Çizelge 54
Öğretim Elemanının Yaşları Arasındaki Farklılıklara İlişkin
Aritmetik Ortalama Sonuçları

Öğretmenin Yaşı	Aritmetik Ortalama(\bar{X})	Standart Sapma(Ss)
20-30	170.44	24.24
31-40	160.17	23.28
41-50	194.66	19.41
51-60	136.85	40.39
61 ve üstü	145.95	23.66

Çizelge 54'teki aritmetik ortalamalar incelendiğinde, öğretim elemanının yaşı arasındaki farklılıklara ilişkin en yüksek ortalamanın 41-50 yaş grubuna(\bar{X} =194.66) ait olduğu, ikinci olarak 20-30 yaş grubunun(\bar{X} =170.44) olduğu ve ilköğretim ve ortaöğretim düzeyinde öğretmenin yaşı olarak en yüksek aritmetik ortalamaya sahip 31-40 yaş grubunun(\bar{X} =160.17) üçüncü olduğu görülmektedir. 61 ve üstü yaş grubunun(\bar{X} =145.95) dördüncü olduğu ve en düşük aritmetik ortalamanın 51-60 yaş grubuna ait olduğu(\bar{X} =136.85)da Çizelge 80'de görülmektedir. Yükseköğretim düzeyindeki öğrencilerin 41-50 yaş grubundaki öğretim elemanlarını diğer yaş

grubundaki öğretim elemanlarından kendilerine daha yakın bulduklarını ifade etmek mümkündür. Yaş gruplarından hangileri arasında farklılıklar olduğunu görmek üzere Tukey testi yapılmıştır. Sonuçlar Çizelge 55'te gösterilmiştir.

Çizelge 55
Öğretmenin Yaşı Arasındaki Farklılıklara İlişkin Tukey Testi Sonuçları

Öğretmenin Yaşı	20-30	31-40	41-50	51-60	61 ve üstü
20-30		.054	.000	.000	.000
31-40			.000	.000	.060
41-50				.000	.000
51-60					.504
61 ve üstü					

Yukarıdaki çizelgeden de anlaşılacağı gibi, öğretmen yakınlık davranışlarıyla ilgili olarak 20-30 ile 31-40 yaş grupları arasında .05 düzeyinde; 20-30 ve 41-50 yaş grupları arasında; 20-30 ve 51-60 yaş grupları arasında; 20-30 ve 61-ve üstü yaş grupları arasında; 31-40 ve 41-50 yaş grupları arasında; 31-40 ve 51-60 yaş grupları arasında; 41-50 ve 51-60 yaş grupları arasında; 41-50 ve 61 ve üstü yaş grupları arasında .001 düzeyinde anlamlı farklılıklar vardır. Sonuç olarak, 41-50 yaş grubu öğretim elemanlarını yükseköğretim düzeyindeki öğrencilerin kendilerine daha yakın bulduklarını ifade etmek mümkündür.

5.7. Öğretmen yakınlık davranışlarına yönelik öğrenci algıları arasında öğretmenin ünvanına göre farklılığın olup olmadığını belirlemek için tek faktörlü varyans analizi yapılmıştır. İlköğretim ve ortaöğretim düzeyinde öğretmenlerin ünvanları olmadığı için sadece yükseköğretim düzeyinde çözümleme yapılmıştır. Çözümleme sonuçları aşağıda verilmiştir.

a) Yükseköğretim Düzeyi. Öğretmen yakınlık davranışlarına ilişkin öğrenci algıları arasında öğretim elemanının ünvanına göre farklılıklarla ilgili çözümleme sonuçları Çizelge 56'da verilmiştir.

Çizelge 56
Yükseköğretim Düzeyinde Öğretim Elemanının Ünvanına Göre
Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplararası	208499.19	3	69499.730	100.202	.000***
Gruplar içi	393268.94	567	693.596		
Toplam	601768.13	570			

***p<.001

Çizelge 56'dan da görüldüğü gibi yükseköğretim düzeyindeki öğrencilerin öğretmen yakınlık davranışına yönelik algılarında öğretim elemanının ünvanına göre .001 düzeyinde anlamlı bir farklılık vardır. Öğretim elemanının ünvanına göre farklılıklara ilişkin aritmetik ortalama sonuçları Çizelge 57'te verilmiştir.

Çizelge 57
Öğretim Elemanının Ünvanı Arasındaki Farklılıklara İlişkin
Aritmetik Ortalama Sonuçları

Öğretmenin Ünvanı	Aritmetik Ortalama(\bar{X})	Standart Sapma(Ss)
Araştırma Görevlisi	-	-
Okutman/Öğretim Görevlisi	164.15	23.31
Yardımcı Doçent	160.55	31.60
Doçent	178.88	18.39
Profesör	97.43	18.96

Yukarıdaki çizelgedeki aritmetik ortalamalar incelendiğinde, en yüksek ortalamanın doçent ünvanı olan öğretim elemanlarına ait olduğu($\bar{X}=178.88$), ikinci sırada okutman ve öğretim görevlilerinin olduğu($\bar{X}=164.15$), üçüncü sırada yardımcı doçentlerin olduğu($\bar{X}=160.55$) ve dördüncü sırada profesörlerin yer aldığı($\bar{X}=97.43$) görülmektedir. Öğrenciler doçentleri diğer öğretim elemanlarına göre kendilerine daha yakın bulmaktadırlar. Farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için Tukey testi yapılmıştır. Sonuçlar Çizelge 58'de verilmiştir.

Çizelge 58
Öğretim Elemanının Ünvanına Göre Tukey Testi Sonuçları

Öğretmenin Ünvanı	Araştırma Görevlisi	Okutman/Öğretim Görevlisi	Yardımcı Doçent	Doçent	Profesör
Araştırma Görevlisi					
Okutman/Öğretim Görevlisi			.533	.005	.000
Yardımcı Doçent				.000	.000
Doçent					.000
Profesör					

Çizelge 58'e göre öğretim elemanının ünvanına göre anlamlı farklılıklar okutman/öğretim görevlisi ile doçent arasında .01 düzeyinde; okutman/öğretim görevlisi ile profesör arasında; yardımcı doçent ile doçent arasında; yardımcı doçent ile profesör arasında; doçent ile profesör arasında .001 düzeyindedir. Sonuç olarak yükseköğretim düzeyindeki öğrenciler doçent ünvanlı öğretim elemanlarını kendilerine daha yakın olarak algıladıkları söylenebilir.

5.8. Öğretmenin yakınlık davranışlarına yönelik öğrenci algıları arasında öğretmenin kıdemine göre farklılığın olup olmadığını belirlemek için tek faktörlü varyans analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları aşağıda verilmiştir.

a) İlköğretim Düzeyi. Öğretmen yakınlık davranışlarına ilişkin öğrenci algıları arasında öğretmenin kıdemine göre farklılıklaşma olup olmadığı ile ilgili çözümleme sonuçları Çizelge 59'da verilmiştir.

Çizelge 59

İlköğretim Düzeyinde Öğretmenin Kıdemine Göre Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplararası	43305.154	3	14435B051	25.195	.000***
Gruplar içi	363240.69	634	572.935		
Toplam	406545.84	637			

***p<.001

Çizelge 59'dan da görüldüğü gibi ilköğretim düzeyindeki öğrencilerin öğretmen yakınlık davranışlarına yönelik algılarında öğretmenin kıdemine göre .001 düzeyinde anlamlı bir farklılık vardır. Öğretmenin kıdemine göre farklılıklara ilişkin aritmetik ortalama sonuçları Çizelge 60'da gösterilmiştir.

Çizelge 60
Öğretmenin Kıdemine Göre Farklılıklara İlişkin Aritmetik Ortalama Sonuçları

Öğretmenin Kıdemi	Aritmetik Ortalama(\bar{X})	Standart Sapma(Ss)
1-5 yıl	109.02	20.29
6-10 yıl	128.74	24.66
11-15 yıl	86.81	22.97
16 ve üzeri	106.01	24.59

Çizelge 87'deki aritmetik ortalamalar incelendiğinde, en yüksek ortalamanın 6-10 yıl görev yapan öğretmenlere ait olduğu bunu 1-5 yıl görev yapan öğretmenlerin izlediği, 16 ve üzeri görev yapan öğretmenlerin üçüncü sırada geldiği ve 11-15 yıl görev yapan öğretmenlerin son sırada olduğu görülmektedir. Farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek için Tukey testi yapılmıştır. Sonuçlar Çizelge 61'de verilmiştir.

Çizelge 61
Öğretmenin Kıdemine Göre Tukey Testi Sonuçları

Öğretmenin Kıdemi	1-5 yıl	6-10 yıl	11-15 yıl	16 ve üzeri
1-5 yıl		.000	.000	.744
6-10 yıl			.000	.000
11-15 yıl				.000
16 ve üzeri				

Çizelge 61'e göre öğretmenin kıdemine göre farklılıklar, 1-5 yıl ile 6-10 yıl arasında; 1-5 yıl ile 11-15 yıl arasında; 6-10 yıl ile 11-15 yıl arasında; 6-10 yıl ile 16 ve üzeri arasında; 11-15 yıl ile 16 ve üzeri arasında .001 düzeyindedir. Sonuç olarak ilköğretim düzeyindeki öğrencilerin 6-10 yıl görev

yapan öğretmenlerini kendilerine daha yakın olarak bulduklarını yukarıdaki bilgilere dayanarak belirtmek mümkündür.

b) Ortaöğretim Düzeyi. Öğretmen yakınlık davranışlarına ilişkin öğrenci algıları arasında öğretmenin kıdemi bakımından farklılaşma olup olmadığı ile ilgili çözümlene sonuçları Çizelge 62’de verilmiştir.

Çizelge 62
Ortaöğretim Düzeyinde Öğretmenin Kıdemine Göre Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplararası	62507.379	3	20835.793	24.748	.000***
Gruplar içi	511048.9	607	841.926		
Toplam	573556.2	610			

***p<.001

Çizelge 62’de görüldüğü gibi, ortaöğretim düzeyindeki öğrencilerin öğretmen yakınlık davranışlarına yönelik algılarında öğretmenin kıdemine göre .001 düzeyinde anlamlı bir farklılık vardır. Öğretmenin kıdemine göre farklılıklara ilişkin aritmetik ortalama sonuçları Çizelge 63’te gösterilmiştir.

Çizelge 63
Öğretmenin Kıdemine Göre Farklılıklara İlişkin Aritmetik Ortalama Sonuçları

Öğretmenin Kıdemi	Aritmetik Ortalama(\bar{X})	Standart Sapma(Ss)
1-5 yıl	139.78	25.75
6-10 yıl	159.42	31.40
11-15 yıl	157.00	18.95
16 ve üzeri	138.71	28.27

Ortaöğretim düzeyinde de ilköğretim düzeyinde olduğu gibi öğretmenin kıdemi açısından en yüksek ortalama 6-10 yıl arasında görev yapan öğretmenlere ait olduğu bunu çok küçük bir farkla 11-15 yıl görev yapan öğretmenlerin izlediği, 1-5 yıl görev yapan öğretmenlerin üçüncü sırada geldiği, 16 ve üzeri görev yapan öğretmenlerin ise son sırada geldiği Çizelge

63'te görülmektedir. Farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek için Tukey testi yapılmıştır. Sonuçlar Çizelge 64'te verilmiştir.

Çizelge 64
Öğretmenin Kıdemine Göre Tukey Testi Sonuçları

Öğretmenin Kıdemi	1-5 yıl	6-10 yıl	11-15 yıl	16 ve üzeri
1-5 yıl		.002	.106	.997
6-10 yıl			.977	.000
11-15 yıl				.008
16 ve üzeri				

Çizelge 64'e göre öğretmenin kıdemine göre farklılıklar, 1-5 yıl ile 6-10 yıl arasında .01 düzeyinde; 6-10 yıl ile 16 ve üzeri arasında 0.001 düzeyinde; 11-15 yıl ile 16 ve üzeri arasında .01 düzeyinde anlamlıdır. Sonuç olarak ortaöğretim düzeyindeki öğrencilerin 6-10 yıl ve 11-15 yıl görev yapan öğretmenlerini kendilerine daha yakın olarak bulduklarını yukarıdaki bilgilere dayanarak belirtmek mümkündür.

c) Yükseköğretim Düzeyi. Öğretmen yakınlık davranışlarına ilişkin öğrenci algıları arasında öğretim elemanının kıdemine göre farklılıkla ilgili çözümlene sonuçları Çizelge 65'te verilmiştir.

Çizelge 65
Yükseköğretim Düzeyinde Öğretim Elemanının Kıdemine Göre Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplararası	74032.242	3	24677.414	26.513	.000***
Gruplar içi	527735.88	567	930.751		
Toplam	601768.13	570			

***p<.001

Çizelge 65'de de görüldüğü gibi, yükseköğretim düzeyindeki öğrencilerin öğretmen yakınlık davranışlarına yönelik algılarında öğretim elemanının kıdemine göre .001 düzeyinde anlamlı bir farklılık vardır. Öğretim

elemanının kıdemine göre farklılıklara ilişkin aritmetik ortalama sonuçları Çizelge 66'da gösterilmiştir.

Çizelge 66
Öğretim Elemanının Kıdemine Göre Farklılıklara İlişkin
Aritmetik Ortalama Sonuçları

Öğretim Eleman. Kıdemi	Aritmetik Ortalama(\bar{X})	Standart Sapma(Ss)
1-5 yıl	173.53	20.41
6-10 yıl	166.99	23.55
11-15 yıl	169.61	27.93
16 ve üzeri	146.77	35.09

Yükseköğretim düzeyinde ilköğretim ve ortaöğretim düzeyinden farklı olarak en yüksek ortalama 1-5 yıl arasında görev yapan öğretim elemanlarına ait olurken, 11-15 yıl arasında görev yapan öğretim elemanları ikinci sırada, 6-10 yıl arasında görev yapan öğretim elemanları üçüncü sırada, 16 ve üzeri görev yapan öğretim elemanları ise son sırada yer almaktadırlar. Farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için Tukey testi yapılmıştır. Sonuçlar Çizelge 67'de verilmiştir.

Çizelge 67
Öğretim Elemanının Kıdemine Göre Tukey Testi Sonuçları

Öğretim Elem. Kıdemi	1-5 yıl	6-10 yıl	11-15 yıl	16 ve üzeri
1-5 yıl		.688	.900	.000
6-10 yıl			.931	.000
11-15 yıl				.000
16 ve üzeri				

Çizelge 67'ye göre öğretim elemanının kıdemine göre farklılıklar, 1-5 yıl ile 16 ve üzeri arasında; 6-10 yıl ile 16 ve üzeri arasında; 11-15 yıl ile 16 ve üzeri arasında .001 düzeyinde anlamlıdır. Sonuçta öğrenciler 1-5 yıl arasında görev yapan öğretim elemanlarına en yüksek yakınlık puanlarını vererek onların yakınlık davranışlarını daha çok gösterdiklerini belirtmişlerdir.

5.9. Öğretmenin yakınlık davranışlarına yönelik öğrenci algıları arasında öğretmenin mezun olduğu okula göre farklılığın olup olmadığını belirlemek için ilköğretim ve yükseköğretim düzeyinde iki grup olduğu için t testi yapılmıştır. Ortaöğretim düzeyinde üç grup olduğu için tek faktörlü varyans analizi yapılmıştır. Çözümleme sonuçları aşağıda verilmiştir.

a) İlköğretim Düzeyi. Öğrencilerin öğretmen yakınlık davranışları ile ilgili algılarının öğretmenin mezun olduğu okula göre farklılığını belirlemek üzere t testi yapılmış fakat anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Bu yüzden sonuçları verilmemiştir.

b) Ortaöğretim Düzeyi. Öğrencilerin öğretmen yakınlık davranışları ile ilgili algılarının öğretmenin mezun olduğu okula göre farklılığını belirlemek üzere tek faktörlü varyans analizi yapılmıştır. Çözümleme sonuçları Çizelge 68'de verilmiştir.

Çizelge 68
Ortaöğretim Düzeyinde Öğretmenin Mezun Olduğu Okula Göre
Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplararası	73743.181	2	36871.590	44.853	.000***
Gruplar içi	499813.07	608	822.061		
Toplam	573556.25	610			

***p<.001

Çizelge 68'den de görüldüğü gibi ortaöğretim düzeyindeki öğrencilerin öğretmen yakınlık davranışlarına yönelik algılarında öğretmenin mezun olduğu okula göre .001 düzeyinde anlamlı bir farklılık vardır. Öğretmenin mezun olduğu okula göre farklılıklara ilişkin aritmetik ortalama sonuçları Çizelge 69'da verilmiştir.

Çizelge 69
Öğretmenin Mezun Olduğu Okula Göre Farklılıklara İlişkin
Aritmetik Ortalama Sonuçları

Öğretmenin Mezuniyeti	Aritmetik Ortalama(\bar{X})	Standart Sapma(Ss)
Eğitim Enstitüsü	135.50	26.69
Eğitim Fakültesi	159.82	30.19
Diğer Fakülteler	144.47	28.72

Ortaöğretim düzeyinde öğretmenin mezun olduğu okula göre en yüksek ortalamanın eğitim fakültesinden mezun olan öğretmenlere($\bar{X}=159.82$) ait olduğu, bunu diğer fakültelerden mezun olan öğretmenlerin($\bar{X}=144.47$) izlediği ve eğitim enstitüsünden mezun olan öğretmenlerin ise en düşük ortalamaya($\bar{X}=135.50$) sahip olduğu görülmektedir. Farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için Tukey testi yapılmıştır. Sonuçlar Çizelge 70'de verilmiştir.

Çizelge 70
Öğretmenin Mezuniyetine Göre Tukey Testi Sonuçları

Öğretmenin Mezun.	Eğitim Enstitüsü	Eğitim Fakültesi	Diğer Fakülteler
Eğitim Enstitüsü		.000	.023
Eğitim Fakültesi			.000
Diğer Fakülteler			

Yukarıdaki çizelgeden de görüldüğü gibi öğretmenin mezun olduğu okula göre farklılıklar eğitim enstitüsü ile eğitim fakültesi arasında; eğitim fakültesi ile diğer fakülte arasında .001 düzeyinde; eğitim enstitüsü ile diğer fakülte arasında .05 düzeyindedir. Sonuçta ortaöğretim düzeyindeki öğrenciler eğitim fakültesinden mezun olan öğretmenlerin yakınlık davranışlarını diğer fakülteler ve eğitim enstitülerinden mezun olan öğretmenlere göre daha yakın bulmuşlardır.

c) Yükseköğretim Düzeyi. Öğrencilerin öğretmen yakınlık davranışları ile ilgili algılarının öğretim elemanının mezun olduğu okula göre farklılaşım

farklılaşmadığını belirlemek üzere t testi yapılmıştır. Çözümleme sonuçları Çizelge 71'de verilmiştir.

Çizelge 71
Yükseköğretim Düzeyinde Öğretim Elemanının Mezun Olduğu Okula Göre T Testi Sonuçları

Öğret.Mez.	N	\bar{X}	Ss	Sd	t	p
Eğit.Fak.	100	170.44	24.24	569	5.08	0.000
Diğer Fak.	471	155.83	33.45			

Yükseköğretim düzeyinde öğrencilerin yakınlık davranışlarıyla ilgili algıları öğretim elemanlarının mezun oldukları okula göre anlamlı bir farklılık göstermektedir [$t_{(569)} = 5.08$; $p < .001$]. Yükseköğretim düzeyindeki öğrenciler eğitim fakültesinden mezun olan öğretim elemanlarını ($\bar{X} = 170.44$) diğer fakültelerden mezun olan öğretim elemanlarına ($\bar{X} = 155.83$) göre kendilerine daha yakın olarak algılamaktadırlar. Ortaya çıkan sonuç yükseköğretimde öğretmen yakınlık davranışlarına yönelik öğrenci algıları üzerinde öğretim elemanlarının mezun oldukları okulların anlamlı bir etkisi olduğunu göstermektedir.

6. Öğretmen Yakınlık Davranışlarına İlişkin Gözlem Sonuçları

Öğretmen yakınlık davranışlarına ilişkin gözlem sonuçlarına göre en çok gösterilen ve hiç gösterilmeyen davranışlarla ilgili bilgiler aşağıda verilmiştir.

a) İlköğretim Düzeyinde Öğretmen Yakınlık Davranışları ile İlgili Gözlem Sonuçları

İlköğretim düzeyinde öğretmen yakınlık davranışlarıyla ilgili olarak fen, matematik, sosyal bilgiler ve yabancı dil dersleri için her hafta bir saat olmak

üzere dört ders için toplam yirmi saatlik gözlem yapılmıştır. Yapılan gözlemler sonucunda elde edilen bilgiler şöyledir:

Fen Bilgisi Dersi. Fen bilgisi dersinde gerçekleştirilen beş saatlik gözlem sonucunda en çok gösterilen on davranış şöyledir:

1. "Öğretmenim derste bana konuşma hakkı vererek benim düşüncelerimi alır" (f=48)
2. "Öğretmenim derste takıldığım konularda yanıma gelerek yardım eder" (f=30)
3. "Öğretmenim yanlış bir davranış yaptığımda bana kızgın bir ifadeyle bakar" (f=23)
4. "Öğretmenim sorduğum sorulara gülyüzle cevap verir" (f=19)
5. "Öğretmenim soruya doğru cevap verdiğimde bana aferin der, övücü sözler söyler" (f=18)
6. "Öğretmenim dersi yumuşak bir ses tonu ile anlatır" (f=17)
7. "Öğretmenim sınıfa girdiğinde sert bir ifade takınır" (f=15)
8. "Öğretmenim konuşurken sınıfa gülümser" (f=14)
9. "Öğretmenim onu sevindiren haberleri bizimle paylaşır" (f=12)
10. "Öğretmenim herhangi bir sorun yaşadığımda benimle ilgilenir" (f=11)

Fen bilgisi dersinde gerçekleştirilen beş saatlik gözlem sonucunda hiç gösterilmeyen on davranış ise şöyledir:

1. "Öğretmenimiz bizi eğlendiren ifadeler kullanır(örneğin espri yapar, şakalaşır, konuyla ilgili fıkra, hikaye anlatır)"
2. "Öğretmenim beni sevdiğini söyler veya hissettirir(örneğin bana tosunum, oğlum, kızım, tatlım vb. ifadeler kullanır)"
3. "Öğretmenimiz derste bizlere öğüt verir"
6. "Ders planının bir parçası olmasa bile bizler tarafından başlatılan tartışmaya katılır"
7. "Öğretmenim ödevler, ödevlerin teslim tarihi ve tartışma konuları ile ilgili bizim görüşlerimizi sorar"
8. "Öğretmenim beni sınıf arkadaşlarımdan daha az sever"

9. "Öğretmenim sorduğum soruları duymazlıktan gelerek cevap vermez"
10. "Öğretmenim sıraların arasında dolaşırken başımı okşar veya omuzuma dokunur."
11. "Öğretmenim tek tek öğrencilere gülümser"
12. "Öğretmenim ders anlatırken genellikle yüzünde sevecen bir ifade olur"

İlköğretim düzeyindeki fen bilgisi dersindeki öğretmen yakınlık davranışları ile ilgili gözlem yapılan sınıftaki öğrenci algılarının aritmetik ortalaması beş üzerinden $\bar{X}=3.51$ 'dir. Fen bilgisi dersindeki öğrenciler, öğretmenlerinin öğretmen yakınlık davranışlarını "genellikle" gösterdiğini belirtmişlerdir. Fen bilgisi dersinde en çok gösterilen davranışlar incelendiğinde, öğretmen-öğrenci iletişimi için son derece olumlu davranışların olduğu görülmektedir. Olumlu davranışların sonucunda öğrencilerin derse güdülenmesi ve derse yönelik olumlu tutumları kazanmaları için sağlıklı bir ortam sağlanmış olur. Gözlem sonucunda en çok gösterilen on davranışın altısı sözel, dördü sözsüz davranıştır. Hiç gösterilmeyen davranışlarda ise altısı sözsüz, dördü sözel davranıştır.

Matematik Dersi. İlköğretim düzeyindeki matematik dersinde gerçekleştirilen beş saatlik gözlem sonucunda en çok gösterilen on davranış şunlardır:

1. "Öğretmenim derste bana konuşma hakkı vererek benim düşüncelerimi alır" (f=46)
2. "Öğretmenim yanlış bir davranış yaptığımda bana kızgın bir ifadeyle bakar" (f=44)
3. "Öğretmenim yanlış yaptığımda benim ismimi yüksek sesle söyleyerek beni utandırır" (f=34)
4. "Öğretmenim kızdığımda bana kötü ifadeler kullanır" (f=27)
5. "Öğretmenim herhangi bir sorun yaşadığımda benimle ilgilenir" (f=18)
6. "Öğretmenim benim yaptığım yanlışı abartarak başkasına anlatır" (f=17)
7. "Öğretmenim sınıfa girdiğinde sert bir ifade takınır" (f=16)

8. "Öğretmenim sorduğum soruları duymazlıktan gelerek cevap vermez" (f=15)
9. "Öğretmenim derste takıldığım konularda yanıma gelerek yardım eder" (f=12)
10. "Öğretmenimiz derste bizlere öğüt verir" (f=6)

Matematik dersinde gerçekleştirilen beş saatlik gözlem sonucunda hiç gösterilmeyen on davranış ise şöyledir:

1. "Öğretmenimiz bizi eğlendiren ifadeler kullanır"
2. "Öğretmenim sorduğum sorulara güler yüzle cevap verir"
3. "Öğretmenim soruya doğru cevap verdiğimde bana aferin der, övücü sözler söyler"
4. "Öğretmenim beni sevdiğini söyler veya hissettirir"
5. "Öğretmenim ders anlatırken genellikle yüzünde sevecen bir ifade olur"
6. "Öğretmenim yaptığım çalışmalarımı destekleyerek güzel sözler söyler"
7. "Öğretmenim benimle ilgilenerek nasıl olduğumu sorar"
8. "Öğretmenim dersi yumuşak bir ses tonu ile anlatır"
9. "Öğretmenim sıraların arasında dolaşırken başımı okşar veya omuzuma dokunur"
10. "Öğretmenim bana arkadaş gibi yaklaşır"

İlköğretim düzeyinde matematik dersindeki öğretmen yakınlık davranışları ile ilgili gözlem yapılan sınıftaki öğrenci algılarının aritmetik ortalaması beş üzerinden $\bar{X}=2.55$ 'tir. Matematik sınıfındaki öğrenciler öğretmenlerinin öğretmen yakınlık davranışlarını "bazen" gösterdiğini belirtmişlerdir. Gözlem sonucunda öğretmenin olumsuz davranışları daha çok gösterdiği, öğrencilerde korku ve kaygı oluşturduğu gözlenmiştir. Bu da öğrencilerin derse ilgisiz kalmaları ve sıkılmalarıyla dersin verimsiz olmasına neden olduğu sınıfta gerçekleştirilen gözleme dayanarak ifade edilebilir.

Gözlem sonucundaki en çok gösterilen davranışlardan altısı sözel, dördü sözsüz davranıştır.

Sosyal Bilgiler Dersi. İlköğretim düzeyindeki sosyal bilgiler dersinde gerçekleştirilen beş saatlik gözlem sonuçlarına göre en çok gösterilen on davranış şöyledir:

1. "Öğretmenimiz derste bizlere öğüt verir" (f=34)
2. "Öğretmenim yanlış bir davranış yaptığımda bana kızgın bir ifadeyle bakar" (f=23)
3. "Öğretmenim yanlış yaptığımda benim ismimi yüksek sesle söyleyerek beni utandırır" (f=22)
4. "Öğretmenim yaptığım çalışmalarını destekleyerek güzel sözler söyler" (f=16)
5. "Öğretmenim soruya doğru cevap verdiğimde bana aferin der, övücü sözler söyler" (f=15)
6. "Öğretmenim yaptığım doğru bir davranış karşısında beni ödüllendirir" (f=13)
7. "Ders planının bir parçası olmasa bile bizler tarafından başlatılan tartışmaya katılır" (f=12)
8. "Öğretmenim ders anlatırken genellikle yüzünde sevecen bir ifade olur" (f=10)
9. "Öğretmenim derste takıldığım konularda yanıma gelerek yardım eder" (f=9)
10. "Öğretmenim sınıfa girdiğinde sert bir ifade takınır" (f=8)

Sosyal bilgiler dersinde hiç gösterilmeyen on davranış ise şöyledir:

1. "Öğretmenim ödevler, ödevlerin teslim tarihi ve tartışma konuları ile ilgili bizim görüşlerimizi sorar"
2. "Öğretmenim sorduğum sorulara güleryüze cevap verir"
3. "Öğretmenim beni sevdiğini söyler veya hissettirir"
4. "Öğretmenim dersi yumuşak bir ses tonu ile anlatır"
5. "Öğretmenim benimle ilgilenerek nasıl olduğumu sorar"
6. "Öğretmenim onu sevindiren haberleri bizimle paylaşır"
7. "Öğretmenim bana güvenir ve bunu bana davranışlarıyla hissettirir"
8. "Öğretmenim bana arkadaş gibi yaklaşır"
9. "Öğretmenim herhangi bir sorun yaşadığımda benimle ilgilenir"

10. "Öğretmenim beni sınıf arkadaşlarımdan daha az sever"

İlköğretim düzeyinde sosyal bilgiler dersindeki öğretmen yakınlık davranışları ile ilgili gözlem yapılan sınıftaki öğrenci algılarının aritmetik ortalaması $\bar{X}=3.44$ 'tür. Sosyal bilgiler sınıfındaki öğrenciler öğretmenlerinin öğretmen yakınlık davranışlarını "genellikle" gösterdiğini belirtmişlerdir. Sosyal bilgiler dersinde öğretmenin olumlu davranışların yanında olumsuz davranışlarının olduğu da görülmüştür. Öğretmenin davranışlarındaki tutarsızlık sonucunda öğrencilerin öğretmenlerinden çekindikleri gözlenmiştir. Gözlem sonucunda en çok gösterilen on davranıştan beşi sözel beşi sözsüzdür. Hiç gösterilmeyen davranışlardan dördü sözel, altısı sözsüzdür.

Yabancı Dil Dersi. İlköğretim düzeyinde yabancı dil dersinde gerçekleştirilen beş saatlik gözlem sonucuna göre en çok gösterilen on davranış şöyledir:

1. "Öğretmenim derste bana konuşma hakkı vererek benim düşüncelerimi alır" (f=107)
2. "Öğretmenim yanlış bir davranış yaptığımda bana kızgın bir ifadeyle bakar" (f= 33)
3. "Öğretmenim derste takıldığım konularda yanıma gelerek yardım eder" (f= 23)
4. "Öğretmenim konuşurken sınıfa gülümser" (f= 19)
5. "Öğretmenim sorduğum sorulara gülyüzle cevap verir" (f= 17)
6. "Öğretmenim soruya doğru cevap verdiğimde bana aferin der, övücü sözler söyler" (f= 11)
7. "Öğretmenim tek tek öğrencilere gülümser" (f= 9)
8. "Öğretmenim benimle ilgilenerek nasıl olduğumu sorar" (f= 7)
9. "Öğretmenimiz derste bizlere öğüt verir" (f= 6)
10. "Öğretmenim yaptığım doğru bir davranış karşısında beni ödüllendirir" (f= 3)

Yabancı dil dersinde hiç gösterilmeyen on davranış ise şöyledir:

1. "Öğretmenimiz bizi eğlendiren ifadeler kullanır"
2. "Öğretmenim beni sevdiğini söyler veya hissettirir"

3. "Öğretmenim yaptığım çalışmalarını destekleyerek güzel sözler söyler"
4. "Öğretmenim onu sevindiren haberleri bizimle paylaşır"
5. "Öğretmenim bana güvenir ve bunu bana davranışlarıyla hissettirir"
6. "Öğretmenim bana arkadaş gibi yaklaşır"
7. "Öğretmenim beni sınıf arkadaşlarımdan daha az sever"
8. "Öğretmenim sorduğum soruları duymazlıktan gelerek cevap vermez"
9. "Öğretmenim ders anlatırken genellikle yüzünde sevecen bir ifade olur"
10. "Ders planının bir parçası olmasa bile bizler tarafından başlatılan tartışmaya katılır"

İlköğretim düzeyinde yabancı dil dersindeki öğretmen yakınlık davranışları ile ilgili gözlem yapılan sınıftaki öğrenci algılarının aritmetik ortalaması beş üzerinden $\bar{X}=3.41$ 'dir. Yabancı dil dersinde öğrenciler öğretmenlerinin öğretmen yakınlık davranışlarını "genellikle" gösterdiğini belirtmişlerdir. Gözlem sonucunda en çok gösterilen davranışlardan beşi sözel, beşi sözsüzdür. Hiç gösterilmeyen davranışlardan da beşi sözel, beşi sözsüzdür. İlköğretim düzeyindeki yabancı dil dersinde öğretmenin olumlu davranışları çok sayıda sergilemesi sonucunda öğrencilerin derse ilgili oldukları, rahatça kendini ifade ettikleri gözlenmiştir.

b) Ortaöğretim Düzeyinde Öğretmen Yakınlık Davranışları ile İlgili Gözlem Sonuçları

Ortaöğretim düzeyinde öğretmen yakınlık davranışlarıyla ilgili olarak fizik, matematik, coğrafya ve yabancı dil dersleri için her hafta bir saat olmak üzere dört ders için toplam yirmi saatlik gözlem yapılmıştır. Yapılan gözlemler sonucunda elde edilen bilgiler şöyledir:

Fizik Dersi. Ortaöğretim düzeyinde fizik dersinde gerçekleştirilen beş saatlik gözlem sonucunda en çok gösterilen on davranış şöyledir:

1. "Öğretmenim ders anlatırken genellikle yüzünü tahtaya döner"
(f=147)
2. "Öğretmenim sınıfa hitap ederken sıkıcı ve monoton bir ses tonu kullanır" (f=45)
3. "Öğretmenim ders anlatırken genellikle yüzünde sert bir ifade olur"
(f=40)
4. " Öğretmenim bana karşı hoşgörülü davranır" (f=20)
5. "Öğretmenim derste bana konuşma hakkı vererek benim düşüncelerimi alır" (f=18)
6. "Öğretmenim ben konuşurken ilgili ve dikkatli bir şekilde beni dinler"
(f=16)
7. " Öğretmenim bana birey olarak saygı gösterir, gururumu kırıcı davranışlardan kaçınır" (f=12)
8. "Öğretmenim sınıfa hitap ederken gergin bir hal alır" (f=11)
9. "Öğretmenim benimle sert bir ses tonuyla konuşur" (f=10)
10. " Öğretmenim benim yaptığım yanlışları abartarak başkasına anlatır"
(f=5)

Ortaöğretim düzeyinde fizik dersinde gerçekleştirilen gözlem sonucunda hiç gösterilmeyen on davranış ise şöyledir:

1. "Öğretmenimiz bizi eğlendiren ifadeler kullanır"
2. "Öğretmenim soruya doğru cevap verdiğimde beni sever, över ve ödüllendirir"
3. "Öğretmenim yaptığım çalışmalarımı destekleyerek güzel sözler söyler"
4. "Öğretmenim benimle ilgilenerek nasıl olduğumu sorar"
5. "Öğretmenim ödevler, ödevlerin teslim tarihi ve tartışma konuları ile ilgili bizim görüşlerimizi sorar"
6. "Öğretmenim konuşurken sınıfa gülümser"
7. "Öğretmenim bana güvenir ve bunu bana davranışlarıyla hissettirir"
8. "Öğretmenim herhangi bir sorun yaşadığımda benimle ilgilenir"
9. "Öğretmenimiz bizi sevdiğini ve değer verdiğini davranışlarıyla hissettirir"

10. "Öğretmenim derste güçlük çektiğim konularda özel olarak benimle ilgilenir"

Ortaöğretim düzeyinde fizik dersindeki öğretmen yakınlık davranışları ile ilgili gözlem yapılan sınıftaki öğrenci algılarının aritmetik ortalaması beş üzerinden $\bar{X}=3.10$ 'dur. Ortaöğretim düzeyindeki fizik dersinde öğretmenin sert ve otoriter bir tavır takınması sonucunda öğrencilerde iletişim kaygısı olduğu, derse katılmadaki isteksizlikleri gözlenmiştir. Gözlem sonucunda en çok gösterilen davranışlarından biri sözel, dokuzu sözsüzdür. Hiç gösterilmeyen davranışlardan beşi sözel, beşi sözsüzdür.

Matematik Dersi. Ortaöğretim düzeyinde matematik dersinde gerçekleştirilen beş saatlik gözlem sonucunda en çok gösterilen on davranış şöyledir:

1. "Öğretmenim ders anlatırken genellikle yüzünü tahtaya döner(f=149)
2. "Öğretmenimiz sınıfta konuşmak istemeyen öğrencilere bile soru yönelterek konuşmalarını ister" (f=44)
3. "Öğretmenim derste bana konuşma hakkı vererek benim düşüncelerimi alır" (f=39)
4. "Öğretmenim dersi yumuşak bir ses tonu ile anlatır" (f=38)
5. "Öğretmenim soruya doğru cevap verdiğimde beni sever, över ve ödüllendirir" (f=33)
6. "Öğretmenim konuşurken sınıfa gülümser" (f=26)
7. "Öğretmenim sınıfa hitap ederken sıkıcı ve monoton bir ses tonu kullanır" (f=22)
8. "Öğretmenimiz tek tek öğrencilere gülümser" (f=19)
9. "Öğretmenim ben konuşurken ilgili ve dikkatli bir şekilde beni dinler" (f=16)
10. "Öğretmenimiz bizi eğlendiren ifadeler kullanır" (f=16)

Ortaöğretim düzeyinde matematik dersinde hiç gösterilmeyen on davranış ise şöyledir:

1. "Öğretmenim sınıfta benim gururumu kırıcı espriler yapar"
2. "Öğretmenim benim kişilik özelliklerimle alay eder"

3. "Öğretmenim beni notla tehdit eder"
4. "Öğretmenim benimle sert bir ses tonuyla konuşur"
5. "Öğretmenim ders anlatırken genellikle yüzünde sert bir ifade olur"
6. "Öğretmenim bana güvenir ve bunu bana davranışlarıyla hissettirir"
7. "Öğretmenime dersle ilgili soru sorduğumda beni küçümser bir ifadeyle dinler"
8. "Öğretmenim sınıfa hitap ederken gergin bir hal alır"
9. "Öğretmenim herhangi bir sorun yaşadığımda benimle ilgilenir"
10. "Öğretmenim bana kızdığımda aşağılayıcı bir şekilde yüzüme bakar"

Ortaöğretim düzeyinde fizik dersindeki öğretmen yakınlık davranışlarıyla ilgili gözlem yapılan sınıftaki öğrenci algılarının aritmetik ortalaması beş üzerinden $\bar{X}=3.10$ 'dur. Ortaöğretim düzeyindeki matematik dersinde öğretmenin olumlu davranışları sonucunda öğrenciler aktif olarak derse katılmakta ve dersle ilgilerinin uzun sürmesi, öğretmenleriyle kurdukları olumlu iletişim sonucunda dersi zevkli bir şekilde işledikleri gözlenmiştir. Gözlem sonucunda en çok gösterilen on davranışın üçü sözel, yedisi sözsüzdür. Hiç gösterilmeyen davranışlardan üçü sözel, yedisi sözsüzdür.

Coğrafya Dersi. Ortaöğretim düzeyinde coğrafya dersinde gerçekleştirilen beş saatlik gözlem sonucuna göre en çok gösterilen on davranış şöyledir:

1. "Öğretmenim derste bana konuşma hakkı vererek benim düşüncelerimi alır" (f=76)
2. "Öğretmenim ben konuşurken ilgili ve dikkatli bir şekilde beni dinler" (f=54)
3. "Öğretmenim ders anlatırken genellikle yüzünde sert bir ifade olur" (f=42)
4. "Öğretmenim sorduğu soruya doğru cevap verdiğimde beni sever, över ve ödüllendirir" (f=37)
5. "Öğretmenim benimle sert bir ses tonuyla konuşur" (f=33)
6. "Öğretmenimiz sınıfta konuşmak istemeyen öğrencilere bile soru yönelterek konuşmalarını ister" (f=23)
7. "Öğretmenim ders anlatırken genellikle yüzünü tahtaya döner" (f=20)

8. "Öğretmenim sınıfa hitap ederken sıkıcı ve monoton bir ses tonu kullanır" (f=18)
9. "Öğretmenim yanlış yaptığımda benim ismimi yüksek sesle söyleyerek beni utandırır" (f=17)
10. "Öğretmenim ders anlatırken yalnız ön sıralara bakar" (f=17).

Ortaöğretim coğrafya dersinde hiç gösterilmeyen on davranış ise şöyledir:

1. "Öğretmenim bana güvenir ve bunu bana hissettirir"
2. "Öğretmenime dersle ilgili soru sorduğumda beni küçümser bir ifadeyle dinler"
3. "Öğretmenim benim başarılarımı önemsemez ve görmez"
4. "Öğretmenim bana arkadaş gibi yaklaşır"
5. "Öğretmenim bana karşı hoşgörülü davranır"
6. "Öğretmenimin yaptığı tavır ve hareketler bana çok yapay geliyor"
7. "Öğretmenim bana birey olarak saygı gösterir, gururumu kırıcı davranışlardan kaçınır"
8. "Öğretmenim sınıfa hitap ederken gergin bir hal alır"
9. "Öğretmenim yaptığım çalışmalarını destekleyerek güzel sözler söyler"
10. "Öğretmenim dersi yumuşak bir ses tonu ile anlatır"

Ortaöğretim düzeyinde coğrafya dersindeki öğretmen yakınlık davranışlarıyla ilgili gözlem yapılan sınıftaki öğrenci algılarının aritmetik ortalaması beş üzerinden $\bar{X}=3.86$ 'dır. Coğrafya sınıfındaki öğrenciler öğretmenlerinin öğretmen yakınlık davranışlarını "genellikle" gösterdiğini belirtmişlerdir. Gözlem sonucunda en çok gösterilen on davranışın üçü sözel, yedisi sözsüzdür. Hiç gösterilmeyen davranışlardan biri sözel, dokuzu sözsüzdür.

Yabancı Dil Dersi. Ortaöğretim düzeyinde yabancı dil dersinde gerçekleştirilen beş saatlik gözlem sonucuna göre en çok gösterilen on davranış şöyledir:

1. "Öğretmenim derste bana konuşma hakkı vererek benim düşüncelerimi alır" (f=143)
2. "Öğretmenim ben konuşurken ilgili ve dikkatli bir şekilde beni dinler" (F=106)
3. "Öğretmenimiz tek tek öğrencilere gülümser" (f=69)
4. "Öğretmenim konuşurken sınıfa gülümser" (f=63)
5. "Öğretmenim ders anlatırken genellikle yüzünü tahtaya döner" (f=51)
6. "Öğretmenim derste güçlük çektiğim konularda özel olarak benimle ilgilenir" (f=48)
7. "Öğretmenim dersi yumuşak bir ses tonu ile anlatır" (f=43)
8. "Öğretmenim yaptığım doğru bir davranış karşısında beni onayladığını gülümseyerek gösterir" (f=40)
9. "Öğretmenim soruya doğru cevap verdiğimde beni sever, över ve ödüllendirir" (f=37)
11. "Öğretmenim bana arkadaş gibi yaklaşır" (f=18)

Ortaöğretim düzeyinde yabancı dil dersindeki beş saatlik gözlem sonucuna göre hiç gösterilmeyen on davranış şöyledir:

1. "Öğretmenim sınıfta benim gururumu kırıcı espriler yapar"
2. "Öğretmenim yanlış yaptığımda sınıfta benim ismimi yüksek sesle söyleyerek beni utandırır"
3. "Öğretmenim benim kişilik özelliklerimle alay eder"
4. "Öğretmenim beni notla tehdit eder"
5. "Öğretmenim benimle sert bir ses tonuyla konuşur"
6. "Öğretmenim benim yaptığım yanlışı abartarak başkasına anlatır"
7. "Öğretmenim yaptığım çalışmalara yazılı ve sözel önerilerde bulunur"
8. "Öğretmenim ödevler, ödevlerin teslim tarihi ve tartışma konuları ile ilgili bizim görüşlerimizi sorar"
9. "Öğretmenim ders anlatırken genellikle yüzünde sert bir ifade olur"
10. "Öğretmenime dersle ilgili soru sorduğumda beni küçümser bir ifadeyle dinler"

Ortaöğretim düzeyinde yabancı dil dersindeki öğretmen yakınlık davranışları ile ilgili gözlem yapılan sınıftaki öğrenci algılarının aritmetik

ortalaması beş üzerinden $\bar{X}=4.55$ 'dir. Yabancı dil sınıfındaki öğrenciler öğretmenlerinin öğretmen yakınlık davranışlarını "her zaman" gösterdiğini belirtmişlerdir. Gözlem sonucunda en çok gösterilen on davranışın ikisi sözel, sekizi sözsüzdür. Hiç gösterilmeyen davranışlardan yedisi sözel, üçü sözsüz davranıştır.

c) Yükseköğretim Düzeyinde Öğretmen Yakınlık Davranışları ile İlgili Gözlem Sonuçları

Yükseköğretim düzeyinde öğretmen yakınlık davranışlarıyla ilgili olarak fizik, matematik, coğrafya ve yabancı dil dersleri için her hafta bir saat olmak üzere dört ders için toplam yirmi saatlik gözlem yapılmıştır. Yapılan gözlemler sonucunda elde edilen bilgiler şöyledir:

Fizik Dersi. Yükseköğretim düzeyinde fizik dersinde gerçekleştirilen beş saatlik gözlem sonucuna göre en çok gösterilen on davranış şöyledir:

- 1."Öğretim elemanı ders anlatırken sürekli olarak notlarına bakar" (f=147)
2. "Öğretim elemanı bize yakınlık içeren sözcükler kullanır (f=79)
3. "Öğretim elemanı aynı ses tonu ile dersi anlatır" (f=45)
4. "Öğretim elemanı sınıfta dersle ilgili sorduğum sorulara içtenlikle cevap verir" (f=37)
5. "Öğretim elemanı derste bana konuşma hakkı vererek benim düşüncelerimi alır" (f=34)
6. "Öğretim elemanı düz bir yüz ifadesiyle dersi anlatır" (f=34)
7. "Öğretim elemanı derste benimle birebir diyalog kurar" (f=23)
8. "Öğretim elemanı ben konuşurken ilgili ve dikkatli bir şekilde beni dinler" (f=16)
9. "Öğretim elemanı ders anlatırken kaşlarını çatır ve ciddi bir yüz ifadesi takınır" (f=14)
- 10."Öğretim elemanının ders anlatırken gergin bir vücut pozisyonu vardır" (f=10)

Yükseköğretim düzeyinde fizik dersinde hiç gösterilmeyen on davranış ise şöyledir:

1. "Öğretim elemanı ödevler, ödevlerin teslim tarihi ve tartışma konuları ile ilgili bizlerin görüşlerini sorar"
2. "Öğretim elemanı beni adımla çağırır"
3. "Öğretim elemanı yanlış yaptığımda beni kırmadan yanlışlarımı düzeltir"
4. "Öğretim elemanı yanlış yaptığımda beni rencide edici sözler söyler"
5. "Öğretim elemanı yaptığım çalışmalarını destekleyerek beni güdüleyici sözler söyler"
6. "Öğretim elemanı bana güvenir ve bunu bana davranışlarıyla hissettirir"
7. "Öğretim elemanı derse geç gelen öğrenciye elinin tersiyle kapıyı işaret eder"
8. "Öğretim elemanı bana arkadaş gibi yaklaşır"
9. "Öğretim elemanı herhangi bir sorun yaşadığımda benimle ilgilenir"
10. "Öğretim elemanı dersi anlatırken kendimi azarlanmış gibi hissediyorum"

Yükseköğretim düzeyinde fizik dersindeki öğretmen yakınlık davranışları ile ilgili gözlem yapılan sınıftaki öğrenci algılarının aritmetik ortalaması beş üzerinden $\bar{X}=3.46$ 'dır. Fizik sınıfındaki öğrenciler öğretim elemanlarının öğretmen yakınlık davranışlarını "genellikle" gösterdiğini belirtmişlerdir. Gözlem sonucunda en çok gösterilen on davranışın üçü sözel, yedisi sözsüzdür. Hiç gösterilmeyen davranışlardan ise altısı sözel, dördü sözsüzdür.

Matematik Dersi. Yükseköğretim düzeyinde matematik dersinde gerçekleştirilen beş saatlik gözlem sonucuna göre en çok gösterilen on davranış şöyledir:

1. "Öğretim elemanı ders anlatırken sürekli olarak notlarına bakar"
(f=147)

2. "Öğretim elemanı derste bana konuşma hakkı vererek benim düşüncelerimi alır" (f=48)
3. "Öğretim elemanı derste benimle birebir diyalog kurar" (f=42)
4. "Öğretim elemanı sınıfta dersle ilgili sorduğum sorulara içtenlikle cevap bilir" (f=31)
5. "Öğretim elemanı derse dikkatimi ve ilgimi toplayabilmem için farklı ses tonları kullanır" (f=28)
6. "Öğretim elemanı ben konuşurken ilgili ve dikkatli bir şekilde beni dinler" (f=24)
7. "Öğretim elemanı konuşurken sınıfa gülümser" (f=22)
8. "Öğretim elemanı ders anlatırken kaşlarını çatar ve ciddi bir yüz ifadesi takınır" (f=18)
9. "Öğretim elemanımız sınıfta bizimle çeşitli konularla ilgili konuşur" (f=12)
10. "Öğretim elemanı düz bir yüz ifadesiyle dersi anlatır" (f=11)

Yükseköğretim düzeyinde matematik dersinde hiç gösterilmeyen on davranış ise şöyledir:

1. "Öğretim elemanı ödevler, ödevlerin teslim tarihi ve tartışma konuları ile ilgili bizlerin görüşlerini sorar"
2. "Öğretim elemanı bizim derste sıkıldığımızı görmezlikten gelip ders anlatmaya devam eder"
3. "Öğretim elemanı bize yakınlık içeren sözcükler kullanır"
13. "Öğretim elemanı beni adımla çağırır"
14. "Öğretim elemanının ders anlatırken gergin bir vücut pozisyonu vardır"
15. "Öğretim elemanı yanlış yaptığımda beni kırmadan yanlışlarımı düzeltir"
16. "Öğretim elemanı yanlış yaptığımda beni rencide edici sözler söyler"
17. "Öğretim elemanı yaptığım doğru bir davranış sonucunda bana sıcak bir şekilde gülümser"
18. "Öğretim elemanı herhangi bir sorun yaşadığımda benimle ilgilenir"
19. "Öğretim elemanı bize lise öğrencisi gibi davranır"

Yükseköğretim düzeyinde matematik dersindeki öğretmen yakınlık davranışları ile ilgili gözlem yapılan sınıftaki öğrenci algılarının aritmetik ortalaması beş üzerinden $\bar{X}=3.71$ 'dir. Matematik sınıfındaki öğrenciler

öğretim elemanlarının öğretmen yakınlık davranışlarını “genellikle” gösterdiğini belirtmişlerdir. Gözlem sonucunda en çok gösterilen on davranışın üçü sözel, yedisi sözsüzdür. Hiç gösterilmeyen davranışların dördü sözel, altısı sözsüzdür.

Coğrafya Dersi. Yükseköğretim düzeyinde coğrafya dersinde gerçekleştirilen beş saatlik gözlem sonucuna göre en çok gösterilen on davranış şöyledir:

1. “Öğretim elemanı ders anlatırken sürekli olarak notlarına bakar” (f=160)
2. “Öğretim elemanı konuşurken sınıfa gülümser” (f=68)
3. “Öğretim elemanı bize yakınlık içeren sözcükler kullanır” (f=67)
4. “Öğretim elemanı sınıfta bizimle çeşitli konularla ilgili konuşur” (f=40)
5. “Öğretim elemanı derste bana konuşma hakkı vererek benim düşüncelerimi alır” (f=38)
6. “Öğretim elemanı aynı ses tonu ile dersi anlatır” (f=33)
7. “Öğretim elemanı düz bir yüz ifadesiyle dersi anlatır” (f=26)
8. “Öğretim elemanı ben konuşurken ilgili ve dikkatli bir şekilde beni dinler” (f=18)
9. “Öğretim elemanı beni her gördüğünde hal-hatırımı sorar” (f=18)
10. “Öğretim elemanı sınıfta dersle ilgili sorduğum sorulara içtenlikle cevap verir” (f=15)

Yükseköğretim düzeyinde coğrafya dersinde hiç gösterilmeyen on davranış şöyledir:

1. “Öğretim elemanı ödevler, ödevlerin teslim tarihi ve tartışma konuları ile ilgili bizlerin görüşlerini sorar”
2. “Öğretim elemanı bana küçümser bir ifadeyle bakar”
3. “Öğretim elemanı bizim derste sıkıldığımızı görmezlikten gelip ders anlatmaya devam eder.
4. “Öğretim elemanı yanlış yaptığımda beni rencide edici sözler söyler”
5. “Öğretim elemanı yaptığım çalışmalarını destekleyerek beni güdüleyici sözler söyler”

6. "Öğretim elemanı derse geç gelen öğrenciye elinin tersiyle kapıyı işaret eder"
7. "Öğretim elemanı dersi anlatırken kendimi azarlanmış gibi hissediyorum"
8. "Öğretim elemanı bize lise öğrencisi gibi davranır"
9. "Öğretim elemanı derse zorunlu olarak girdiğini belirten sınırlı davranışlarda bulunur"
10. "Öğretim elemanı ders sırasında bizler arasında ayırım yapar"

Yükseköğretim düzeyinde coğrafya dersindeki öğretmen yakınlık davranışları ile ilgili gözlem yapılan sınıftaki öğrenci algılarının aritmetik ortalaması beş üzerinden $\bar{X}=4.05$ 'dir. Coğrafya sınıfındaki öğrenciler öğretim elemanlarının öğretmen yakınlık davranışlarını "genellikle" gösterdiğini belirtmişlerdir. Gözlem sonucunda en çok gösterilen on davranışın dördü sözel, altısı sözsüzdür. Hiçbir zaman gösterilmeyen davranışlardan dördü sözel, altısı sözsüzdür.

Yabancı Dil Dersi. Yükseköğretim düzeyinde yabancı dil dersinde gerçekleştirilen beş saatlik gözlem sonucuna göre en çok gösterilen on davranış şöyledir:

1. "Öğretim elemanı ders anlatırken sürekli olarak notlarına bakar" (f=145)
2. "Öğretim elemanı aynı ses tonu ile dersi anlatır" (f=45)
3. "Öğretim elemanı sınıfta dersle ilgili sorduğum sorulara içtenlikle cevap verir" (f=37)
4. "Öğretim elemanı derste bana konuşma hakkı vererek benim düşüncelerimi alır" (f=34)
5. "Öğretim elemanı düz bir yüz ifadesiyle dersi anlatır" (f=34)
6. "Öğretim elemanı birebir benimle diyalog kurar" (f=23)
7. "Öğretim elemanı bizim derste sıkıldığımızı görmezlikten gelip ders anlatmaya devam eder" (f=19)
8. "Öğretim ders anlatırken kaşlarını çatar ve ciddi bir yüz ifadesi takınır" (f=14)

9. "Öğretim elemanının ders anlatırken gergin bir vücut pozisyonu vardır" (f=10)

10. "Öğretim elemanı yanlış yaptığımda beni kırmadan yanlışlarımı düzeltir" (f=9)

Yükseköğretim düzeyinde gözlem yapılan yabancı dil sınıfında hiç gösterilmeyen on davranış şöyledir:

1. "Öğretim elemanı ödevler, ödevlerin teslim tarihi ve tartışma konuları ile ilgili bizlerin görüşlerini sorar"
2. "Öğretim elemanımız sınıfta bizimle çeşitli konularla ilgili konuşur"
3. "Öğretim elemanı bize yakınlık içeren sözcükler kullanır"
4. "Öğretim elemanı yaptığım çalışmalarını destekleyerek beni güdüleyici sözler söyler"
5. Öğretim elemanı derse geç gelen öğrenciye elinin tersiyle kapıyı işaret eder"
6. "Öğretim elemanı bana arkadaş gibi yaklaşır"
7. "Öğretim elemanı ders anlatırken kendimi azarlanmış gibi hissediyorum"
8. "Öğretim elemanı derse zorunlu olarak girdiğini belirten sinirli davranışlarda bulunur"
9. "Öğretim elemanı bize lise öğrencisi gibi davranır"
10. "Öğretim elemanı ders sırasında bizler arasında ayırım yapar"

Yükseköğretim düzeyinde yabancı dil dersindeki öğretmen yakınlık davranışları ile ilgili gözlem yapılan sınıftaki öğrenci algılarının aritmetik ortalaması beş üzerinden $\bar{X}=3.49$ 'dur. Yabancı dil sınıfındaki öğrenciler öğretim elemanlarının öğretmen yakınlık davranışlarını "genellikle" gösterdiklerini belirtmişlerdir. Gözlem sonucunda en çok gösterilen on davranışın üçü sözel, yedisi sözsüzdür. Hiç gösterilmeyen davranışlardan dördü sözel, altısı sözsüzdür.

BÖLÜM V

ÖZET, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmanın özetine, istatistiksel çözümler sonucu elde edilen bulguların ilgili literatürdeki araştırma sonuçlarıyla karşılaştırılmasına dayalı olarak yapılan ayrıntılı tartışmalara ve bu doğrultuda gelecekte yapılabilecek araştırmalar için geliştirilen önerilere yer verilmiştir.

Özet

Bu araştırmayla ülkemizde ilköğretim-ortaöğretim ve yükseköğretim düzeyindeki öğretmen yakınlık davranışlarının gösterilme düzeyi, alanlara(fen, fizik, matematik, sosyal bilgiler, coğrafya, yabancı dil) ve bazı değişkenlere göre farklılık olup olmadığı ve bu yakınlık davranışlarının öğrencilerin başarıları, tutumları ve güdülenme düzeyleri üzerindeki etkisi incelenmiştir.

Araştırmanın çalışma kümesini 1820 öğrenci(638 ilköğretim, 611 ortaöğretim, 571 yükseköğretim) oluşturmuştur. Öğrencilere üç ayrı öğretim düzeyi için geliştirilen öğretmen yakınlık davranışları ölçeği, derse yönelik tutumlarını belirlemek üzere tutum ölçeği ve güdülenme düzeylerini belirlemek üzere güdü ölçeği uygulanmıştır.

Elde edilen bilgilerin istatistiksel çözümlerinde f(frekans), aritmetik ortalama, tek faktörlü varyans analizi, korelasyon, regresyon ve t testi kullanılmıştır.

İlköğretim, ortaöğretim öğretmenleri ve yükseköğretimdeki öğretim elemanlarının yakınlık davranışlarını orta düzeyde gösterdikleri, öğretmen yakınlık davranışlarının sözel derslerde sayısal derslere göre öğrenciler tarafından daha çok algılandığı, öğretmen yakınlık davranışlarının üç öğretim düzeyinde de başarı ile düşük, tutum ve güdülenmeyle orta düzeyde ilişki

gösterdiği, öğretmen yakınlığının üç öğretim düzeyinde de tutum ve güdüyü yordadığı, öğretmen yakınlığının öğrenci cinsiyetine, sınıf mevcuduna, öğretmenin cinsiyetine, öğretmenin yaşına, ünvanına, mezun olduğu okula, pedagojik formasyonuna, iletişim dersi alıp almadığına göre farklılıklar gösterdiği belirlenmiştir.

Tartışma

İlköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim düzeyinde başarı ile öğretmen yakınlığı arasında düşük düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. Tutum ile yakınlık arasında ve güdü ile yakınlık arasında ise orta düzeyde pozitif ve anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmüştür. Bir çok araştırmacı öğretmenin sözel ve sözsüz yakınlık davranışları ile ilgili öğrenci algılarının öğrencinin güdülenmesiyle pozitif ilişki gösterdiğini bulmuşlardır(Christophel, 1990; Neuliep, 1997; Myers ve diğerleri, 1998; Talbert ve Beran, 1999). Tüm bu sonuçlar ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim düzeyinde öğretmen yakınlık davranışlarının bilişsel düzeyde öğrenme çıktılarıyla ilişkisinin zayıf olduğu fakat duyuşsal düzeydeki öğrenme çıktılarıyla ilişkisinin orta düzeyde olduğu sonucundan yola çıkarak öğretmen yakınlığının öğrencinin duyuşsal düzeydeki öğrenmeleri üzerinde etkili olduğunu söylemek olanaklıdır. Yükseköğretim düzeyinde yakınlık ile tutum arasında düşük düzeyde bir ilişki çıkmıştır. Ortaya çıkan bu sonuca göre yükseköğretim düzeyindeki öğrenciler bir meslek sahibi olacaklarının bilinciyle derse yönelik tutumları düşük de olsa kendilerini gelecekle için güdüleyebildikleri ifade edilebilir. Örneğin yapılan pek çok çalışma öğretmenlerin sözel ve sözsüz yakınlık davranışları ile başarı arasında ilişki olduğunu göstermektedir(Neuliep, 1997; Christophel, 1990; Myers ve diğerleri, 1998; Talbert ve Beran, 1999). Oysa ki, Türk kültüründe üç öğretim düzeyinde de yakınlık ile başarı arasında düşük düzeyde bir ilişki bulunmuştur. Yabancı literatürde öğretmen yakınlığı ile ilgili araştırmalarda, araştırmaya katılan öğrencilere dersteki başarıları hakkında düşünceleri sorulmuştur. Öğrencilere bir başarı testi uygulanmamış veya ilgili dersin hocasının belirlediği başarı notları kullanılmamıştır. Yani bu çalışmada öğrenci başarısını belirlemede kullanılan yaklaşıma göre yabancı literatürde öğrenci

başarısını belirlemede kullanılan yaklaşımın daha az objektif olduğu söylenebilir. Aradaki fark bu nedenden kaynaklanmış olabilir.

Christophel(1990)'ın öğretmen yakınlık davranışları ile öğrenci güdülenmesi ve öğrenme arasındaki ilişkiyi araştırdığı çalışmasının sonuçlarına göre yüksek düzeyde öğretmen yakınlık davranışları gösteren öğretmenlerin öğrencilerinin de güdülenme düzeylerinin yüksek olduğu görülmüştür.

Öğretmen yakınlık davranışlarının öğrencilerin başarıları, derse yönelik tutumu ve derse yönelik güdülenme düzeyinin önemli bir yordayıcısı olup olmadığı araştırılmıştır. Yapılan çözümleme sonuçlarına göre korelasyon sonuçlarına paralel bir sonuç çıkmıştır. İlköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim düzeyinde öğretmen yakınlığı, öğrencinin bilişsel düzeyde öğrenme çıktıları üzerinde düşük düzeyde yordayıcı bir etkiye sahipken, duyuşsal düzeyde öğrenme çıktıları üzerinde orta düzeyde bir etkiye sahip olduğu görülmektedir. Bu sonuçlardan yola çıkarak öğretmen yakınlığı arttıkça duyuşsal ürünlerin(derse yönelik tutum ve güdülenme)de artacağını ifade etmek mümkündür.

Neuliep(1997) yaptığı çalışmada öğretmen yakınlığı ile öğrenme arasındaki regresyon sonucunu $R=0.60$; $R^2=0.36$ olarak bulmuştur. Bu araştırmada başarı-yakınlık arasındaki regresyon sonucu Neuliep'in çalışmasının sonucundan daha düşük çıkmıştır. Belki bunun nedeni Neuliep'in çalışmasındaki başarıyı belirlemedeki yaklaşımın(öğrenci görüşlerini almış)farklılığıdır. Bu çalışmada başarı belirlemek için ders öğretmenlerinin öğrencilere vermiş oldukları başarı notları kullanılmıştır. Aradaki fark bu nedenden kaynaklanabilir.

İlköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretimdeki öğretmenlerin öğretmen yakınlık davranışlarını gösterme düzeyleri incelendiğinde, her üç öğretim düzeyinde de bu davranışların orta düzeyde gösterildiği görülmüştür. Yapılan pek çok çalışma da öğrenciler öğretim elemanlarını genelde orta düzeyde değerlendirmişlerdir(Açıkgöz, 1990; Kurt ve Kurt, 1999).

İlköğretim kurumlarında görev yapan öğretmenler yakınlık davranışlarının %65'ini göstermektedirler. İlköğretimdeki öğretmenlerin sözel yakınlık davranışlarını gösterme düzeyi %63.4 iken, sözsüz yakınlık davranışlarını gösterme düzeyi %67.4'tür. Öğretmenler söz konusu yakınlık

davranışlarını orta düzeyde göstermektedirler. İlköğretimde sözsüz yakınlık davranışlarının gösterilme düzeyi sözel yakınlık davranışlarının gösterilme düzeyine göre daha çöktür. İlköğretim düzeyinde yakınlık davranışlarından en çok gösterilenler, 9(Öğretmenim yanlış yaptığımda benim ismimi yüksek sesle söyleyerek beni utandırmaz), 10(Öğretmenim kızdığımda bana kötü ifadeler kullanmaz), 15(Öğretmenim benim yaptığım yanlış abartarak başkasına anlatmaz), 29(Öğretmenim sınıfa girdiğinde sert bir ifade takınmaz) ve 31.(Öğretmenim sorduğum soruları duymazlıktan gelmez ve cevap verir) maddelerdeki davranışlardır. Bu maddelerdeki davranışlarla öğrencilerin karşılaşmaması öğrenciler lehine sevindirici bir durumdur. Bu araştırmada ilköğretim düzeyinde anketi cevaplayan ilköğretim yedinci sınıf öğrencileridir. Özellikle 9, 10 ve 15. maddeler ergenlik dönemine giren öğrenciler için çok önemlidir. Bu maddelerdeki davranışlarla öğrencilerin karşılaşmaması onların benlik gelişimine olumlu yönde katkı getirir. Çünkü öğretmenlerin çocukla olan ilişkileri onun kendini değerli bir varlık olarak görmesini, kendine güvenmesini ve kendi benliğini kabul etmesini sağlayabilir veya sağlayamayacak biçimde olabilir(Kılıççı, 1989, s.22).

İlköğretim düzeyinde öğretmen yakınlık davranışları ölçeğindeki 29 ve 31. maddelerdeki davranışlarla öğrencilerin karşılaşmaması da öğrenciler lehine olumlu bir durumdur. Böylece öğrenciler öğretmenlerinin yaklaşımından ve olumlu yüz ifadesinden aldıkları cesaretle gereksinim duyduklarında onunla çekinmeden daha rahat ve daha çok iletişime girerek kendilerini ifade edebilirler. Bu da öğrencinin derse yönelik tutumu ve güdülenmesi üzerinde olumlu etki yapabilir.

Ortaöğretim kurumlarında görev yapan öğretmenler yakınlık davranışlarının %67'sini göstermektedirler. Ortaöğretimdeki öğretmenlerin sözel yakınlık davranışlarını gösterme düzeyi %63 iken, sözsüz davranışları gösterme düzeyi %71'dir. İlköğretim düzeyinde olduğu gibi ortaöğretim düzeyinde de sözsüz yakınlık davranışlarının gösterilme düzeyi sözel yakınlık davranışlarının gösterilme düzeyinden daha çöktür. Ortaöğretim düzeyindeki öğretmenlerin öğrencileriyle iletişimlerinde sözsüz mesajları daha çok kullandıkları ifade edilebilir. Ortaöğretim düzeyinde en çok gösterilen davranışlar 3(Öğretmenim sınıfta benim gururumu kırıcı espriler yapmaz), 5(Öğretmenim yanlış yaptığımda benim ismimi yüksek sesle söyleyerek beni

utandırmaz), 8(Öğretmenim benim kişilik özelliklerimle alay etmez), 11(Öğretmenim beni notla tehdit etmez), 13(Öğretmenim benimle sert bir ses tonuyla konuşmaz), 15(Öğretmenim benim yaptığım yanlış abartarak başkasına anlatmaz), 25(Öğretmenim ders anlatırken genellikle yüzünü tahtaya dönmez), 28(Öğretmenime dersle ilgili soru sorduğumda beni küçümser bir ifadeyle dinlemez), 29(Öğretmenim benim başarılarımı önemser ve görür), 38(Öğretmenim ben konuşurken beni dinler) ve 41.(Öğretmenim ders anlatırken yalnız ön sıralara bakmaz) maddelerdeki davranışlardır. Bu davranışlardan özellikle 3, 5, 8, 13, 15 ve 28. maddelerdeki davranışlarla öğrencilerin karşılaşmamaları oldukça olumlu bir durumdur. Çünkü bunun tersinin olması durumunda ergenlik çağındaki lise ikinci sınıf öğrencilerinin benlik gelişimi ve kişilikleri olumsuz yönde etkilenebilir.

Benliğin gelişmesinde kişilerarası ilişkilerin büyük bir önemi vardır. Çevremizdeki insanların(öğretmen, anne, baba, arkadaşların) bize karşı tepkileri benliğin muhtevasını çok etkiler. Bizim için önemli kişilerin bizi beğenip beğenmemeleri, bizimle övünmeleri ya da bizden utanmaları, bu kişilerin hakkımızda söyledikleri şeyler benliğin alacağı şekli etkiler(Baymur, 1989, s.269).

Ortaöğretim düzeyinde öğretmen yakınlık davranışları ölçeğindeki 10(Öğretmenim ben hasta olduğumda eve telefon açıp geçmiş olsun der) ve 32.(Öğretmenimiz bizler oyun oynarken yanımıza gelerek oyuna katılır) maddelerdeki davranışları ortaöğretim kurumlarındaki öğretmenlerin "hiçbir zaman" göstermedikleri belirlenmiştir. Sonuç olarak, ortaöğretim düzeyinde öğretmen yakınlık davranışlarının gösterilme düzeyine paralel bir sonuç da Kurt ve Kurt(1999)'un çalışmalarında ortaya çıkmıştır. Ortaöğretim düzeyinde yaptıkları çalışmada öğretmenlerin öğretmen yakınlık davranışlarını orta düzeyde gösterdiklerini belirlemişlerdir.

Yükseköğretim kurumlarında görev yapan öğretim elemanları yakınlık davranışlarının %66'sını göstermektedirler. Yükseköğretimde görevli öğretim elemanlarının sözel yakınlık davranışlarını gösterme düzeyleri %58 iken, sözsüz yakınlık davranışlarını gösterme düzeyi %46'dır. Görüldüğü gibi öğretim elemanları öğrencileri ile iletişimlerinde sözel yakınlık davranışlarını, sözsüz yakınlık davranışlarına daha çok kullanmaktadırlar. Yükseköğretim düzeyinde en çok gösterilen davranışlar 10(Öğretim elemanı yanlış

yaptığımda beni rencide edici sözler söylemez), 13(Öğretim elemanı yanlış bir davranışta bulunduğumda benimle alaycı bir tarzda konuşmaz), 22(Öğretim elemanı derse geç gelen öğrenciye elinin tersiyle kapıyı işaret etmez), 27(Öğretim elemanı ders anlatırken kendimi azarlanmış gibi hissetmiyorum), 28(Öğretim elemanı derse zorunlu olarak girdiğini belirten sınırlı davranışlarda bulunmaz), 30(Öğretim elemanı ders sırasında bizler arasında ayırım yapmaz), 32(Öğretim elemanı ders anlatırken genellikle oturmaz hareketlidir), 39(Öğretim elemanı sorduğum soruları duymazlıktan gelmez ve geçiştirmez), 42(Öğretim elemanı ders anlatırken somurtmaz) ve 43.(Öğretim elemanı bana küçümser bir ifadeyle bakmaz) maddelerdeki davranışlardır.

10 ve 13. maddelerle öğrencilerin karşılaşmalarını sevindirici bir durumdur. Çünkü bu davranışlar doğrudan öğrencinin kişiliğini hedef alabilecek, onu yaralayabilecek davranışlardır. Öğrencilerin bu davranışlarla karşılaşmalarını, öğretim elemanlarının öğrencilere bir birey olarak saygı duyduğunu ve değer verdiğini göstermektedir.

22. maddedeki davranışın "her zaman" olumlu bir şekilde öğretim elemanlarınca gösterilmesi öğretim elemanlarının öğrencilere karşı hoşgörülü olduğunu gösterebilir. Bu da öğrenci ve öğretim elemanı arasındaki ilişkilerin sağlıklı bir şekilde yürütülmesinde olumlu bir sonuçtur.

30. maddedeki davranışın gösterilme düzeyinin "her zaman" olumlu olarak sonuçlanması öğretim elemanının demokratik bir tutum içinde olduğunu göstermektedir. Öğrencilere eşit davranma önemlidir. Öğrenciler arasında ayırım yapılmaması öğrenciler arasındaki değer dengesinin sağlanması için son derece yararlıdır. Öğrenciler arasında ayırım yapılması, eşit davranılmaması sonucunda öğrenciler arasında birbirlerine karşı ve öğretim elemanına karşı olumsuz duyguların oluşmasına neden olabilir. Bu da gerek derse yönelik tutuma gerekse öğrencinin güdülenmesine zarar verebilir. Öğrenciler arasında ayırım yapılmaması ile ilgili paralel bir bulguya Birol(1996)'un çalışmasında rastlanmıştır. Birol(1996)'un yaptığı araştırmada öğretim elemanlarının "herkese eşit ölçüde davranır" davranışını orta düzeyde gösterdiklerini belirtmiştir.

43. maddenin gösterilme düzeyinin "her zaman" olumlu olması da sevindiricidir. Öğretim elemanlarının öğrencilerini küçümsememeleri, onları bir birey olarak kabul ettiklerini ve saygı gösterdiklerini ifade eder. Ayrıca bu

durum sınıftaki öğrenme-öğretme sürecinde öğretim elemanı otoritesine dayalı bir anlayışın da yavaş yavaş aşıldığını göstermektedir.

Yükseköğretim düzeyinde öğretmen yakınlık davranışları ölçeğinde 7. maddedeki(Öğretim elemanı beni adıyla çağırır) davranışı öğretim elemanlarının “hiçbir zaman” göstermedikleri belirtilmiştir. Bu maddeyi öğretim elemanlarının göstermemesinin nedeni sınıfların kalabalık olması olabilir.

İlköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim düzeyinde öğretmen yakınlık davranışlarına ilişkin dersler arasında anlamlı farklılıklar bulunmuştur.

İlköğretim düzeyinde en çok yakınlık davranışları sırasıyla sosyal bilgiler, yabancı dil, fen ve matematik derslerinde gösterilmektedir. Yani sözel derslerin özelliği gereği öğretmen öğrencileri ile daha çok yüz yüze iletişim kurmakta ve bunun sonucunda da yakınlık davranışları bu derslerde sayısal derslere göre daha çok gösterilmekte olabilir. Sayısal derslerde öğretmenler bu derslerin özelliği gereği daha sınırlı olarak öğrenciyle yüz yüze iletişim kurmakta ve daha az yakınlık davranışı göstermekte olabilirler.

Ortaöğretim ve yükseköğretim düzeyinde en çok yakınlık davranışları sırasıyla coğrafya, yabancı dil, matematik ve fizik derslerinde gösterilmektedir. İlköğretim düzeyinde olduğu gibi sözel derslerde sayısal derslerden daha çok yakınlık davranışı gösterilebilir. İlköğretim düzeyinde olduğu gibi ortaöğretim ve yükseköğretim düzeyinde de sözel ve sayısal derslerin özelliğinden dolayı bu farklılıklar olabilir.

İlköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim düzeyinde kız öğrenciler öğretmenlerinin davranışlarını kendilerine daha yakın olarak algılamışlardır.

Açıkgöz(1990) tarafından yapılan çalışmada da öğrencilerin öğretim elemanlarını değerlendirmelerinin sonucunda öğrenci cinsiyetine göre önemli farklılıklar bulunmuştur. İlköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim düzeyinde öğretmen yakınlık davranışları ölçeğine katılan kız öğrencilerin öğretmenlerinin yakınlık davranışlarına karşı erkek öğrencilere göre daha duyarlı olduğu ifade edilebilir.

İlköğretim düzeyinde öğretmen yakınlık davranışları ile öğretmenin cinsiyetine yönelik öğrenci algıları arasında anlamlı bir farklılık çıkmazken ortaöğretim ve yükseköğretim düzeyinde öğrencilerin öğretmen yakınlık davranışları ile ilgili algıları öğretmenlerin cinsiyetine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Gerek ortaöğretim gerekse yükseköğretimdeki öğrenciler

kadın öğretmenlerini erkek öğretmenlerine göre kendilerine daha yakın olarak algılamaktadırlar.

Mcdowell(1993) ve Pektaş(1988)'in çalışmasında, öğretmenlerin cinsiyetlerine göre farklılık bulmuştur. Kadın öğretmenler erkek öğretmenlere göre daha informal, dostça, öğrencilere daha açık(saydam) davranmaktadırlar.

Öğretmen yakınlık davranışlarına ilişkin öğrenci algıları arasında öğretmenin pedagojik formasyon alıp almamasına göre farklılığa bakılmıştır. İlköğretim ve ortaöğretim düzeyinde öğretmenlerin pedagojik formasyon almaları zorunlu olduğu için bu düzeylerde böyle bir karşılaştırmaya gidilmemiştir. Yükseköğretim düzeyinde ise öğrenciler pedagojik formasyon alan öğretim elemanlarını almayan öğretim elemanlarına göre kendilerine daha yakın olarak algılamışlardır. Bu da öğretmen-öğrenci iletişimde pedagojik formasyonun önemini ortaya koymaktadır.

Mahiroğlu(1994)'nun araştırmasının sonucunda da öğretmenlik formasyonu alan öğretim elemanları ile öğretmenlik formasyonu almayan öğretim elemanları arasında öğretmenlik formasyonu alan öğretim elemanları lehine 0.05 düzeyinde anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır.

Yukarıdaki sonuçların Mahiroğlu'nun çalışmasındaki sonuçlarla paralel olduğu ifade edilebilir.

Öğretmen yakınlık davranışlarına ilişkin öğrenci algıları arasında öğretmenin iletişim dersi alıp almamasına göre farklılığa bakılmıştır. İlköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim düzeyinde iletişim dersi alan öğretmenleri öğrenciler kendilerine daha yakın olarak algılamışlardır. İletişim dersi alan öğretmenlerin öğrencileri ile iletişimlerinde daha yakın davrandıkları ifade edilebilir. Bu durumda öğrencinin derse yönelik güdülenmesini ve tutumunu olumlu yönde etkileyebilir. Bu çalışmayla benzer bulgulara Nussbaum ve Scott(1979)'un çalışmasında da bulunmuştur. Onlar tarafından yapılan araştırma sonucunda iletişim dersi alan öğretmenlerin öğrenme-öğretme süreçlerinde daha başarılı oldukları sonucuna ulaşmışlardır.

Öğretmen yakınlık davranışlarına yönelik öğrenci algıları arasında, sınıf mevcuduna göre farklılıklar incelenmiştir. İnceleme sonucunda ilköğretim düzeyinde anlamlı farklılıklar bulunamamıştır. Ortaöğretim ve yükseköğretim düzeyinde ise az olan sınıf mevcudları lehine anlamlı farklılıklar bulunmuştur.

Kalabalık sınıflardaki öğrenciler öğretmenlerinin öğretmen yakınlık davranışlarını daha az gösterdiklerini belirtmişlerdir. Sınıfların kalabalık olması sonucunda belki öğretmenler öğrencileriyle fazla yakınlaşmamaktadırlar. Kalabalık sınıfların öğrenciler üzerindeki olumsuz etkileri olduğu açıktır.

Kalabalık sınıflar, salonlar öğrenmeyi kesinlikle engeller. Bu gibi ortamlarda bulunma insanda stres ve kaygıya yol açar(Ergin, 1995, s.182).

Pektaş(1988)'in çalışmasında da sınıflardaki öğrenci sayıları arttıkça sözsüz öğretmen davranışlarının öğretime olan olumlu yöndeki etkileri azalmış, öğrenci sayıları azaldıkça sözsüz öğretmen davranışlarının öğretime olumlu etkileri artmıştır.

Deryakulu(1992) ve Çakmak(1995)'in çalışmalarında da benzer bulgulara rastlanmıştır. Öğretmen-öğrenci iletişimde, sınıf mevcutlarının kalabalık olmasından kaynaklanan olumsuzluklar olduğunu ortaya koymuşlardır.

Sonuç olarak sınıf mevcutlarının azaltılmasını sağlayıcı önlemlerin alınması öğretmen-öğrenci yakınlığı için yararlı olacaktır.

İlköğretim, ortaöğretim düzeyindeki öğrenciler 20-30 ve 31-40 yaş grubundaki öğretmenleri kendilerine daha yakın bulduklarını ifade ederken, yükseköğretim düzeyindeki öğrenciler 41-50 yaş grubundaki öğretim elemanlarını kendilerine daha yakın olarak algılamışlardır. Öğretmenin yaşı konusundaki bulgular ilginç çıkmıştır. Bu konuda daha derinlemesine incelemeler yapılarak bu araştırmada çıkan sonuçların nedenleri ortaya konabilir.

Yükseköğretim düzeyinde doçent ünvanına sahip öğretim elemanlarını öğrenciler kendilerine daha yakın olarak algılamak profesör ünvanına sahip öğretim elemanlarını kendilerine daha az yakın olarak algılamaktadırlar. Araştırmada öğretim elemanları sayıları eşit olmadığı için(Okutman ve Öğretim Görevlisi: 5, Yrd.Doç.Dr.:5, Doçent Dr.:1, Prof Dr.:1) çıkan sonuç bu nedenden kaynaklanabilir.

İlköğretim ve ortaöğretim düzeyinde 6-10 yıl görev yapan öğretmenleri öğrenciler kendilerine daha yakın olarak algılamak 11-15 yıl görev yapan öğretmenleri kendilerine daha az yakın olarak algılamışlardır. Yükseköğretim düzeyinde ise 1-5 yıl arasında görev yapan öğretim elemanlarını öğrenciler kendilerine daha yakın olarak algılamak 16 ve üzeri görev yapan öğretim

elemanlarını kendilerine daha az yakın olarak algılamaktadırlar. Çıkan sonuçlar ilginçtir, bu konuda derinlemesine araştırma yapılarak olası nedenler ortaya konabilir.

Öğretmenin mezun olduğu okul açısından ilköğretim düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmezken, ortaöğretim ve yükseköğretim düzeyinde eğitim fakültesinden mezun olan öğretmenleri öğrenciler kendilerine daha yakın olarak algılamışlardır. Bu da eğitim fakültesinin önemini ve eğitim fakültesinde geçirilen yaşantıların öğretmen-öğrenci iletişimi açısından önemini ortaya koymaktadır.

İlköğretim düzeyindeki gözlenen derslerde en çok gözlenen davranışların başında "Öğretmenim derste bana konuşma hakkı vererek benim düşüncelerimi alır" davranışı gelmektedir.

Yukarıdaki davranışın sık sık gerçekleşmesi öğrenciler için son derece yararlıdır. Çünkü sınıf içerisinde öğrencilere sık sık konuşma hakkı tanınarak, onların deneyim kazanmalarına, kendilerine olan güvenlerini geliştirmelerine yardımcı olunabilir. Başlangıçta, konuşurken gerilim içinde olan öğrencilerin deneyim kazandıkça kendilerine olan güvenlerinin pekiştiği ve konuşmaya katılmada ısrarlı oldukları gözlenmiştir(Ergin, 1995, s.151).

İlköğretim düzeyinde gözlenen tüm derslerde en çok gösterilen davranışlar incelendiğinde, sözel ve sözsüz davranışlar yaklaşık olarak eşit sayıda gösterildiği gözlenmiştir.

Ortaöğretim düzeyindeki gözlenen derslerde en çok gözlenen davranışların başında "Öğretmenim ders anlatırken genellikle yüzünü tahtaya döner" davranışı gelmektedir. Ortaöğretim düzeyinde gözlenen tüm derslerde en çok gösterilen davranışlar incelendiğinde, sözsüz davranışların daha çok gösterildiği gözlenmiştir.

Yükseköğretim düzeyindeki gözlenen derslerde en çok gözlenen davranışların başında "Öğretim elemanı ders anlatırken sürekli olarak notlarına bakar" davranışı gelmektedir. Yükseköğretim düzeyinde gözlenen tüm derslerde en çok gösterilen davranışlar incelendiğinde, sözsüz davranışların daha çok gösterildiği gözlenmiştir.

Sonuç

Araştırmayla elde edilen başlıca sonuçlar şunlardır:

- Öğretmen yakınlık davranışlarının öğretmenlerce gösterilme düzeyi, ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim kademelerinde orta düzeydedir.
- İlköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim kademelerinde öğretmen yakınlık davranışlarının sözel derslerde sayısal derslere göre öğrencilerce daha çok algılanmaktadır.
- Öğretmen yakınlık davranışları her üç öğretim kademesinde de başarı ile düşük, tutum ve güdülenme ile orta düzeyde ilişki göstermektedir.
- Öğretmen yakınlık davranışları her üç kademe de başarıyı yordamada düşük, tutum ve güdülenmeyi yordamada orta düzeyde etkilidir.
- İlköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim düzeyinde öğretmenler kız öğrencilerce daha yakın olarak algılanmaktadır.
- Öğrenci görüşleri arasında öğretmen yakınlık davranışları ile öğretmenin cinsiyetine göre ilköğretim düzeyinde anlamlı bir farklılığa rastlanmazken, ortaöğretim ve yükseköğretim düzeyinde kadın öğretmenler anlamlı bir biçimde daha yakın olarak algılanmaktadırlar.
- Öğrenci görüşleri arasında öğretmen yakınlık davranışları ile öğretmenin pedagojik formasyonu alıp almamasına göre yükseköğretim düzeyinde (ilköğretim ve ortaöğretimde pedagojik formasyon zorunlu olduğu için bu düzeylerde çözümleme yapılmamıştır) pedagojik formasyon alan öğretim elemanları anlamlı bir biçimde öğrencilerce daha yakın olarak algılanmaktadırlar.
- Her üç öğretim düzeyinde de iletişim dersi alan öğretmenler öğrencilerce kendilerine daha yakın olarak algılanmışlardır.
- İlköğretim düzeyindeki öğrencilerin öğretmen yakınlık davranışları ile ilgili algılarının üzerinde sınıf mevcudunun anlamlı bir etkisi olmadığı görülürken, ortaöğretim ve yükseköğretim düzeyinde sınıf

mevcudu az olan öğrencilerin öğretmen yakınlık davranışlarına ilişkin algıları sınıf mevcudu çok olan öğrencilere göre daha olumludur.

- İlköğretim ve ortaöğretim düzeyinde öğretmen yakınlık davranışları ile ilgili öğrenci algılarına göre en yüksek yakınlık gösteren öğretmen yaş grubu 31-40'dır. Yükseköğretim düzeyinde ise 41-50 yaş grubu öğretim elemanlarının davranışları öğrencilerce daha yakın olarak algılanmışlardır.
- Yükseköğretim düzeyinde öğretim elemanının yakınlık davranışlarına yönelik öğrenci algıları arasında öğretim elemanının ünvanına göre farklılıklar incelendiğinde, doçent ünvanı olan öğretim elemanlarını öğrenciler kendilerine daha yakın olarak algılamışlardır.
- İlköğretim ve ortaöğretim düzeyinde 6-10 yıl kıdeme sahip öğretmenler öğrencilerce kendilerine daha yakın olarak algılanırken, yükseköğretim düzeyinde 1-5 yıl kıdeme sahip öğretim elemanlarının davranışları öğrencilerce daha yakın olarak algılanmıştır.
- İlköğretim düzeyinde öğrencilerin öğretmen yakınlık davranışları ile ilgili algılarının öğretmenin mezun olduğu okula göre farklılık bulunamamıştır. Ortaöğretim ve yükseköğretim düzeyinde ise öğrenciler eğitim fakültesinden mezun olan öğretmenleri kendilerine daha yakın olarak algılamışlardır.

Öneriler

Yapılan bu araştırmanın ortaya koyduğu sonuçlara dayalı olarak aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir:

Uygulamaya Yönelik Öneriler

- Eğitim fakültelerinde iletişime giriş veya iletişim olarak adlandırılan derslerin yanında, öğretmen adaylarına sınıf içi iletişim, kişiler arası iletişim, öğretmen-öğrenci iletişimi gibi dersler sunulmalı, bu derslerin sağlayacağı yararlar konusunda öğretmen adayları bilinçlendirilmeli ve bu dersleri almaları için teşvik edilmelidir.
- İlköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretimdeki öğretmen yakınlık davranışları ölçeğindeki davranışlar bu kademelerdeki öğrenciler tarafından ifade edildiği için öğretmen yakınlık davranışları konusunda ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretimdeki öğretmenlere bilgiler verilerek öğretmen-öğrenci iletişiminin önemine dikkatleri çekilmelidir.
- Öğretmen-öğrenci iletişiminin sağlıklı bir şekilde sürmesi için yükseköğretimde pedagojik formasyon almayan öğretim elemanlarına pedagojik formasyon almaları için teşvik edilebilir.
- Öğretmen yakınlık davranışlarının gösterilebilmesi öğretmen-öğrenci iletişiminin sağlıklı bir şekilde sürebilmesi için sınıf mevcudunu azaltıcı önlemler alınmalıdır.

Araştırmaya Yönelik Öneriler

- Öğretmenlerin de öğretmen yakınlık davranışları ile ilgili görüşleri alınarak öğrenci ve öğretmen algıları karşılaştırılabilir.
- Bu araştırmada birden çok ders incelenmiştir. Sadece bir derse özgü yakınlık davranışlarının olup olmadığını belirlemek üzere aynı dersi veren en az 10 öğretmenin yakınlık davranışı bu araştırmada geliştirilen ölçek yardımıyla, sınıf içinde birden fazla gözlemciyle gözlemlenebilir.
- Öğretmen davranışları ve öğretmen-öğrenci iletişimi ile ilgili araştırmalar yaygınlaştırılmalıdır.
- Bu araştırmada incelenen derslerin dışındaki diğer dersler için öğretmen yakınlık davranışlarına ilişkin öğrenci görüşleri alınabilir.

- Bu araştırmadaki öğretmen yakınlık davranışları ölçeği kullanılarak öğretmen yakınlık davranışlarının öğrenci başarısı üzerindeki etkileri deneysel koşullarda da incelenebilir.
- Öğretmen yakınlık davranışlarının gösterilme düzeyi özel okullarda da incelenip çıkan sonuçlar karşılaştırılabilir.
- Öğretmen yakınlık davranışlarının başarı ile ilişkisini incelemek üzere öğrencilere çok yakın olarak algılanan öğretmenler bulunup bu sınıflardaki öğrencilerin başarılarının yakınlık ile ilişkisi incelenebilir.

KAYNAKÇA

Açıkgöz, K. Ü. (1988). Liselerdeki Sınıf Atmosferi Üzerine Bir Araştırma(Yayınlanmamış Araştırma Raporu). İnönü Üniversitesi, Malatya.

Açıkgöz, K. Ü. (1990). Üniversite Öğrencilerinin Öğretim Elemanlarını Değerlendirmesi. (Yayınlanmamış Araştırma Raporu). İnönü Üniversitesi, Malatya.

Açıkgöz, K. Ü. (1996). **Etkili Öğrenme ve Öğretme**. İzmir: Kanyılmaz Matbaası.

AECT Task Force (1977). **Educational Technology: Definition and Glossary of Terms**. Washington, D. C. : Association for Educational Communications and Technology.

Alacapınar, F. (1994). **Özel Okul ve Devlet Okulu Öğretmenlerinin Sınıf İçi Etkinlikleri**. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Alkan, C. (1984). **Eğitim Teknolojisi**. Ankara: Yargıçoğlu Matbaası.

Alkan, C. (1984). **Eğitim Teknolojisi**. İstanbul: Atilla Kitabevi, 4. baskı.

Andersen, J. F. (1979). Teacher Immediacy as a Predictor of Teacher Effectiveness. **Communication Yearbook**, 3, pp.543-559. New Brunswick, NJ: Transaction.

Andersen, P. ve Andersen J. (1982). Nonverbal Immediacy in Instruction. In L. L. Baricer(Ed.) **Communication in The Classroom**. (p.98-120), Englewood Cliffs, M. I.: Prentice Hall.

Ann, P. P. (1985). **The Effects of Teacher Facial Expression and Touch on Student Self Disclosure**(Doctoral Dissertation, The University of Rochester, 1985). UMI ProQuest Digital Dissertations, AAT8601321.

Arnold, V. D. ve Terry T. D. Roach(1989, October). Teaching: A Nonverbal Communication Event. Eric No. EJ396204.

Balcı, A.(1993). **Etkili Okul: Kuram ve Uygulama ve Araştırma**. Ankara: Yavuz Dağıtım.

Balcı, A. (1995). **Sosyal Bilimlerde Araştırma: Yöntem, Teknik ve İlkeler**. Ankara: 72 TDFO Bilgisayar Yayıncılık.

Bangir, G. (1997). **Sınıf İçi İletişime İlişkin Öğretmen-Öğrenci Davranışları Görüşleri ve Önerileri**. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Baringer D. K. Ve McCroskey, J. (2000, April). Immediacy in the Classroom: Student Immediacy. **Communication Education**, Annandale.

Baykul, Y. (1990). **İlkokul Beşinci Sınıftan Lise ve Dengi Okulların Son Sınıflarına Kadar Matematik ve Fen Derslerine Karşı Tutumda Görülen Değişmeler ve Öğrenci Seçme Sınavındaki Başarı ile İlişkili Olduğu Düşünülen Bazı Faktörler**. Ankara: ÖSYM Yayınları-1.

Baymur, F. (1989). **Genel Psikoloji**. İstanbul: İnkılap Yayınevi.

Biröl, C. (1996). **Öğretim Elemanlarının İletişimsel Etkililiklerine Yönelik Karşılaştırmalı Değerlendirme**. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Blatt, S. J. ve Benz, C. (193). The Relationship of Communication Competency to Perceived Teacher Effectiveness. Paper Presented at the

Joint Meeting of the Southern States Communication Association and the Central States Communication Association (Lexington, KY, April 14-12, 1993). ERIC NO: ED360670.

Bolat, S.(1990). **Yükseköğretimde Öğretim Elemanı-Öğrenci İletişimi**. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Breed, G. (1971). **Nonverbal Behavior and Teaching Effectiveness**. Vermillion University of South Dakota. ERIC NO: ED196849.

Butland, M. J. ve Beebe, S. A. (1992). "A Study of the Application of Implicit Communication Theory to Teacher Immediacy and Student Learning" Paper Presented at the Annual Meeting of the International Communication Association(42nd, Miami, FL, November 18-21, 1992). ERIC NO: ED370147.

Büyüköztürk, Ş. (1996). **Türk Yükseköğretiminde Araştırma Eğitimi**. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Christensen, L. J. ve Menzel, K. E. (1998, January). The Linear Relationship Between Student Reports of Teacher Immediacy Behaviors and Perceptions of State Motivation and of Cognitive, Affective and Behavioral Learning. **Communication Education**. 47(1), 82-90.

Christophel, D. M. (1990). The Relationship Among Teacher Immediacy Behaviors Student Motivation and Learning. **Communication Education**. 39, p. 323-340.

Christophel, D. M. ve Gorham, J. (1995, October). A Test-Retest Analysis of Student Motivation, Teacher Immediacy and Perceived Sources of Motivation, Teacher Immediacy and Perceived Sources of Motivation and Demotivation in College Classes. **Communication Education**. Annandale.

Comstock, J. ve diğeri. (1995, July). Food For Thought: Teacher Nonverbal Immediacy Student Learning and Curvilinearity. **Communication Education**. 44(3), 251-266.

Çakmak, M. (1995). **Yükseköğretimde Öğretim Elemanı-Öğrenci İlişkilerinde Öğrencilerin Beklentileri. Ankara İlinde Bulunan Eğitim Fakültelerinin Eğitim Bilimleri Bölümlerinde Yapılan Bir Çalışma.** Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Çilenti, K. (1988). **Eğitim Teknolojisi ve Öğretim.** Ankara: Kadioğlu Matbaası.

Demirel, Ö. Ve Ün, K. (1987). **Eğitim Terimleri: Açıklamalar, Türkçe-İngilizce, İngilizce-Türkçe Sözlük.** Ankara: Şafak Matbaası.

Deryakulu, D. (1992). **Öğretim Elemanı-Öğrenci Arası İletişimde İstenilen Öğretim Elemanı Davranışlarının Gösterilmesini Engelleyen Faktörler.** Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

De Vito, J. A. (1989). **The Interpersonal Communication Book.** New York: Random House.

Dilekmen, M. (2001). **Öğretmen Davranışları.** (7 Şubat 2002). Hürriyet Gazetesi, s.17.

Durmuşçelebi, M. (1996). **Yükseköğretim Kurumlarında Öğretim Elemanlarından Beklenen ve Gözlenen Davranışların Düzeylerinin Belirlenmesi. Erciyes Üniversitesi Örneği.** Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Ergin, A. (1995). **Öğretim Teknolojisi, İletişim.** Ankara: Pegem Personel Eğitim Merkezi Yayın No:17.

Ergin, A. ve Geçer, A. K. (1999). Öğrenci Algılarına Göre ğretim Elemanlarının İletişim Biçimleri. **Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi**. 32(1-2), 1-28.

Ergin, A. ve Birol, C. (2000). **Eğitimde İletişim**. Ankara: Anı Yayıncılık.

Ertürk, S. (1991). **Eğitimde Program Geliştirme**. Ankara: Meteksan Yayınları.

Fidan, N. (1985). **Okulda ğrenme ve ğretme**. Ankara: Alkım Yayıncılık.

Freitas, A. F. ve Myers A. S. Ve Avtgis, A. T. (1998, October). Student Perceptions of Instructor Immediacy in Conventional and Distributed Learning Classrooms. **Communication Education**. Annandale.

Frymier, A. B. (1993). The Impact of Teacher Immediacy on Student Motivation Over The Course of a Semester. Paper Presented at the Annual Meeting of The Speech Communication Association(79 the Miami Beach, F.L., November 18-21, 1993).

Frymier, A. B., Houser, M. L. (2000 July). The Teacher-Student Relationship as An Interpersonal Relationship. **Communication Education**. Annandale.

Gardner, J. W. (1990). **Yeniliki Birey ve Zinde Toplum**(eviren: Őan zalp ve Hikmet Seim). İstanbul: İgi Yayıncılık.

Gentry, C. G. (1987). **Educational Media and Technology Yearbook**.

Gorham, J. (1988). The Relationship Between Teacher Immediacy Behavior and Student Learning. **Communication Education**. 37, 40-53.

Gözütok, D. (1988). **Öğretmen Eğitiminde Meslek Formasyonu Öğretiminin Öğretim Elemanı Davranışlarına Yansıması**. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Gözütok, D. ve Pektaş S. (1999). Öğretmenlerin Mesleki Davranışlarının İncelenmesi. **4. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi Bildirileri-I**. Eskişehir. Anadolu Üniversitesi Yayınları, No: 1076. s. 291-307.

Heiser, M. W. (1972). **An Investigation of Instructor Use of Space**. Dissertation Abstracts International. 33. 3044A (University Microfilms No: 7230905).

Howard, A. S. (1979, Fall). Nonverbal Communication in Teaching. **Review of Educational Research**. 49(4), 631-672.

Hurt, H. T., Scott, M. D. , McCroskey J. C. (1978). **Communication in The Classroom**. Reading, M. A.: Addison Wesley.

Karasar, N. (1994). **Bilimsel Araştırma Yöntemi**. Ankara: Tekişik Matbaası.

Kaya, Y. K. (1989). **İnsan Yetiştirme Düzenimize Yeni Bir Bakış: Eğitimde Model Arayışı**. Ankara: Olguç Matbaası.

Kayabaşı, Y. (1999). Öğrencilerin Görüşlerine Göre Öğretmenlerin Davranışları. 6. Eğitim Bilimleri Kongresinde Sunuldu, Ankara.

Kılıççı, Y. (1989). **Okulda Ruh Sağlığı**. Ankara: Şafak Matbaacılık.

Klinzing, H. G. ve I. Jackson. (1987). Training Teacher in Nonverbal Sensitivity and Nonverbal Behavior. **International Journal of Educational Research**. 11(5).

Küçükahmet, L. (1986). **Öğretim İlke ve Yöntemleri**. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayını, No: 152.

Kurt, M. ve Kurt, M. (1999). Öğretmenlerin Sözel ve Sözsüz Yakınlık Davranışlarının Gütülenme ve Başarı Üzerindeki Etkisinin Belirlenmesi. 4. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi – I. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, No:1076.

Mahiroğlu, A. (1994). Yükseköğretimde Öğretmenlik Formasyonu Alan Öğretim Elemanları ile Öğretmenlik Formasyonu Almamış Öğretim Elemanlarının Öğretmenlik Becerilerinin Karşılaştırılması. Yayınlanmamış Araştırma, Ankara.

Maslow, A. (1972). Intrinsic Versus Extrinsic Motivation from a Humanistic Point of View. **Human Dynamics in Psychology and Education**. Boston: Allyn and Bacon.

McCroskey, J. C., Sallinen, A. , Fayer, J. M., Richmond, V. P., ve Barraclough, R. A.(1996). Nonverbal Immediacy and Cognitive Learning: A Cross-Cultural Investigation. **Communication Education**. 45, 200-211.

McDowell, E. E. (1993). An Exploratory Study of Teacher Attitudes Toward Aspects of Teaching and Teaching Style. Miami. ERIC NO. 370147.

Mehrabain, A. (1969). Methods-Designs: Some Referents and Measures of Nonverbal Behavior. *Behavioral Research Methods and Instrumentation*, 1, pp.203-207.

Mehrabain, A. (1981). **Silent Messages: Implicit Communication of Emotions and Attitudes**. Washington: Belmont C. A.

Myers, S. A., M. Zhong, S. Guan. (1998, Fall). Instructor Immediacy in the Chinese College Classroom. *West Lafayette: Communication Studies*, V. 49.

Nas, R. (1989). **İlkokul Öğretmenlerinin Sınıf İçi Davranışları Gösterme Düzeyleri**. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.

Neill, S. R. St. J. (1984). The Effects of Facial Expression and Posture on Children's Reported Responses To Teacher Nonverbal Communication. Eric No.EJ395927.

Neuliep, J. W. (1997, August). A Cross-Cultural Comparison of Teacher Immediacy in American and Japanese College Classrooms. **Communication Research**. V.24, N.4, pp.431-451.

Nussbaum, J. F., Scott, M. D. (1979). Instructor Communication Behaviors and Their Relationship to Classroom Learning. **Communication Yearbook**. 3, (pp.561-582). New Brunswick, NJ: Transaction Books.

Oral, Behçet. (2000). Öğretmen Adaylarının Ortaöğretimde Çalışan Öğretmenlerin Öğretim Davranışlarına İlişkin Algıları. **Eğitim ve Bilim Dergisi**. 25(115), 28-34.

Özgit, Ş. (1991). **İletişim Becerisi Konusunda Bilgilen Eğitimin İletişim Çatışmalarına Girme Eğilimi Üzerindeki Etkisi**. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Paykoç, F. (1981). **Sınıf İçi Sözel Öğretmen Davranışlarının Erişmeye Etkisi**. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Pektaş, S. (1988). **Sözel Olmayan Öğretmen Davranışlarının Öğretime Etkilerinin Değerlendirilmesi**. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Plax, T. G., Kearney, P., McCroskey, J. C., Richmond, V. P. (1986). Power in The Classroom VI: Verbal Control Strategies, Nonverbal Immediacy and Affective Learning. **Communication Education**. 35, 43-55.

Richard, W. (1994, Summer). Teacher-Student Communication: A Descriptive Typology of Students' Interpersonal Experiences With Teachers. **Communication Reports**. 7(1;2).

Richmond, V. P., Gorham, J. S., McCroskey, J. C. (1987). The Relationship Between Selected Immediacy Behaviors and Cognitive Learning. **Communication Yearbook**. 10, pp. 574-590.

Robinson, R. (1995, May). Affiliative Communication Behaviors A Comparative Analysis of The Interrelationships Among Teacher Nonverbal Immediacy Responsiveness and Verbal Receptivity on Prediction of Student Learning. Paper Presented at the Annual Meeting of The International Communication Association(45 th, Albuquerque, NM, May 25-29).

Saettler, P. (1968). **A History of Instructional Technology**. New York: McGraw-Hill.

Sanders, J. A. Ve Wiseman, R. L. (1990). The Effects of Verbal and Nonverbal Teacher Immediacy on Perceived Cognitive, Affective and Behavioral Learning in the Multicultural Classroom. **Communication Education**. 39, pp. 341-353.

Saylan, N. Ve Yurdakul, B. (1999). İngilizce Öğretmenlerinin İletişim Yeterliliklerinin Öğrenci Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi. Konya: 6. Eğitim Bilimleri Kongresinde Sunulan Bildiri.

Senemoğlu, N. (1987). Sınıf İçi Öğretmen Davranışları Üzerine Bir Araştırma. **Eğitim ve Bilim**. 11(64).

Sensenbaugh, R. (1995). How Effective Communication Can Enhance Teaching at The College Level. ERIC NO: ED380847.

Silverman, R. E. (1968). **Two Kind of Technology. Educational Technology.** New York: McGraw-Hill.

Sözer, E. (1991). **Türk Üniversitelerinde Öğretmen Yetiştirme Sistemlerinin Öğretmenlik Davranışlarını Kazandırma Yönünden Etkililiği.** Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, N.486.

Şahin, F. (1987). **Öğrenme-Öğretme Sürecinde Öğrencinin Sözel İletişim Endişeleri.** Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Talbert, C. Ve Beran, D. (1999, October). Higher Education and Teacher Immediacy. **Journal for a Just and Caring Education**, 5(4), 430-441.

Ülgen, G. (1994). **Eğitim Psikolojisi.** Ankara: Lazer Matbaacılık.

Yağcı, E. (1997). **Sınıf İçi Demokratik Öğretimin Öğrenci Erişisi ve Akademik Benlik Kavramına Etkisi.** Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Yeşilmen, N. (1983). **Sınıf İçi Sözel Öğretimin Etkileşim Çözümleme Yöntemi ile Değerlendirilmesi.** Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Yılman, M. (1991). Eğitim Öğretim Niteliğinin Geliştirilmesinde Öğretmenlerin Rolü. Eğitimde Nitelik Geliştirme-Eğitimde Arayışlar. 1. Sempozyumu Bildiri Metinleri. İstanbul: Kültür Koleji Yayınları, N.1, ss.231-234.

Yörükoğlu, A. (1985). **Gençlik Çağı.** İstanbul: Özgür Yayınevi.

Variş, F. (1988). **Program Geliştirme(Kuram ve Teknikler).** Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayını, No: 157.

EKLER

1. EK 1 Yabancı Literatürdeki Öğretmen Yakınlık Ölçeği
2. EK 2 İlköğretim Düzeyinde Öğretmen Yakınlık Ölçeği
3. EK 3 Ortaöğretim Düzeyinde Öğretmen Yakınlık Ölçeği
4. EK 4 Yükseköğretim Düzeyinde Öğretmen Yakınlık Ölçeği
5. EK 5 İlköğretim Düzeyinde Öğretmen Yakınlık Davranışlarını Belirlemede Öğrencilere Verilen Açık Uçlu Form Örneği
6. EK 6 Ortaöğretim ve Yükseköğretim Düzeyinde Öğretmen Yakınlık Davranışlarını Belirlemede Öğrencilere Verilen Açık Uçlu Form Örneği
7. EK 7 İlköğretim Düzeyinde Öğretmen Yakınlık Davranışları Ölçeğinin Faktör Analizi Ve Madde-Toplam Korelasyonları
8. EK 8 Ortaöğretim Düzeyindeki Öğretmen Yakınlık Davranışları Ölçeğinin Faktör Analizi Sonuçları Ve Madde-Toplam Korelasyonları
9. EK 9 Yükseköğretim Düzeyinde Öğretmen Yakınlık Davranışları Ölçeğinin Faktör Analizi Sonuçları Ve Madde-Toplam Korelasyonları
10. Ek 10 İlköğretim Düzeyinde Matematik Tutum Ölçeğinin Faktör Analizi Sonuçları Ve Madde-Toplam Korelasyonları
11. EK 11 İlköğretim Düzeyinde Fen Tutum Ölçeğinin Faktör Analizi Sonuçları Ve Madde-Toplam Korelasyonları
12. EK 12 İlköğretim Düzeyinde Sosyal Bilgiler Tutum Ölçeğinin Faktör Analizi Sonuçları Ve Madde-Toplam Korelasyonları
13. EK 13 İlköğretim Düzeyinde Yabancı Dil Tutum Ölçeğinin Faktör Analizi Sonuçları Ve Madde-Toplam Korelasyonları
14. EK 14 İlköğretim Düzeyinde Matematik Tutum Ölçeği
15. EK 15 İlköğretim Düzeyinde Fen Tutum Ölçeği
16. EK 16 İlköğretim Düzeyinde Sosyal Bilgiler Tutum Ölçeği
17. EK 17 İlköğretim Düzeyinde Yabancı Dil Tutum Ölçeği
18. EK 18 Ortaöğretim Düzeyinde Matematik Tutum Ölçeğinin Faktör Analizi Sonuçları Ve Madde-Toplam Korelasyonları

19. EK 19 Ortaöğretim Düzeyinde Fizik Tutum Ölçeğinin Faktör Analizi Sonuçları Ve Madde-Toplam Korelasyonları
20. EK 20 Ortaöğretim Düzeyinde Coğrafya Tutum Ölçeğinin Faktör Analizi Sonuçları Ve Madde-Toplam Korelasyonları
21. EK 21 Ortaöğretim Düzeyinde Yabancı Dil Tutum Ölçeğinin Faktör Analizi Sonuçları Ve Madde-Toplam Korelasyonları
22. EK 22 Ortaöğretim Düzeyinde Matematik Tutum Ölçeği
23. EK 23 Ortaöğretim Düzeyinde Fizik Tutum Ölçeği
24. EK 24 Ortaöğretim Düzeyinde Coğrafya Tutum Ölçeği
25. EK 25 Ortaöğretim Düzeyinde Yabancı Dil Tutum Ölçeği
26. EK 26 Yükseköğretim Düzeyinde Matematik Tutum Ölçeğinin Faktör Analizi Sonuçları Ve Madde-Toplam Korelasyonları
27. EK 27 Yükseköğretim Düzeyinde Fizik Tutum Ölçeğinin Faktör Analizi Sonuçları Ve Madde-Toplam Korelasyonları
28. EK 28 Yükseköğretim Düzeyinde Coğrafya Tutum Ölçeğinin Faktör Analizi Sonuçları Ve Madde-Toplam Korelasyonları
29. EK 29 Yükseköğretim Düzeyinde Yabancı Dil Tutum Ölçeğinin Faktör Analizi Sonuçları Ve Madde-Toplam Korelasyonları
30. EK 30 Yükseköğretim Düzeyinde Matematik Tutum Ölçeği
31. EK 31 Yükseköğretim Düzeyinde Fizik Tutum Ölçeği
32. EK 32 Yükseköğretim Düzeyinde Coğrafya Tutum Ölçeği
33. EK 33 Yükseköğretim Düzeyinde Yabancı Dil Tutum Ölçeği
34. EK 34 İlköğretim Düzeyinde Matematik, Fen, Sosyal Bilgiler Günü Ölçeklerinin Faktör Analizi Sonuçları Ve Madde-Toplam Korelasyonları
35. EK 35 İlköğretim Düzeyinde Yabancı Dil Günü Ölçeğinin Faktör Analizi Sonuçları Ve Madde-Toplam Korelasyonları
36. EK 36 İlköğretim Düzeyinde Günü Ölçeği
37. EK 37 Ortaöğretim Düzeyinde Matematik, Fizik Günü Ölçeklerinin Faktör Analizi Sonuçları Ve Madde-Toplam Korelasyonları

38. EK 38 Ortaöğretim Düzeyinde Coğrafya, Yabancı Dil Güdü Ölçeklerinin Faktör Analizi Ve Madde-Toplam Korelasyonları
39. EK 39 Ortaöğretim Düzeyinde Güdü Ölçeği
40. EK 40 Yükseköğretim Düzeyinde Matematik, Fizik Güdü Ölçeklerinin Faktör Analizi Sonuçları Ve Madde-Toplam Korelasyonları
41. EK 41 Yükseköğretim Düzeyinde Coğrafya, Yabancı Dil Güdü Ölçeklerinin Faktör Analizi Sonuçları Ve Madde-Toplam Korelasyonları
42. EK 42 Yükseköğretim Düzeyinde Güdü Ölçeği
43. EK 43 Ankara Milli Eğitim Müdürlüğünden Alınan İzin Belgesi
44. EK 44 Kocaeli Milli Eğitim Müdürlüğünden Alınan İzin Belgesi

EK 1

Gorham(1988); Richmond, Gorham, McCroskey(1987)'nin Geliştirdikleri
Öğretmen Yakınlık Davranışları Ölçeği

	DAVRANIŞ GÖSTERME SIKLIĞI				
	1	2	3	4	5
1. Kişisel örnekler kullanır veya sınıf dışındaki deneyimlerinden bahseder.					
2. Soru sorar, öğrencilerin konuşmasını teşvik eder.					
3. Ders planının bir parçası olmasa bile öğrenci tarafından başlatılan tartışmaya katılır.					
4. Sınıfta espri yapar.					
5. Öğrencilere adlarıyla hitap eder.					
6. Bana adımla hitap eder.					
7. Öğrencilerle ders öncesi ve sonrası diyaloga girer.					
8. Benimle ders öncesi, sonrası veya sınıf dışında diyalog kurmuştur.					
9. Sınıftan "benim sınıfım" yapılan işten "yaptığım iş" diye bahseder.					
10. Sınıftan "bizim sınıfımız" yapılan işten "yaptığımız iş" diye bahseder.					
11. Yaptığım çalışmalara yazılı veya sözel önerilerle geri aktarım da bulunur.					
12. Sınıfta konuşmak istemeyen öğrencilere bile soru yönelterek konuşmalarını ister.					
13. Ödevler, ödevlerin teslim tarihi ve tartışma konuları ile ilgili öğrencilerin görüşlerini sorar.					
14. Öğrencilerden soracak soruları ve tartışmak istedikleri herhangi bir şey olduğunda kendisine telefon etmelerini ve gerekirse sınıf dışında görüşmelerini ister.					
15. Belirli ve tek doğru yanıtı olan sorular sorar.					
16. Öğrencilerin görüşlerini ve bakış açılarını ortaya çıkaracak sorular sorar.					
17. Öğrencilerin çalışmalarına, davranışlarına ve yorumlarına övgüde bulunur.					
18. Öğrencilerin çalışmalarına, davranışlarına ve yorumlarına olumsuz eleştiri yöneltir ve buradaki yanlışları gösterir.					
19. Dersle ilgisiz konularda, sınıfla ya da tek tek öğrencilerle tartışmaya girer.					
20. Ders verirken masasının arkasında durur.					
21. Sınıfa hitap ederken el ve vücut hareketleri kullanır.					
22. Sınıfa hitap ederken sıkıcı ve monoton bir ses tonu kullanır.					
23. Konuşurken sınıfa bakar.					
24. Konuşurken sınıfa gülümser.					
25. Sınıfa hitap ederken gergin bir hal alır.					

26. Öğrencilere dokunur.					
27. Ders verirken sınıfta dolaşır.					
28. Ders verirken sıranın üzerinde veya sandalyede oturur.					
29. Sınıfa hitap ederken tahtaya veya notlarına bakar.					
30. Ders verirken öğretmen masası veya kürsü arkasında durur.					
31. Sınıf hitap ederken rahat bir vücut pozisyonu vardır.					
32. Tek tek öğrencilere gülümser.					
33. Sınıfa hitap ederken çeşitli ses vurguları kullanır.					

1. Asla

2. Nadiren

3. Genellikle

4. Sık

5. Çok sık

EK 2

İlköğretim Düzeyinde
Öğretmen Yakınlık Davranışları Ölçeği

Sevgili Arkadaşlar,

Bu anket, öğretim elemanlarının öğrenciler ile olan iletişimlerinde gösterdikleri yakın davranışlarla ilgili düşüncelerinizi öğrenmek için hazırlanmış cümlelerden oluşmaktadır. Bu cümlelerin hiçbirinin kesin olarak doğru cevabı yoktur. Bunun için vereceğiniz cevaplar **sizin kendi görüşlerinizi** yansıtmalıdır.

Her cümle ile ilgili görüşlerinizi belirtirken önce cümleyi dikkatle okuyunuz. Sonra cümlede belirtilen düşüncenin sizin düşünce veya duygularınıza ne derece uygun olduğuna karar vererek karşısındaki kutucuğa (X) işareti koyunuz.

Bütün soruları mutlaka cevaplayınız. Her cümle için sadece bir kutucuğu işaretleyiniz. Vereceğiniz bilgiler, kesinlikle gizli tutulacak, herhangi bir kişi veya kuruluşa verilmeyecek yalnızca bu araştırma için kullanılacaktır. Katkılarınız için şimdiden teşekkür ederim.

Aynur Kolburan Geçer
Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Doktora Öğrencisi

KİŞİSEL BİLGİLER

- Adınız Soyadınız :
Okulunuzun adı :
Sınıfınız :
Cinsiyetiniz : Kız () Erkek()
Dersinizin adı : Fen bilgisi() Matematik() Sosyal bilgiler() Yabancı dil()
Öğretim Kademeniz : İlköğretim() Ortaöğretim() Yükseköğretim()
Öğretmenin Adı Soyadı :
Öğretim Elemanının Cinsiyeti:
Sınıfınızdaki öğrenci sayısı :

Davranışlar	Davranış Gösterme Sıklığı				
	1	2	3	4	5
1. Öğretmenimiz bizi eğlendiren ifadeler kullanır(örneğin espri yapar, bizimle şakalaşır, konuyla ilgili fıkra hikaye anlatır).					
2. Öğretmenim sorduğum sorulara güleryüzle cevap verir.					
3. Öğretmenim soruya doğru cevap verdiğimde bana aferin der, övücü sözler söyler.					
4. Öğretmenim beni sevdiğini söyler veya hissettirir(örneğin bana tosunum, oğlum, kızım, tatlım, bir tanem, güzelim, evladım vb. ifadeler kullanır).					
5. Öğretmenim sınıf dışında da benimle konuşur.					
6. Öğretmenim benimle ders öncesi, sonrası veya sınıf dışında diyalog kurmuştur.					
7. Öğretmenim dersini seyerek anlatır.					
8. Öğretmenim yaptığım çalışmaları destekleyerek güzel sözler söyler.					
9. Öğretmenim yanlış yaptığımda benim ismimi yüksek sesle söyleyerek beni utandırır.					
10. Öğretmenim kızdığımda bana kötü ifadeler kullanır.					
11. Öğretmenim derste bana konuşma hakkı vererek benim düşüncelerimi alır.					
12. Öğretmenim dersi yumuşak bir ses tonu ile anlatır.					
13. Öğretmenim benimle ilgilenerek nasıl olduğumu sorar.					
14. Öğretmenim onu sevindiren haberleri bizimle paylaşır.					
15. Öğretmenim benim yaptığım yanlışı abartarak başkasına anlatır.					
16. Öğretmenimiz derste bizlere öğüt verir.					
17. Ders planının bir parçası olmasa bile bizler tarafından başlatılan tartışmaya katılır.					
18. Öğretmenim ödevler, ödevlerin teslim tarihi ve tartışma konuları ile ilgili bizim görüşlerimizi sorar.					
19. Öğretmenimiz soracak sorumuz veya tartışmak istediğimiz herhangi bir şey olduğunda kendisine telefon etmemizi ve gerekirse sınıf dışında görüşmemizi ister.					
20. Öğretmenim konuşurken sınıfa gülümser.					
21. Öğretmenim bana güvenir ve bunu bana davranışlarıyla hissettirir.					
22. Öğretmenim ders anlatırken genellikle yüzünde sevecen bir ifade olur.					
23. Öğretmenim yaptığım doğru bir davranış karşısında beni ödüllendirir(örneğin başımı okşar, yanağımı sıkar, sırtımı sıvazlar, omuzuma dokunur, alkışlar, gülümser, göz kırpar, kucaklayıp öper).					
24. Öğretmenim beni sınıf dışında gördüğünde görmezlikten gelir.					

25. Öğretmenim bana arkadaş gibi yaklaşır.					
26. Öğretmenim herhangi bir sorun yaşadığımda benimle ilgilenir.					
27. Öğretmenim yanlış bir davranış yaptığımda bana kızgın bir ifadeyle bakar.					
28. Öğretmenim okul dışında beni gördüğünde bana ilgili davranır(başımı okşar, gülümser, selam verir, el sallar, konuşur, göz kırpar).					
29. Öğretmenim sınıfa girdiğinde sert bir ifade takınır.					
30. Öğretmenim beni sınıf arkadaşlarımdan daha az sever.					
31. Öğretmenim sorduğum soruları duymazlıktan gelerek cevap vermez.					
32. Öğretmenim sıraların arasında dolaşırken başımı okşar veya omuzuma dokunur.					
33. Öğretmenim tek tek öğrencilere gülümser.					
34. Öğretmenim derste takıldığım konularda yanıma gelerek yardım eder.					

1. hiçbir zaman 2. bazen 3. fikrim yok 4. genellikle 5. her zaman

EK 3

Ortaöğretim Düzeyinde
Öğretmen Yakınlık Davranışları Ölçeği

Sevgili Arkadaşlar,

Bu anket, öğretim elemanlarının öğrenciler ile olan iletişimlerinde gösterdikleri yakın davranışlarla ilgili düşüncelerinizi öğrenmek için hazırlanmış cümlelerden oluşmaktadır. Bu cümlelerin hiçbirinin kesin olarak doğru cevabı yoktur. Bunun için vereceğiniz cevaplar **sizin kendi görüşlerinizi** yansıtmalıdır.

Her cümle ile ilgili görüşlerinizi belirtirken önce cümleyi dikkatle okuyunuz. Sonra cümlede belirtilen düşüncenin sizin düşünce veya duygularınıza ne derece uygun olduğuna karar vererek karşısındaki kutucuğa (X) işareti koyunuz.

Bütün soruları mutlaka cevaplayınız. Her cümle için sadece bir kutucuğu işaretleyiniz. Vereceğiniz bilgiler, kesinlikle gizli tutulacak, herhangi bir kişi veya kuruluşa verilmeyecek yalnızca bu araştırma için kullanılacaktır. Katkılarınız için şimdiden teşekkür ederim.

Aynur Kolburan Geçer
Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Doktora Öğrencisi

KİŞİSEL BİLGİLER

Adınız Soyadınız :

Okulunuzun adı :

Sınıfınız :

Cinsiyetiniz : Kız () Erkek ()

Dersinizin adı : Fen bilgisi() Matematik() Sosyal bilgiler() Yabancı dil()

Öğretim Kademeniz : İlköğretim() Ortaöğretim() Yükseköğretim()

Öğretmenin Adı Soyadı :

Öğretim Elemanının Cinsiyeti:

Sınıfınızdaki öğrenci sayısı :

Davranışlar	Davranış Gösterme Sıklığı				
	1	2	3	4	5
1. Öğretmenimiz bizi eğlendiren ifadeler kullanır(örneğin espri yapar, bizimle şakalaşır, konuyla ilgili fıkra hikaye anlatır).					
2. Öğretmenim, soruya doğru cevap verdiğimde beni sever, över ve ödüllendirir.					
3. Öğretmenim sınıfta benim gururumu kırıcı espriler yapar.					
4. Öğretmenim sınıf dışında da benimle konuşur.					
5. Öğretmenim yanlış yaptığımda sınıfta benim ismimi yüksek sesle söyleyerek beni utandırır.					
6. Öğretmenim yaptığım çalışmalarını destekleyerek güzel sözler söyler.					
7. Öğretmenim dersi yumuşak bir ses tonu ile anlatır.					
8. Öğretmenim benim kişilik özelliklerimle alay eder.					
9. Öğretmenim benimle ilgilenerek nasıl olduğumu sorar.					
10. Öğretmenim ben hasta olduğumda eve telefon açıp "geçmiş olsun" der.					
11. Öğretmenim beni notla tehdit eder.					
12. Öğretmenim derste bana konuşma hakkı vererek benim düşüncelerimi alır.					
13. Öğretmenim benimle sert bir ses tonuyla konuşur.					
14. Öğretmenimiz sınıfımızdan söz ederken "siz" değil "biz" kavramını kullanır.					
15. Öğretmenim benim yaptığım yanlışı abartarak başkasına anlatır.					
16. Öğretmenim benimle ders öncesi, sonrası veya sınıf dışında diyalog kurmuştur.					
17. Öğretmenim yaptığım çalışmalara yazılı ve sözel önerilerde bulunur.					
18. Öğretmenimiz sınıfta konuşmak istemeyen öğrencilere bile soru yönelterek konuşmalarını ister.					
19. Öğretmenim ödevler, ödevlerin teslim tarihi ve tartışma konuları ile ilgili bizim görüşlerimizi sorar.					
20. Öğretmenimiz soracak sorumuz veya tartışmak istediğimiz herhangi bir şey olduğunda kendisine telefon etmemizi ve gerekirse sınıf dışında görüşmemizi ister.					
21. Öğretmenimiz sınıf dışında bizimle sohbet eder(kantinde, kafede, bahçede vb.).					
22. Öğretmenim konuşurken sınıfa gülümser.					
23. Öğretmenim beni dışarıda gördüğünde görmezlikten gelir.					
24. Öğretmenim ders anlatırken genellikle yüzünde sert bir ifade olur.					
25. Öğretmenim ders anlatırken genellikle yüzünü tahtaya döner.					

26. Öğretmenim bana güvenir ve bunu bana hissettirir.					
27. Öğretmenim yaptığım doğru bir davranış karşısında beni onayladığını gülümseyerek gösterir.					
28. Öğretmenime dersle ilgili soru sorduğumda beni küçümser bir ifadeyle dinler.					
29. Öğretmenim benim başarılarımı önemsemez ve görmez.					
30. Öğretmenim bana "arkadaş" gibi yaklaşır.					
31. Öğretmenim herhangi bir sorun yaşadığımda benimle ilgilenir.					
32. Öğretmenimiz bizler oyun oynarken yanımıza gelerek oyuna(basketbol, futbol vb.) katılır.					
33. Öğretmenim okul dışında beni gördüğünde bana ilgili davranır(örneğin selam verir, elimi sıkar, konuşur, gülümser vb.).					
34. Öğretmenim bana kızdığında aşağılayıcı bir şekilde yüzüme bakar.					
35. Öğretmenimiz bizi sevdiğini ve değer verdiğini davranışlarıyla hissettirir(örneğin derste kolunu omuzumuza atar, ense veya sırtımızı sıvazlar, sıramıza oturur)					
36. Öğretmenim bana karşı hoşgörülü davranır.					
37. Öğretmenim ben konuşurken ilgili ve dikkatli bir şekilde beni dinler.					
38. Öğretmenim ben konuşurken aslında beni dinlemez ama dinlermiş gibi görünür.					
39. Öğretmenimin yaptığı tavır ve hareketler bana çok yapay geliyor.					
40. Öğretmenim derste güçlük çektiğim konularda özel olarak benimle ilgilenir.					
41. Öğretmenim ders anlatırken yalnız ön sıralara bakar.					
42. Öğretmenim bana birey olarak saygı gösterir, gururumu kırıcı davranışlardan kaçınır.					
43. Öğretmenim sınıfa hitap ederken sıkıcı ve monoton bir ses tonu kullanır.					
44. Öğretmenim sınıfa hitap ederken gergin bir hal alır.					
45. Öğretmenimiz tek tek öğrencilere gülümser.					

1. hiçbir zaman 2. bazen 3. fikrim yok 4. genellikle 5. her zaman

EK 4

Yükseköğretim Düzeyinde
Öğretmen Yakınlık Davranışları Ölçeği

Sevgili Arkadaşlar,

Bu anket, öğretim elemanlarının öğrenciler ile olan iletişimlerinde gösterdikleri yakın davranışlarla ilgili düşüncelerinizi öğrenmek için hazırlanmış cümlelerden oluşmaktadır. Bu cümlelerin hiçbirinin kesin olarak doğru cevabı yoktur. Bunun için vereceğiniz cevaplar **sizin kendi görüşlerinizi** yansıtmalıdır.

Her cümle ile ilgili görüşlerinizi belirtirken önce cümleyi dikkatle okuyunuz. Sonra cümlede belirtilen düşüncenin sizin düşünce veya duygularınıza ne derece uygun olduğuna karar vererek karşısındaki kutucuğa (X) işareti koyunuz.

Bütün soruları mutlaka cevaplayınız. Her cümle için sadece bir kutucuğu işaretleyiniz. Vereceğiniz bilgiler, kesinlikle gizli tutulacak, herhangi bir kişi veya kuruluşa verilmeyecek yalnızca bu araştırma için kullanılacaktır. Katkılarınız için şimdiden teşekkür ederim.

Aynur Kolburan Geçer
Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Doktora Öğrencisi

KİŞİSEL BİLGİLER

- Adınız Soyadınız :
Okulunuzun adı :
Sınıfınız :
Cinsiyetiniz : Kız () Erkek()
Dersinizin adı : Fen bilgisi() Matematik() Sosyal bilgiler() Yabancı dil()
Öğretim Kademeniz : İlköğretim() Ortaöğretim() Yükseköğretim()
Öğretmenin Adı Soyadı :
Öğretim Elemanının Cinsiyeti:
Sınıfınızdaki öğrenci sayısı :

Davranışlar	Davranış Gösterme Sıklığı				
	1	2	3	4	5
1. Öğretim elemanı ödevler, ödevlerin teslim tarihi ve tartışma konuları ile ilgili bizlerin görüşlerini sorar.					
2. Öğretim elemanı soracak sorularımız ve tartışmak istediğimiz herhangi bir şey olduğunda, kendisine telefon etmemizi ve gerekirse sınıf dışında görüşmemizi ister.					
3. Öğretim elemanı bizim derste sıkıldığımızı görmezlikten gelip ders anlatmaya devam eder.					
4. Öğretim elemanı doğru bir davranışım sonucunda takdir ve iltifat eder.					
5. Öğretim elemanımız sınıfta bizimle çeşitli konularla (örneğin güncel konular, sınıf sorunları, mesleki konu vb.) ilgili konuşur					
6. Öğretim elemanı bize yakınlık içeren sözcükler kullanır (arkadaşlarım, öğretmenim vb.).					
7. Öğretim elemanı beni "adımla" çağırır.					
8. Öğretim elemanı sınıf dışında sorduğum sorulara içtenlikle cevap verir.					
9. Öğretim elemanı yanlış yaptığımda beni kırmadan yanlışlarımı düzeltir.					
10. Öğretim elemanı yanlış yaptığımda beni rencide edici sözler söyler.					
11. Öğretim elemanı yaptığım çalışmaları destekleyerek bana motive edici sözler söyler.					
12. Öğretim elemanı derste benimle birebir diyalog (konuşma) kurar.					
13. Öğretim elemanı yanlış bir davranışta bulunduğumda benimle alaycı bir tarzla konuşur.					
14. Öğretim elemanı beni her gördüğünde hal-hatırımı sorar.					
15. Öğretim elemanı sınıfta dersle ilgili sorduğum sorulara içtenlikle cevap verir.					
16. Öğretim elemanı yanlış bir davranışta bulunduğunda bizden özür diler.					
17. Öğretim elemanı derste bana konuşma hakkı vererek benim düşüncelerimi alır.					
18. Öğretim elemanımız sınıf dışında bizimle sohbet eder (kantinde, kafede, bahçede vb.).					
19. Öğretim elemanı konuşurken sınıfa gülümser.					
20. Öğretim elemanı bana güvenir ve bunu bana hissettirir.					
21. Öğretim elemanı yaptığım doğru bir davranış sonucunda bana sıcak bir şekilde gülümser.					
22. Öğretim elemanı derse geç gelen öğrenciye elinin tersiyle kapıyı işaret eder.					
23. Öğretim elemanı bana "arkadaş" gibi yaklaşır.					
24. Öğretim elemanı herhangi bir sorun yaşadığımda benimle ilgilenir.					
25. Öğretim elemanı konferans, maç, tiyatro vb. etkinliklere bizlerle birlikte katılır.					

etkinliklere bizlerle birlikte katılır.					
26. Öğretim elemanı okul dışında beni görünce selam verir, konuşur veya gülümser.					
27. Öğretim elemanı dersi anlatırken kendimi azarlanmış gibi hissediyorum.					
28. Öğretim elemanı derse zorunlu olarak girdiğini belirten sinirli davranışlarda bulunur.					
29. Öğretim elemanı bize lise öğrencisi gibi davranır.					
30. Öğretim elemanı ders sırasında bizler arasında ayırım yapar.					
31. Öğretim elemanımız bize sevdiğini ve değer verdiğini davranışlarıyla hissettirir(örneğin derste kolunu omuzumuza atar, sıramıza oturur).					
32. Öğretim elemanı ders anlatırken genellikle oturur, hareketsizdir.					
33. Öğretim elemanı ders anlatırken sürekli olarak notlarına bakar.					
34. Öğretim elemanı bana karşı hoşgörülüdür.					
35. Öğretim elemanı ben konuşurken ilgili ve dikkatli bir şekilde beni dinler.					
36. Öğretim elemanı derse dikkatimi ve ilgimi toplayabilmem için farklı ses tonları kullanır.					
37. Öğretim elemanı derste güçlük çektiğim konularda özel olarak benimle ilgilenir.					
38. Öğretim elemanı ders anlatırken kaşlarını çatar ve ciddi bir yüz ifadesi takınır.					
39. Öğretim elemanı sorduğum soruları duymazlıktan gelerek geçirir.					
40. Öğretim elemanı aynı ses tonu(monoton) ile dersi anlatır.					
41. Öğretim elemanı ders anlatırken yalnız ön sıralara bakar.					
42. Öğretim elemanı ders anlatırken somurtur.					
43. Öğretim elemanı bana küçümser bir ifadeyle bakar.					
44. Öğretim elemanı sürekli olarak bize otoritesini hissettirmeye çalışır.					
45. Öğretim elemanımız alçakgönüllüdür.					
46. Öğretim elemanı benim duygu ve düşüncelerimi anlamaya çalışır.					
47. Öğretim elemanı düz bir yüz ifadesiyle dersi anlatır.					
48. Öğretim elemanının ders anlatırken gergin bir vücut pozisyonu vardır.					

1. hiçbir zaman 2. bazen 3. fikrim yok 4. genellikle 5. her zaman

EK 5

Öğrencilere Verilen Açık Uçlu Form Örneği
(İlköğretim Düzeyi İçin)

Okulunuz :
Sınıfınız :
Cinsiyetiniz :

Sevgili Öğrenciler,

Aşağıda öğretmenlerinizin sınıfta sizlerle olan iletişimde gösterdiği davranışlarla ilgili bazı örnek ifadeler verilmiştir. Bu ifadeleri okuduktan sonra siz de dersinize giren öğretmenlerinizin hoşunuza giden, yakınlık hissettiren davranışlarıyla ilgili birkaç örnek yazar mısınız?

İsim yazmanıza gerek yoktur. Katıldığınız için teşekkür ederim

Arş. Gör. Aynur K. Geçer
A.Ü. Eğitim Bilimleri Fak.
Eğitim Teknolojisi Böl.

SÖZEL YAKINLIK DAVRANIŞLARI ÖRNEKLERİ

1. Öğretmenimiz sınıfta espri yapar.
2. Öğretmenlerimiz yaptığımız çalışmalarını ve iyi davranışlarımızı över.

SÖZSÜZ YAKINLIK DAVRANIŞLARI ÖRNEKLERİ

1. Öğretmenimiz konuşurken bizlere gülümser.
2. Öğretmenimiz konuşurken bizlerle göz iletişimi kurar.

ÖĞRETMENLERİN SÖZEL YAKINLIK DAVRANIŞLARI

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.

ÖĞRETMENLERİN SÖZSÜZ YAKINLIK DAVRANIŞLARI

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.

EK 6

Öğrencilere Verilen Açık Uçlu Form Örneği
(Ortaöğretim ve Yükseköğretim Düzeyi İçin)

Okulunuz : Ortaöğretim () Yükseköğretim ()
Sınıfınız :
Cinsiyetiniz :

Sevgili Arkadaşlar,

Aşağıda öğretmenlerinizin sınıfta sizlerle olan iletişimde gösterdiği davranışlarla ilgili bazı örnek ifadeler verilmiştir. Bu ifadeleri okuduktan sonra siz de dersinize giren öğretim elemanlarınızın hoşunuza giden, yakın davranışlarıyla ilgili birkaç örnek yazar mısınız?

İsim yazmanıza gerek yoktur. Katıldığınız için teşekkür ederim

Arş. Gör. Aynur K. Geçer
A.Ü. Eğitim Bilimleri Fak.
Eğitim Teknolojisi Böl.

SÖZEL YAKINLIK DAVRANIŞLARI ÖRNEKLERİ

3. Öğretmenimiz sınıfta espri yapar.
4. Öğretmenlerimiz yaptığımız çalışmalar ve iyi davranışlarımızı över.

SÖZSÜZ YAKINLIK DAVRANIŞLARI ÖRNEKLERİ

3. Öğretmenimiz konuşurken bizlere gülümser.
4. Öğretmenimiz konuşurken bizlerle göz iletişimi kurar.

ÖĞRETMENLERİN SÖZEL YAKINLIK DAVRANIŞLARI

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.

ÖĞRETMENLERİN SÖZSÜZ YAKINLIK DAVRANIŞLARI

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.

EK 7

İlköğretim Düzeyinde Öğretmen Yakınlık Davranışları Ölçeğinin
Faktör Analizi Ve Madde-Toplam Korelasyonları

Yakınlık Madde No	Birinci Faktör Yük Değeri	Madde-Toplam Korelasyonu(r)	Uygulamadaki Madde No
1	.543	.5026	1
3	.647	.6100	2
4	.507	.4681	3
6	.622	.5828	4
12	.553	.5118	5
19	.579	.5389	6
20	.559	.5306	7
21	.719	.6843	8
22	.505	.4737	9
23	.497	.4738	10
24	.568	.5372	11
25	.646	.6100	12
26	.686	.6444	13
27	.631	.5880	14
28	.443	.4232	15
29	.534	.4984	16
31	.531	.4907	17
37	.454	.4204	18
38	.553	.5106	19
41	.716	.6786	20
42	.674	.6350	21
44	.720	.6828	22
45	.669	.6258	23
47	.488	.4642	24
50	.665	.6298	25
51	.676	.6348	26
52	.381	.3638	27
55	.686	.6451	28
57	.369	.3508	29
58	.444	.4237	30
64	.402	.3852	31
67	.511	.4694	32
76	.607	.5684	33
78	.646	.6108	34

EK 8

Ortaöğretim Düzeyindeki Öğretmen Yakınlık Davranışları Ölçeğinin Faktör Analizi Sonuçları Ve Madde-Toplam Korelasyonları

Yakınlık Madde No	Birinci Faktör Yük Değeri	Madde-Toplam Korelasyonu(r)	Uygulamadaki Madde No
1	.552	.5269	1
2	.509	.4830	2
6	.453	.4270	3
10	.521	.4963	4
14	.493	.4654	5
15	.634	.6079	6
16	.565	.5363	7
18	.445	.4181	8
20	.573	.5473	9
21	.435	.4132	10
23	.573	.5441	11
24	.628	.5998	12
25	.551	.5229	13
27	.476	.4495	14
28	.549	.5215	15
32	.545	.5216	16
34	.506	.4788	17
35	.501	.4767	18
36	.600	.5741	19
37	.581	.5553	20
39	.652	.6262	21
40	.668	.6441	22
41	.617	.5923	23
42	.549	.5218	24
43	.398	.3739	25
44	.659	.6294	26
45	.633	.6039	27
47	.591	.5614	28
48	.638	.6090	29
50	.677	.6493	30
51	.646	.6174	31
52	.521	.4936	32
53	.660	.6354	33
54	.547	.5213	34
56	.661	.6352	35
58	.724	.6988	36
59	.623	.5957	37
60	.439	.4106	38
61	.600	.5724	39
63	.616	.5880	40
68	.470	.4445	41
69	.691	.6637	42
70	.539	.5017	43
71	.551	.5239	44
75	.501	.4728	45

EK 9

Yükseköğretim Düzeyinde Öğretmen Yakınlık Davranışları Ölçeğinin Faktör Analizi Sonuçları Ve Madde-Toplam Korelasyonları

Yakınlık Madde No	Birinci Faktör Yük Değeri	Madde-Toplam Korelasyonu(r)	Uygulamadaki Madde No
8	.427	.4066	1
9	.485	.4695	2
15	.582	.5555	3
16	.593	.5726	4
18	.482	.4682	5
19	.464	.4472	6
20	.376	.3633	7
21	.734	.7156	8
22	.726	.7022	9
23	.525	.4969	10
26	.666	.6480	11
27	.429	.4150	12
28	.487	.4585	13
29	.485	.4780	14
30	.648	.6238	15
31	.649	.6167	16
32	.553	.5316	17
34	.583	.5666	18
35	.677	.6535	19
40	.718	.6998	20
41	.575	.5467	21
44	.402	.3704	22
46	.605	.5871	23
48	.662	.6419	24
49	.408	.3970	25
50	.574	.5561	26
51	.577	.5408	27
52	.556	.5208	28
53	.572	.5376	29
54	.479	.4426	30
55	.499	.4872	31
57	.395	.3605	32
58	.399	.3736	33
59	.736	.7102	34
60	.611	.5840	35
61	.542	.5196	36
63	.565	.5445	37
65	.581	.5453	38
67	.548	.5065	39
68	.578	.5480	40
69	.580	.5394	41
70	.686	.6500	42
72	.550	.5095	43
73	.453	.4231	44
74	.691	.6660	45
75	.694	.6795	46
76	.554	.5242	47
77	.552	.5166	48

Ek 10

İlköğretim Düzeyinde Matematik Tutum Ölçeğinin Faktör Analizi Sonuçları Ve Madde-Toplam Korelasyonları

Tutum Madde No	Birinci Faktör Yük Değeri	Madde-Toplam Korelasyonu (r)	Uygulamadaki Madde No
1	.712	.6722	1
2	.602	.5582	2
3	.565	.5254	3
4	.686	.6428	4
5	.743	.6955	5
6	.622	.5771	6
7	.729	.6918	7
8	.631	.5847	8
9	.633	.6004	9
10	.693	.6509	10
11	.646	.6011	11
12	.424	.3951	12
13	.700	.6684	13
14	.759	.7234	14
15	.416	.3877	15
16	.567	.5258	16
17	.587	.5436	17
18	.646	.6146	18
20	.620	.5862	19
21	.549	.5134	20
22	.678	.6390	21
23	.507	.4630	22
25	.642	.6022	23
26	.542	.5057	24
27	.549	.5092	25
28	.522	.4945	26
29	.484	.4490	27
30	.564	.5268	28

EK 11

İlköğretim Düzeyinde Fen Tutum Ölçeğinin Faktör Analizi Sonuçları Ve Madde-Toplam Korelasyonları

Tutum Madde No	Birinci Faktör Yük Değeri	Madde-Toplam Korelasyonu(r)	Uygulamadaki Madde No
1	.505	.4643	1
2	.641	.5689	2
3	.607	.5586	3
4	.611	.5724	4
5	.426	.3713	5
6	.363	.3238	6
7	.643	.6076	7
8	.518	.4611	8
9	.514	.4786	9
10	.536	.4825	10
11	.733	.6682	11
12	.659	.5915	12
13	.597	.5612	13
14	.701	.6801	14
15	.445	.4106	15
16	.678	.6337	16
17	.694	.6374	17
18	.579	.5224	18
20	.464	.4223	19
21	.575	.5307	20
22	.576	.5478	21
23	.502	.4443	22
25	.492	.4382	23
26	.430	.3722	24
27	.498	.4429	25
28	.564	.5254	26
29	.414	.3867	27
30	.599	.5613	28

EK 12

İlköğretim Düzeyinde Sosyal Bilgiler Tutum Ölçeğinin Faktör Analizi Sonuçları
Ve Madde-Toplam Korelasyonları

Tutum Madde No	Birinci Faktör Yük Değeri	Madde-Toplam Korelasyonu(r)	Uygulamadaki Madde No
1	.732	.6996	1
2	.673	.6277	2
3	.674	.6467	3
4	.500	.4524	4
5	.658	.6214	5
6	.647	.6041	6
7	.553	.5145	7
8	.586	.5476	8
9	.501	.4662	9
10	.567	.5252	10
11	.724	.6938	11
12	.534	.4980	12
13	.805	.7677	13
14	.627	.5931	14
15	.691	.6485	15
16	.552	.5089	16
17	.583	.5358	17
18	.457	.4224	18
20	.516	.4852	19
21	.783	.7394	20
22	.500	.4615	21
23	.598	.5627	22
25	.616	.5826	23
26	.593	.5554	24
27	.552	.5132	25
28	.559	.5265	26
29	.564	.5310	27
30	.772	.7277	28

EK 13

İlköğretim Düzeyinde Yabancı Dil Tutum Ölçeğinin Faktör Analizi Sonuçları Ve Madde-Toplam Korelasyonları

Tutum Madde No	Birinci Faktör Yük Değeri	Madde-Toplam Korelasyonu	Uygulamadaki Madde No
1	.787	.7530	1
2	.717	.6808	2
3	.558	.5317	3
4	.607	.5852	4
5	.693	.6682	5
6	.748	.7144	6
7	.540	.5070	7
8	.645	.6193	8
9	.645	.6202	9
10	.822	.7917	10
11	.765	.7319	11
12	.421	.3894	12
13	.589	.5597	13
14	.544	.5101	14
15	.644	.5952	15
16	.733	.6868	16
17	.700	.6552	17
18	.645	.5993	18
20	.516	.4875	19
21	.575	.5333	20
22	.590	.5576	21
23	.665	.6225	22
25	.729	.6940	23
26	.720	.6814	24
27	.486	.4541	25
28	.606	.5725	26
29	.645	.6119	27
30	.603	.5652	28

EK 14

İlköğretim Düzeyinde Matematik Tutum Ölçeği

Sevgili Arkadaşlar,

Bu anket sizin matematik dersinizle ilgili düşüncelerinizi öğrenmek için hazırlanmış cümlelerden oluşmaktadır. Bu cümlelerin hiçbirinin kesin olarak doğru cevabı yoktur. Bunun için vereceğiniz cevaplar sizin kendi görüşlerinizi yansıtmalıdır. Her cümle ile ilgili görüşlerinizi belirtirken, önce cümleyi dikkatle okuyunuz. Sonra cümlede belirtilen düşüncenin sizin düşünce veya duygularınıza ne derece uygun olduğuna karar bilginiz. Cümlede belirtilen düşünceye;

Tamamen katılıyorsanız, cümlenin karşısındaki 1. kutucuğa,

Genellikle katılıyorsanız, cümlenin karşısındaki 2. kutucuğa,

Kararsız iseniz veya o konuda hiç bilginiz yoksa, cümlenin karşısındaki 3. kutucuğa,

Asla katılmıyorum diyorsanız, cümlenin karşısındaki 5. kutucuğa

(X) işaretini koyunuz. Herhangi bir cümle üzerinde gereğinden fazla zaman harcamayınız. **Bütün soruları mutlaka cevaplayınız. Her cümle için sadece bir kutucuğu işaretleyiniz.** Katkılarınız için teşekkür ederim.

Aşağıda bazı ifadeler yer almaktadır. Bu ifadeleri ne ölçüde onayladığınızı ya da reddettiğinizi, her ifade için karşılarna bilgilen seçeneklerden size en uygun gelen sadece birine (X) işareti koyarak belirtiniz.	1	2	3	4	5
1. Matematik dersi çok sevdiğim dersler arasındadır.					
2. Matematik dersi çalışmak beni dinlendirir.					
3. Matematik dersindeki konular azaltılsa mutlu olurum.					
4. Matematik dersi çalışırken canım sıkılır.					
5. Matematik dersiyle uğraşmak beni eğlendirir.					
6. Boş zamanlarımda matematik dersi çalışmaktan zevk alırım.					
7. Matematik dersinden korkarım.					
8. Matematik dersi çalışmak beni yorar.					

9. Matematik dersi bana korkutucu görünür.					
10. Matematik dersindeki soruları çözmekten zevk alırım.					
11. Matematik dersi, derslerin en güzelidir.					
12. İleride, matematik dersiyle yakından ilgili bir meslek seçmeyi isterim.					
13. Matematik dersinden hiç hoşlanmam.					
14. Programda matematik dersinin saatlerinin sayısı azaltılsa mutlu olurum.					
15. İleride, matematik dersiyle ilişkisi en az olan bir meslek seçmek isterim.					
16. Matematik dersiyle ilgili elime geçen her soruyu çözmek isterim.					
17. Matematik dersi konusundaki her şey ilgimi çeker.					
18. Dersler arasında en çok matematik dersinden hoşlanırım.					
19. Mümkün olsa, matematik dersi yerine başka bir ders alırım.					
20. Matematik dersiyle ilgili ödevlerimi sıkılmadan zevkle yaparım.					
21. Matematik dersini mecbur olduğum için çalışıyorum.					
22. Boş zamanlarımda matematik dersiyle ilgili soruları çözmek bana zevk verir.					
23. Matematik dersinde kendimi rahat hissedirim.					
24. Diğer derslere göre, matematik dersini daha büyük bir zevkle çalışırım.					
25. Bana göre, matematik dersi en çekici derstir.					
26. Matematik dersinin içindeki konular azaltılsa sevinirim.					
27. Matematik dersinden çekinirim.					
28. Matematik dersine, sadece sınıf geçmek için çalışıyorum.					

1. Tamamen Katılıyorum

2. Genellikle Katılıyorum

3. Kararsızım

4. Katılmıyorum

5. Asla Katılmıyorum

EK 15

İlköğretim Düzeyinde Fen Tutum Ölçeği

Sevgili Arkadaşlar,

Bu anket sizin fen dersinizle ilgili düşüncelerinizi öğrenmek için hazırlanmış cümlelerden oluşmaktadır. Bu cümlelerin hiçbirinin kesin olarak doğru cevabı yoktur. Bunun için vereceğiniz cevaplar sizin kendi görüşlerinizi yansıtmalıdır. Her cümle ile ilgili görüşlerinizi belirtirken, önce cümleyi dikkatle okuyunuz. Sonra cümlede belirtilen düşüncenin sizin düşünce veya duygularınıza ne derece uygun olduğuna karar bilginiz. Cümlede belirtilen düşünceye;

Tamamen katılıyorsanız, cümlenin karşısındaki 1. kutucuğa,

Genellikle katılıyorsanız, cümlenin karşısındaki 2. kutucuğa,

Kararsız iseniz veya o konuda hiç bilginiz yoksa, cümlenin karşısındaki 3. kutucuğa,

Asla katılmıyorum diyorsanız, cümlenin karşısındaki 5. kutucuğa

(X) işaretini koyunuz. Herhangi bir cümle üzerinde gereğinden fazla zaman harcamayınız. **Bütün soruları mutlaka cevaplayınız. Her cümle için sadece bir kutucuğu işaretleyiniz.** Katkılarınız için teşekkür ederim.

Aşağıda bazı ifadeler yer almaktadır. Bu ifadeleri ne ölçüde onayladığınızı ya da reddettiğinizi, her ifade için karşısına bilgilen seçeneklerden size en uygun gelen sadece birine (X) işareti koyarak belirtiniz.	1	2	3	4	5
1. Fen dersi çok sevdiğim dersler arasındadır.					
2. Fen dersi çalışmak beni dinlendirir.					
3. Fen dersindeki konular azaltılsa mutlu olurum.					
4. Fen dersi çalışırken canım sıkılır.					
5. Fen dersiyle uğraşmak beni eğlendirir.					
6. Boş zamanlarımda fen dersi çalışmaktan zevk alırım.					
7. Fen dersinden korkarım.					
8. Fen dersi çalışmak beni yorar.					

9. Fen dersi bana korkutucu görünür.					
10. Fen dersindeki soruları çözmekten zevk alırım.					
11. Fen dersi, derslerin en güzelidir.					
12. İleride, fen dersiyle yakından ilgili bir meslek seçmeyi isterim.					
13. Fen dersinden hiç hoşlanmam.					
14. Programda fen dersinin saatlerinin sayısı azaltılsa mutlu olurum.					
15. İleride, fen dersiyle ilişkisi en az olan bir meslek seçmek isterim.					
16. Fen dersiyle ilgili elimte geçen her soruyu çözmek isterim.					
17. Fen dersi konusundaki her şey ilgimi çeker.					
18. Dersler arasında en çok fen dersinden hoşlanırım.					
19. Mümkün olsa, fen dersi yerine başka bir ders alırım.					
20. Fen dersiyle ilgili ödevlerimi sıkılmadan zevkle yaparım.					
21. Fen dersini mecbur olduğum için çalışıyorum.					
22. Boş zamanlarımda fen dersiyle ilgili soruları çözmek bana zevk verir.					
23. Fen dersinde kendimi rahat hissedirim.					
24. Diğer derslere göre, fen dersini daha büyük bir zevkle çalışırım.					
25. Bana göre, fen dersi en çekici derstir.					
26. Fen dersinin içindeki konular azaltılsa sevinirim.					
27. Fen dersinden çekinirim.					
28. Fen dersine, sadece sınıf geçmek için çalışıyorum.					

1. Tamamen Katılıyorum
4. Katılmıyorum

2. Genellikle Katılıyorum
5. Asla Katılmıyorum

3. Kararsızım

EK 16

İlköğretim Düzeyinde Sosyal Bilgiler Tutum Ölçeği

Sevgili Arkadaşlar,

Bu anket sizin sosyal bilgiler dersinizle ilgili düşüncelerinizi öğrenmek için hazırlanmış cümlelerden oluşmaktadır. Bu cümlelerin hiçbirinin kesin olarak doğru cevabı yoktur. Bunun için vereceğiniz cevaplar sizin kendi görüşlerinizi yansıtmalıdır. Her cümle ile ilgili görüşlerinizi belirtirken, önce cümleyi dikkatle okuyunuz. Sonra cümlede belirtilen düşüncenin sizin düşünce veya duygularınıza ne derece uygun olduğuna karar bilginiz. Cümlede belirtilen düşünceye;

Tamamen katılıyorsanız, cümlenin karşısındaki 1. kutucuğa,

Genellikle katılıyorsanız, cümlenin karşısındaki 2. kutucuğa,

Kararsız iseniz veya o konuda hiç bilginiz yoksa, cümlenin karşısındaki 3. kutucuğa,

Asla katılmıyorum diyorsanız, cümlenin karşısındaki 5. kutucuğa

(X) işaretini koyunuz. Herhangi bir cümle üzerinde gereğinden fazla zaman harcamayınız. **Bütün soruları mutlaka cevaplayınız. Her cümle için sadece bir kutucuğu işaretleyiniz.** Katkılarınız için teşekkür ederim.

Aşağıda bazı ifadeler yer almaktadır. Bu ifadeleri ne ölçüde onayladığınızı ya da reddettiğinizi, her ifade için karşısına bilgilen seçeneklerden size en uygun gelen sadece birine (X) işareti koyarak belirtiniz.	1	2	3	4	5
1. Sosyal bilgiler dersi çok sevdiğim dersler arasındadır.					
2. Sosyal bilgiler dersi çalışmak beni dinlendirir.					
3. Sosyal bilgiler dersindeki konular azaltılsa mutlu olurum.					
4. Sosyal bilgiler dersi çalışırken canım sıkılır.					
5. Sosyal bilgiler dersiyile uğraşmak beni eğlendirir.					
6. Boş zamanlarımda sosyal bilgiler dersi çalışmaktan zevk alırım.					
7. Sosyal bilgiler dersinden korkarım.					
8. Sosyal bilgiler dersi çalışmak beni yorar.					

9. Sosyal bilgiler dersi bana korkutucu görünür.					
10. Sosyal bilgiler dersindeki soruları çözmekten zevk alırım.					
11. Sosyal bilgiler dersi, derslerin en güzelidir.					
12. İleride, sosyal bilgiler dersiyle yakından ilgili bir meslek seçmeyi isterim.					
13. Sosyal bilgiler dersinden hiç hoşlanmam.					
14. Programda sosyal bilgiler dersinin saatlerinin sayısı azaltılsa mutlu olurum.					
15. İleride, sosyal bilgiler dersiyle ilişkisi en az olan bir meslek seçmek isterim.					
16. Sosyal bilgiler dersiyle ilgili elime geçen her soruyu çözmek isterim.					
17. Sosyal bilgiler dersi konusundaki her şey ilgimi çeker.					
18. Dersler arasında en çok sosyal bilgiler dersinden hoşlanırım.					
19. Mümkün olsa, sosyal bilgiler dersi yerine başka bir ders alırım.					
20. Sosyal bilgiler dersiyle ilgili ödevlerimi sıkılmadan zevkle yaparım.					
21. Sosyal bilgiler dersini mecbur olduğum için çalışıyorum.					
22. Boş zamanlarımda sosyal bilgiler dersiyle ilgili soruları çözmek bana zevk verir.					
23. Sosyal bilgiler dersinde kendimi rahat hissedirim.					
24. Diğer derslere göre, sosyal bilgiler dersini daha büyük bir zevkle çalışırım.					
25. Bana göre, sosyal bilgiler dersi en çekici derstir.					
26. Sosyal bilgiler dersinin içindeki konular azaltılsa sevinirim.					
27. Sosyal bilgiler dersinden çekinirim.					
28. Sosyal bilgiler dersine, sadece sınıf geçmek için çalışıyorum.					

1. Tamamen Katılıyorum

2. Genellikle Katılıyorum

3. Kararsızım

4. Katılmıyorum

5. Asla Katılmıyorum

EK 17

İlköğretim Düzeyinde Yabancı Dil Tutum Ölçeği

Sevgili Arkadaşlar,

Bu anket sizin yabancı dil dersinizle ilgili düşüncelerinizi öğrenmek için hazırlanmış cümlelerden oluşmaktadır. Bu cümlelerin hiçbirinin kesin olarak doğru cevabı yoktur. Bunun için vereceğiniz cevaplar sizin kendi görüşlerinizi yansıtmalıdır. Her cümle ile ilgili görüşlerinizi belirtirken, önce cümleyi dikkatle okuyunuz. Sonra cümlede belirtilen düşüncenin sizin düşünce veya duygularınıza ne derece uygun olduğuna karar bilginiz. Cümlede belirtilen düşünceye;

Tamamen katılıyorsanız, cümlenin karşısındaki 1. kutucuğa,

Genellikle katılıyorsanız, cümlenin karşısındaki 2. kutucuğa,

Kararsız iseniz veya o konuda hiç bilginiz yoksa, cümlenin karşısındaki 3. kutucuğa,

Asla katılmıyorum diyorsanız, cümlenin karşısındaki 5. kutucuğa

(X) işaretini koyunuz. Herhangi bir cümle üzerinde gereğinden fazla zaman harcamayınız. **Bütün soruları mutlaka cevaplayınız. Her cümle için sadece bir kutucuğu işaretleyiniz.** Katkılarınız için teşekkür ederim.

Aşağıda bazı ifadeler yer almaktadır. Bu ifadeleri ne ölçüde onayladığınızı ya da reddettiğinizi, her ifade için karşılarna bilgilen seçeneklerden size en uygun gelen sadece birine (X) işareti koyarak belirtiniz.	1	2	3	4	5
1. Yabancı dil dersi çok sevdiğim dersler arasındadır.					
2. Yabancı dil dersi çalışmak beni dinlendirir.					
3. Yabancı dil dersindeki konular azaltılsa mutlu olurum.					
4. Yabancı dil dersi çalışırken canım sıkılır.					
5. Yabancı dil dersiyle uğraşmak beni eğlendirir.					
6. Boş zamanlarımda yabancı dil dersi çalışmaktan zevk alırım.					
7. Yabancı dil dersinden korkarım.					
8. Yabancı dil dersi çalışmak beni yorar.					

9. Yabancı dil dersi bana korkutucu görünür.					
10. Yabancı dil dersindeki soruları çözmekten zevk alırım.					
11. Yabancı dil dersi, derslerin en güzelidir.					
12. İleride, yabancı dil dersiyle yakından ilgili bir meslek seçmeyi isterim.					
13. Yabancı dil dersinden hiç hoşlanmam.					
14. Programda yabancı dil dersinin saatlerinin sayısı azaltılsa mutlu olurum.					
15. İleride, yabancı dil dersiyle ilişkisi en az olan bir meslek seçmek isterim.					
16. Yabancı dil dersiyle ilgili elime geçen her soruyu çözmek isterim.					
17. Yabancı dil dersi konusundaki her şey ilgimi çeker.					
18. Dersler arasında en çok yabancı dil dersinden hoşlanırım.					
19. Mümkün olsa, yabancı dil dersi yerine başka bir ders alırım.					
20. Yabancı dil dersiyle ilgili ödevlerimi sıkılmadan zevkle yaparım.					
21. Yabancı dil dersini mecbur olduğum için çalışıyorum.					
22. Boş zamanlarımda yabancı dil dersiyle ilgili soruları çözmek bana zevk verir.					
23. Yabancı dil dersinde kendimi rahat hissedirim.					
24. Diğer derslere göre, yabancı dil dersini daha büyük bir zevkle çalışırım.					
25. Bana göre, yabancı dil dersi en çekici derstir.					
26. Yabancı dil dersinin içindeki konular azaltılsa sevinirim.					
27. Yabancı dil dersinden çekinirim.					
28. Yabancı dil dersine, sadece sınıf geçmek için çalışıyorum.					

1. Tamamen Katılıyorum

2. Genellikle Katılıyorum

3. Kararsızım

4. Katılmıyorum

5. Asla Katılmıyorum

EK 18

Ortaöğretim Düzeyinde Matematik Tutum Ölçeğinin Faktör Analizi Sonuçları
Ve Madde-Toplam Korelasyonları

Tutum Madde No	Birinci Faktör Yük Değeri	Madde-Toplam Korelasyonu	Uygulamadaki Madde No
1	.787	.7571	1
2	.764	.7299	2
3	.463	.4435	3
4	.738	.7117	4
5	.720	.6882	5
6	.686	.6498	6
7	.594	.5739	7
8	.527	.5000	8
9	.567	.5448	9
10	.682	.6402	10
11	.729	.6935	11
12	.583	.5488	12
13	.824	.8013	13
14	.700	.6777	14
15	.595	.5667	15
16	.609	.5698	16
17	.696	.6620	17
18	.741	.7082	18
19	.534	.5063	19
20	.754	.7337	20
21	.751	.7161	21
22	.612	.5916	22
23	.725	.6893	23
25	.713	.6788	24
26	.774	.7414	25
27	.749	.7168	26
28	.514	.4948	27
29	.608	.5879	28
30	.682	.6548	29

EK 19

**Ortaöğretim Düzeyinde Fizik Tutum Ölçeğinin Faktör Analizi Sonuçları
Ve Madde-Toplam Korelasyonları**

Tutum Madde No	Birinci Faktör Yük Değeri	Madde-Toplam Korelasyonu(r)	Uygulamadaki Madde No
1	.760	.7071	1
2	.727	.6800	2
3	.611	.6041	3
4	.633	.6169	4
5	.780	.7499	5
6	.811	.7704	6
7	.542	.5106	7
8	.714	.6857	8
9	.558	.5537	9
10	.573	.5288	10
11	.807	.7744	11
12	.665	.6306	12
13	.519	.4889	13
14	.589	.5707	14
15	.673	.6384	15
16	.483	.4407	16
17	.728	.7028	17
18	.609	.5507	18
19	.388	.3606	19
20	.509	.4780	20
21	.727	.6899	21
22	.582	.5504	22
23	.623	.5843	23
25	.832	.8004	24
26	.765	.7194	25
27	.693	.6420	26
28	.494	.4869	27
29	.681	.6404	28
30	.556	.5314	29

EK 20

**Ortaöğretim Düzeyinde Coğrafya Tutum Ölçeğinin Faktör Analizi
Sonuçları Ve Madde-Toplam Korelasyonları**

Tutum Madde No	Birinci Faktör Yük Değeri	Madde-Toplam Korelasyonu(r)	Uygulamadaki Madde No
1	.656	.5795	1
2	.679	.6143	2
3	.431	.4082	3
4	.784	.7619	4
5	.631	.5807	5
6	.647	.5704	6
7	.475	.4633	7
8	.686	.6594	8
9	.404	.3670	9
10	.500	.4471	10
11	.697	.6246	11
12	.472	.3996	12
13	.352	.3388	13
14	.346	.3424	14
15	.451	.4420	15
16	.546	.5003	16
17	.596	.5431	17
18	.732	.6688	18
19	.466	.4178	19
20	.518	.4909	20
21	.497	.4355	21
22	.577	.5545	22
23	.627	.5624	23
25	.547	.4833	24
26	.755	.6934	25
27	.683	.6061	26
28	.484	.4625	27
29	.594	.6019	28
30	.574	.5806	29

EK 21

Ortaöğretim Düzeyinde Yabancı Dil Tutum Ölçeğinin Faktör Analizi
Sonuçları Ve Madde-Toplam Korelasyonları

Tutum Madde No	Birinci Faktör Yük Değeri	Madde-Toplam Korelasyonu(r)	Uygulamadaki Madde No
1	.861	.8428	1
2	.734	.7072	2
3	.662	.6390	3
4	.801	.7722	4
5	.851	.8324	5
6	.629	.6055	6
7	.687	.6662	7
8	.735	.7084	8
9	.673	.6471	9
10	.763	.7388	10
11	.718	.6930	11
12	.587	.5620	12
13	.822	.7946	13
14	.778	.7557	14
15	.797	.7701	15
16	.447	.4223	16
17	.763	.7401	17
18	.630	.6003	18
19	.522	.4931	19
20	.690	.6647	20
21	.742	.7158	21
22	.754	.7283	22
23	.726	.7086	23
25	.687	.6562	24
26	.767	.7416	25
27	.735	.7134	26
28	.776	.7598	27
29	.607	.5823	28
30	.799	.7813	29

EK 22

Ortaöğretim Düzeyinde Matematik Tutum Ölçeği

Sevgili Arkadaşlar,

Bu anket sizin matematik dersinizle ilgili düşüncelerinizi öğrenmek için hazırlanmış cümlelerden oluşmaktadır. Bu cümlelerin hiçbirinin kesin olarak doğru cevabı yoktur. Bunun için vereceğiniz cevaplar sizin kendi görüşlerinizi yansıtmalıdır. Her cümle ile ilgili görüşlerinizi belirtirken, önce cümleyi dikkatle okuyunuz. Sonra cümlede belirtilen düşüncenin sizin düşünce veya duygularınıza ne derece uygun olduğuna karar bilginiz. Cümlede belirtilen düşünceye;

Tamamen katılıyorsanız, cümlenin karşısındaki 1. kutucuğa,

Genellikle katılıyorsanız, cümlenin karşısındaki 2. kutucuğa,

Kararsız iseniz veya o konuda hiç bilginiz yoksa, cümlenin karşısındaki 3. kutucuğa,

Asla katılmıyorum diyorsanız, cümlenin karşısındaki 5. kutucuğa

(X) işaretini koyunuz. Herhangi bir cümle üzerinde gereğinden fazla zaman harcamayınız. **Bütün soruları mutlaka cevaplayınız. Her cümle için sadece bir kutucuğu işaretleyiniz.** Katkılarınız için teşekkür ederim.

Aşağıda bazı ifadeler yer almaktadır. Bu ifadeleri ne ölçüde onayladığınızı ya da reddettiğinizi, her ifade için karşılarna bilgilen seçeneklerden size en uygun gelen sadece birine (X) işareti koyarak belirtiniz.	1	2	3	4	5
1. Matematik dersi çok sevdiğim dersler arasındadır.					
2. Matematik dersi çalışmak beni dinlendirir.					
3. Matematik dersindeki konular azaltılsa mutlu olurum.					
4. Matematik dersi çalışırken canım sıkılır.					
5. Matematik dersiyle uğraşmak beni eğlendirir.					
6. Boş zamanlarımda matematik dersi çalışmaktan zevk alırım.					
7. Matematik dersinden korkarım.					
8. Matematik dersi çalışmak beni yorar.					

9. Matematik dersi bana korkutucu görünür.					
10. Matematik dersindeki soruları çözmekten zevk alırım.					
11. Matematik dersi, derslerin en güzelidir.					
12. İleride, matematik dersiyle yakından ilgili bir meslek seçmeyi isterim.					
13. Matematik dersinden hiç hoşlanmam.					
14. Programda matematik dersinin saatlerinin sayısı azaltılırsa mutlu olurum.					
15. İleride, matematik dersiyle ilişkisi en az olan bir meslek seçmek isterim.					
16. Matematik dersiyle ilgili elime geçen her soruyu çözmek isterim.					
17. Matematik dersi konusundaki her şey ilgimi çeker.					
18. Dersler arasında en çok matematik dersinden hoşlanırım.					
19. Matematik dersiyle ilgili oyunlardan hoşlanmam.					
20. Mümkün olsa, matematik dersi yerine başka bir ders alırım.					
21. Matematik dersiyle ilgili ödevlerimi sıkılmadan zevkle yaparım.					
22. Matematik dersini mecbur olduğum için çalışıyorum.					
23. Boş zamanlarımda matematik dersiyle ilgili soruları çözmek bana zevk verir.					
24. Matematik dersinde kendimi rahat hissederim.					
25. Diğer derslere göre, matematik dersini daha büyük bir zevkle çalışırım.					
26. Bana göre, matematik dersi en çekici derstir.					
27. Matematik dersinin içindeki konular azaltılırsa sevinirim.					
28. Matematik dersinden çekinirim.					
29. Matematik dersine, sadece sınıf geçmek için çalışıyorum.					

1. Tamamen Katılıyorum

2. Genellikle Katılıyorum

3. Kararsızım

4. Katılmıyorum

5. Asla Katılmıyorum

EK 23

Ortaöğretim Düzeyinde Fizik Tutum Ölçeği

Sevgili Arkadaşlar,

Bu anket sizin fizik dersinizle ilgili düşüncelerinizi öğrenmek için hazırlanmış cümlelerden oluşmaktadır. Bu cümlelerin hiçbirinin kesin olarak doğru cevabı yoktur. Bunun için vereceğiniz cevaplar sizin kendi görüşlerinizi yansıtmalıdır. Her cümle ile ilgili görüşlerinizi belirtirken, önce cümleyi dikkatle okuyunuz. Sonra cümlede belirtilen düşüncenin sizin düşünce veya duygularınıza ne derece uygun olduğuna karar bilginiz. Cümlede belirtilen düşünceye;

Tamamen katılıyorsanız, cümlenin karşısındaki 1. kutucuğa,
Genellikle katılıyorsanız, cümlenin karşısındaki 2. kutucuğa,
Kararsız iseniz veya o konuda hiç bilginiz yoksa, cümlenin karşısındaki 3. kutucuğa,
Asla katılmıyorum diyorsanız, cümlenin karşısındaki 5. kutucuğa
 (X) işaretini koyunuz. Herhangi bir cümle üzerinde gereğinden fazla zaman harcamayınız. **Bütün soruları mutlaka cevaplayınız. Her cümle için sadece bir kutucuğu işaretleyiniz. Katkılarınız için teşekkür ederim.**

Aşağıda bazı ifadeler yer almaktadır. Bu ifadeleri ne ölçüde onayladığınızı ya da reddettiğinizi, her ifade için karşısına bilgilen seçeneklerden size en uygun gelen sadece birine (X) işareti koyarak belirtiniz.	1	2	3	4	5
1. Fizik dersi çok sevdiğim dersler arasındadır.					
2. Fizik dersi çalışmak beni dinlendirir.					
3. Fizik dersindeki konular azaltılsa mutlu olurum.					
4. Fizik dersi çalışırken canım sıkılır.					
5. Fizik dersiyle uğraşmak beni eğlendirir.					
6. Boş zamanlarımda fizik dersi çalışmaktan zevk alırım.					
7. Fizik dersinden korkarım.					
8. Fizik dersi çalışmak beni yorar.					

9. Fizik dersi bana korkutucu görünür.					
10. Fizik dersindeki soruları çözmekten zevk alırım.					
11. Fizik dersi, derslerin en güzelidir.					
12. İleride, fizik dersiyle yakından ilgili bir meslek seçmeyi isterim.					
13. Fizik dersinden hiç hoşlanmam.					
14. Programda fizik dersinin saatlerinin sayısı azaltılsa mutlu olurum.					
15. İleride, fizik dersiyle ilişkisi en az olan bir meslek seçmek isterim.					
16. Fizik dersiyle ilgili elime geçen her soruyu çözmek isterim.					
17. Fizik dersi konusundaki her şey ilgimi çeker.					
18. Dersler arasında en çok fizik dersinden hoşlanırım.					
19. Fizik dersiyle ilgili oyunlardan hoşlanmam.					
20. Mümkün olsa, fizik dersi yerine başka bir ders alırım.					
21. Fizik dersiyle ilgili ödevlerimi sıkılmadan zevkle yaparım.					
22. Fizik dersini mecbur olduğum için çalışıyorum.					
23. Boş zamanlarımda fizik dersiyle ilgili soruları çözmek bana zevk verir.					
24. Fizik dersinde kendimi rahat hissederim.					
25. Diğer derslere göre, fizik dersini daha büyük bir zevkle çalışırım.					
26. Bana göre, fizik dersi en çekici derstir.					
27. Fizik dersinin içindeki konular azaltılsa sevinirim.					
28. Fizik dersinden çekinirim.					
29. Fizik dersine, sadece sınıf geçmek için çalışıyorum.					

1. Tamamen Katılıyorum

2. Genellikle Katılıyorum

3. Kararsızım

4. Katılmıyorum

5. Asla Katılmıyorum

EK 24

Ortaöğretim Düzeyinde Coğrafya Tutum Ölçeği

Sevgili Arkadaşlar,

Bu anket sizin coğrafya dersinizle ilgili düşüncelerinizi öğrenmek için hazırlanmış cümlelerden oluşmaktadır. Bu cümlelerin hiçbirinin kesin olarak doğru cevabı yoktur. Bunun için vereceğiniz cevaplar sizin kendi görüşlerinizi yansıtmalıdır. Her cümle ile ilgili görüşlerinizi belirtirken, önce cümleyi dikkatle okuyunuz. Sonra cümlede belirtilen düşüncenin sizin düşünce veya duygularınıza ne derece uygun olduğuna karar bilginiz. Cümlede belirtilen düşünceye;

Tamamen katılıyorsanız, cümlenin karşısındaki 1. kutucuğa,

Genellikle katılıyorsanız, cümlenin karşısındaki 2. kutucuğa,

Kararsız iseniz veya o konuda hiç bilginiz yoksa, cümlenin karşısındaki 3. kutucuğa,

Asla katılmıyorum diyorsanız, cümlenin karşısındaki 5. kutucuğa

(X) işaretini koyunuz. Herhangi bir cümle üzerinde gereğinden fazla zaman harcamayınız. **Bütün soruları mutlaka cevaplayınız. Her cümle için sadece bir kutucuğu işaretleyiniz.** Katkılarınız için teşekkür ederim.

Aşağıda bazı ifadeler yer almaktadır. Bu ifadeleri ne ölçüde onayladığınızı ya da reddettiğinizi, her ifade için karşılarna bilgilen seçeneklerden size en uygun gelen sadece birine (X) işareti koyarak belirtiniz.	1	2	3	4	5
1. Coğrafya dersi çok sevdiğim dersler arasındadır.					
2. Coğrafya dersi çalışmak beni dinlendirir.					
3. Coğrafya dersindeki konular azaltılsa mutlu olurum.					
4. Coğrafya dersi çalışırken canım sıkılır.					
5. Coğrafya dersiyle uğraşmak beni eğlendirir.					
6. Boş zamanlarımda coğrafya dersi çalışmaktan zevk alırım.					
7. Coğrafya dersinden korkarım.					
8. Coğrafya dersi çalışmak beni yorar.					

9. Coğrafya dersi bana korkutucu görünür.					
10. Coğrafya dersindeki soruları çözmekten zevk alırım.					
11. Coğrafya dersi, derslerin en güzelidir.					
12. İleride, coğrafya dersiyle yakından ilgili bir meslek seçmeyi isterim.					
13. Coğrafya dersinden hiç hoşlanmam.					
14. Programda coğrafya dersinin saatlerinin sayısı azaltılrsa mutlu olurum.					
15. İleride, coğrafya dersiyle ilişkisi en az olan bir meslek seçmek isterim.					
16. Coğrafya dersiyle ilgili elimе geçen her soruyu çözmek isterim.					
17. Coğrafya dersi konusundaki her şey ilgimi çeker.					
18. Dersler arasında en çok coğrafya dersinden hoşlanırım.					
19. Coğrafya dersiyle ilgili oyunlardan hoşlanmam.					
20. Mümkün olsa, coğrafya dersi yerine başka bir ders alırım.					
21. Coğrafya dersiyle ilgili ödevlerimi sıkılmadan zevkle yaparım.					
22. Coğrafya dersini mecbur olduğum için çalışıyorum.					
23. Boş zamanlarımda coğrafya dersiyle ilgili soruları çözmek bana zevk verir.					
24. Coğrafya dersinde kendimi rahat hissedirim.					
25. Diğer derslere göre, coğrafya dersini daha büyük bir zevkle çalışırım.					
26. Bana göre, coğrafya dersi en çekici derstir.					
27. Coğrafya dersinin içindeki konular azaltılrsa sevinirim.					
28. Coğrafya dersinden çekinirim.					
29. Coğrafya dersine, sadece sınıf geçmek için çalışıyorum.					

1. Tamamen Katılıyorum

2. Genellikle Katılıyorum

3. Kararsızım

4. Katılmıyorum

5. Asla Katılmıyorum

EK 25

Ortaöğretim Düzeyinde Yabancı Dil Tutum Ölçeği

Sevgili Arkadaşlar,

Bu anket sizin yabancı dil dersinizle ilgili düşüncelerinizi öğrenmek için hazırlanmış cümlelerden oluşmaktadır. Bu cümlelerin hiçbirinin kesin olarak doğru cevabı yoktur. Bunun için vereceğiniz cevaplar sizin kendi görüşlerinizi yansıtmalıdır. Her cümle ile ilgili görüşlerinizi belirtirken, önce cümleyi dikkatle okuyunuz. Sonra cümlede belirtilen düşüncenin sizin düşünce veya duygularınıza ne derece uygun olduğuna karar bilginiz. Cümlede belirtilen düşünceye;

Tamamen katılıyorsanız, cümlenin karşısındaki 1. kutucuğa,

Genellikle katılıyorsanız, cümlenin karşısındaki 2. kutucuğa,

Kararsız iseniz veya o konuda hiç bilginiz yoksa, cümlenin karşısındaki 3. kutucuğa,

Asla katılmıyorum diyorsanız, cümlenin karşısındaki 5. kutucuğa

(X) işaretini koyunuz. Herhangi bir cümle üzerinde gereğinden fazla zaman harcamayınız. **Bütün soruları mutlaka cevaplayınız. Her cümle için sadece bir kutucuğu işaretleyiniz. Katkılarınız için teşekkür ederim.**

Aşağıda bazı ifadeler yer almaktadır. Bu ifadeleri ne ölçüde onayladığınızı ya da reddettiğinizi, her ifade için karşısına bilgilen seçeneklerden size en uygun gelen sadece birine (X) işareti koyarak belirtiniz.	1	2	3	4	5
1. Yabancı dil dersi çok sevdiğim dersler arasındadır.					
2. Yabancı dil dersi çalışmak beni dinlendirir.					
3. Yabancı dil dersindeki konular azaltılsa mutlu olurum.					
4. Yabancı dil dersi çalışırken canım sıkılır.					
5. Yabancı dil dersiyile uğraşmak beni eğlendirir.					
6. Boş zamanlarımda yabancı dil dersi çalışmaktan zevk alırım.					
7. Yabancı dil dersinden korkarım.					
8. Yabancı dil dersi çalışmak beni yorar.					

9. Yabancı dil dersi bana korkutucu görünür.					
10. Yabancı dil dersindeki soruları çözmekten zevk alırım.					
11. Yabancı dil dersi, derslerin en güzelidir.					
12. İleride, yabancı dil dersiyle yakından ilgili bir meslek seçmeyi isterim.					
13. Yabancı dil dersinden hiç hoşlanmam.					
14. Programda yabancı dil dersinin saatlerinin sayısı azaltılsa mutlu olurum.					
15. İleride, yabancı dil dersiyle ilişkisi en az olan bir meslek seçmek isterim.					
16. Yabancı dil dersiyle ilgili elime geçen her soruyu çözmek isterim.					
17. Yabancı dil dersi konusundaki her şey ilgimi çeker.					
18. Dersler arasında en çok yabancı dil dersinden hoşlanırım.					
19. Yabancı dil dersiyle ilgili oyunlardan hoşlanmam.					
20. Mümkün olsa, yabancı dil dersi yerine başka bir ders alırım.					
21. Yabancı dil dersiyle ilgili ödevlerimi sıkılmadan zevkle yaparım.					
22. Yabancı dil dersini mecbur olduğum için çalışıyorum.					
23. Boş zamanlarımda yabancı dil dersiyle ilgili soruları çözmek bana zevk verir.					
24. Yabancı dil dersinde kendimi rahat hissedirim.					
25. Diğer derslere göre, yabancı dil dersini daha büyük bir zevkle çalışırım.					
26. Bana göre, yabancı dil dersi en çekici derstir.					
27. Yabancı dil dersinin içindeki konular azaltılsa sevinirim.					
28. Yabancı dil dersinden çekinirim.					
29. Yabancı dil dersine, sadece sınıf geçmek için çalışıyorum.					

1. Tamamen Katılıyorum

2. Genellikle Katılıyorum

3. Kararsızım

4. Katılmıyorum

5. Asla Katılmıyorum

EK 26

**Yükseköğretim Düzeyinde Matematik Tutum Ölçeğinin Faktör Analizi
Sonuçları Ve Madde-Toplam Korelasyonları**

Tutum Madde No	Birinci Faktör Yük Değeri	Madde-Toplam Korelasyonu(r)	Uygulamadaki Madde No
1	.906	.8948	1
2	.818	.7994	2
3	.550	.5309	3
4	.859	.8461	4
5	.867	.8527	5
6	.702	.6790	6
7	.799	.7827	7
8	.790	.7733	8
9	.765	.7474	9
10	.848	.8312	10
11	.784	.7674	11
12	.779	.7628	12
13	.817	.8016	13
14	.783	.7686	14
15	.756	.7381	15
16	.788	.7685	16
17	.783	.7655	17
18	.845	.8312	18
19	.666	.6446	19
20	.893	.8825	20
21	.801	.7829	21
22	.832	.8169	22
23	.781	.7614	23
24	.546	.5265	24
25	.848	.8336	25
26	.858	.8437	26
27	.745	.7251	27
28	.710	.6962	28
29	.825	.8115	29
30	.864	.8504	30

EK 27

Yükseköğretim Düzeyinde Fizik Tutum Ölçeğinin Faktör Analizi Sonuçları Ve Madde-Toplam Korelasyonları

Tutum Madde No	Birinci Faktör Yük Değeri	Madde-Toplam Korelasyonu(r)	Uygulamadaki Madde No
1	.885	.8677	1
2	.804	.7788	2
3	.642	.6200	3
4	.817	.7948	4
5	.896	.8808	5
6	.799	.7772	6
7	.695	.6754	7
8	.701	.6759	8
9	.655	.6362	9
10	.840	.8180	10
11	.774	.7466	11
12	.741	.7086	12
13	.836	.8155	13
14	.702	.6845	14
15	.683	.6579	15
16	.765	.7395	16
17	.769	.7491	17
18	.833	.8145	18
19	.765	.7473	19
20	.657	.6423	20
21	.557	.5382	21
22	.624	.6101	22
23	.582	.5533	23
24	.566	.5437	24
25	.768	.7415	25
26	.828	.8092	26
27	.607	.5778	27
28	.729	.7133	28
29	.806	.7903	29
30	.807	.7945	30

EK 28

**Yükseköğretim Düzeyinde Coğrafya Tutum Ölçeğinin Faktör Analizi Sonuçları
Ve Madde-Toplam Korelasyonları**

Tutum Madde No	Birinci Faktör Yük Değeri	Madde-Toplam Korelasyonu(r)	Uygulamadaki Madde No
1	.815	.7892	1
2	.782	.7468	2
3	.552	.5341	3
4	.792	.7697	4
5	.755	.7200	5
6	.748	.7138	6
7	.570	.5407	7
8	.693	.6663	8
9	.579	.5546	9
10	.749	.7244	10
11	.769	.7355	11
12	.686	.6541	12
13	.824	.8066	13
14	.421	.3954	14
15	.330	.3081	15
16	.606	.5685	16
17	.786	.7528	17
18	.691	.6516	18
19	.493	.4738	19
20	.591	.5559	20
21	.736	.7078	21
22	.809	.7884	22
23	.684	.6603	23
24	.375	.3568	24
25	.781	.7589	25
26	.753	.7225	26
27	.776	.7469	27
28	.633	.6178	28
29	.611	.5886	29
30	.714	.6829	30

EK 29

**Yükseköğretim Düzeyinde Yabancı Dil Tutum Ölçeğinin Faktör Analizi
Sonuçları Ve Madde-Toplam Korelasyonları**

Tutum Madde No	Birinci Faktör Yük Değeri	Madde-Toplam Korelasyonu(r)	Uygulamadaki Madde No
1	.844	.8178	1
2	.733	.6978	2
3	.539	.5264	3
4	.783	.7554	4
5	.734	.7072	5
6	.607	.5898	6
7	.686	.6529	7
8	.680	.6428	8
9	.545	.5205	9
10	.660	.6280	10
11	.693	.6508	11
12	.808	.7887	12
13	.790	.7604	13
14	.566	.5500	14
15	.504	.4632	15
16	.513	.4843	16
17	.804	.7821	17
18	.776	.7429	18
19	.673	.6498	19
20	.695	.6649	20
21	.668	.6415	21
22	.696	.6740	22
23	.594	.5663	23
24	.423	.4038	24
25	.870	.8468	25
26	.703	.6668	26
27	.654	.6165	27
28	.602	.5822	28
29	.705	.6701	29
30	.691	.6609	30

EK 30

Yükseköğretim Düzeyinde Matematik Tutum Ölçeği

Sevgili Arkadaşlar,

Bu anket sizin matematik dersinizle ilgili düşüncelerinizi öğrenmek için hazırlanmış cümlelerden oluşmaktadır. Bu cümlelerin hiçbirinin kesin olarak doğru cevabı yoktur. Bunun için vereceğiniz cevaplar sizin kendi görüşlerinizi yansıtmalıdır. Her cümle ile ilgili görüşlerinizi belirtirken, önce cümleyi dikkatle okuyunuz. Sonra cümlede belirtilen düşüncenin sizin düşünce veya duygularınıza ne derece uygun olduğuna karar bilginiz. Cümlede belirtilen düşünceye;

Tamamen katılıyorsanız, cümlenin karşısındaki 1. kutucuğa,
Genellikle katılıyorsanız, cümlenin karşısındaki 2. kutucuğa,
Kararsız iseniz veya o konuda hiç bilginiz yoksa, cümlenin karşısındaki 3. kutucuğa,
Asla katılmıyorum diyorsanız, cümlenin karşısındaki 5. kutucuğa
 (X) işaretini koyunuz. Herhangi bir cümle üzerinde gereğinden fazla zaman harcamayınız. **Bütün soruları mutlaka cevaplayınız. Her cümle için sadece bir kutucuğu işaretleyiniz. Katkılarınız için teşekkür ederim.**

Aşağıda bazı ifadeler yer almaktadır. Bu ifadeleri ne ölçüde onayladığınızı ya da reddettiğinizi, her ifade için karşılarna bilgilen seçeneklerden size en uygun gelen sadece birine (X) işareti koyarak belirtiniz.	1	2	3	4	5
1. Matematik dersi çok sevdiğim dersler arasındadır.					
2. Matematik dersi çalışmak beni dinlendirir.					
3. Matematik dersindeki konular azaltılsa mutlu olurum.					
4. Matematik dersi çalışırken canım sıkılır.					
5. Matematik dersiyle uğraşmak beni eğlendirir.					
6. Boş zamanlarımda matematik dersi çalışmaktan zevk alırım.					
7. Matematik dersinden korkarım.					
8. Matematik dersi çalışmak beni yorar.					

9. Matematik dersi bana korkutucu görünür.					
10. Matematik dersindeki soruları çözmekten zevk alırım.					
11. Matematik dersi, derslerin en güzelidir.					
12. İleride, matematik dersiyle yakından ilgili bir meslek seçmeyi isterim.					
13. Matematik dersinden hiç hoşlanmam.					
14. Programda matematik dersinin saatlerinin sayısı azaltılsa mutlu olurum.					
15. İleride, matematik dersiyle ilişkisi en az olan bir meslek seçmek isterim.					
16. Matematik dersiyle ilgili elime geçen her soruyu çözmek isterim.					
17. Matematik dersi konusundaki her şey ilgimi çeker.					
18. Dersler arasında en çok matematik dersinden hoşlanırım.					
19. Matematik dersiyle ilgili oyunlardan hoşlanmam.					
20. Mümkün olsa, matematik dersi yerine başka bir ders alırım.					
21. Matematik dersiyle ilgili ödevlerimi sıkılmadan zevkle yaparım.					
22. Matematik dersini mecbur olduğum için çalışıyorum.					
23. Boş zamanlarımda matematik dersiyle ilgili soruları çözmek bana zevk verir.					
24. Matematik dersiyle ilgili sorunun cevabını bulmak için kendi kendime uzun bir zaman harcamaktansa, onu bir bilenden sorup öğrenivermeyi tercih ederim.					
25. Matematik dersinde kendimi rahat hissederim.					
26. Diğer derslere göre, matematik dersini daha büyük bir zevkle çalışırım.					
27. Bana göre, matematik dersi en çekici derstir.					
28. Matematik dersinin içindeki konular azaltılsa sevinirim.					
29. Matematik dersinden çekinirim.					
30. Matematik dersine, sadece sınıf geçmek için çalışıyorum.					

1. Tamamen Katılıyorum

2. Genellikle Katılıyorum

3. Kararsızım

4. Katılmıyorum

5. Asla Katılmıyorum

EK 31

Yükseköğretim Düzeyinde Fizik Tutum Ölçeği

Sevgili Arkadaşlar,

Bu anket sizin fizik dersinizle ilgili düşüncelerinizi öğrenmek için hazırlanmış cümlelerden oluşmaktadır. Bu cümlelerin hiçbirinin kesin olarak doğru cevabı yoktur. Bunun için vereceğiniz cevaplar sizin kendi görüşlerinizi yansıtmalıdır. Her cümle ile ilgili görüşlerinizi belirtirken, önce cümleyi dikkatle okuyunuz. Sonra cümlede belirtilen düşüncenin sizin düşünce veya duygularınıza ne derece uygun olduğuna karar bilginiz. Cümlede belirtilen düşünceye;

Tamamen katılıyorsanız, cümlenin karşısındaki 1. kutucuğa,
Genellikle katılıyorsanız, cümlenin karşısındaki 2. kutucuğa,
Kararsız iseniz veya o konuda hiç bilginiz yoksa, cümlenin karşısındaki 3. kutucuğa,
Asla katılmıyorum diyorsanız, cümlenin karşısındaki 5. kutucuğa
 (X) işaretini koyunuz. Herhangi bir cümle üzerinde gereğinden fazla zaman harcamayınız. **Bütün soruları mutlaka cevaplayınız. Her cümle için sadece bir kutucuğu işaretleyiniz.** Katkılarınız için teşekkür ederim.

Aşağıda bazı ifadeler yer almaktadır. Bu ifadeleri ne ölçüde onayladığınızı ya da reddettiğinizi, her ifade için karşılarna bilgilene seçeneklerden size en uygun gelen sadece birine (X) işareti koyarak belirtiniz.	1	2	3	4	5
1. Fizik dersi çok sevdiğim dersler arasındadır.					
2. Fizik dersi çalışmak beni dinlendirir.					
3. Fizik dersindeki konular azaltılsa mutlu olurum.					
4. Fizik dersi çalışırken canım sıkılır.					
5. Fizik dersiyle uğraşmak beni eğlendirir.					
6. Boş zamanlarımda fizik dersi çalışmaktan zevk alırım.					
7. Fizik dersinden korkarım.					
8. Fizik dersi çalışmak beni yorar.					

9. Fizik dersi bana korkutucu görünür.					
10. Fizik dersindeki soruları çözmekten zevk alırım.					
11. Fizik dersi, derslerin en güzelidir.					
12. İleride, fizik dersiyle yakından ilgili bir meslek seçmeyi isterim.					
13. Fizik dersinden hiç hoşlanmam.					
14. Programda fizik dersinin saatlerinin sayısı azaltılsa mutlu olurum.					
15. İleride, fizik dersiyle ilişkisi en az olan bir meslek seçmek isterim.					
16. Fizik dersiyle ilgili elime geçen her soruyu çözmek isterim.					
17. Fizik dersi konusundaki her şey ilgimi çeker.					
18. Dersler arasında en çok fizik dersinden hoşlanırım.					
19. Fizik dersiyle ilgili oyunlardan hoşlanmam.					
20. Mümkün olsa, fizik dersi yerine başka bir ders alırım.					
21. Fizik dersiyle ilgili ödevlerimi sıkılmadan zevkle yaparım.					
22. Fizik dersini mecbur olduğum için çalışıyorum.					
23. Boş zamanlarımda fizik dersiyle ilgili soruları çözmek bana zevk verir.					
24. Fizik dersiyle ilgili sorunun cevabını bulmak için kendi kendime uzun bir zaman harcamaktansa, onu bir bilenden sorup öğrenivermeyi tercih ederim.					
25. Fizik dersinde kendimi rahat hissederim.					
26. Diğer derslere göre, fizik dersini daha büyük bir zevkle çalışırım.					
27. Bana göre, fizik dersi en çekici derstir.					
28. Fizik dersinin içindeki konular azaltılsa sevinirim.					
29. Fizik dersinden çekinirim.					
30. Fizik dersine, sadece sınıf geçmek için çalışıyorum.					

1. Tamamen Katılıyorum

2. Genellikle Katılıyorum

3. Kararsızım

4. Katılmıyorum

5. Asla Katılmıyorum

EK 32

Yükseköğretim Düzeyinde Coğrafya Tutum Ölçeği

Sevgili Arkadaşlar,

Bu anket sizin coğrafya dersinizle ilgili düşüncelerinizi öğrenmek için hazırlanmış cümlelerden oluşmaktadır. Bu cümlelerin hiçbirinin kesin olarak doğru cevabı yoktur. Bunun için vereceğiniz cevaplar sizin kendi görüşlerinizi yansıtmalıdır. Her cümle ile ilgili görüşlerinizi belirtirken, önce cümleyi dikkatle okuyunuz. Sonra cümlede belirtilen düşüncenin sizin düşünce veya duygularınıza ne derece uygun olduğuna karar bilginiz. Cümlede belirtilen düşünceye;

Tamamen katılıyorsanız, cümlenin karşısındaki 1. kutucuğa,

Genellikle katılıyorsanız, cümlenin karşısındaki 2. kutucuğa,

Kararsız iseniz veya o konuda hiç bilginiz yoksa, cümlenin karşısındaki 3. kutucuğa,

Asla katılmıyorum diyorsanız, cümlenin karşısındaki 5. kutucuğa

(X) işaretini koyunuz. Herhangi bir cümle üzerinde gereğinden fazla zaman harcamayınız. Bütün soruları mutlaka cevaplayınız. Her cümle için sadece bir kutucuğu işaretleyiniz. Katkılarınız için teşekkür ederim.

Aşağıda bazı ifadeler yer almaktadır. Bu ifadeleri ne ölçüde onayladığınızı ya da reddettiğinizi, her ifade için karşılarna bilgilen seçeneklerden size en uygun gelen sadece birine (X) işareti koyarak belirtiniz.	1	2	3	4	5
1. Coğrafya dersi çok sevdiğim dersler arasındadır.					
2. Coğrafya dersi çalışmak beni dinlendirir.					
3. Coğrafya dersindeki konular azaltılsa mutlu olurum.					
4. Coğrafya dersi çalışırken canım sıkılır.					
5. Coğrafya dersiyle uğraşmak beni eğlendirir.					
6. Boş zamanlarımda coğrafya dersi çalışmaktan zevk alırım.					
7. Coğrafya dersinden korkarım.					
8. Coğrafya dersi çalışmak beni yorar.					

9. Coğrafya dersi bana korkutucu görünür.					
10. Coğrafya dersindeki soruları çözmekten zevk alırım.					
11. Coğrafya dersi, derslerin en güzeldir.					
12. İleride, coğrafya dersiyle yakından ilgili bir meslek seçmeyi isterim.					
13. Coğrafya dersinden hiç hoşlanmam.					
14. Programda coğrafya dersinin saatlerinin sayısı azaltılsa mutlu olurum.					
15. İleride, coğrafya dersiyle ilişkisi en az olan bir meslek seçmek isterim.					
16. Coğrafya dersiyle ilgili elime geçen her soruyu çözmek isterim.					
17. Coğrafya dersi konusundaki her şey ilgimi çeker.					
18. Dersler arasında en çok coğrafya dersinden hoşlanırım.					
19. Coğrafya dersiyle ilgili oyunlardan hoşlanmam.					
20. Mümkün olsa, coğrafya dersi yerine başka bir ders alırım.					
21. Coğrafya dersiyle ilgili ödevlerimi sıkılmadan zevkle yaparım.					
22. Coğrafya dersini mecbur olduğum için çalışıyorum.					
23. Boş zamanlarımda coğrafya dersiyle ilgili soruları çözmek bana zevk verir.					
24. Coğrafya dersiyle ilgili sorunun cevabını bulmak için kendi kendime uzun bir zaman harcamaktansa, onu bir bilenden sorup öğrenivermeyi tercih ederim.					
25. Coğrafya dersinde kendimi rahat hissedirim.					
26. Diğer derslere göre, coğrafya dersini daha büyük bir zevkle çalışırım.					
27. Bana göre, coğrafya dersi en çekici derstir.					
28. Coğrafya dersinin içindeki konular azaltılsa sevinirim.					
29. Coğrafya dersinden çekinirim.					
30. Coğrafya dersine, sadece sınıf geçmek için çalışıyorum.					

1. Tamamen Katılıyorum

2. Genellikle Katılıyorum

3. Kararsızım

4. Katılmıyorum

5. Asla Katılmıyorum

EK 33

Yükseköğretim Düzeyinde Yabancı Dil Tutum Ölçeği

Sevgili Arkadaşlar,

Bu anket sizin yabancı dil dersinizle ilgili düşüncelerinizi öğrenmek için hazırlanmış cümlelerden oluşmaktadır. Bu cümlelerin hiçbirinin kesin olarak doğru cevabı yoktur. Bunun için vereceğiniz cevaplar sizin kendi görüşlerinizi yansıtmalıdır. Her cümle ile ilgili görüşlerinizi belirtirken, önce cümleyi dikkatle okuyunuz. Sonra cümlede belirtilen düşüncenin sizin düşünce veya duygularınıza ne derece uygun olduğuna karar bilginiz. Cümlede belirtilen düşünceye;

Tamamen katılıyorsanız, cümlenin karşısındaki 1. kutucuğa,

Genellikle katılıyorsanız, cümlenin karşısındaki 2. kutucuğa,

Kararsız iseniz veya o konuda hiç bilginiz yoksa, cümlenin karşısındaki 3. kutucuğa,

Asla katılmıyorum diyorsanız, cümlenin karşısındaki 5. kutucuğa

(X) işaretini koyunuz. Herhangi bir cümle üzerinde gereğinden fazla zaman harcamayınız. **Bütün soruları mutlaka cevaplayınız. Her cümle için sadece bir kutucuğu işaretleyiniz.** Katkılarınız için teşekkür ederim.

Aşağıda bazı ifadeler yer almaktadır. Bu ifadeleri ne ölçüde onayladığınızı ya da reddettiğinizi, her ifade için karşılarna bilgilen seçeneklerden size en uygun gelen sadece birine (X) işareti koyarak belirtiniz.	1	2	3	4	5
1. Yabancı dil dersi çok sevdiğim dersler arasındadır.					
2. Yabancı dil dersi çalışmak beni dinlendirir.					
3. Yabancı dil dersindeki konular azaltılsa mutlu olurum.					
4. Yabancı dil dersi çalışırken canım sıkılır.					
5. Yabancı dil dersiyle uğraşmak beni eğlendirir.					
6. Boş zamanlarımda yabancı dil dersi çalışmaktan zevk alırım.					
7. Yabancı dil dersinden korkarım.					
8. Yabancı dil dersi çalışmak beni yorar.					

9. Yabancı dil dersi bana korkutucu görünür.					
10. Yabancı dil dersindeki soruları çözmekten zevk alırım.					
11. Yabancı dil dersi, derslerin en güzelidir.					
12. İleride, yabancı dil dersiyle yakından ilgili bir meslek seçmeyi isterim.					
13. Yabancı dil dersinden hiç hoşlanmam.					
14. Programda yabancı dil dersinin saatlerinin sayısı azaltılsa mutlu olurum.					
15. İleride, yabancı dil dersiyle ilişkisi en az olan bir meslek seçmek isterim.					
16. Yabancı dil dersiyle ilgili elime geçen her soruyu çözmek isterim.					
17. Yabancı dil dersi konusundaki her şey ilgimi çeker.					
18. Dersler arasında en çok yabancı dil dersinden hoşlanırım.					
19. Yabancı dil dersiyle ilgili oyunlardan hoşlanmam.					
20. Mümkün olsa, yabancı dil dersi yerine başka bir ders alırım.					
21. Yabancı dil dersiyle ilgili ödevlerimi sıkılmadan zevkle yaparım.					
22. Yabancı dil dersini mecbur olduğum için çalışıyorum.					
23. Boş zamanlarımda yabancı dil dersiyle ilgili soruları çözmek bana zevk verir.					
24. Yabancı dil dersiyle ilgili sorunun cevabını bulmak için kendi kendime uzun bir zaman harcamaktansa, onu bir bilenden sorup öğrenivermeyi tercih ederim.					
25. Yabancı dil dersinde kendimi rahat hissederim.					
26. Diğer derslere göre, yabancı dil dersini daha büyük bir zevkle çalışırım.					
27. Bana göre, yabancı dil dersi en çekici derstir.					
28. Yabancı dil dersinin içindeki konular azaltılsa sevinirim.					
29. Yabancı dil dersinden çekinirim.					
30. Yabancı dil dersine, sadece sınıf geçmek için çalışıyorum.					

1. Tamamen Katılıyorum

2. Genellikle Katılıyorum

3. Kararsızım

4. Katılmıyorum

5. Asla Katılmıyorum

EK 34

İlköğretim Düzeyinde Matematik GÜDÜ Ölçeğinin Faktör Analizi Sonuçları Ve Madde-Toplam Korelasyonları

Güdü Madde No	Birinci Faktör Yük Değeri	Madde-Toplam Korelasyonu(r)	Uygulamadaki Madde No
1	.618	.4773	1
2	.747	.6231	2
3	.689	.5532	3
5	.643	.5128	4
6	.668	.5427	5
8	.641	.5146	6
9	.361	.2705	7
10	.646	.5387	8
11	.685	.5715	9

İlköğretim Düzeyinde Fen GÜDÜ Ölçeğinin Faktör Analizi Sonuçları Ve Madde-Toplam Korelasyonları

Güdü Madde No	Birinci Faktör Yük Değeri	Madde-Toplam Korelasyonu(r)	Uygulamadaki Madde No
1	.804	.6701	1
2	.635	.4694	2
3	.623	.5146	3
5	.433	.3181	4
6	.678	.5550	5
8	.717	.6219	6
9	.804	.6462	7
10	.538	.4374	8
11	.364	.2558	9

İlköğretim Düzeyinde Sosyal Bilgiler GÜDÜ Ölçeğinin Faktör Analizi Sonuçları Ve Madde-Toplam Korelasyonları

Güdü Madde No	Birinci Faktör Yük Değeri	Madde-Toplam Korelasyonu(r)	Uygulamadaki Madde No
1	.391	.2950	1
2	.887	.7547	2
3	.647	.5256	3
5	.430	.3144	4
6	.887	.7547	5
8	.535	.4018	6
9	.482	.3824	7
10	.629	.5144	8
11	.542	.3996	9

EK 35

**İlköğretim Düzeyinde Yabancı Dil GÜDÜ Ölçeğinin Faktör Analizi
Sonuçları Ve Madde-Toplam Korelasyonları**

Güdü Madde No	Birinci Faktör Yük Değeri	Madde-Toplam Korelasyonu(r)	Uygulanmadaki Madde No
1	.900	.8332	1
2	.733	.6544	2
3	.651	.5363	3
5	.814	.7257	4
6	.802	.7280	5
8	.719	.6174	6
9	.369	.2738	7
10	.644	.5332	8
11	.609	.5007	9

EK 36

İlköğretim Düzeyinde Güdü Ölçeği

Sevgili arkadaşlar, aşağıdaki maddeler bu derse ilişkin duygularınızı belirlemeye yöneliktir. Dersle ilgili duygunuzu en iyi açıklayan sözcüğün sırasındaki seçiminizi o rakamın altındaki kutu içine çarpı (X) işareti koyarak belirtiniz.

Kişisel Bilgiler

Adınız Soyadınız :
 Okulunuzun Adı :
 Sınıfınız :
 Cinsiyetiniz : Kız () Erkek ()
 Öğretim Kademeniz : İlköğretim () Ortaöğretim () Yükseköğretim ()
 Dersinizin Adı : Fen bilgisi () Matematik () Sosyal bilgiler () Yabancı dil ()
 Sınıfınızdaki öğrenci sayısı :
 Öğretmenin Adı Soyadı :
 Öğretmenin Cinsiyeti :

Bu derste kendimi;	1 (hiç)	2 (biraz)	3 (kararsızım)	4 (çok)	5 (pekçok)
1. Güdülenmiş hissettim	☐	☐	☐	☐	☐
2. İlgili hissettim	☐	☐	☐	☐	☐
3. Katılımcı hissettim	☐	☐	☐	☐	☐
4. Derse çalışmada istekli göründüm	☐	☐	☐	☐	☐
5. Arzulu buldum	☐	☐	☐	☐	☐
6. Canlı hissettim	☐	☐	☐	☐	☐
7. İsteksiz hissettim	☐	☐	☐	☐	☐
8. Heyecanlı(çoşkulu) hissettim	☐	☐	☐	☐	☐
9. Hareketli hissettim	☐	☐	☐	☐	☐

Katkılarınız için teşekkür ederim.
 Aynur K. Geçer
 A. Ü. E.B.E. Öğrencisi

EK 37

Ortaöğretim Düzeyinde Matematik GÜdü Ölçeğinin Faktör Analizi Sonuçları Ve Madde-Toplam Korelasyonları

Güdü Madde No	Birinci Faktör Yük Değeri	Madde-Toplam Korelasyonu(r)	Uygulamadaki Madde No
1	.620	.5139	1
2	.729	.6195	2
3	.700	.5892	3
4	.378	.3132	4
5	.671	.5651	5
6	.715	.6084	6
8	.700	.6085	7
9	.590	.5052	8
10	.723	.6225	9
11	.727	.6224	10
12	.327	.2676	11

Ortaöğretim Düzeyinde Fizik GÜdü Ölçeğinin Faktör Analizi Sonuçları Ve Madde-Toplam Korelasyonları

Güdü Madde No	Birinci Faktör Yük Değeri	Madde-Toplam Korelasyonu(r)	Uygulamadaki Madde No
1	.775	.6807	1
2	.808	.7538	2
3	.727	.6440	3
4	.557	.4792	4
5	.834	.7834	5
6	.695	.5885	6
8	.728	.6489	7
9	.596	.5323	8
10	.745	.6855	9
11	.751	.6554	10
12	.485	.4097	11

EK 38

**Ortaöğretim Düzeyinde Coğrafya Günü Ölçeğinin Faktör Analizi Ve
Madde-Toplam Korelasyonları**

Günü Madde No	Birinci Faktör Yük Değeri	Madde-Toplam Korelasyonu(r)	Uygulamadaki Madde No
1	.820	.7572	1
2	.870	.8191	2
3	.620	.5432	3
4	.778	.7309	4
5	.674	.5913	5
6	.872	.8265	6
8	.844	.8016	7
9	.624	.5607	8
10	.861	.8240	9
11	.747	.6868	10
12	.721	.6682	11

**Ortaöğretim Düzeyinde Yabancı Dil Günü Ölçeğinin Faktör Analizi
Sonuçları Ve Madde-Toplam Korelasyonları**

Günü Madde No	Birinci Faktör Yük Değeri	Madde-Toplam Korelasyonu(r)	Uygulamadaki Madde No
1	.654	.5675	1
2	.836	.7773	2
3	.750	.6995	3
4	.742	.6753	4
5	.770	.7112	5
6	.694	.6220	6
8	.672	.6045	7
9	.552	.4723	8
10	.777	.7119	9
11	.831	.7865	10
12	.662	.5815	11

EK 39
Ortaöğretim Düzeyinde Güdü Ölçeği

Sevgili arkadaşlar, aşağıdaki maddeler bu derse ilişkin duygularınızı belirlemeye yöneliktir. Derse ilgili duygunuzu en iyi açıklayan sözcüğün sırasındaki seçiminizi o rakamın altındaki kutu içine çarpı (X) işareti koyarak belirtiniz.

Kişisel Bilgiler

Adınız Soyadınız :
Okulunuzun Adı :
Sınıfınız :
Cinsiyetiniz : Kız () Erkek ()
Öğretim Kademeniz : İlköğretim () Ortaöğretim () Yükseköğretim ()
Dersinizin Adı : Fizik () Matematik () Coğrafya () Yabancı dil ()
Sınıfınızdaki öğrenci sayısı :
Öğretim Elemanının Adı Soyadı :
Öğretim Elemanının Cinsiyeti :

Bu derste kendimi;	1 (hiç)	2 (biraz)	3 (kararsızım)	4 (çok)	5 (pekçok)
1. Güdülenmiş hissettim	☐	☐	☐	☐	☐
2. İlgili hissettim	☐	☐	☐	☐	☐
3. Katılımcı hissettim	☐	☐	☐	☐	☐
4. Teşvik edilmemiş hissettim	☐	☐	☐	☐	☐
5. Derse çalışmada istekli göründüm	☐	☐	☐	☐	☐
6. Arzulu buldum	☐	☐	☐	☐	☐
7. Canlı hissettim	☐	☐	☐	☐	☐
8. İsteksiz hissettim	☐	☐	☐	☐	☐
9. Heyecanlı(çoşkulu) hissettim	☐	☐	☐	☐	☐
10. Hareketli hissettim	☐	☐	☐	☐	☐
11. Etkilenmemiş hissettim	☐	☐	☐	☐	☐

Katkılarınız için teşekkür ederim.

Aynur K. Geçer

A.Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü Öğrencisi

EK 40

**Yükseköğretim Düzeyinde Matematik Günü Ölçeğinin Faktör Analizi
Sonuçları Ve Madde-Toplam Korelasyonları**

Günü Madde No	Birinci Faktör Yük Değeri	Madde-Toplam Korelasyonu(r)	Uygulamadaki Madde No
1	.747	.6800	1
2	.671	.5976	2
3	.687	.6151	3
4	.598	.5337	4
5	.586	.5059	5
6	.773	.7021	6
7	.531	.4649	7
8	.777	.7083	8
9	.795	.7393	9
10	.679	.6020	10
11	.792	.7205	11
12	.735	.6770	12

**Yükseköğretim Düzeyinde Fizik Günü Ölçeğinin Faktör Analizi
Sonuçları Ve Madde-Toplam Korelasyonları**

Günü Madde No	Birinci Faktör Yük Değeri	Madde-Toplam Korelasyonu(r)	Uygulamadaki Madde No
1	.429	.3372	1
2	.591	.4926	2
3	.850	.7826	3
4	.697	.6187	4
5	.778	.7141	5
6	.549	.4629	6
7	.460	.3959	7
8	.753	.6702	8
9	.694	.6210	9
10	.546	.4692	10
11	.757	.6788	11
12	.751	.6767	12

EK 41

**Yükseköğretim Düzeyinde Coğrafya Günü Ölçeğinin Faktör Analizi
Sonuçları Ve Madde-Toplam Korelasyonları**

Günü Madde No	Birinci Faktör Yük Değeri	Madde-Toplam Korelasyonu(r)	Uygulamadaki Madde No
1	.599	.5218	1
2	.674	.6126	2
3	.485	.4233	3
4	.621	.5556	4
5	.689	.6068	5
6	.875	.8214	6
7	.470	.3957	7
8	.794	.7192	8
9	.719	.6625	9
10	.803	.7233	10
11	.764	.6839	11
12	.671	.5960	12

**Yükseköğretim Düzeyinde Yabancı Dil Günü Ölçeğinin Faktör Analizi
Sonuçları Ve Madde-Toplam Korelasyonları**

Günü Madde No	Birinci Faktör Yük Değeri	Madde-Toplam Korelasyonu(r)	Uygulamadaki Madde No
1	.344	.2935	1
2	.736	.6853	2
3	.519	.4562	3
4	.739	.5806	4
5	.395	.2989	5
6	.346	.2776	6
7	.744	.5878	7
8	.562	.4770	8
9	.484	.3568	9
10	.579	.4970	10
11	.805	.7041	11
12	.710	.5534	12

EK 42

Yükseköğretim Düzeyinde Güdü Ölçeği

Sevgili arkadaşlar, aşağıdaki maddeler bu derse ilişkin duygularınızı belirlemeye yöneliktir. Dersle ilgili duygunuzu en iyi açıklayan sözcüğün sırasındaki seçiminizi o rakamın altındaki kutu içine çarpı (X) işareti koyarak belirtiniz.

Kişisel Bilgiler

- Adınız Soyadınız :
 Okulunuzun Adı :
 Sınıfınız :
 Cinsiyetiniz : Kız () Erkek ()
 Öğretim Kademeniz : İlköğretim () Ortaöğretim () Yükseköğretim ()
 Dersinizin Adı : Fizik () Matematik () Coğrafya () Yabancı dil ()
 Sınıfınızdaki öğrenci sayısı :
 Öğretim Elemanının Adı Soyadı :
 Öğretim Elemanının Cinsiyeti :

Bu derste kendimi;

	1 (hiç)	2 (biraz)	3 (kararsızım)	4 (çok)	5 (pekçok)
1. Güdülenmiş hissettim	☐	☐	☐	☐	☐
2. İlgili hissettim	☐	☐	☐	☐	☐
3. Katılımcı hissettim	☐	☐	☐	☐	☐
4. Teşvik edilmemiş hissettim	☐	☐	☐	☐	☐
5. Derse çalışmada istekli göründüm	☐	☐	☐	☐	☐
6. Arzulu buldum	☐	☐	☐	☐	☐
7. Cesaretlendirilmemiş gördüm	☐	☐	☐	☐	☐

8. Canlı hissettim	☐	☐	☐	☐	☐
9. İsteksiz hissettim	☐	☐	☐	☐	☐
10. Heyecanlı(çoşkulu) hissettim	☐	☐	☐	☐	☐
11. Hareketli hissettim	☐	☐	☐	☐	☐
12. Etkilenmemiş hissettim	☐	☐	☐	☐	☐

Katkılarınız için teşekkür ederim.
Aynur K. Geçer
A.Ü.Eğitim Bilimleri Enstitüsü Öğrencisi

T.C.
ANKARA VALİLİĞİ
Milli Eğitim Müdürlüğü

BÖLÜM : Kültür.
SAYI : B.08.4.MEM.4.06.00.11.070/2752
KONU : Anket Çalışması.

16/7/2001

VALİLİK MAKAMINA
ANKARA

İLGİ : Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü Müdürlüğünün 03.07.2001 tarih ve 851 sayılı yazısı.

Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğünün, Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı doktora öğrencisi Aynur Kolburan-Geçer'in "Öğretmen Yakınlığının Öğrenci Başarı, Tutum ve Güdülenme Üzerindeki Etkisi" konulu anket çalışmasını ilimiz ilköğretim ve ortaöğretim okullarında yapmasına izin verilmesi isteğine ilişkin ilgi yazısı ile ekleri ilişikte sunulmuştur.

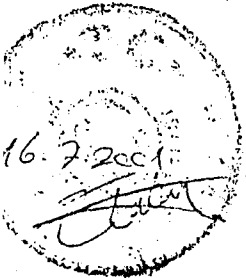
Kamu kurum ve kuruluşlarındaki personelin kılık-kıyafetleri ile okulun tüm kurallarına uymak ve 2001-2001 Öğretim Yılında olmak kaydıyla ilgi istek Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde, onaylarınıza arz ederim.

Nihat ALKAN
Başmüfettiş
Milli Eğitim Müdürü V.

OLUR
12/07/2001

Murat YILDIRIM
Vali a.
Vali Yardımcısı

EK 44

T.C
KOCAELİ VALİLİĞİ
Milli Eğitim Müdürlüğü

SAYI :B.08.4.MEM.4.41.0.09/510
KONU:Anket çalışması

01.08.01* 22214

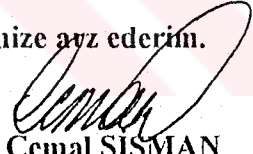
K.
13.09.2001
Korkmaz Beye
perezini
Ok

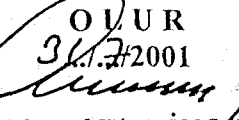
VALİLİK MAKAMINA
KOCAELİ

Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı doktora öğrencisi Aynur Kolburan-Geçer "Öğretmen Yakınlığının Öğrenci Başarı, Tutum ve Güdülenme Üzerindeki Etkisi" konusunda ilimiz merkez ilçede bulunan İlköğretim okulu öğrencileri ile Lise ve Dengi okul öğrencileri arasında bir anket çalışması yapmak istediği Üniversitenin 28.05.2001 tarih ve 679 sayılı yazılarıyla bildirilmiştir.

Adı geçen kişinin ilimiz Merkez İlköğretim okulu öğrencileri ile Lise ve dengi okul öğrencileri arasında eğitim öğretimi aksatmadan Anket çalışması yapması Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde tasviplerinize arz ederim.

Cemal ŞİŞMAN
İl Milli Eğitim Müdürü

OLUR
31.7/2001
Yusuf Ziya İNÇ
Vali a.
Vali Yardımcısı

Gereği yapıldı. Anket
uygulanmışa protokolü.
13.09.2001
K.Şenhirli
KŞ

13.09.01
1314